

Lietuvos elektros energetikos asociacija
Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija

LIETUVOS ENERGETIKA

Atsiminimai
Biografijos

Sudarė ir parengė
JOLITA DAUGVILIENĖ, JUOZAS MARTUSEVIČIUS,
VILIUS ŠADUIKIS

Vilnius. 2006

UDK 621.3(474.5)
Li233

Redakcinė kolegija:

RIMVYDAS RUKŠĖNAS (pirmininkas)
VILIUS ŠADUIKIS (pirmininko pavaduotojas)
VYTAUTAS STASIŪNAS
ALGIRDAS STUMBRAS
JUOZAS MARTUSEVIČIUS

PRATARMĖ

Pateikiama knyga yra leidinio „Lietuvos energetika“ ketvirtasis tomas. Pirmajam tome (1982) aprašyta Lietuvos energetikos istorija nuo seniausių laikų iki 1940 m. Antrajame tome (1992) apžvelgta mūsų šalies energetikos raida nuo 1940 m. iki 1990 m. Trečiajame tome (2004) pateiktas Lietuvos energetikų biografijų žinynas.

Ketvirtasis leidinio „Lietuvos energetika“ tomas yra tarsi trečiojo tomo tęsinys, nes vieną jo dalį sudaro pluoštas vyresniosios energetikų kartos prisiminimų, o kitą – biografijos. Šios knygos pasirodymas buvo planuotas iš anksto, siekiant, kad knyga, kaip ir prieš porą metų balandžio 17 d. gausiam energetikų būriui kartu minint Energetikų dieną, suteiktų džiaugsmo.

Mūsų šalis, turėdama tikrai gerai išvystytą energetikos ūkį, neturi sukaupusi pakankamai informacijos apie ankstyvuosius jo kūrimosi etapus tarpukario ir pokario metais. Turbūt niekas nenuneigs, kaip svarbu, kad ir po saujelę, rinkti faktus iš gyvų liudininkų lūpų apie jau istorija tampančius įvykius ir veikėjus. „Kas nežino istorijos – tas nežino ateities“ – teigia senovės išmintis.

Knygos išleidimas sutampa su Lietuvos energetikos komiteto, įkurto 1936 metais, 70-mečio minėjimu (tam parengtas leidinys „Lietuva Pasaulio energetikos taryboje 1936–2006 m.“). Knygą, kaip ir ankstesnįjį tomą, rengė ta pati redakcinė kolegija. Jos gretas ši kartą papildė visiems gerai pažįstamas respublikos nusipelnęs energetikas Algirdas Stumbras, darbinę veiklą pokario metais pradėjęs Kaune, Petrašiūnų elektrinėje.

Atsiminimus pateikiame pagal autorių rankraščius, minimaliai juos koreguodami. Kai kurios energetikų veteranų mintys gali pasirodyti subjektyvios ar ginčytinos, bet, gerbdami kiekvieno nuomonę, paliekame tai vertinti pačiam skaitytojui. Visą informaciją biografijų daliai pateikė energetikos įmonės. Kadangi patys energetikai duomenų apie save pateikė nevienodą kiekį, kai kas į tai pažiūrėjo formaliau, todėl aprašai – nevienodos apimtys. Jau baigusią žemės kelionę energetikų duomenys rinkti iš asmens bylų ir draugų bei giminių prisiminimų.

Atsiprašome, kad knygos biografijų dalies apimtis neleido įtraukti visų nusipelnusių energetikų. Redakcinė kolegija tiki, jog šiuo tomu Lietuvos energetikos

istorija nesibaigia. Dar pasirodys atsiminimų, bus Nepriklausomos Lietuvos (nuo 1990 m.) energetikos keliai ir klystkeliai. Tam teikia vilčių jau 3 metus veikiantis Lietuvos energetikos muziejus, kurio ateities planus formuoja steigėjai ir pagrindiniai rėmėjai – Lietuvos elektros energetikos asociacija (LEEA) ir Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (LŠTA).

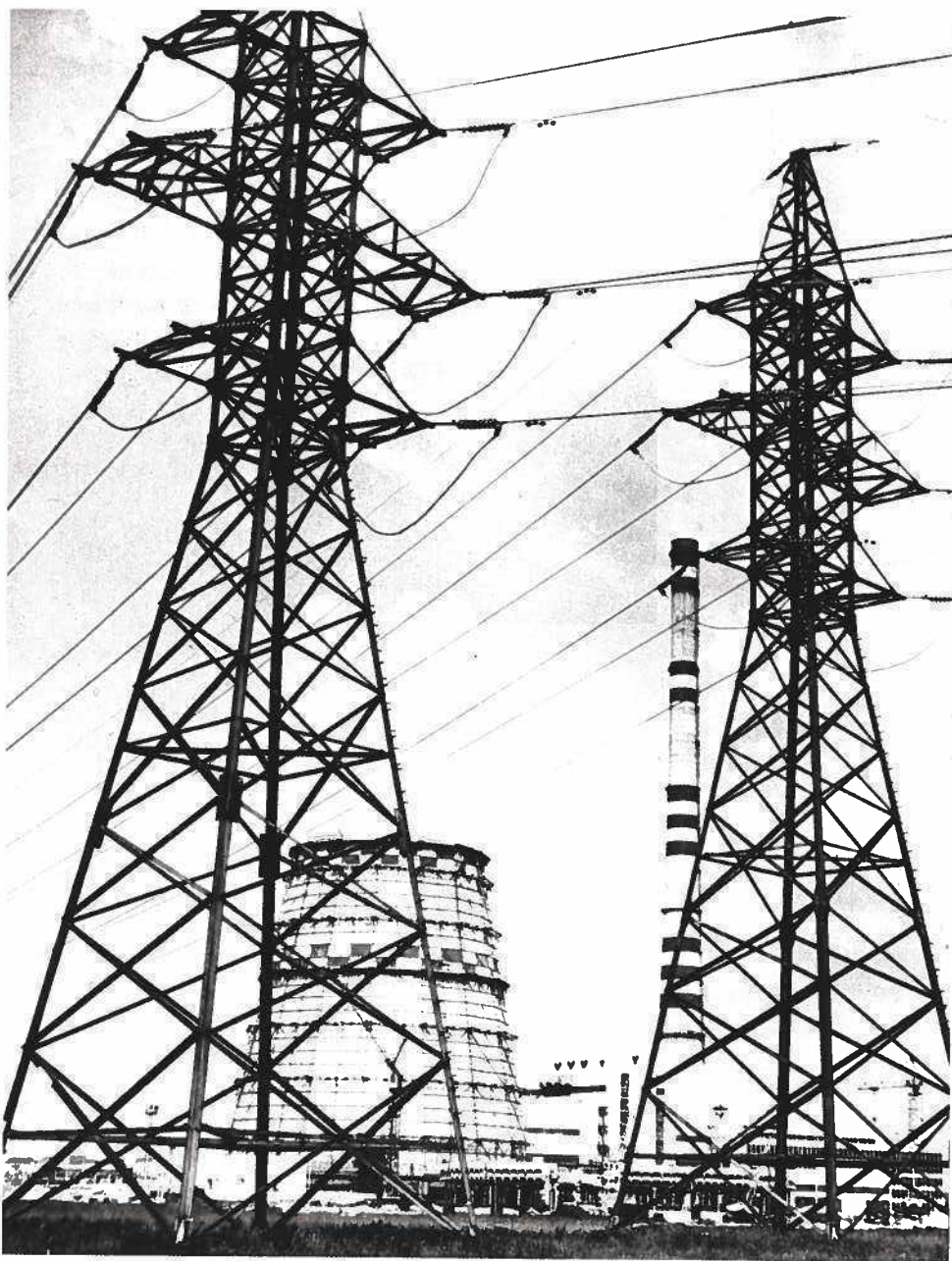
Tikime, kad ši knyga padės geriau pažinti ir išsaugoti ateities kartoms Lietuvos energetikos istoriją.

Knygoje gali pasitaikyti įvairių trūkumų ar netikslumų. Pastabas, patikslinimus ir pasiūlymus prašome siųsti adresu: Lietuvos energetikos muziejus, Rinktinės g. 2, Vilnius.

Leidėjai

ATSIMINIMAI

Vilniaus elektrinė

Henrikas BAVARSKIS

ENERGETIKO GYVENIMO KELYJE

Buvo 1951 metai. Mes, mūsų kursas, baigėme Kauno politechnikos institutą. Buvome pirmoji šio instituto laida, nes pradėjome studijas dar universitete, Technologijos fakultete, kurio dekanas buvo Indriūnas.

Dabar, žiūrėdamas į kuklų diplomą, kur parašyta „baigęs Elektrotechnikos fakultetą ir suteikiama inžinieriaus specialybė“, prisiminiau nelengvus studijų metus nuo 1945 m. tuometiniame Kaune. Pirmiausia susisiekimo su Kaunu pokario metais klausimas. Universitetas bendrabučiais studentų neaprūpino ir teko ieškoti prieglaudos pas Kauno gyventojus. O gyventojų svarbiausia problema buvo maistas. Buvo maisto kortelės, bet jų neužtekdavo, o turkaus kainos ne visiems prieinamos. Todėl iš studentų už kambarį arba plotą bendrame kambaryje gyventojai reikalavo maisto. Buvo daug atvejų, kai našlės ar moterys, kurių vyrai pasitraukę į Vakarų, priimdavo ir veltui, nes dėl siaučiančių plėšikų bijojo vienos gyventi. Buvo atsitikimų, ne išimtis ir mūsų kursas, kai jos su studentais vėliau sukdavo šeimas. Šiaip jau kambario įkainis paprastai būdavo 1 kg lašinių už mėnesį.

Mano tėvas tuo metu dirbo girininku Pakruojyje ir prie girininkijos tėvai laikė kiaules bei karvę. Man pačiam irgi neužtekdavo maisto, nes korteles atimdavo už pietus studentų valgykloje, o juk reikėjo dar ir papusryčiauti bei pavakarieniauti, buvome jauni vyrai ir nenorėjome kęsti alkio.

Todėl kiekvieną mėnesį tekdavo važiuoti pas tėvus. Kelionė buvo labai varginanti, nes reikėdavo išvažiuoti vakarėjant, naktį persėsti Šiauliuose, o Kaune būdavau tik ryte. Buvau susikalęs medinę dėžę ir kadangi į kelei-

vinius vagonus nepriimdavo, tai ant tos dėžės sėdėdamas ir miegodavau. Žinoma, dėžėje tilpdavo maisto atsargos visam mėnesiui. Kartais pasitaisydavo, kad ir prekiniam vagonui neužtekdavo vietos, tada važiuodavome ant vagono stogo arba vagonų sukabinimo vietoje, žinoma, kartu su savo dėže.

1951 m. studentams, tapusiems diplomuotais inžinieriais, iškilo darbo klausimas. Tuomet darbo ieškotis netekdavo, jį parinkdavo valstybė. Pagal tuometinius įstatymus, turėjome trejus metus atidirbti už gautą nedidelę valstybės pensiją. Į reikalus kišdavosi prokuratūra, kuri griebdavosi tam tikrų priemonių, kad įsakymai būtų vykdomi. O tvarka tuomet buvo – proletariato diktatūra.

Blogiausia, kad mūsų Politechnikos institutas turėjo sąjunginio specialistų skirstymo teisę ir skirdavo net į tolimiausius TSRS rajonus, net ir į vadinamąsias „didžiąsias komunizmo statybas“. Kokie ten pyragai laukdavo, žino tik liudininkai. Prieš specialistų skirstymą reikėdavo užpildyti specialias anketas apie save, tėvus, brolius ir seseris. Jos patekdavo į saugumo organus, nes daug įmonių, vadintų „pašto dėžutėmis“, buvo karinio profilio.

Man irgi buvo skirta tokia įmonė kažkur toli Kaukaze ar Užkaukazėje, kur neturėjau jokio noro patekti. Išgelbėjo tuometinis Politechnikos instituto rektorius prof. K. Baršauskas. Pas jį dirbo asistentu studentas Janonis, kuris buvo paskirtas, matyt, rektoriaus dėka, į Vyriausiąją energetikos valdybą, vadinamą „Litovenergo“, pas vyr. inžinierių, žinomą energetiką ir visų gerbiamą A. Gruodį. Tai mes ir sutarėme dėl mainų, kurie išgelbėjo mane nuo Kaukazo ir mano tolesnį gyvenimą susiejo su „Litovenergo“. Už Janonį mane atidavė Gruodžio dispozicijon. Aš pareiškiau norą dirbti relinėje tarnyboje, kurios viršininkas buvo Zemlianicinas. Deja, po kelių dienų darbo mane iškviatė pats „Litovenergo“ valdytojas drg. Jegorovas ir pareiškė, kad turiu apleisti „Litovenergo“, nes esu siunčiamas į Energijos realizavimo įmonę (rusiškai „Energosbyt“). Kadangi mano specialybė „pramonės ūkio įrengimai“, turėsiu dirbti fabrikų ir įmonių elektros inspekcijoje.

Taip po studijų atsidūriau antrojoje savo darbovietėje (pirmoji buvo dar karo metais – Šiaulių geležinkelio valdyba, nes tai padėjo apsisaugoti nuo armijos). Naujojoje darbo vietoje įstaiga neaprūpino gyvenamuoju plotu Vilniuje, teko pačiam susirasti. Laimė, mano mama Vilniuje, Stalino (dabar Gedimino) prospekte, turėjo pažįstamą, kuri laikinai priėmė gyventi

bendrame kambaryje. Šiek tiek jaudindamasis nuėjau į būsimą darbovietę prie buvusios Černiachovskio aikštės (dabar Savivaldybės a.). Pastatas senas, statytas gal lenkų, o gal dar caro laikais.

„Energijos realizacija“ („Energosbyt“) tuomet užsiimdavo elektros energijos realizavimu buitiniams ir pramoniniams vartotojams, kurie neturėjo katilinių ir elektrą gaudavo iš „Litovenergo“ šaltinių. Savo žinioje ji turėjo dvi inspekcijas – buitinę ir gamyklų bei fabrikų. Buitinė inspekcija užsiimdavo energijos tiekimu gyvenamiesiems namams, dirbtuvėms ir artelėms (mažoms gamyklėlėms), o gamyklų ir fabrikų – didelėms gamykloms ir jų elektros įrengimams – linijoms (oro ir kabelinėms), transformatorių pastotėms ir aukštos įtampos linijoms iki 35 kV. Mūsų inspekcijos funkcijos buvo prižiūrėti apšvietimo ir jėgos įrengimų techninę būklę, ekonomišką elektros energijos naudojimą bei elektros įrengimus aptarnaujančio personalo rengimą ir tobulinimą. Mes turėjome lankyti objektus ir sudarinėti privalomuosius aktus bei su jais supažindinti įmonių vadovus. Už laiku mūsų pareikštų pastabų nevykdymą galėjome taikyti sankcijas – baudas įmonei iki 10 000 rublių. Ypatingais atvejais, jei grėsė gaisras ar pavojus žmonių saugumui, objektą galėjome atjungti nuo tinklo ir „užplombuoti“. Taigi mūsų įgaliojimai buvo dideli, ir inspektorių įmonės bijojo.

Atvykęs į naująją darbovietę prisistačiau direktoriui Stroganovui. Tai buvo senas, praplikęs partietis, „importuotas“ iš tolimų TSRS rajonų, Kazachijos TSR. Apskritai įmonėje vyravo rusų tautybės žmonės, buvo vienas kitas lietuvis ir lenkas – vilnietis.

Mano tiesioginė viršininkė buvo Tamara Ivanova, pagyvenusi, apkūni, bet pakankamai inteligentiška ir geraširdė moteris. Vyriausiasis inžinierius buvo Trečiokas, atvykęs iš Kauno, baigęs technikumą ir dirbęs elektriku gamykloje. Mano viršininkai buvo ir kiti skyriai: Kauno, Klaipėdos bei Šiaulių.

Kad greitai išmokčiau naująją darbą, mane ėmėsi globoti inspektorius Okuško. Jis buvo mano mokytojas ir patarėjas. Anot jo, inspektorius turi atminti, kad jis turi turėti vilko kojas, nes visą dieną reikia vaikštinėti po įmonių cechus. Bet aukščiausias įstatymas, „suprema lex“, yra turėti naujos sau. Įmonės turi aprūpinti inspektorių (pagal darbo profilį): aliejaus fabrikas turi jam tiekti aliejų, duonos fabrikas – duonos gaminių ir pan. Dar aprūpinti inspektorių transportu, kuru ir teikti kitas paslaugas. Okuško buvo laikomas geru inspektoriumi, bet po 2 metų „sudegė“ – buvo demaskuotas ir atleistas iš darbo.

Techniškai mano darbas buvo nesunkus, jį atlikdavau iki pietų. Pradžioje buvo sunkumų su rusų kalba, nes įmonėje visa dokumentacija buvo vedama rusiškai, o aš turėjau įmonėms rašyti aktus. Bet po pusės metų šios problemos nebeliko – rusų kalbą išmokau.

Po kelių mėnesių mane pasikvietė direktorius Stroganovas ir liepė vykti dviem mėnesiams į Leningradą, į vadinamuosius tobulinimosi kursus. Direktorius porino, kad niekas nenori važiuoti, o ministerija Maskvoje reikalauja atsiųsti žmogų. Man Leningradas buvo pažįstamas iš universiteto laikų, kai gamybinės praktikos metu lankiausi gamykloje „Elektrosila“. Vykti į Leningradą buvo netgi įdomu, nes miestas garsėjo savo muziejais ir kitomis įdomiomis vietomis.

Leningrade buvau apgyvendintas kartu su maždaug 15 žmonių Energetikos technikumui salėje. Į kursus atvyko įvairių Sąjungos miestų energijos realizavimo viršininkų, kuriems trūko elementarių teorinių žinių, bet kurie turėjo daug pinigų ir buvo numatę juos išleisti, o Leningrade pinigų buvo kur leisti. Todėl jie kiekvieną naktį grįždavo vėlai ir triukšmingai. Nepaisant bemiegių naktų, kursų baigimo diplome visi pažymiai buvo „labai gerai“.

Grįžus iš kursų prasidėjo kasdienis darbas. Mes buvome trys inspektoriai visam Vilniui: minėtasis Okuško, karaimas, kurio pavardės neatsimenu, ir aš. Vėl vaikščiojome po įmones, rašėme aktus. Abonentinių aukštos įtampos linijų priimti eidavome kartu su elektros tinklų atstovu, o žemos įtampos (jų buvo daugiausia) apžiūrėdavau vienas. Nei aš, nei elektros tinklų atstovas į linijų atramas nelipdavome, nors, pagal mūsų tarnybinius nuostatus, tai reikėjo daryti, kad patikrintume, kaip laidai pririšti prie izoliatorių. Buvo ir kabelinių linijų, bet jų miesto įmonės nevaldė. Užmiesityje buvo abonentinių 6 kV linijų ir stulpinės transformatorinės oro pastotės, kur patikrinimui ir darbui buvo įrengtos specialios aikštelės.

Po kursų Leningrade jau „apšilęs“ kasdieniame darbe, patyriau kuriozinį nuotykį, atspindintį tų laikų gyvenimą, kurį prisimenu iki šiol.

Vieną dieną mane pasikvietė direktorius Stroganovas ir liepė kartu su juo važiuoti į draugiškos Baltarusijos sostinę Minską pažiūrėti ir pasimokyti, kaip ten dirbama. Kad ir kaip atrodytų keista mums dabar, bet direktorius neturėjo nei savos, nei valdiškos mašinos, nors jam buvo pavaldžios visos respublikos energijos realizavimo įmonės. Vykome autobusu, kelionė truko ilgai. Minske buvome apgyvendinti centriniame viešbutyje, dviese kambaryje. Dar kelionėje direktorius pasirodė esąs plepus ir pradėjo kal-

bėti, kaip jis blogai gyvenęs. Aš kelionei buvau pasiėmęs maisto atsargų, o jis turėjo į portfelį įsimitęs tris obuolius. Maistu teko dalytis. Jis pradėjo man piršti vieną dvejamis metais vyresnę buhalterę (ji pati, beje, rodė iniciatyvą ir kvietėsi mane į svečius). Nors ji man ir patiko, bet vyraujant nacionalistiniam požiūriui, apie santykius su rusų tautybės mergina negalėjo būti jokios kalbos.

Minske direktorius mane siuntinėjo į įvairias įmones, o grįžęs su juo dalydavausi įspūdžiais. Tomis karštomis vasaros dienomis dažnai pirkdavau kefyra stikliniuose induose, kuriuos buvo galima grąžinti į parduotuvę. Bet butelius reikėjo plauti, o viešbutyje aš negalėjau to padaryti, todėl kroviau juos ant palangės. Susidarė nemaža krūvelė. Vieną dieną grįžęs iš miesto pastebėjau, kad palangė tuščia. Aš ir klausiu: „Sergej Ivanovič (jam nepatiko kreipinys „tovarišč direktor“), o kur mano „bankas“, ar valytoja paėmė?“ – „Ne, aš jas išploviau su laikraščiais ir pridaviau“. Pinigų jis, žinoma, man neatidavė. Matyt, tikrai sunkiai vertėsi. O grįžtant namo direktorius dar iš manęs pasiskolino 25 rublius, sakė, turįs kažką nupirkti. Grįžęs sakė tuoj grąžinsiąs. Praėjo kelios dienos Vilniuje, o apie pinigus nė garso. Galvojau, kas jis man, aš pats pareikalausiu. Sekretoriatai jam prie kitų darbuotojų pasakiau: „Sergej Ivanovič, o kaip mano skola?“. Direktorius pasikvietė mane į kabinetą ir, kai likome dviese, pasakė juos prirašysiąs prie komandiruotės dienų ir aš savo pinigus atgausiąs valstybės sąskaita.

Dirbant šioje įmonėje paaiškėjo, kad man šis darbas labai pelningas. Gautas pelnas būdavo didesnis už oficialią algą. Aš iš įmonių, žinoma, maisto produktų nereikalaudavau, pasinaudodavau tik transporto paslaugomis, kai to reikėdavo darbui. Bet buvo kitų pajamų šaltinių.

Tuomet įmonės elektrą gaudavo žema 0,4 kV įtampa iš elektrinės tinklų. Išėjo Vyriausybės nutarimas: įmonės turi statyti transformatorines 6,0/0,4 kV pastotes ir patys jas aptarnauti. Įmonės neturėjo personalo, kuris turėtų teisę aptarnauti aukštą įtampą, ir kreipdavosi į mane pagalbos, nes šį perėjimo procesą pats kontroliavau. Nurodydavau savo pažįstamus kolegas, ir įmonės tuos žmones įformindavo į darbą. O tas darbas buvo du kartus per mėnesį atjungti pastotę ir nušluostyti dulkes nuo izoliatorių. Mes patys tai atlikdavome ir pasidalydavome pinigų.

Buvo tokių kuriozų, kad aš „įdarbinau“ vienos įmonės („Punktuko“) direktorių, nes jis mėgo pinigėlius. Bet sovietų žvalgybos tinklas KBG vis dėlto buvo tobulas ir veikė pagirtinai, ne taip kaip mūsų dabartinis Vals-

tybės saugumo departamentas. Jie šį dalyką susekė ir direktorius vos išsilaikė savo kėdėje, turėjo daug lankytis partijos kabinetuose.

Antrasis pajamų šaltinis buvo didesnis. Vieną gražią dieną pas mus atvyko aukštas valdininkas iš Energetikos ministerijos, iš „motinėls“ Maskvos, ir mūsų įmonėje atliko patikrinimą. Jis liko nepatenkintas, kad mūsų elektromonteriai lietuviai neturi jokios literatūros bei vadovėlių, kuriuos galėtų skaityti ir kelti techninę kvalifikaciją gimtąja kalba. Vyr. inžinieriaus Trečioko paskatintas ėmiausi iniciatyvos ir nuėjau į leidyklą derybų. Leidykla leido labai daug partinės literatūros ir man pasiūlė knygos leidimą nukelti į kitą „piatilietską“. Tai reiškė, kad knygos pasirodymo tektų laukti penkerius metelius. Tarpininkaujant mūsų valdybos inspektoriui Šimanskiui, man pavyko „susiustyti“ su leidyklos darbuotojais ir, kadangi ministerija skyrė solidžią pinigų sumą, knygelę pavyko išleisti. Ji pasirodė 1957-aisiais ir vadinosi „Pramonės įmonių elektromonterio vadovas“. Ten buvo reikiamos schemos, skaičiavimai ir paaiškinimai. Kalbą redagavo žinomas mūsų kalbininkas Sereiskis. Už ministerijos pinigus dar pavyko išleisti 10 informacinių biuletenių pramonės įmonių personalui. Tiesa, atsiskaitant su leidykla, mane gerokai apuko, bet nieko nepadarysi, tam jie ir verslininkai.

Geras ir ilgai besitęsiantis pajamų šaltinis buvo personalo, valdančio bei aptarnaujančio elektrotechnikos įrengimus, mokymas. Įmonės man mokėjo nemažus pinigus už tas pamokas. Ypač dosnios buvo Vilniaus garnizono kariuomenės dalys, kurių nesiekė KGB ranka.

Nuobodų darbą inspekcijoje pajvairino konfliktas tarp mūsų direktoriaus ir partijos sekretoriaus. Daševskis mums įkyrėjo iki gyvo kaulo visokiomis komunistinėmis priemonėmis: šeštadienio talkomis, rudeninėmis bulvių kasimo talkomis kolūkiuose, įvairiomis paskaitomis, kuriose vertė dalyvauti. Mes su Trečiuoku pakurstėme direktorių, sakydami, kad Daševskis nori jį, direktorių, išversti iš „sosto“ ir pats atsistoti. Na, ir prasidėjo rietenos. Mums įkyrėjo visokių partinių viršūnių tardymai. Kadangi Daševskis neturėjo energetiko diplomo, o buvo baigęs tik prekybos mokyklą, jis buvo „iššestas“.

Mano nuobodų gyvenimą kai kada pajvairindavo mūsų „brolių“ išdaigos Lietuvoje, kurios aukštesniosios valdžios buvo dažnai toleruojamos.

Ypač mūsų viršininkai bijodavo pajudinti atvykusius rusų specialistus. Pagal inspektorių pareigybines instrukcijas, surašytus aktus turėdavome perduoti įmonės vadovams – direktoriui arba vyriausiajam inžinieriui. Bet

kartais kildavo problemų, nes viršininkai būdavo pakankamai girti. Tuomet bene didžiausia Vilniaus įmonė buvo Eidukevičiaus vardo odų perdurbimo kombinatas. Ten, pamenu, vyr. inžinieriumi dirbo Šapovalovas, kuris dažnai girtaudavo. Vieną dieną įėjau į jo kabinetą ir per klaidą padaviau skaityti aukštyn kojomis apverstą aktą, kurį apsvaigęs Šapovalovas taip ir pasirašė. Pagaliau aukštesniajai valdžiai trūko kantrybė, ir Šapovalovas buvo perkeltas dirbti į mažą įmonėlę Panerių gatvėje, vadinamą Mechanine gamykla ir priklausiusią Statybos ministerijai. Kartą Šapovalovas vaikščiojo po teritoriją ir pastebėjo, kad dilgėlyne geria darbininkai. Šie sutiko jį draugiškais šauksmais ir įkalbėjo pabendrauti su darbo liaudimi. Direktoriui visai nusigėrus, darbininkai paskambino į Statybos ministeriją, kuri sudarė komisiją, o ši išnešė Šapovalovą iš dilgėlyno. Nuo tada Šapovalovas, matyt, dingo ir iš Lietuvos.

Prisimenu aukštus valdininkus, kurie garsėjo kaip baisūs rėksniai. Pavyzdžiui, statybos ministro pavaduotojas Ufimcevas, šiluminės jėgainės TE-2 direktorius Markni ar namų statybos kombinato direktorius Liubeckis. Darbuotojus apšaukdavo visai be pagrindo ir išvarydavo iš kabineto.

Atrodo, 1952 m. viena stambiausių Lietuvos gamyklų – Grigiškių popieriaus gamybos kombinatas pradėjo tiesti aukštos 35 kV įtampos oro liniją iš Vilniaus miesto tinklų. Beje, tuoj po karo Grigiškių kombinatas turėjo savo hidroelektrinę. Kai Vilniaus mieste trūko elektros energijos, kombinato elektrinė per 6 kV oro liniją tiekėdavo elektrą miestui. Kadangi tuo metu buvo tiesiama abonentinė elektros perdavimo linija, vadovai man pavedė tai prižiūrėti. Vilniaus elektros tinklai į komisiją delegavo savo atstovą Rusijos totorių Šepelį. Mes privalėjome lipti į kiekvieną atramą patikrinti laidų pririšimo prie izoliatorių kokybę ir įtampos iškroviklius, ar gera oro išlydžių apsauga. Bet mes tingėjome tiek laiptuoti ir pasitenkindavome apžiūra per žiūroną, kurį atsinešė Šepelis. Apskritai jis darbe buvo labai vangus, gulėdavo pavasario žolėje ir man pasakodavo anekdotus apie rusus. Į mano pastabas, kad reikia kelti darbo našumą, atsakydavo: „Ech, pas Dievą yra daug dienų, visiems užteks“.

Mums turbūt sunku suprasti rusų tautos mentalitetą. Štai inspekcijos viršininkė Tamara Sergejevna Ivanova buvo ištekęjusi antrąkart. Jos pirmasis vyras Sitnikovas buvo didelis viršininkas, tiesė aukštos įtampos elektros perdavimo linijas. Buvo taip, kad vienas linijos tarpas kirto didelę upę, ir vieną dieną, linijai trūkus virš upės, įvyko didelė avarija, elektros energijos neturėjo daug stambių įmonių. Sitnikovas buvo apkaltintas sabotavi-

mu ir uždarytas į kalėjimą. Tamara Sergejevna daug dienų ir naktų stovėjo prie kalėjimo durų, kad perduotų vyrui nors kiek maisto produktų. Buvo 1953 metai, ką tik mirė Stalinas, ir visos įstaigos moterys, taip pat ir Tamara Sergejevna, verkė jo tarsi tėvo. Pamačiusi mano nustebusią veido išraišką, Tamara Sergejevna prabilo: „Henrik Stanislavovič, kaip mes dabar be Stalino gyvensime, visi pražūsime“.

1951 m. Vilniaus mieste buvo pradėtas eksploatuoti pirmasis 12 MW turboagregatas ir taip gimė Vilniaus termofikacinė elektrinė Nr. 2 (TE-2), o 1958 m. jau veikė 4 turboagregatai, kurių bendras galingumas buvo 48 MW. Norint pakelti elektrinės naudingo veikimo koeficientą, pagerinti jos ekonominius rodiklius, reikėjo jai duoti šiluminę apkrovą. LTSR vyriausybė, Vilniaus vykdomasis komitetas ir mūsų Energetikos valdyba nutarė imtis skubių priemonių ir ieškoti jai šilumos šaltinių. Netoli elektrinės stovėjo viena didžiausių respublikoje Elektros suvirinimo aparatų gamykla, kurios elektrinių įrenginių priežiūrai buvau paskirtas inspektoriumi. Ši gamykla turėjo tapti pirmuoju šilumos vartotoju, neskaitant Vilniaus TE-2 gyvenamųjų namų, esančių Raudonosios armijos prospekte, prie suvirinimo aparatų gamyklos (šilumai tiekti jiems buvo sumontuota laikina šilumos trasa). Šie namai man buvo gerai pažįstami, nes juose gyveno būsimasis Vilniaus elektros tinklų vyriausiasis inžinierius Pieslekas. Jis šoko Politechnikos instituto saviveiklos kolektyve „Gaidys“, todėl buvo gavęs šią pravardę; beje, ir tuomet, ir vėliau jis turėjo didžiulį pasisekimą tarp merginų, mes jam pavydėdavome. Savo kambaryje Pieslekas dažnai rengdavo buvusių instituto draugų vakarienes, kuriose lankydavosi Energetikos valdybos vyr. inžinierius A. Gruodis su žmona. Toji pažintis suvaidino svarbų vaidmenį tolesniame mano gyvenime, tiksliau, karjeroje. Taigi Pieslekas tapo, ko gero, pirmąja Vilniaus termofikavimo auka, nes tų namų šildymo sistemos buvo nereguliuotos, ir tai padėjo vargšui Pieslekui gauti astmą. Kad ir kiek jis važinėjo į Kijevą, į barokamas, joks gydymas nepadėjo, mirė jaunas, netrukus po vedybų, palikęs jauną žmoną.

Taigi prasidėjo centralizuotas šilumos tiekimas Vilniaus mieste. Pagal Rygos „Teploelektroprojekto“ projektą, iki Suvirinimo įrengimų gamyklos buvo numatyta kloti 500 mm diametro plieninius vamzdžius nepraeinama gelžbetonio kanale su mineralinės vatos užpilta izoliacija. Kanalas buvo izoliuojamas bituminiu skysčiu, kad į jį nepatektų grunto drėgmė. Toks

klojimo būdas turėjo liūdną padarinių, nes drėgmė vis tiek patekdavo į kanalą, vamzdžiai ėmė rūdyti, o trasos po 15–20 metų eksploatavimo išeidavo iš rikiuotės.

Kadangi šios trasos tiesimą finansavo Suvirinimo aparatų gamykla, ji buvo laikoma abonentine, ir Vyriausybė pavedė „Elektros realizacijai“ vykdyti jos techninę priežiūrą.

Vieną dieną mane pasikvietęs vyr. inžinierius Trečiokas informavo, kad aš būsiu atsakingas už šilumos trasos statybos ir eksploatavimo kontrolę. Man suteiktos aukštesnės pareigos – vyresnysis inžinierius-šilumininkas.

Politechnikos institute mums dėstė dalykus, susijusius su šilumos generavimu. Atsimenu, apie garo katilus dėstė Šikanovas, apie kurą ir jo naudojimą – Vidmantas, garo turbinas ir techninę termodinamiką – Milenskis. Bet apie šilumos tinklus ten nebuvo nė žodžio. Todėl nuėjau į „Techninės knygos“ knygyną ir nusipirkau tris knygas: prof. Sokolovo „Šilumos tinklai“, prof. Kopjevo „Šilumos tiekimas“ ir Maskvos šilumos tinklų vyr. inžinieriaus „Šilumos tinklai“. Pradėjau skaityti. Vėliau Vilniaus TE darbuotojai patarė kreiptis į Minsko šilumos tinklus, kur jau seniai buvo išvystytas centralizuotas šilumos tiekimas. Nuvykau į Minską. Šilumos tinklų darbuotojai nelabai norėjo skirti man dėmesio. Vienintelis Techninio skyriaus viršininkas Buchovcevas buvo nusiteikęs geranoriškai ir daug man padėjo.

Kai trasa buvo pradėta eksploatuoti, patyriau pirmuosius nemalonumus. Šilumos vamzdžių temperatūros kompensacijai buvo naudojami vadinamieji kompensatoriai, šilumos trasose statomos kameros-šuliniai, kur vamzdžiai buvo perpjaunami ir statomas riebokšlis. Kad nerūdytų, šilumos trasų vamzdynai buvo užpildomi termoelektrinėje dinamiškai paruoštu vandeniu. Buvo taip, kad vieną gražią dieną lauko temperatūra labai staiga kito, ir į šiluminės kameras per riebokšlius pradėjo tekėti vanduo. Termoelektrinėje pritrūko chemiškai valyto vandens, kilo aliarmas. Liko viena išeitis – atjungti šilumos tiekimą gamyklai ir žiemą ją palikti be šildymo. Gamyklos direktorius pasiskundė partijos miesto komiteto sekretoriui Gričenko, ir tas pasikvietė mūsų direktorių Stroganovą ir mane aiškintis. Aš aiškinau, bet mačiau, kad vis tiek nesupranta. Pasiūliau važiuoti pažiūrėti į šilumos trasą. Kai atidarius kameros dangtį sekretorius gavo į veidą porciją karšto garo, sutiko, kad mes teisūs, jog atjungėme gamyklą.

Nuo Suvirinimo gamyklos 500 mm diametro šiluminiai vamzdynai kėlavo toliau į gyvenamuosius rajonus Savanorių prospektu (buv. Raudono-

sios Armijos) iki susikirtimo su Švitrigailos (buv. Montvilos) gatve. Pirmiausia buvo įjungtas šilumos tiekimas gyvenamajam namui Vytenio g. 10. Vilniaus m. vykdomasis komitetas kiekvienais metais sudarydavo sąrašą, pagal kurį prijungdavome apie 100 gyvenamųjų namų ir įstaigų. Man, kaip inspektoriui, reikėjo priiminėti objektus ir dalyvauti pradedant jų eksploatavimą. Susipažinau su santechnikos darbų tresto darbuotojais ir jų vadovais. Kai reikėdavo tikrinti namų sistemų hidraulinių tinkamumą, Vilniaus TE-2 filialo TE-1 vadovas Vasilijus Bukatinas skirdavo meistrą, kuris kartu su manimi ir montuotojais sudarinėdavo priėmimo aktus.

Vilniaus TE-2 buvo suinteresuota, kad abonentų sistemos būtų sandarios. Tais laikais šilumos mazgo įrenginiai labai skyrėsi nuo dabartinių. Pagrindiniai įrengimai buvo elevatorinis mazgas ir vandens šildytuvai (boileris). Elevatorinis mazgas turėjo elevatorių (srovinių vandens siurblių), su kurio pagalba dalį iš sistemos grįžtančio vandens perduodavo atgal į sistemą. Šilumos mazge turėjo būti parodomieji matavimo prietaisai – termometrai ir manometrai, be to, regulatoriai („Punktuko“ gamyklos produkcija). Tie prietaisai buvo gana stambūs ir daugiau tarnavo kaip dekoracija.

Karštam vandeniui ruošti gyvenamųjų namų, o kartais ir įstaigų šilumos mazguose buvo montuojami vadinamieji greitaeigiai šildytuvai, kurių sekcijos ilgis 4 m. Tai buvo metaliniame vamzdyje įmontuoti žalvariniai vamzdeliai, kuriais pas vartotoją tekėdavo vanduo. Kadangi vandentiekio vanduo nebuvo chemiškai apdorotas, vamzdeliai boileriye greitai užakdavo, ir boilerius tekdavo kasmet plauti, valyti, o tai vartotojui buvo tikra našta. Jeigu vamzdeliai prakiurdavo, vandentiekio vanduo iš boilerio patekdavo į TE-2 termofikacinį vandenį, ir tada kildavo aliarmas, tekdavo ieškoti prakiurusios vietos, o tai buvo sunki užduotis, nes uždaromoji armatūra buvo nesandari ir praleisdavo vandenį.

Prietaisų, galinčių suskaičiuoti abonentų sunaudotą šilumos kiekį, nebuvo. Vėliau atsirado Taline pagaminti rotaciniai vandens skaitikliai karštam vandeniui matuoti, bet jie greitai sugesdavo, todėl netrukus jų buvo atsisakyta. Sunaudotą šilumą imta vertinti pagal mano sudarytą metodiką – šilumą apskaičiuoti pagal šildomų prietaisų paviršių ir šildymo temperatūras bei proporcingai padalyti. Ši metodika buvo patvirtinta ir ilgai naudota Vilniaus šilumos tinkluose.

Tuometinės šilumos punktų patalpos buvo griozdiškos, palyginti su dabartinėmis. Nors šilumos įrenginiai buvo izoliuojami šilumine izoliacija – mineraline vata, patalpose buvo nepaprastai karšta, vos įėjus tekdavo

nusirengti. Kad namuose iš čiaupų iškart bėgtų karštas vanduo, šilumos mazguose būdavo montuojami cirkuliaciniai siurbliai. Jie keldavo baisų triukšmą, žmonės negalėdavo naktį miegoti, todėl siurbliai beveik nedirbdavo. Vėliau buvo sugalvota juos statyti už gyvenamojo pastato sienos, tam sumontuojant specialias kameras. Bet visa tai nemažai kainavo.

Centralizuotam šilumos tiekimui vystyti miesto Vykdomasis komitetas kiekvienais metais pradėjo leisti potvarkį, kur buvo nurodomi pastatai, kuriuose reikia įrengti radiatorius arba likviduoti kietuoju kuru kūrenamas vietines katilines, kuriuos namus prijungti prie centralizuoto šilumos tiekimo, t. y. prie mūsų šilumos tinklų.

Pribrendo laikas sukurti centralizuoto šilumos tiekimo įmonę. 1958 m. pasirodė LTSR Ministrų Tarybos potvarkis, įkuriantis tokią įmonę – Vilniaus šilumos tinklus. Iškilo kadrų klausimas. Tuomet iš Maskvos „pūtė vėjas“, kalbantis apie nacionalinius kadrus. Daug, jei ne dauguma, vadovaujančių darbuotojų buvo atsiųsta iš Sovietų Sąjungos, beveik visi rusų tautybės. Matyt, tuo metu CK Politbiuras manė, kad atsiųstieji žmonės savo misiją atliko ir gali grįžti. Mūsų direktorius Stroganovas susikrovė mantą ir iškeliavo į naują paskyrimo vietą, o jį pakeitė vietos rusas Čazovas.

Mūsų Energetikos valdybos viršininkas Jegorovas dažnai pykdavosi su respublikos valdžia. Vietos valdžia norėjo priverstinai prie mūsų elektros tinklų jungti įmones, įrenginius, kurių techninė būklė neleido to daryti. Jegorovas mums to neleido ir siuntė vietos valdžią „po velnių“. Užtat tuomet vietos valdžia atsigriebė, ir Jegorovas greitai iškeliavo į naują paskyrimo vietą – Kursko apskritį, o mūsų Energetikos valdybai pradėjo vadovauti Justinas Nekrašas, 1955 m. baigęs Kauno politechnikos institutą. Vilniaus šilumos tinklų direktoriumi Nekrašas paskyrė Bukatiną, Vilniaus TE-1 viršininką, su kuriuo aš dažnai priiminėdavau svarbesnius abonentinius tinklus. Vasilijus Bukatinas buvo patyręs energetikas, ilgai dirbęs Minsko elektrinės būdinių inžinieriumi, bet su šilumos tinklų eksploatacija nebuvo susidūręs. Jis pradėjo rinkti kadrus. Techninio skyriaus viršininku paskyrė TE-1 būdinių inžinierę Garonienę, o vyriausiuoju inžinieriumi buvo numatęs skirti TE-2 turbinų cecho viršininką Trofimovą. Bet čia jam koją pakišo mūsų respublikos valdžia, nurodydama, kad įmonės, ypač tik kuriamos, direktorius ir vyr. inžinierius turi būti nacionaliniai kadrai. Kurį laiką buvo tyla, kuri, žinoma, negalėjo ilgai tęstis. Bukatiną pasiekė žinios, kad valdžia nori paskirti statybininką Sidaravičių, kuris tuomet dirbo par-

tijos CK. Bukatinas išsigando, kad laikui bėgant Sidaravičius neišstumtų jo iš „sosto“, ir nubėgo pas Nekrašą prašyti, kad į tą postą paskirtų mane. Aš nepriklausiau partijai ir buvau jam nepavojingas. Mano tiesioginiai viršininkai Ivanova ir vyr. inžinierius Trečiokas, kurie anksčiau buvo patarę neiti į Bukatino siūlomą Techninio skyriaus viršininko postą, kur visą dieną sėdėčiau prie popierių ir mažiau uždirbčiau, dabar man patarė eiti dirbti šilumos tinklų vyr. inžinieriumi, nes tai, anot jų, man buvo perspektyvu.

Po savaitės mane pasikvietė Energetikos valdybos viršininkas Justinas Nekrašas pokalbiui, kuris buvo lemtingas mano gyvenime. Mane, tiesą sakant, šitas postas viliojo. Jo ir pavadinimas buvo skambesnis negu „Elektros inspekcijos vyresnysis inžinierius-šilumininkas“. Aš dirbau iki pietų, turėjau laisvo laiko „to make money“.

Išgirdęs Nekrašo pasiūlymą pradėjau jam aiškinti, kad nejaučiu entuziazmo eiti naujas pareigas, nes nesu susipažinęs su ta nauja specialybe, esu elektrikas, todėl nesugebėsiu gerai dirbti. Nekrašas į tai atsakė, kad darbas čia nesudėtingas ir jaunam žmogui nėra ko bijoti. „Na, kas bus tie šilumos tinklai? Tai metalinis vamzdis, kurio viename gale stovės Bavarskis, o kitame Bukatinas ir žiūrėsite per jį vienas į kitą, porino Nekrašas. – O dabar sakyk, ar atskirtum sklendę nuo ventilio?“. Atsakiau, kad atskirčiau. „Tai aš skiriu tave. Jei reikės spręsti sudėtingesnius klausimus, sudarysime su Maskvos šilumos tinklus derinančia organizacija ORGRES sutartį ir kiekvienu momentu galėsi juos išsikviesti“. Taip aš Energetikos valdybos 1958 m. gruodžio 11 d. įsakymu nuo gruodžio 22 d. pradėjau eiti šilumos tinklų vyr. inžinieriaus pareigas. Vilniaus šilumos tinklai su Bukatinu priešakyje jau veikė du mėnesius. Techninio skyriaus viršininkė buvo Garonienė, Bukatinui turėjusi didelę įtaką. Meistras Gerasimovas kartu buvo ir organizacijos „partorgas“, dažniausiai vaikščiodavo su kvapeliu, bet girto jo niekas nematė. Dirbtuvių viršininkas Birovas – senas elektrinių darbuotojas, buhalteris Zelmanas, dispečeriai, šaltkalviai ir kiti, iš viso apie 60 žmonių personalas. Dauguma buvo rusai, šiek tiek lenkų ir žydų. Kanceliarijos kalba rusų, kurią jau buvau išmokęs.

Šilumos tinklai užėmė TE-1 administracinio pastato III aukštą, kur sutilpo administracija. Darbininkai ir meistrai rinkdavosi administracinio pastato rūsyje. Mechaninės dirbtuvės gavo vieno aukšto pastatėlį TE-1 teritorijoje. Ten buvo ir garažas. Man teko 12 kv. m kabinetas šalia direktoriaus kabineto. Su direktoriumi Bukatinu jau buvo nusistovėję gana drau-

giški santykiai. Jis nemėgo drausminti darbininkų, o tai kartais neigiamai paveikdavo darbus. Aš įsitaisiau „juodąją knygą“ – kai pagaudavau ką nors prasižengiant, į ją įtraukdavau sakydamas, kad lauktų nemalonumų mėnesio pabaigoje, kai bus skirstomos premijos. Per mėnesį prasižengėlis su tokia pastaba apsiprasdavo ir konfliktų nebūdavo. Bukatinas labai nemėgo pasirašinėti premijų sumažinimų ir man sakydavo: „Nu, Genrich Stasevič, nešk savo juodąją knygą, einam ricinos gerti“.

Mano artimiausia pagalbininkė Garonienė buvo labai gudri moteris. Artimi ryšiai į ją siejo su žymiu Komunistų partijos veikėju Zimanu, tie ryšiai siekė net Sniečkaus žmoną, tautietę Gordonaitę. Todėl Bukatinas, o vėliau ir ji pakeitęs Dambrauskas, su Garoniene bendravo pagarbiai ir atsargiai. Todėl ką nors išreikalauti iš Garonienės buvo neįmanoma.

Tais metais prasidėjo masinis naujų abonentų jungimas prie šilumos tinklų, projektų organizacijos atnešdavo mums derinti projektus. Tai buvo tiesioginis Techninio skyriaus viršininko darbas. Bet kai tik ateidavo pavaršaris, Garonienė „susirgdavo“ ir persikeldavo gyventi į Valakampius, kur turėjo vilą. Iš specialiosios ligoninės gaudavo pateisinamuosius dokumentus, leidžiančius „sirgti“ ar „laikiniai nedirbti“. Įmdavo atostogas ir darbe pasirodydavo tik rudeniop. Taip visas jos darbo krūvis tekdavo man. Priminėti sumontuotų šilumos punktų ar šilumos tinklų eidavome su meistru Gerasimovu. Tai buvo atviras žmogus ir akis į akį nebijojo pasakoti savo įspūdžių iš fronto dienų, kartais pasakodavo dalykus, kuriuos Tarybų valdžia laikė tabu. Pavyzdžiui, apie tai, kad fronte buvo organizuoti vadina-mieji „zagraditelnyje otriady“, kurie šaudydavo kareivius, puolimo metu nepakankamai energingai atakuojančius vokiečius.

Taigi darbo naujojoje vietoje užteko, tai ne elektros inspekcijoje. Po kelių savaitžių toje darbovietėje manęs laukė „krikštas“. Mano pareigas einantis darbuotojas privalėjo būti patvirtintas partijos rajono komiteto biure. Mes priklausėme miesto Lenino rajonui, ir aš gavau kvietimą pristatyti. Prieš tai į mūsų įstaigą atėjo rajoninio komiteto instruktorė susipažinti su mano asmens dokumentais, nes ji turėjo mane pristatyti biuro nariams. Aš nepriklausiau nei komjaunimui, nei partijai. Į partiją mane kalbino jau direktorius Stroganovas, bet atsakydavau, kad mano šeima religinga ir nesutinka, jog stočiau į partiją. Ypač prieštaravo mama, kurios brolį 1941 metais sušaudė vietinė policija už komunistinę veiklą 1940-aisiais. O dar sklido kalbos, kad sovietų nebus, „ateis amerikoni“, mat tarp valstybių jau vyko šaltasis karas. Šiaip jau baigiant Politechnikos

institutą studentams spec. skyrius buvo išdalinęs dviejų lapų anketas, kur buvo surašomos smulkios žinios apie tėvus, brolius ir seseris. Mat kai kurie po baigimo buvo paskirti į karines TSRS gamyklas. Taip pat ir aš turėjau vykti į karinę gamyklą Pietų Gruzijoje (apie tai jau rašiau). Taigi buvau gavęs KGB „įslaptinimą“ ir jaučiausi užtikrintai – šeimoje nebuvo represuotųjų; tėvas dirbo tarnautoju miškų ūkyje, o mama buvo kilusi iš mažžemių valstiečių.

Partijos sekretorius istorine pavarde Uljanovas (tokia tikroji Lenino pavardė) pradėjo biuro posėdį, kuriame dalyvavo apie dešimt pagyvenusių žmonių – pora moterų, o kiti – medaliais nusagstyti veteranai vyrai. Instruktorė mane pristatė kaip kandidatą į Vilniaus šilumos tinklų inžinieriaus postą. Po kelių klausimų apie darbą vienas medaliuotasis pradėjo protestuoti prieš mano patvirtinimą, o kiti biuro nariai – vieni aktyviai, kiti mažiau jam pritarė. Padėtį išgelbėjo pirmasis sekretorius Uljanovas, sakydamas, kad aš dar pakankamai jaunas, nesusipratęs, be to, reikalingi nacionaliniai kadrai, ir pasiūlė man stoti į Marksizmo-leninizmo universitetą. Aš neprieštaravau, ir biuras baigė tą savo posėdžio punktą, įpareigojdamas mane lankyti ir baigti Marksizmo-leninizmo universitetą, kur mokslas tęsėsi 2 metus ir vėliau užėmė man daug laiko.

Darbas naujojoje tarnybos vietoje, prasidėjęs 1959 m., truko daugiau nei pusę mano darbinės veiklos. Energetikos valdybos spartinami darbai, palaikomi Vilniaus TE ir miesto vykdomojo komiteto, vyko greitai, tad nuobodžiauti neteko. Prie šilumos tinklų jungėsi daug naujų abonentų. 1959 m. prie Švitrigailos ir Basanavičiaus gatvių pastatytos pagrindinės šiluminės kameros buvo nutiestos 2 magistralinės trasos po 400 kv. mm, prijungta daug vartotojų: Komunaro gamykla, Autobusų parkas, Vykdomojo komiteto, Partinės bibliotekos pastatai, gyvenamieji namai Čiurlionio gatvėje ir kt. Taigi 1959 m. pabaigoje savo balanse turėjome 11,3 km magistralinių tinklų, be to, 3,0 km garo linijų į pramoninį pietvakarių rajoną. Lyginamasis magistralinių tinklų svoris buvo didesnis, nes jie buvo klojami žvelgiant į ateitį. Buvo prijungtos 8 įmonės, 54 administraciniai pastatai ir 124 gyvenamieji namai. Per metus vartotojams buvo parduota 193 617 mgk šiluminės energijos. Ją realizuodavo Energijos tiekimas („Energosbyt“), kuriam mes kas mėnesį pristatydavome žiniaraštį – duomenis. Skaičiuodavome pagal mano metodiką – įvedant termofikacinio vandens temperatūras, radiatorių paviršių ir vidutinį šilumos perdavimo koeficientą.

Ekspluatuojant tinklus kilo pirmieji sunkumai ir konfliktai, kuriuos skatino abonentų norai ir Vilniaus TE interesai. Jungiant šildymo sistemas, montuotojai tikrindavo sistemų sandarumą padidintu spaudimu – „atlikdavo „presuotę“, dėl to į abonentų sistemas patekdavo daugiau termofikacinio vandens, kildavo į TE grįžtančio vandens temperatūra, padidėdavo vandens nuostoliai trasose. Ta problema ypač paaštrėjo po 1966 m., kai TE turbinos buvo pervestos į blogesnę vakuumą.

Kitas iškilęs klausimas buvo vandens šildytuvų (boilerių) šilumos mazgų nesandarumas. Žalvarinių vamzdelių boileriuose užvalcavimai pasirodė esą nesandarūs, vandentiekio vanduo patekdavo į TE chemiškai paruoštą vandenį. Rasti vandens patekimo vietą buvo labai sunku. Mano santykiai su TE vyr. inžinieriumi M. Sargaučiu, patyrusiu energetiku, klostėsi labai draugiškai. Vilniaus TE direktorius buvo rėksnys, su juo kalbėtis būdavo nemalonu. Mano direktorius Bukatinas, kurį Markinas vadindavo „kot Vasia“, prašydavo, kad, iškilus svarbiems klausimams, eičiau pas Markiną, nes ant manęs, kaip dar jauno specialisto, jis mažiau šauks.

1961–1962 m. prie šilumos tinklų prijungėme vadinamąjį „valstybinį“ rajoną – Čiurlionio, Akmenų gatves. Jų gyventojai buvo ypač jautrūs kambarių temperatūroms, mėgo šilumą. Jovaro gatvėje (Čiurlionio rajonas) gyveno Valstybinio saugumo komiteto pirmininkas Liaudis su šeima. Temperatūrų duomenys rodė, kad namelis smarkiai perkaitintas. Bukatinas, pasikvietęs mane, nutarė tai įvertinti vietoje. Namuose šeimininko nebuvo, tik žmona ir uošvė. Kambariuose termometras rodė 22° C. Bukatinas pradėjo aiškinti, kad namas perkaitinamas, reikės tilpti į higienos normas 18–20° C. Čia uošvė šoko ant mūsų šaukti: „Eikit lauk, valkatos. Matai, nustatys jie mums normas. Matyt, baltų meškų nematėt“. Vasilijus nėrė pro duris laukan, aš iš paskos. Kad netektų susipažinti su Sibiro fauna, tą namą palikome ramybėje.

Kadangi Vilniaus TE pradėjo skųstis Energetikos valdybai, kad šilumos tinklai savo aukštomis tinklo vandens temperatūromis gadina jiems techninius ekonominius rodiklius, mes su Bukatinu nuėjome pas viršininką Nekrašų ir papasakojome apie susitikimą su Liaudžio uošve, pasiguodėme, kad gauname ir daugiau skundų iš liaudies ir neturime priemonių prieš tai kovoti. Nekrašas nurodė, kad tą „raudonąją“ rajoną reikia prižiūrėti, dar ir nuolatinių jiems suteikti, o į kitų gyventojų skundus nekreipti dėmesio. Nors ir padaršino viršininkas, vis tiek nemalonu būdavo kiekvieną dieną išklaunytą moterų, ypač balsingųjų rusių, grasinimus apie skundus Maskvai.

1962 m. Kaune įvyko pirmasis pasitarimas centralizuoto šilumos tiekimo klausimais, aprašytas žurnale „Mokslas ir technika“, 1962 m. Nr. 2. Pasitarime pranešimus padarė 14 žmonių. Konferenciją pradėjo Energetikos pramonės mokslinės techninės draugijos šiluminės technikos sekcijos pirmininkas J. Stasiulevičius. Daugumos pranešėjų ir dalyvių, matyt, jau nebėra tarp gyvųjų. Norisi paminėti pranešimus, kuriuos skaitė Energetikos ir elektrotechnikos instituto atstovas J. Heleris, Energetikos ūkio valdybos darbuotojas A. Umbrasas, Vilniaus TE vyr. inžinierius M. Sargautis, LTSR Ministrų Tarybos referentas S. Šimkūnas, Energetikų mokslinės techninės draugijos atstovas J. Linkaitis ir kt. Aš savo pranešime pažymėjau, kad Vilniaus šilumos tinkluose 1961 m. bendras magistralinių ir kvartalinų tinklų ilgis buvo 56,5 km, prijungta 400 pastatų ir 16 įmonių; šiluminė apkrova išaugo iki 164 Gkal/val., šilumos sunaudojimas 1961 m. pasiekė 464 tūkst. Gkal. Pranešime paminėjau, kad nepatenkinama šilumos energijos apskaita, šildymo sistemos nereguliuojamos, mažas grąžinamo kondensato kiekis – iki 2 proc., nepatenkinama armatūros kokybė ir pan. Buvo priimtas atitinkamas nutarimas su pasiūlymais.

Po pasitarimo grįžtant į Vilnių, traukinyje į mūsų kupė įėjo jaunuolis rusvais plaukais ir prisistatė esąs LTSR KP CK instruktorius, dalyvavęs pasitarime apie centralizuotą šilumos tiekimą. Jau vėliau, nuėjęs pas Vilniaus m. vykdomojo komiteto pirmininką, pamačiau ten tą patį jaunuolį (jau nebe jaunuolį, o pirmininką). Tai buvo Vytautas Sakalauskas.

1963 m. Vilniaus TE pagal vyriausybės nurodymą į savo balansą priėmė 4 miesto rajonines katilines: Antakalnio, Naujosios Vilnios, Žalgirio ir Aukštųjų Panerių. Taip mūsų tinklų metražas staiga pailgėjo.

Antrojoje septintojo dešimtmečio pusėje Vilniaus mieste pradėti statyti blokiniai namai. Buvo apskaičiuota, kad labai brangu kiekviename name įrengti šilumos mazgą su šildytuvais. Todėl prieita prie išvados, kad pagal Maskvos miesto pavyzdį tikslinga nustatyti centrinius šildymo punktus, kur būtų koncentruojamas šilumos tiekimas iš bendro šildytuvo, iš jo į kiekvieną namą nutiesiant dvi karšto vandentiekio linijas. Tad iš centrinio šilumos punkto į namus buvo tiesiamas šilumos tinklas su 4 vamzdžiais atskiruose kanaluose: pirmame – termofikacinis vanduo, antrame – grįžtantysis, trečiame – karšto vandentiekio vanduo, ketvirtame – recirkuliacinė karšto vandens linija. Įvedus šias sistemas mums, tiekėjams, atsirado naujų rūpesčių. Štai karšto vandentiekio linijos nusitęsė kvartale daugiau kaip 100 m, jas būtina reikėjo hidrauliškai suderinti, kad vandeniui nuo cent-

rinio šildymo punkto iki kiekvieno namo būtų lygūs hidrauliniai pasipriešinimai. Kadangi vartotojai neturėjo kokybiškos armatūros, kuria būtų galima keisti hidraulinį pasipriešinimą, arčiau punkto esantys namai gaudavo didesnę vandens kiekį negu tolimesni, ir gyventojai pradėjo skųstis, kad gauna ne karštą vandenį, o tik pašildytą. Kaip ir būdavo tokiais atvejais, organizacijos rodydavo viena į kitą, o žmonės kentėdavo.

Antroji bėda buvo ta, kad vamzdynai, naudojami karštam vandentiekiiui, buvo neapsaugoti nuo vidaus korozijos, po 3–4 metų eksploatacijos jie išeidavo iš rikiuotės. Vamzdynai buvo mūsų, šilumos tinklų, balanse, ir mes privalėjome juos taisyti. Darbo buvo pakankamai, nes iki 40–60° C pakaitintas vanduo buvo ypač palankus korozijai. Mes griebėmės įvairių priemonių korozijai stabdyti, bet jos buvo neveiksmingos.

Daug žinių ir naudos duodavo Mokslinės techninės draugijos (ir sąjunginės, ir respublikinės) organizuojamos konferencijos bei pasitarimai. Sąjunginiai sąskrydžiai vykdavo įvairiuose TSRS miestuose. Taigi teko pabuvoti Rygoje, Taline, Kijeve, Charkove, Maskvoje, Vitebske ir kt. Ten suvažiuodavo visi šilumos energijos tiekimo „asai“, tokie kaip Sokolovas, Kopjovas, Laninas, Gromovas ir kt. Sąjunginius pasitarimus pajvairindavo profesorius Sokolovo ir Kopjovo ginčai apie uždaro ir atviros karšto vandens tiekimo schemas privalumus. Atvira schema tokia, kai termofikacinis vanduo tarnauja tiesiogiai vartotojui. Šiai schemei turėjo būti pritaikyti pagrindiniai TE vandens paruošimo įrenginiai. Respublikiniai draugijos pasitarimai vykdavo beveik kasmet. 1964-aisiais toks pasitarimas vyko Kaune. Mano pranešimas vadinosi „Vilniaus m. šilumos tinklai ir jų eksploatacija“. Kalbėjau apie šilumos tinklų vystymąsi. 1964 m. pradžioje šilumos tinklų ilgis buvo 91 km. 1963 m. mums buvo perduoti rajoninių katilinių šilumos tinklai, vyko statybos. Prie tinklų prijungta 840 pastatų, kurių reikalaujamas galingumas 295 Gkal. Įgyvendinta pirmoji perspektyvinio šilumos vystymo schema. Joje numatyta, kad 1970 m. šilumos tinklų galingumas bus 800 Gkal/val., o 1980 metais – 1600 Gkal/val. Pagal pirmąjį variantą, pusę apkrovos prisiims nauja TE, t. y. TE-3, o kitą pusę vandens šildymo katilai. Antrajame variante buvo numatyta, kad viską „padengs“ vandens šildymo katilai. Schemą parengė Vilniaus statybos projektavimo institutas, ir ji dar buvo svarstoma. Praėjus keletui metų, 1978-aisiais, jau Minsko energetikos projektavimo instituto buvo sudaryta nauja perspektyvinė schema 1990-iesiems. Ji jau numatė naują šilumos tiekimo šaltinį TE-3, kurios pirmasis 180 MW galingumo blokas buvo

parengtas eksploatacijai 1984 m. sausio 7 d. Nuo TE-3 į miestą numatyta tranzitinė magistralė su 1200 mm diametro vamzdynu.

Grįžkime į 1964 m. mokslinės techninės draugijos konferenciją, kurioje buvo pažymėta, kad dėl nepakankamo TE-2 cheminio cecho galingumo į šilumos tinklus dažnai tiekiamas papildymui netinkamas vanduo. Temperatūriniai šilumos mazgų reguliatoriai dažnai dirba nekokybiškai, šilumos tinkluose dažnai cirkuliuoja dideli kiekiai cirkuliuojančio vandens. Plieninių vamzdžių sienelių apsaugai naudojamas lakas AL177 yra nekokybiškas. Konferencijoje dar kalbėjo Kauno šilumos tinklų (įkurti 1963 m.) vyr. inžinierius Buinevičius, Panevėžio šilumos tinklų (įkurti 1964 m.) vyr. inžinierius Petronis. Beje, Panevėžio šilumos tinklai vieninteliai Lietuvoje naudoja atvirą karšto vandens naudojimo schemą (be šildytuvų). 1965 m. panaši konferencija buvo surengta Vilniuje. Mano pranešimas vadinosi „Šiluminės energijos taupymas centralizuoto šiluminės energijos tiekimo atveju“.

1967 m. buvau įtrauktas į visuomeninę veiklą. Tais metais vyko rinkimai į vietines tarybas, ir mane įtraukė kandidatų į Miesto deputatų tarybą. Rinkimai į šias tarybas būdavo kas dveji metai. Deputatų atranka ir patys rinkimai vyko sovietiniu metodu – kandidatus parinkdavo Partijos komitetas ir pranešdavo organizacijoms. Buvo numatyta, kad taryboje būtų įvairių asmenų: tam tikras procentas moterų, žmonių su mokslo diplomais ir darbininkų. Gavusi kandidatų sąrašą, organizacija juos išskeldavo, ir galėjai būti tikras, kad būsi išrinktas, nes kitų kandidatų nebūdavo.

Ką veikiau būdamas deputatu? Tarybos patalpose buvo grafikas, pagal kurį reikėdavo budėti, priiminėti rinkėjus. Tačiau klientų pas mane ir panašius į mane paprastai neateidavo, nes mes nieko negalėjome padėti. Žmonės daugiausia kreipdavosi buto klausimu, o mes galėjome tik kartu su jais padejuoti. Kartais moterys su vaikais Vykdomojo komiteto patalpose bandydavo pasilikti nakčiai.

Deputatams reikėdavo dalyvauti Tarybos komisijose (pagal profesiją). Komisijos nariai paprastai tikrindavo skundus ar pasiūlymus, kad padėtų Vykdomojo komiteto nariams spręsti iškilusius klausimus. Daugiausia jaudulio būdavo, kai sesijų metu prieš Tarybą reikėdavo skaityti pranešimą. Man, pavyzdžiui, teko skaityti pranešimą apie šilumos abonentus, kaip jie pasiruošė žiemai, šildymo sezonui. Prieš tai buvau pakviestas į Vykdomąjį komitetą pas Spec. skyriaus viršininką, kuris instruktavo, kad negalima kalbėti ar rašyti, kas ateina į galvą, reikia nenukrypti nuo partijos pagrin-

dinės linijos. Pranešimą prieš sesiją reikėdavo jam parodyti. Tą cenzūruotą tekstą ir turėjau skaityti.

1968 m. manęs laukė didelis sukrėtimas. Pagal Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos nutarimą, mums buvo perduotos 4 rajoninės katilinės su garo ir vandens šildymo katilais: Antakalnio, Naujosios Vilnios, Žalgirio ir Aukštųjų Panerių. Man atsivėrė menkai pažįstamos sritys: cheminis ūkis, sudėtinga įrengimų valdymo ir reguliavimo aparatu-ra, kuro – mazuto ir dujų ūkiai. Man, kaip vyr. inžinieriui, reikėjo organizuoti katilinių personalo žinių patikrinimą, priešavarines treniruotes. Taigi teko skaityti daug naujos literatūros.

1968 m. sukūrus Gamybinę termifikacijos valdybą, mes tapome jai pavaldūs. Valdybos viršininkas buvo Mikužis, vyr. inžinierius – Uleckas, senas Petrašiūnų elektrinės darbuotojas. Kadangi mūsų ūkis išaugo beveik dvigubai, negalėjome sutilpti VE-1 patalpose. Buvo nutarta projektuoti ir statyti naują mūsų gamybos bazę. Aikštelę statybai gavome Smolensko gatvėje. Statyba buvo baigta 1973-aisiais.

1972 m. žiema buvo šalta. Kovo pradžioje kelias dienas spaudė -20° C šaltis. Buvo sekmadienis. Pažvelgęs per langą pastebėjau, kad į kiemą įvažiaavo mūsų dispečerinės mašina (telefono namuose tuomet dar neturėjau). Dispečeris pranešė, jog Aukštųjų Panerių katilinė neveikė visą naktį, joje įvyko avarija. Nuvažiavome pas direktorių Bukatiną pasitarti, ką daryti. Šis buvo susirgęs gripu ir į objektą važiuoti negalėjo. Nuvykęs vienas pamačiau liūdną vaizdą: katilinė ir visos rajono pramonės įmonės neveikė, įmonėse susproginę radiatoriai. Mašinistas aiškino, kad naktį jam darant operatyvinius perjungimus nutrūko vandens cirkuliacija. Rytdienos rytą vėl nuvykęs į katilinę pamačiau, kad visa teritorija padengta sniego danga, tik siauru pramintu takeliu vorele žygiavo didžiulė komisija iš Vyriausiosios valdybos, įvairių gamybinių tarnybų. Pirmasis žengė Šimanskis su pilnu portfeliu įvairių instrukcijų. Vėliau atvyko atstovai iš Liaudies kontrolės, Partijos rajono komitetų. Tarėmės. Įmonėse pradėjo krutėti santechnikai – nuiminėjo susprogusius radiatorius. Kitą dieną buvo sukviestas partijos miesto komiteto biuras, pakviestas direktorius Bukatinas, aš, „partorgas“ Gerasimovas. Kalbėti pašauktas tik Bukatinas. Vargšas Vasia bandė suversti kaltę patiems abonentams, neva kodėl jie nepaliko budinčių santechnikų, kurie būtų drenavę, nuleidę vandenį. Biuro nariams tai nepatiko – nebuvo savikritikos. Priimtas nutarimas atleisti direktorių, „partorgui“ parašyti papeikimą, o mane, kaip nepartinį, perduoti svarstyti Liaudies kontrolės komitetui. Kom-

tetas svarstė mane, katilinių cecho viršininką ir katilinės viršininką. Priėmė nutarimą: iš dalies atlyginti avarijos sukeltus nuostolius, visiems tris mėnesius nemokėti atlyginimo. Įtampai atslūgus Bukatino pasigailėjo ir nutarime įrašė: atleisti po metų, kai jis jau vis tiek turėjo eiti į pensiją.

Ši avarija respublikoje plačiai nuskambėjo. Partijos dienraštyje „Tiesa“ pasirodė straipsnis „Avarija“, kuriame buvo bandyta analizuoti įvykio eigą ir nurodyta, kad įmonėms padaryta 137 000 rublių žala.

1972 m. buvo atliekama daug darbų, kad pradėtų veikti nauja šilumos tinklų bazė. Kitais metais pradėjusi veikti ji patenkino naujus mūsų įstaigos poreikius. Pastate buvo valgykla, dispečerinė tarnyba, matavimų laboratorija, administracija ir kt. Bukatinas negalėjo ja ilgiau pasidžiaugti, nes reikėjo vykdyti partijos nurodymą ir išeiti į pensiją. Ant kulnų jam jau lipo naujai paskirtas direktorius Vincas Dambrauskas. Tai buvo prieštaringa, galima sakyti, odiozinė asmenybė. Jis neturėjo darbo šilumos tinkluose patirties, o kvalifikacijos trūkumą bandė kompensuoti geležinės tvarkos įvedimu. Jis manė, kad nei Bukatinas, nei aš nebuvome pakankamai reiklūs liaudžiai, todėl šilumos tinkluose buvo pakrikusi drausmė. Tačiau Dambrauskas turėjo silpnąbę stikliukui. Progu jis rasdavo – tai vardinės, gimimo dienos, įvairios šventės. Kai progų pritrūkdavo, gerdavo ir be jų. Man tai ap sunkindavo tiesioginį darbą. Direktorius negalėjo pasigirti stipria sveikatos ir po „švenčių“ kelias dienas sirgdavo. Man tekdavo atlikti jo darbus.

Mūsų valdyba direktoriui nuolaidžiavo – sakydavo, kad jaunas, pasitaisys. Direktoriaus aukomis dažnai tapdavo vairuotojai, kai po išgertuvių darbe ar suomiškoje pirtyje nešdavo stambų vyrą Vincą į mašiną ir veždavo namo į Filaretų gatvę. Direktoriaus žmona Dvilė buvo griežta ir bandydavo vyrelį pamokyti, neįleisdama visos procesijos pro duris. Direktorius, nuo šalto oro kiek prasiblaivęs, vairuotojams liepdavo laužti duris. PabUSDavo kaimynai ir kildavo triukšmas. Tai tęsėsi gana ilgai, kol, rimtai susirgęs, Vincas mirė nesulaukęs nė 60 metų.

1974 m. už aktyvią visuomeninę ir gamybinę veiklą buvau apdovanotas LTSR Aukščiausiosios Tarybos garbės raštu su M. Šumausko parašu. Tais metais pradėjome tiesiti liniją į Senamiestį, kai staiga nutrūko finansavimas. Visi keliai vedė į Maskvą, į TSRS valstybinį banką. Direktorius, dar nesusipažinęs su situacija tinkluose, pavedė man ten vykti ir susitarti. Pakalbinau Kapitalinio skyriaus viršininką Rostovceva vykti kartu kaip „ginklanešį“, nes važiuoti į Maskvą tuščiomis rankomis buvo beprasmiška. Radę pinigų „tamsiame“ direktoriaus fonde, prisipildę portfelių dešrų, degtinės, saldai-

nių ir kitų skanėstų, patraukėme į žygį. TSRS valstybinis bankas buvo apsuptas sargybinių; šiaip taip pralaužę kordoną, susiradome reikiamą skyrių. Moteriškės nurodė, kad viskas priklauso nuo Ivano Ivanovičiaus, ir parodė jo duris. Įėjome. Kambario viduryje sėdėjo gal 200 kg svorio vyriškis, kuris, išklausęs mūsų, pasakė, kad viskas priklauso nuo Veros Ivanovnos, tik viskas jau išdalyta ir patvirtinta. Ką daryti? Savo portfelių kraustyti nedrįsime. Grįžome atgal ir pasikvietėme Verą Ivanovną į koridorių. Ten buvo prietema. Rostovcevas atvėrė portfelius ir parodė lauktuves. Vera Ivanovna nepatenkinta veido išraiška nusigręžė ir sumurmėjo: „Et, mes tą patį turime Maskvoje“. Ir pasisuko eiti. Manėme, kad viskas baigta. Bet prie durų ji staiga atsigręžusi ištare: „Na, jei būm vasarai kelialapis prie Baltijos jūros...“ Grįžome su Vera į jos kabinetą. Žinojome, kad kelialapiai į Palangą jau išdalyti, bet Šventojoje energetikai turėjo 4 namelius panašiams atvejams. Mums įsižiebė viltis. Viskas priklausė nuo Energetikos valdybos viršininko pavaduotojo Matukonio. Vera davė telefoną, paskambinome. „Dar vienas namelis laisvas, pažadėkite jiems“. Viskas, reikalas sprendėsi. Vera nuėjusi pas Ivaną Ivanovičių aiškino, kad „pribaltijams“ reikia padėti „pakoreguoti Čeliabinską ir pinigų atiduoti Vilniui“. Taip mūsų ir mūsų valdžios džiaugsmui šildymo sezono pradžia atsirado šiluminė trasa.

Didelė problema mums buvo karšto vandens tiekimas. Paklotą trasą po 46 metų reikėdavo keisti, nes vamzdžiai iš vidaus nebuvo apsaugoti nuo korozijos. Tekdavo ardyti asfalto dangą, ilgam nutraukti karšto vandens tiekimą, o instrukcija mus įpareigojo karštą vandenį vėl tiekti ne vėliau kaip po 2 savaitių. Tuo tarpu mūsų darbo liaudis nepersistengdavo, dažnai pyptuodavo...

Nuo 1973 m. ėmiausi eksperimento – vandenyje naudoti skystą stiklą, kuris teoriškai turėjo nusėsti ant vamzdžių vidinių sienelių ir apsaugoti juos nuo korozijos. Sužinojau, kad toks būdas naudojamas Charkove, ir nuvykau pasižiūrėti. Šiokių tokių laimėjimų dėl to buvo pasiekta. Centrinuose šilumos punktuose sumontavome tam tikrus įrenginius ir ėmėmės eksperimento. Reikėjo gauti miesto Sanitarinės inspekcijos leidimą vandenyje naudoti skystą stiklą, kurio mažas kiekis sukeldavo viduriavimą. Tačiau dozatorius veikė tiksliai, konfliktų nebuvo. Vis dėlto mūsų laukė fiasco. Norima plėvelė vamzdžių viduje nesusidarydavo, ir eksperimentą buvome priversti nutraukti. Tuomet ėmiausi kitos priemonės – koreguoti temperatūrinį šilumos tiekimo grafiką. Iki tol jis rėmėsi tuo, kad į namus perduodama temperatūra priklausė nuo lauko temperatūros, o į vėjo stip-

rumą nebuvo atsižvelgiama. Todėl vėjuotą dieną butai, į kurių langus pūtė vėjas, šaldavo. Be to, bandėme koreguoti grafiką nakties metu. Pastebėjome, kad naktį sumažinus temperatūrą, gyventojai nepastebėdavo, kad ji nukrenta žemiau už normą. Tie pakeitimai nelabai patiko TE budėtojiui ir katilinių personalui, nes reikėjo dirbti, o ne dykinėti. Apie temperatūrinį reguliavimą skaičiau pranešimą 1975 m. respublikinėje Mokslinės techninės draugijos konferencijoje Kaune. Jis buvo atspausdintas konferencijos pranešimų ataskaitoje. 1976 m. sąjunginiame konkurse mano darbas, pavadintas „Programinis šilumos reguliavimas iš rajoninių katilinių ir TE-1“ buvo apdovanotas V premija.

Perėmę rajonines katilines turėjome daug vargo su jų mazuto ūkiu. Kartą paskambinęs Žalgirio g. katilinės mašinistas pranešė, kad iš rikiuotės išėjo mazuto šildytuvai, mazutas patenka į kanalizacijos tinklą. Laukia, kas bus. Po kiek laiko paskambino laikraščio „Sovetskaja Litva“ korespondentas Vatys. Iš jo kalbos supratau, kad senis yra karo veteranas ir straipsnis laikraštyje apie tą įvykį kvepia bloguoju, t. y. ne tik svarstymu Partijos komitete, bet ir nemaža pinigine bauda man, vyr. inžinieriui. Pradėjau prašyti Vačio, ar negalima tos publikacijos sulaikyti. „Na, aš pagalvosiu, ką daryti“ – atsakė jis ir padėjo telefono ragelį.

Rytojaus dieną paskambino moteris „nuo Vačio“ ir paklausė, ar mes negalime įdarbinti jos sūnaus. Pasakė užeisianti rytoj. Susitikus aš išdėščiau galimybes. Iš jos supratau, kad apie ėjimą į trasas ir dangčių kilnojimą negali būti kalbos, šilumos punktų apeiti jis negalėsias, nes ten karšta, o katilinių laborantui reikia aukštai laiptoti – gali nukristi. Kitokių darbų pas mus nėra. Moteriškė išėjo ir daugiau neskambino, neatsiliepė ir Vatys, bet ir straipsnis nepasirodė. Šįkart fortūna buvo palanki.

Rašydamas atsiminimus negaliu neprisiminti dar vieno asmens. Tai Kiričenko, buvęs Partijos komiteto darbuotojas, perėjęs dirbti į miesto Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojo postą. Jis daug metų kuro Vilniaus šilumos tinklų darbą. Buvo reiklus, energingas sprendžiant įvairius reikalus, mes kreipdavomės pagalbos. Turėjo humoro jausmą. Štai vienas epizodas.

Mes suprojektavome ir tiesėme šiluminę magistralę į Subačiaus gatvės rajoną. Kadangi reljefas kai kur neidealus, reikėjo statyti siurblinę. Jos teritoriją suplanavome Senamiesčio zonoje, nes to reikalavo pats reljefas. Reikėjo skubėti, nes abonentai laukė įjungimo. Statybininkai pradėjo kasti ir staiga sustojo. Kas atsitiko? Pasirodo, juos užsipuolė Senamiesčio restau-

ratoriai, senų Senamiesčio liekanų saugotojai. Jie reikalavo, kad pamato duobė būtų kasama rankomis. Tokiam kasimui statybininkai neturėjo žmonių, be to, tai nebuvo numatyta objekto sąmatoje. Ką daryti? Kreipėmės į Kiričenko. Jis sukviatė visų į šį reikalą įsipainiojusių viršininkėlių pasitarimą. Kalbėjomės ir šiaip, ir taip, reikalas buvo painus. Staiga vienas viršininkėlių pasiūlė: „Mieste daug pensininkų, kurie neturi ką veikti. Reikia juos mobilizuoti, duoti kastuvus. Tam reikia spaudoje atspausdinti kreipimąsi“. Kiričenka idėjai pritarė, tik pažymėjo: „Na, jei jau kreipimasi, tai duosiu. Tik reikia parašyti trumpesnę tekstą, kitaip pensininkai užmigs, neperskaitys iki galo“.

Taip ieškodavome išeičių iš keblių situacijų.

Metai slinko nepastebimai. Be kasdinių darbų, užsiimdavome nauja technika, šalinome temperatūros grafiko nesklandumus. 1982 m. Šiaulių šilumos tinkluose įvyko mokslinė techninė konferencija, kurioje minėtu klausimu skaičiau pranešimą. Dirbant šilumos tinkluose visą laiką slėgė mintis, kad dirbu ne pagal kvalifikaciją, neturiu deramo šilumininko diplomo. Nors niekas ir nepriekaištavo, kad aš, elektrikas, dirbu šilumos tinklų vyr. inžinieriumi, bet buvo nesmagu ir tiek. Todėl 1981 m. įstojau į Sąjunginį neakivaizdinį politechnikos instituto kvalifikacijos kėlimo fakultetą, Šilumos tinklų skyrių. Gaudavau namų darbų ir retkarčiais vykdavau Maskvon į sesijas. 1982 m. parengiau atestacinį darbą „Kova su korozija karšto vandentiekio tinkluose, esant centralizuotam šilumos tiekimui“.

1983 m. kartu su miesto Vykdomojo komiteto ir energetikos valdybos atstovais apsvarstėme naują šilumos tiekimo perspektyvinę schemą 1990-iesiems su perspektyvinėmis apkrovomis 1995 metams. Schemą rengė Minsko energetikos projektavimo institutas. Buvo numatyta tiekti šilumos energiją iš trijų TE ir septynių katilinių. Miesto statybos projektavimo instituto, Vilniaus miesto vyr. architekto ir mano patvirtintos perspektyvinės apkrovos buvo tokios: 1991 m. – 1253,97 Gkal, o 1995 m. – 1425,65 Gkal. Schemos svarstymas užėmė daug laiko, nes kilo nesutarimų.

1984 m. Alytuje vyko mokslinė techninė konferencija apie šilumos tinklų eksploatavimą. Buvo daug pranešimų, tarp jų ir mano. Mes su Jasinevičiumi (ne Jakševičiumi, kaip nurodoma spausdintose ataskaitose) nurodėme, kad šilumos nešiklio temperatūrą naktį sumažinus 10° C, gyventojai to nejaučia, nes dėl pastatų akumuliacijos temperatūra nukrenta 11,5° C. Buvo apskaičiuoti akumuliacijos koeficientai. Paaikškėjo, kad per metus Ateities rajoninės katilinės zonoje sutaupyta 9500 tonų sąlyginio kuro.

1984 m. šilumos tinkluose veikė jau 1500 individualių šildytuvų ir 130 šilumos punktų. Todėl labai dažnai šildytuvai būdavo „prakiurę“, ir vanden tiekio vanduo patekdavo į šilumos tinklų vandenį bei jį gadindavo. Pakenkimo vietą dėl nekokybiško sandarumo valcuotuose šildytuvo galuose nustatydavome naudodami cheminę medžiagą florasciną. Vandenį ji nudažydavo žalia spalva. Gyventojai pamatydavo žalią vandenį ir tuoj pat pranešdavo dispečerių tarnybai. Taip iš surinktų duomenų spręsdavome, kur nesandaru.

Įpusėjus 1984-iesiems, šilumos tinklus užgriuvo komisija. Ne bet kokia, o Partijos ir miesto komitetų. Vadovaujama TE-2 „partorgo“ Ugiasko, komisija rausėsi popieriuose, kol užkliuvo už stambiausios „žuvelės“ – kodėl tinklų vyr. inžinierius Bavarskis, vadovaujantis tokiai stambiai ir svarbiai įmonei kaip šilumos tinklai, nepriklauso TSRS komunistų partijai.

Aš ir pats visus tuos darbo metus keistai jaučiausi, lyg koks išskirtinis asmuo – manęs nekviisdavo į partinius susirinkimus, be manęs priimdavo įmonei svarbius nutarimus. Komisijos sprendimas buvo vienareikšmis: pasiūlyti atleisti Bavarskį iš vyr. inžinieriaus pareigų, bet „priimant domėn, kad jam iki pensijos liko vieneri metai, sprendimo vykdymą atidėti metams“. Taigi kas išdrįs stoti prieš Komunistų partiją?

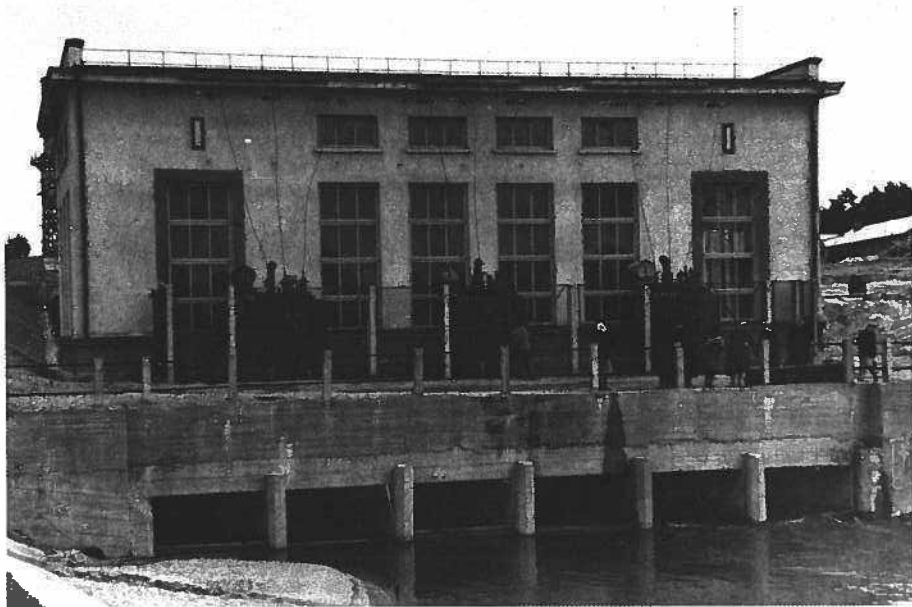
Paskutiniai metai šilumos tinkluose prabėgo greitai. Ta baisioji diena sutapo su 60-uoju gimtadieniu, todėl garbės raštuose parašyta „sulaukus 60 metų“, o ne „išeinant į užtarnautą poilsį“. Į puotą atvyko daug atstovų, tarp jų atsakingi miesto bei partijos vykdomojo komitetų darbuotojai Paviržis ir Kiričenko, kitų respublikos miestų vyr. inžinieriai: Kauno – Jagelevičius, Šiaulių – Milašius, Panevėžio – Šidlauskas, taip pat Mikužis iš Vyriausiosios energetikos valdybos, Stumbras iš Termofikacijos valdybos ir kt. Visi nešini raudonų gvazdikų puokštėmis. Darbininkai juokavo: „Žiūrėkit, mūsų vyr. inžinierių išgvazdikina“. Visame šitame fone rimtai skambėjo Energetikos ministerijos raštas iš Maskvos, kad man paskirtas TSRS garbės energetiko vardas.

Atsisveikindamas prisiminiau, kokie šilumos tinklai buvo prieš 26 metus ir kokie yra dabar, kokie pasiekti rodikliai. Štai 1960 m. buvo 31,9 km šilumos tinklų, o mano pasisakymo dieną – daugiau kaip 500 km. Abonentų skaičius išaugo nuo 186 iki 3500. Įgyvendinta daug techninių priemonių, kad būtų galima ekonomiškai gyventi ir saugiai dirbti. Palinkėjau šilumos tinklams sėkmingai dirbti toliau. Žinoma, jutau politinės diskriminacijos dozę, nes daugelis bendradarbių iš panašių energetikos įmonių išsaugojo savo pareigas ir sulaukė pensinio amžiaus. Jutau, kad darbinės

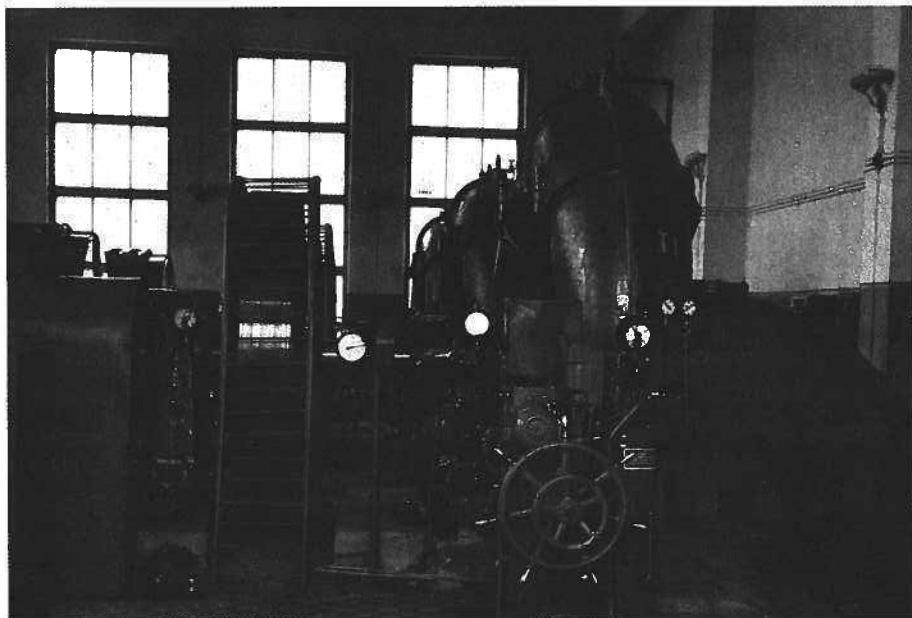
veiklos energetikos srityje nenoriu ir negaliu nutraukti. Dambrauskas siūlė užsiimti statomų šilumos tinklų priėmimais, bet man pasitaikė geresnis variantas. Statybos reikalų komiteto prie LTSR Ministrų Tarybos vyr. inžinierius Dičmonas pakvietė dirbti pas juos energetiku. Jiems reikėjo darbuotojo, išmanančio šiluminę techniką ir elektrotechniką. 1985 m. sausio 17 d. Sakalauskas atsiuntė Energetikos valdybos viršininkui Nekrašui raštą, kad mane pervestų pas juos dirbti. Palyginti su darbu šilumos tinkluose, šis buvo tarsi pusiau atostogos. Buvau, galima sakyti, pats sau ponas: nebuvau niekam pavaldus ir neturėjau pavaldinių. Tiesa, buvau pavaldus komiteto vyr. inžinieriui ir viršininkui. Kai reikėdavo, jie man duodavo parengti sprendimų projektus. Rengdamas atsakymus, lankydavau įmones, Plano komitetą, Ministrų Tarybą. Dažnai išvažiuodavau į įvairius respublikos miestus į komandiruotes. Sprendėme įvairius klausimus, pavyzdžiui, elektroakumuliacinių katilinių įgyvendinimą; elektros energijos naudojimą apšildant mažus pastatus elektrinėmis krosnelėmis, kurias neseniai buvo pradėjusi gaminti Utenos gamykla; sieninių šviestuvų pritaikymą naujų mikrorajonų statybose ir pan. Kartais tekdavo užgriebti ir klausimus, susijusius su dujų tiekimu.

Praėjus metams, komitetą buvo užgriuvusi tikrinimo komisija, ir viena moteris mane skundė, neva aš neapkrautas darbu, dykinėju. Viršininkai tuomet buvo priversti padidinti man krūvį, duodami rengti stambių objektų – katilinių, šiluminių trasų, elektros pastatų – ekspertizes. Taip aš padėjau komiteto Ekspertizės skyriui.

Deja, 1988 m. komitetas buvo likviduotas, jo skyriai subyrėjo. Aš perėjau į Ekspertizės skyrių, kuris tuomet jau priklausė Statybos ministerijai. Pradėjau peržiūrėti projektus. Reikėjo gerai išmanyti statybos normas ir taisykles bei techninius reikalavimus ir reglamentą. Darbuotis reikėjo daugiausia prie stalo. Už greitesnį projektų peržiūrėjimą gaudavome „magaryčių“ (pinigine išraiška). Vėliau pasirodė nurodymas, kad mes turime išlaikyti kvalifikacijos egzaminus. Šiek tiek pasimokęs, gavau kvalifikacijos atestatus elektros ir šiluminės energijos tiekimo srityse. Taip dirbau iki 1999 m. rugsėjo, kol patekau į autoavariją. Mane, vakare einantį per pėsčiųjų perėją, partrenkė lengvąja mašina į pasimatymą lėkęs jaunuolis ir gerokai aplaužė kaulus. Daugiau nei dvejus metus išgulėjau lovoje, o vėliau galėjau vaikščioti tik su lazdele. Tokia tat buvo mano, kaip energetiko, ilgo kelio (trukusio apie 50 metų) pabaiga.

Antalieptės HE 1959 m.

Stasys BILYS

PIRMIEJI ŽINGSNIAI

Malonu prisiminti žmones, su kuriais teko dirbti elektrinėse ir elektros tinkluose. Dauguma jų buvo atsidavę energetikai ir dori žmonės. Lietuvos energetikos istorijoje 1956-ieji buvo lemtingi: lakričio 11 d. įjungta pirmoji 110 kV elektros tiekimo linija Petrašiūnų VRE–Panevėžys–Rėkyvos VRE. Panevėžio 110 kV pastotė tapo pirmoji rajoninė Lietuvoje.

Man teko montuoti įrengimus Rėkyvos VRE. Petrašiūnų SMV elektros įrengimų montavimo aikštei vadovavo Donatas Kriščiukaitis. Darbo sąlygos buvo nelengvos. 110 kV jungtuvai buvo gauti iš Leningrado, buvę eksploatacijoje, ir juos reikėjo remontuoti. Montuotojai ir elektrinės darbuotojai juos sumontavo ir suremontavo. 110 kV skyriklius ardėme ir dalimis kėlėme ant konstrukcijų, nes neturėjome autokrano. Pirmą kartą panaudojome 6 kV kabelius su aliuminio gyslomis. Galūnėms privirinti teko prisivilioti suvirinimo specialistus iš Zoknių aerodromo. Elektrinė negavo trijų valdymo skydų. Brigadininkas Vytautas Narkevičius juos pagamino Petrašiūnuose, Rėkyvoje sumontavome aparatus ir jie nebesiskyrė nuo fabrikinų. Man neteko dalyvauti įjungimo šventėje. 1956 m. spalio 24 d. prisiliečiau prie 6 kV skirstyklos veikiančių įrenginių ir srovė sužalojo kairę ranką. Man pasisekė.

Didelį įspūdį paliko žmonių atkaklumas kovojant su stichija, kad išgelbėtų savo darbo rezultatus. Tai buvo 1957 m. per pavasario potvynį. Nemunas pasipriešino, kad dalis vagos atitverta HE statybai. Vanduo kilo grėsmingai. Tuo metu gyvenau Petrašiūnuose ir keletą kartų per dieną eidavau pažiūrėti. Nenutrūkstama kolona savivarčių važiavo į objektą.

Kriokė savivartės pildamos, buldozeriai – lygindami gruntą. Triukšmas – kaip tankų kautynėse. Vanduo susilygindavo su pylimu ir jau pradėdavo maža srovele sroventi. Jei nors kelioms minutėms būtų nutrūkęs žmonių darbas, Nemunas užpiltų paruoštą pamato daubą. Šėlo Nemunas ir žmonės. Po trijų parų kovos Nemunas pakluso žmonių jėgai.

1957 m. pradžioje Petrašiūnų SMV pradėjo Kėdainių 110 kV pastotės statybą. Gegužės pradžioje atvykome montuoti įrengimų. Kauno ET pradėjo juos vežti. 10 kV jungtuvai buvo atvežti atskirais elementais. Keletas dėžių relių ir signalinės aparatūros. Metaliniuose skyduose pjovėme angas ampermetrams ir voltmetrams. Montavome reles ir laidus. Jėgos transformatorių transportuoti ir pastatyti į vietą atvyko Antano Gaidelio brigada. Tai buvo brigadininkas, mokantis pervežti sunkius įrengimus ir labai greitai montuoti stambias metalo konstrukcijas, bet ne visai tiesiai, kaip juokaudavo bendradarbiai.

Didžiausia kliūtis pastotės montavimo darbams užbaigti buvo ta, kad negavome nematytų ir negirdėtų 110 kV „šaudančių saugiklių“. Stovėjo tuščia metalinė konstrukcija tarp linijinio 110 kV skyriklio ir jėgos transformatoriaus. Mums buvo perduotas toks Energetikos valdybos sprendimas: nėra, tai apsieisime ir be „šaudiklių“. Teko girdėti, kad buvo suderinta su Maskva. Jėgos transformatorius buvo prijungtas prie 110 kV linijos per vienintelį aparatą – skyriklį. Kauno ET personalas išbandė, sureguliuojo įrengimus ir liepė apleisti teritoriją. Tapome pašaliniai. Nutilo Kėdainių elektrinės dyzeliai. Nors kėdainiečiai dyzelistai pranašavo, kad užėjus šalčiams vėl bus paleisti dyzeliai, jų žodžiai nepasitvirtino. Pastotė veikė kaip šveicariškas laikrodis.

Ne vieni dirbome Kėdainiuose. 10 kV linijų montuoti atvyko elektromonteriai iš Marijampolės. Jiems vadovavo su akordeonu nesiskyręs Vladas Leskauskas. Prie esamos dyzelinės elektrinės montavo 10 kV pastotę, tiesė Kėdainių mieste nematytas linijas iš impregnuotos medienos, statė „deguotąs“ atramas. Naujojoje 10 kV skirstykloje sumontavo lauko tipo skyriklius. Reikiamų įrengimų nebuvo, tai buvo pritaikoma, kas tik galima. Ilgai Marijampolės elektrikai buvo minimi ne iš gerosios pusės. Prie susprogdintos gimnazijos tiesdami liniją už pastabą, kad gadina ožkos ganyklą, įkėlė tą keistą gyvulį į pastatytą atramą. Kaip nustebo šeimininkė, išgirdusi pagalbos mekenimą iš atramos. Po derybų ožkytė sugrįžo ant žemės.

Apie kėdainiečių elektrikų išradingumą liudijo 6 kV kabelio sujungimo būdas. Susprogdinus tiltus per Smilgos ir Dotnuvėlės upelius buvo nu-

trauktas kabelis iš elektrinės į geležinkelio stotį. Kabeliui atstatyti trūko keleto metrų. Upelio krantuose pastatė medines atramas, ant jų pritvirtino didžiulius inkilus, kuriuose sumontavo movas. Per vamzdinius izoliatorius nuvedė laidus. Tos kabelinės movos padėjo rasti išeitį nepriteklių laikais.

1960 m. vėlyvą rudenį sugrįžome į Kėdainius montuoti naujos 110/35/10 kV pastotės. Kėdainiuose buvo statomas chemijos kombinatas, be to, reikėjo įjungti 35 kV liniją į Ariogalą. Naujoji pastotė buvo tarp 110 kV linijos ir senosios pastotės. Įrengimai buvo kur kas geresnės kokybės. Gavome komplektinius 10 kV įrengimus, relinės apsaugos skydų ir įrengimų nebereikėjo montuoti objekte. Montavimo darbus vykdė Juozo Leščiausko brigada. J. Leščiauskas pasižymėjo geru darbo organizavimu, palaikė tvarką ir draugišką aplinką. Yra posakis – jei spektaklio pirmajame veiksmo kabo šautuvas, tai paskutiniajame jis turi iššauti. Taip įvyko ir Kėdainių senojoje pastotėje su vieninteliu skyrikliu.

Buvo vėlus 1961-ųjų pavasario vakaras. Brigada ilsėjosi, keletas lošė kortomis. Staiga vagonėlyje dingo šviesa. Lauke užsiplieskė akinanti šviesa ir pasigirdo garsas. Paveikti to visi skubiai apleido vagonėlį. Leščiauskas ir Kupčiūnas nedvejodami peršoko per gelžbetoninę 2,5 m aukščio pastotės tvorą (TSRS čempiono V. Brumelio pasaulio rekordas buvo 2,2 m) su kortomis rankose. Atsipeikėję nuo šoko ir supratę, kad dega elektros lankas ant 10 kV šinų tilto, tarp jėgos transformatoriaus ir 10 kV skirstyklos, atsinešė kopėčias ir perlipo tvorą į veikiančią pastotę. Nuėję prie 110 kV skyriklio pavaros išjungė skyriklį. Trenkė garsas, plykstelėjo šviesa ant skyriklio kontaktų, tapo tamsu ir tylu. Paveikti pašvaistės pakilo į orą Kėdainiuose dislokuoto bombonešių pulko lėktuvai. Pašvaistė buvo mato ma už 20 km. Išaušus rytui atvyko Kauno elektros tinklų vyriausiasis inžinierius E. Sipavičius tirti avarijos. Buvo apklausiami Leščiauskas ir Kupčiūnas, kiti brigados nariai. Dirbo prokuratūra – žuvo žmogus. Tai buvo savižudis. Prie transformatoriaus buvo palikti batai, ant radiatoriaus kabėjo kaklaraištis. Ant transformatoriaus dangčio, 10 kV išvadų, gulėjo kūnas.

Operatyviai buvo atlikti atstatomieji darbai. Montuotojai ir medžiagos buvo objekte. Po kelių dienų atėjo ir buvo perskaitytas visai brigadai Kauno elektros tinklų įsakymas. Buvo įvardinta, kad Leščiauskas ir Kupčiūnas, kaip pašaliniai asmenys, pažeisdami veikiančių įrenginių taisykles, įėjo į teritoriją be leidimo, ėmėsi savavališkų veiksmų; buvo išvardintos pažeistos taisyklės. Jie, nors ir veikė neleistinai, išgelbėjo jėgos transformatorių

ir už tai buvo premijuoti po 25 rublius. Kas būtų nutikę transformatoriui, jei nebūtų savavališkų veiksmų, sunku spėti.

Po kelių mėnesių buvo įjungta naujoji Kėdainių pastotė. Pirmoji buvo demontuota. Bet niekada neteko girdėti apie tokią schemą ir atjungimą.

Praėjus keleriems metams Leščiauskas perėjo dirbti į Kauno ET. Jis mirė Raudondvario 35 kV pastotėje – sustojo širdis.

Antalieptės HE statybos istorija

1939 m. gruodžio 28–29 d. Lietuvos energijos komiteto komisijos posėdžiuose sudarant konkrečius elektros energijos tiekimo planus, greta trijų kitų projektų buvo pasiūlyta Antalieptės (Šventosios upė) hidroelektrinės variantas. Plane numatyta 1943 m. parengti Antalieptės mazgo projektą (Zarasai–Rokiškis–Utena); tai padaryti buvo patikėta bendrovei „Elenta“, o 1944–1945 m. pradėti hidroelektrinės statybą.

Karas sutrukdė numatytus darbus. Tačiau vieta buvo parinkta gera, ir prie idėjos ant Šventosios upės pastatyti stambią hidroelektrinę buvo sugrįžta tarybiniais metais. Pagal Kauno projektuotojų parengtą projektą pradėti statybos darbai. Iš pradžių juos atliko šiam tikslui sukurta Antalieptės statybos montavimo valdyba, bet jos vadovams pristigus patirties, objektas buvo perduotas pelningai dirbusiai Anykščių statybos ir montavimo valdybai.

1959 m. pavasarį pradėjome montuoti Antalieptės HE elektros įrengimus. Vyko baigiamieji statybos darbai. Sandėliuose suradome tik dalį reikiamų įrengimų. Nebuvo 35 kV jungtuvų. Generatoriams nebuvo vadinaimų lauko gesinimo automatų, vienpolių 6 kV skyriklių, gnybtų laidams prijungti prie aparatų.

Kadangi vykdėme darbus visose Lietuvos elektrinėse ir elektros tinkluose, žinojome, kas yra eksploatacijos sandėliuose, t. y. neapskaitomų demontuotų įrengimų, surastų ardant susprogdintas elektrines ir kitus objektus. Teko persikirstyti turtą nežinant savininkams. Į Antalieptę iš Petrašiūnų nukeliavo du lauko gesinimo automatai generatoriams. Trečiasis atkeliavo iš Vilniaus. 35 kV jungtuvai, demontuoti Akmenės cemento gamyklos pastotėje, stovėjo už tvoros. Buvo nuvežti tarnauti į Antalieptę. Atraminiai izoliatoriai, vienpoliai skyrikliai – iš Kauno ET. Metalinės spin-

tas 6 kV aparatams montuoti, o elektrinės pastate jų reikėjo net 18 vnt., pagamino Vytautas Narkevičius. Įrengimus montavo Apolinaro Gaižausko, Aleksandro Serdiukovo, Liongino Skirpstausko montuotojų brigados. Darbai vyko sparčiai, ir jau 1959 m. spalio 24 d., pasibaigus derinimo darbams, paleidome pirmąjį hidrogenatorių. Iškilmingas paleidimas įvyko po savaitės. Turbinos mašinistas Antanas Jakavonis stabdė turbiną, kad iškilmingai ją paleistų Dusetų rajono VK pirmininkas P. Oleškevičius. Turbina mažina apsakas, bet sustabdyti negalima. Oleškevičiui tyliai pasakyta, kas atsitiko. Jis pasukinėjo turbinos „šturvalą“ į abi puses, ir turbina išvystė nominalias apsakas. Pasigirdo plojimai, visi patenkinti, niekas nieko nepastebėjo. Pasirodo, į turbinos sklendę buvo įstrigęs lentgalis.

Toliau vyko antrojo ir trečiojo generatoriaus įrengimų montavimo darbai, bet jie jau buvo nedideli. Montavome Zarasų ir Dūkšto 35 kV pastotes. Anykščių SMV iki metų pabaigos rengėsi pastatyti 35 kV liniją Antalieptė–Zarasai–Dūkštas.

Šalia rimtų darbų būta ir nuotykių. Vieną pirmadienį grįžę po išeiginių į Zarasų TP visi buvome nustebę. Jėgos transformatorius, kuris buvo seniai sumontuotas, prijungti visi laidai, stovėjo prie vartų! Pirmiausia bėda buvo suversta Anykščių Pinčiukui. Bet kad tampytų transformatorius! Antalieptėje pastebėjau, kad vienas iš keturių transformatorių nežymiai stumtelėtas į šoną. Pasirodo, Vilniaus ET personalas neapsižiūrėjo ir vienos galios, bet 35/6 kV transformatorių, skirtą Antalieptei, nuvežė į Zarasus, o 35/10 kV – į Antalieptę.

1959 m. paskutinėmis gruodžio dienomis susirinko komisija priimti objektų eksploatacijai. Įjungus 35 kV ETL Antalieptė–Zarasai–Dūkštas jungtuvus netrukus atsijungė. Nuvažiavome apžiūrėti linijos. Pusiaukelėje pamatėme baigiančią degti atramą. Komisijos pirmininkui A. Gruodžiui paklausus, kada galėsime vėl jungti, Anykščių SMV viršininkas Teodoras Bitinas įvardijo kitos dienos rytą, 9 val. Iki nustatyto laiko buvo likę 12 valandų šaltos, speiguotos žiemos nakties. Iš ryto pažadėtu laiku linija buvo įjungta.

1959 m. gruodžio 30 d. be iškilnių paleidome antrąjį ir trečiąjį generatorius. Pradėjo veikti prieš karą projektuotas Antalieptės mazgas. 1960 m. prie Antalieptės buvo prijungta Utena. Petrašiūnų SMV baigus elektrinių atstatymą didėjo energetinės statybos apimtys. Valdybai daugėjo ne tik darbų, bet reikėjo ir didesnės specializacijos. Be jau vykdomų statybos ir elektros įrengimų montavimo darbų, buvo plečiamas Transporto skyrius,

metalo konstrukcijų gamybos aikštelė, gelžbetonio cechų ir lentpjūvė. Įsteigta aukštos įtampos 110 ir 35 kV linijų statybos aikštelė, kuriai vadovavo Albinas Baronas. Taigi augo darbų apimtys, augo ir stiprėjo organizacijos.

1958 m. buvo įsteigtas Energetikos statybos trestas. Vyko dideli pokyčiai ir Petrašiūnų SMV. Norint užtikrinti dinamišką steigiamo Energetikos statybos tresto darbą, tresto valdytoju buvo paskirtas Petrašiūnų SMV viršininkas Šolomas Grodzenskis.

1960 m. įsteigta Elektros tiekimo linijų statybos ir montavimo aikštelė, kurios pagrindiniai darbuotojai buvo iš Petrašiūnų, o vyriausiasis inžinierius – A. Baronas. 1963 m. perdavus pastochių montavimo aikštelę, valdyba tapo stambia tresto organizacija.

Atskyrus gelžbetonio ir medienos apdirbimo cechus, įsteigta Petrašiūnų gelžbetonio gamykla, kurios direktoriumi paskirtas Albinas Jakubauskas.

Autotransporto skyrius tapo sudėtine Petrašiūnų autotransporto įmonės dalimi. Įmonei vadovavo Petras Čižauskas, vėliau – Vytautas Gritėnas.

Steigiant Šiaulių eksperimentinę elektros konstrukcijų gamyklą, laikinai buvo perduota metalo konstrukcijų aikštelė, vadovaujama Juliaus Staugo.

Man bręsti kaip darbuotojui padėjo matytas žmonių atkaklus darbas ir ryžtas.

Apolinaras KLUPŠAS

MALONIAUSI PRISIMINIMAI – IŠ KAIMO ELEKTRIFIKAVIMO

Mokydamasis kaimo pradžios mokykloje (1932–1936 m.), vakarais namuose pamokas ruošdavau prie žibalinės lempos. Vėliau, jau būdamas Joniškio gimnazijos mokinys, grįžęs namo žiemos vakarais skaitydavau taip pat pasišviesdamas silpna žibalinės lempos šviesa. Todėl jau paauglystėje susidomėjau, kaip galėčiau „elektrifikuoti“ savo gimtąjį namą – kaimo grietį. Gavau nuolatinės srovės 6 voltų dinamą (generatorių), pasigaminau medinius sparnus (propelerį), iškėliau „elektrinę“ ant stogo ir iš pakrauto akumuliatoriaus jau galėjau namuose pademonstruoti pirmuosius elektriko sugebėjimus. Taip jau gimnazijoje kilo noras tapti elektrotechniku.

Tas noras išsipildė 1952-aisiais, kai baigiau Kauno politechnikos institutą ir gavau elektrotechnikos inžinieriaus diplomą. Darbą teko pradėti ne Lietuvoje, nes mūsų laidos inžinieriai gavo paskyrimus dirbti įvairiose Tarybų Sąjungos vietovėse. Aš ir Stasys Gricius turėjome vykti į Maskvą. Pasirodyti darbo vietoje reikėjo rugsėjo mėnesį. Kadangi per Maskvą ėjo maršrutai į daugelį vietovių, sutarėme vykti kartu su draugais, gavusiais paskyrimą į Donbasą.

Maskvoje mudu su S. Griciumi iš karto prisistatėme į Elektros montavimo darbų trestą. Gavome nukreipimus į Montavimo skyrių Nr. 2, esantį Domodedove (40 km už Maskvos). Tą pačią dieną buvome paskirti dirbti meistrais ir apgyvendinti pas vietinius gyventojus. Kadangi Donbaso kryptimi traukinys vyko tik kitą dieną, „donbasiečius“ S. Gylį, T. Keinį, J. Kalinauską ir J. Martusevičių pasikvietėme į mums jau paskirtą kambariuką nakvynei. Nakvynė jauniems inžinieriams buvo įsimintina, nes mie-

gojome šeši dviejose lovose už rusiškos krosnies.

Tokia buvo darbo pradžia. Montavimo skyrius Nr. 2 tiesė 110 kV elektros tiekimo linijas. Nors tokių dalykų nesimokėme, greitai įvaldžiau pagrindines meistro pareigas: organizuoti linijai tiesti reikalingų medžiagų (medienos, laidų ir t. t.) pristatymą į darbo vietą, brigadų aprūpinimą darbu, o svarbiausia – paskyrų (narių) išrašymą, kad darbininkai galėtų pakankamai uždirbti. Brigadose dirbo ne naujokai. Nereikėjo mokytis, kaip sumontuoti ir pastatyti atramą, kaip montuoti laidus. Tų darbų technologijos man pačiam teko mokytis iš brigadininkų.

Tiesėme 110 kV linijas iš Muromo į Kavrovą, iš Kaširos į Kaganovičių ir kt. Metalinėms atramoms pamatus betonuodavome vietose. Akmenų, žvyro patys atsiveždavome iš karjerų. Mechanizacijos buvo nedaug. Duobių kasimas – tik rankinis, su kastuvu ir laužtuvu. Meistru dirbau neilgai, netrukus mane paskyrė darbų vykdytoju. Nors darbas ir gyvenimas ten buvo įdomus, norėjosi grįžti į Lietuvą.

1954 m. buvau pervestas į Montavimo skyrių Nr. 2 Rygoje. Baigus montuoti Estijoje 110 kV elektros tinklų liniją, gavau nukreipimą į 110 kV elektros tinklų linijos Kaunas–Šiauliai tiesimą, kuriam vadovavo vyr. darbų vykdytojas Stasys Michelevičius. Darbas jau buvo žinomas, tik laukė gyvenimas „ant ratų“.

Kartu su brigadomis teko keliauti ir gyventi Vandžiogaloje, Krekenavoje, Panevėžyje, Šeduvoje, Rėkyvoje. 110 kV liniją baigėme tiesti 1956 metais. Lapkričio 11 d. į bendrą tinklą įjungtos Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrinės. Tai buvo Lietuvos energetikos sistemos kūrimosi pradžia. Gaila, kad istorijai neišliko pirmosios aukštos įtampos linijų medinės atramos, o darbo vaisiai liko tik prisiminimuose.

Baigus tiesti liniją norėjosi sėslensnio darbo. Tais pačiais metais pradėjau dirbti Šiaulių elektros tinkluose elektromonteriu. Tuo laikotarpiu iš Akmenės cemento gamyklos reikėjo perimti 35 kV elektros tinklų liniją Kuršėnai–Naujoji Akmenė. Kartu su vyr. elektromonteriu Alfonsu Tautkevičiumi visą liniją nuodugniai patikrinome, apžiūrėjome kiekvieną medinę atramą ir kiekvieną įpuvusią ją detalę. Pagrindinis įrankis buvo plaktukas smailiu galu ir prietaisas su buka adata, kurią spyruoklė su tam tikra jėga įspausdavo į medieną. Pagal įspaudimo jėgą nustatydavome medienos įpuvimo gylį. Akmenės cemento gamykloje vyriausiuoju energetiku tuomet dirbo Jonas Volskis. Jis 1961 m. atėjo į Šiaulių elektros tinklus, pakeisdamas direktorių Albiną Petrauską.

Šiaulių elektros tinkluose teko eiti įvairias pareigas: elektromonterio, Techninio skyriaus viršininko, vyriausiojo inžinieriaus. Per 31-erius darbo metus čia buvo daug reikšmingų įvykių, prie kurių teko aktyviai prisidėti. Tinklai plėtėsi: įvesta 330 kV linija ir pastotė, išaugo 35–110 kV linijų ir pastočių skaičius, medieną keitė gelžbetonis, išsiplėtė 10 kV tinklas ir t. t.

Gilius prisiminimus paliko žemės ūkio elektrifikavimo etapas. Tada elektrikai – ir statytojai, ir eksploatuotojai – kaime buvo ypač laukiami, nes ne tik žibalinės lempos buvo keičiamos elektros lemputėmis, bet buvo mechanizuota gamyba, fermos, sandėliai. Pirmųjų Baltarusijoje gamintų kilnojamųjų 10/0,4 kV pastočių įjungimas kiekvieną kartą būdavo ypatingas įvykis, atvykdavo įmonės vyriausiasis inžinierius. Pamenu, 1960-aisiais kartu su vyr. inžinieriumi Viktoru Meku važiuojome į Joniškio rajono Skilvionių kaimą įjungti įtampos. Kol buvo patikrintas tinklas, atėjo vakaras. Jungiant pastotės kirtiklį, skyde įvyko trumpasis jungimas. Neapšvietus kaimo naktį teko grįžti į Šiaulius. O kaime ta proga elektrikams jau buvo paruošti vaišių stalai, tik mes nesiryžome ten dalyvauti žibalinų lempų šviesoje.

Po pirmųjų nesėkmingų prijungimų, kai kilnojamąsias pastotes buvo jungiamos pasitikint gamyklos tikrinimais, buvo nutarta kiekvieną naujai gautą pastotę tikrinti, bandyti aukštesne įtampa. 1963–1964 m. baigėsi intensyvus žemės ūkio elektrifikavimo etapas. Energetikams darbų pakako ir vėliau.

Sumažėjus naujų objektų statyboms, jėgos buvo nukreiptos į tinklų eksploatavimo ir remonto darbų tobulinimą. Teko spręsti nemažai darbų mechanizavimo klausimų. Šiaulių elektros tinklai daug nuveikė kurdami įvairias priemones ir mechanizmus 10 kV linijų remonto darbams. Mūsų racionalizatorių sukurtos priemonės buvo eksponuotos Maskvoje, Liaudies ūkio pasiekimų parodoje. Tuomet tai buvo nemažas laimėjimas.

Tarp respublikos ir Sąjungos energetikos įmonių buvo populiarios profesinės varžybos. Man dažnai tekdavo ruošti brigadas teorinėms ir praktinėms užduotims. Varžydavosi aukštos įtampos, paskirstymo tinklų bei kitų tarnybų brigados. Šiaulių elektros tinklų energetikų brigados ne kartą pirmavo tarp Lietuvos energetikos sistemos elektros įmonių. Keletą kartų mūsų įmonės brigados atstovavo Lietuvos energetikams varžytuvėse su Sąjungos energetikos įmonėmis ir pasiekė gerų rezultatų. 1984 m. rugsėjį TSRS energetinių sistemų profesinėse varžybose Orenburge – mieste prie Uralo ir Sakmaros upių žiočių, kur ribojasi Europos ir Azijos žemynai,

mūsų komanda, kurią sudarė linijų meistras Algis Stanelis, elektromonteriai Jonas Juškevičius, Aleksandras Beirokas, Stasys Sakalauskas bei relininkai Eugenijus Jurys ir Stasys Jašinskas, pelnė pirmąją vietą. Jie buvo geriausi sprendžiant ir praktines, ir teorines užduotis.

1987-aisiais, sulaukęs pensinio amžiaus, baigiau aktyvų darbą Šiaulių elektros tinklų įmonėje, bet ir toliau su ja palaikiau ryšius, nes įmonė savo veteranus prisimena, vertina ir su jais bendrauja.

Donatas KRIŠČIUKAITIS

VISAS GYVENIMAS SU ELEKTRA

Sugriautos energetikos atstatymas

1944 m. liepos 29–30 dienos Kaunui buvo lemtingos – susprogdintos pagrindinės miesto elektrinės. Be elektros likęs miesto gyvenimas paralyžuotas – nėra vandens, duonos, vakarais tik spingsulės ligoninėse ir namuose, tikra balanos gadynė. Taip prisimenamas tas laikotarpis.

Tik praėjus karo frontui, imtasi kuo skubiausiai atstatyti elektros ūkį. Jau 1944 m. rugpjūčio 12 d., praėjus tik 14 dienų nuo elektrinių susprogdinimo, buvo paleista išlikusi nesunaikinta „Litekso“, vėliau „Inkaro“ fabriko elektrinės, kurios pradėjo tiekti elektros energiją svarbiausiems miesto vartotojams. Net Kauno aukštesniosios technikos mokyklos mažos galios elektrinėle irgi buvo įjungta tiekti elektrą duonos kepyklai. Tuo laiku mokiausi šios mokyklos paskutiniame kurse, džiaugėmės, kad mūsų mokyklos mokomoji elektrinė tapo naudinga miestui.

Esant tokiai ekstremaliai situacijai išryškėja asmenybės. Vienas iš pagrindinių Kauno miesto energetikų, vadovavusių Kauno miesto elektros tiekimo atstatymui, buvo inžinierius Juozas Linkaitis. Jo vadovaujami pasilikę Kaune inžinieriai, meistrai, elektrikai, šaltkalviai ir statybininkai, pritaikę surastus dar tinkamus įrengimus, negailėdami savo jėgų per trumpiausią laiką sugebėjo atstatyti ir paleisti 1944 m. spalio 14 d. popieriaus fabriko 2,5 MW galios turbogeneratorių svarbiausiems miesto poreikiams patenkinti. Jų darbai aprašyti Lietuvos energetikos istorijai skirtose knygose.

Atstatymo darbams atlikti trūko ne tik įrengimų, bet ir specialistų. Aukštesniajai technikos mokyklai, ruošusiai elektrotechnikus, trūko dėstytojų, nes dalis pagrindinių specialybės dėstytojų karo audros buvo nublokšti iš Lietuvos. Į pagalbą ruošti taip reikalingus elektrotechnikus, nepaisydami didelio užimtumo, atėjo gamybininkai inžinieriai: Juozas Linkaitis, Mykolas Staškevičius, Eugenijus Sipavičius ir Kauno Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojai Jurgis Zdanys, Jurgis Kaunas, Nikalojus Milenskis, Larisa Rašauskienė. Jų dėka mes tapome elektrotechnikai.

Kauno aukštesniosios technikos mokyklos (Kauno politechnikumo) absolventai, tik baigę mokslus, savo pirmuosius darbus energetikos srityje pradėjo atstatomoje Petrašiūnų elektrinėje ir Kauno elektros tinkluose. Tarp jų buvo vėliau žymiausiais Lietuvos energetikais tapę Justinas Nekrašas, Pranas Noreika, Algirdas Stumbras ir visą savo gyvenimą paskyrusieji energetikai – Serafinas Andriušis, Stasys Bilys, Juozas Bražukas, Viktoras Butvilas, Vytautas Damijonaitis, Donatas Kriščiukaitis, Algimantas Kvietka, Vladas Kučinskas, Vytenis Leonas, Vladas Lukoševičius, Jonas Randakevičius, Kostas Riekumas, Juozas Rymeikis, Klemensas Šadauskas, Eduardas Stankus, Simonas Šimkūnas ir daugelis kitų.

Dauguma jų, jau dirbdami, toliau studijavo Kauno universitete. Baigę universitetą ir įgiję gerą specialybės patirtį jie buvo kviečiami eiti aukštesnes pareigas ne tik Petrašiūnų elektrinėje, bet ir kitų miestų elektrinėse bei elektros tinkluose. Taip Petrašiūnų elektrinė kartu su Kauno aukštesniąja technikos mokykla (Kauno politechnikumu) ir Kauno universitetu tapo pagrindine Lietuvos energetikos specialistų ruošėja.

Visam gyvenimui liko geri prisiminimai apie tuomet dirbusius atskirus Petrašiūnų elektrinės ir Kauno elektros tinklų vadovus, padėjusius įsisavinti specialybę ir sudariusiems sąlygas toliau mokytis jaunuoliams, dirbantiems Kauno energijos rajono padaliniuose – elektrinėje ir elektros tinkluose. Ypač norėtusi su pagarba paminėti Eugenijų Dorošką, kuris, būdamas skyriaus viršininkas, tiesiog tėviškai rūpinosi ir globojo jaunuolius, juos paragindamas ir net kontroliuodamas, kaip sekasi mokslas; inžinierių Mykolą Staškevičių, savo žiniomis padėjusį praktiškai įsisavinti moksle įgytas teorines žinias. Taip pat norisi prisiminti ir Povilą Mulevičių, kuris, būdamas Energijos valdybos Kauno rajono valdytojo pavaduotojas, nepaisydamas savo viršininko, iš Maskvos atsiųsto valdytojo Basajevo, kategoriško draudimo, pasirašė mums leidimą mokytis dirbant, taip atverdamas kelią tolesniems mokslams daugeliui jaunuolių.

1944 m. lapkritį ir gruodį pradėti didesnės apimties Petrašiūnų elektrinės atstatymo darbai. Jiems atlikti jau reikėjo sukurti specializuotą statybos ir montavimo organizaciją, kuri valytų sugriautos elektrinės griuvėsius ir atstatinėtų elektrinę. Buvo įsteigta Petrašiūnų statybos montavimo valdyba, pavaldi energetinei valdybai „Litovenergo“, kuriai vadovavo Šolomas Grodzenskis ir vyriausiasis inžinierius Kazimieras Šadauskas. Statybos ir montavimo darbams reikėjo specialistų ir darbininkų, kurių tuomet labai trūko. Griuvėsiams valyti buvo organizuojamos miesto gyventojų talkos. Pirmieji statybos darbų vykdytojai buvo prityrę statybininkai Edvardas Pečiulis, Žanas Dambis. Iki 1951 m. elektromontuotojams vadovavo inžinierius A. Šlapikas, o nuo 1951 iki 1957 m. pabaigos teko vadovauti man (prieš tai dirbau Petrašiūnų elektrinėje). Kartu dirbti pasikviečiau Vladą Lukoševičių ir Stasį Bylį. Pirmaisiais darbo metais elektromontavimo darbams atlikti trūko specialistų ir patirties, į šiuos darbus kartu su elektromontuotojais buvo įtraukti ir Petrašiūnų elektrinės darbuotojai. 1946 m. spalio 13 d. iš dalies buvo užbaigti Petrašiūnų elektrinės pirmojo atstatymo etapo darbai. Buvo įjungti pirmieji, sprogdinimo metu mažiau sugadinti garo katilai ir 3,2 MW galios turbogeneratorius, kuris laikinai buvo pridengtas medine pašiūre, nes mašinų salė dar nebuvo užbaigta. Elektrinė buvo valdoma irgi iš laikinos patalpos. 1948 m. įjungtas antrasis 12,5 MW galios turbogeneratorius. Kad jis pradėtų veikti, reikėjo atlikti kur kas daugiau statybos ir montavimo darbų. Buvo įrengtas elektrinės valdymo pultas, išplėsta 6 kV skirstykla. 1952 m., įjungus trečiąjį 12 MW galios turbogeneratorių, Petrašiūnų elektrinė viršijo buvusią prieškarinės elektrinės 16,4 MW galią. 1955 m. įjungtas ketvirtasis 12 MW galios turbogeneratorius, o 1958 m. pakeistas 3,5 MW galios turbogeneratorius į 12 MW galios turbogeneratorių. Elektromontuotojams kliuvo ir neelektriškų montavimo darbų – didėjant elektrinės galiai buvo pastatyta didesnio našumo kuro padavimo estakada, kuriai reikėjo sumontuoti kuro padavimo transporterių juostas. Teko išmokti sujungti transporterių juostas, pasigaminant pačių suprojektuotą vulkanizatorių, kaitinantį indukciniu principu. Trūkstant gamyklose pagamintų valdymo ir apsaugos panelių, rankiniu būdu jas patys pasigaminome ir sumontavome, patiems teko koreguoti ir darbo brėžinius. Visiems šiems darbams atlikti trūko laiko, tad pasilikdavome ir po darbo valandų, dirbdavome net sekmadieniais.

Augant Lietuvos elektros poreikiams, buvo atstatomos ir didinamos Rėkyvos bei Klaipėdos elektrinių galios. Šiems darbams atlikti Petrašiūnų sta-

tybos montavimo valdyba įsteigė Rėkyvos ir Klaipėdos statybos aikštes, kurioms vadovavo Antanas Kuzas ir Faustas Alšėnas, o elektromontavimo darbus teko atlikti mums, kauniečiams elektromontuotojams. Greta Petrašiūnų, Rėkyvos ir Klaipėdos elektrinių statybos montavimo darbų dalyvavome plečiant ir elektros tinklus. Pradėjome statyti bei montuoti 110 kV elektros pastotes Kaune (Aleksoto ir Eigulių), Kėdainiuose ir kitur.

Prisimenant šį sunkų laikotarpį, atmintyje išliko ne tik patys atliktieji darbai, bet ir jų vykdytojai. Augant ir sudėtingėjant elektrinių bei elektros tinklų statybos montavimo darbų apimtimis, stiprėjo ir daugiau patirties įgijo statybininkai ir elektromontuotojai, tapę tikrais profesionalais. Nors jau praėjo daugiau kaip 50 metų, malonu susitikti su to meto buvusiais bendradarbiais ir pasidalyti su jais prisiminimais apie daugelį puikių žmonių, kurių darbo rezultatai prisimenami ir šiandien. Kaip vieną iš geriausių elektromontuotojų norisi paminėti Vytautą Narkevičių ir jo vadovaujamos brigados narius, kitus tuo laiku dirbusius elektros šaltkalvius, dėl kurių nuoširdaus darbo buvo atstatytas karo sugriautas Kauno, Šiaulių ir Klaipėdos elektros ūkis.

Lietuvos elektros energetikos plėtra

Lietuvoje ir atstačius karo sugriautą energetiką, energetinės statybos vyko toliau, tačiau jų tikslai jau skyrėsi. Pokario Lietuva, likusi Sovietų Sąjungos okupuota, pamažu prarado savo ekonominį nepriklausomumą. 1945 m. gegužės mėnesį Lietuvos vyriausioji energijos valdyba su visomis savo įmonėmis perduota Sovietų Sąjungos elektros stočių komisariatui ir pavadinta Lietuvos energijos rajonine valdyba. Nuo 1957 m. šiai Maskvos valdomai valdybai perduoti ir kiti Lietuvos energetikos objektai, priklausę Lietuvos komunaliniam ir žemės ūkiui.

Visas Lietuvos ūkis buvo pertvarkomas iš esmės, jį paskiriant Sovietų Sąjungos reikmėms tenkinti. Valdyti Lietuvos energetiką paskirti ir Maskvos pareigūnai: I. Basajevs (1944–1947), R. Jegorovas (1947–1958), energetikos įmonėms vadovauti taip pat paskirti Maskvos atsiųsti direktoriai. Vietiniai specialistai buvo bejėgiai daryti kokią nors įtaką, norėdami pakreipti vykdomą pramonės ir energetikos plėtrą, keliančią Lietuvai pavojų.

1958 m. įvykusi Sovietų Sąjungos ūkio valdymo reorganizacija suteikė daugiau teisių vietinėms organizacijoms. Lietuvoje ta pertvarka buvo pa-

sinaudota: įkurta Liaudies ūkio taryba, kuriai perduota Maskvos priklausomybėje buvusi Lietuvos energijos rajoninė valdyba su visomis jos įmonėmis, pavadinant ją Energetikos ūkio valdyba. Jos viršininku paskirtas Justinas Nekrašas, elektrinių ir elektros tinklų direktoriai bei vyriausieji inžinieriai pakeisti taip pat Lietuvoje išugdytais specialistais. Vėliau Energetikos ūkio valdybos pavaldumas pakeistas, ji tapo Vyriausiąja energetikos ir elektrifikavimo valdyba prie LTSR Ministrų Tarybos. Lietuvoje sukurta savos energetikų projektuotojų, statybininkų ir remontininkų organizacijos.

1958 m. įkurtas Ministrų Tarybos mokslo ir technikos komitetas, 1961 m. perorganizuotas į Valstybinį mokslinių tyrimų darbų koordinavimo komitetą, kurio uždavinys buvo analizuoti mokslo ir gamybinių organizacijų būklę Lietuvoje bei rengti pasiūlymus jų darbo kryptims. Komiteete buvo įsteigti atskiroms pramonės šakoms skirti skyriai. Energetikos ir kuro skyriui vadovauti pakviestas energingas, didelę gamybos praktiką turintis inžinierius Juozas Linkaitis. Skyriuje dirbo: energetinių objektų ir stambių pramonės įmonių statybos ir jų išdėstymo klausimams spręsti – patyręs projektuotojas Leonas Rinkūnas, kuro pramonės ir šilumos tiekimo klausimams – patyręs gamybininkas, šilumininkas Jonas Reklaitis, o elektros tinklų bei elektrifikavimo klausimais teko užsiimti man.

1958 m. spalio 15 d. prie Mokslo ir technikos komiteto buvo sudaryta visuomeniniais pagrindais veikianti nuolatinė Energetikos ugdymo komisija, kurios pirmininkas buvo komiteto pirmininkas akademikas, profesorius Algirdas Žukauskas, jo pavaduotojai – Valstybinės plano komisijos pirmininkas, Energetikos ūkio valdybos viršininkas ir Kauno politechnikos instituto profesorius Leonas Kaulakis, komisijos sekretorius – komiteto Energetikos ir kuro skyriaus viršininkas Juozas Linkaitis. Energetikos ugdymo komisijos nariai buvo 22 specialistai energetikai, pakviesti iš įvairių Lietuvos gamybinių ir mokslinių organizacijų. Ji veikė prie Valstybinės plano komisijos. Šiai komisijai buvo pavedama ir stambių energetikos objektų ekspertizė.

Šios komisijos sudėtis ir priklausomybė buvo koreguota 1965 m. lapkričio 27 d. ir 1990 m. vasario 20 d. Ilgą laiką jai vadovavo akademikas profesorius A. Žukauskas ir jo pavaduotojas profesorius L. Kaulakis, komisijos sekretorius buvo inžinierius J. Linkaitis. Komisijos pirmininko pavaduotojai – Valstybinės plano komisijos pirmininko pavaduotojai ir Energetikos valdybos viršininkai. Būti Energetikos ugdymo komisijos nariais

1962 m. iš įvairių mokslinių ir gamybinių organizacijų buvo pakviesta 30 specialistų, o 1990 m. – 60 specialistų, kurie dirbo šešiose sekcijose. Energetikos ugdymo komisijai paruošiamuosius darbus atliko Mokslo ir technikos komiteto Energetikos skyriaus vyr. specialistai L. Rinkūnas, J. Reklaitis, D. Kriščiukaitis, J. Žilionis, Č. Teišerskis, vadovaujami skyriaus viršininko J. Linkaičio.

Mokslo ir technikos komiteto energetikos ir kuro skyriaus bei sudarytosios Energetikos ugdymo komisijos tikslai ir darbo stilius buvo panašūs į prieš karą veikusio Lietuvos energijos komiteto darbą. Pagrindinės nuolatinės energetikos ugdymo komisijos funkcijos buvo šios: 1) svarstyti Lietuvos energetikos ugdymo perspektyvinio plano metmenis ir pateikti šiuo klausimu nuomonę; 2) kelti principinius energetikos ugdymo klausimus ir siūlyti juos išnagrinėti mokslinėms ir projektavimo organizacijoms; 3) rengti pastabas dėl parengtų Vyriausybės nutarimų projektų principiniais energetikos klausimais; 4) reikšti nuomonę dėl naujų svarbių energetikos objektų statybos tikslingumo; 5) svarstyti ir įvertinti duodamas užduotis svarbiems energetikos objektams projektuoti; 6) reikšti nuomonę dėl mokslinių tyrimo darbų energetikos srityje tematikos ir teikti pasiūlymus šiems darbams vystyti.

Mokslo ir technikos komiteto Energetikos ir kuro skyriui bei jo Energetikos ugdymo komisijai iš karto teko įsijungti į aktualiausių Lietuvos energetikos plėtros klausimų tyrimą, rengti pasiūlymus. Tuo laikotarpiu sparčiais tempais augantiems elektros poreikiams patenkinti buvo plečiamos miestų elektrinės, statomos mažos galios dyzelinės, hidroelektrinės ir elektros tinklai miestelių bei kaimo vietovėms elektrifikuoti. Mažas elektrinės ir elektros linijas statė atskiros žinybos, veiksmai nebuvo derinami, nebuvo atsižvelgiama į bendrus vietovių poreikius. Augant elektrifikavimo darbų apimtims, nebuvo bendro darbų plano. Elektros linijos buvo tiesiamos su mediniais stulpais, kurių tarnavimo amžius buvo labai trumpas ir jų atstatymas kėlė didelių sunkumų.

Per palyginti trumpą laiką Energetikos ugdymo komisijoje parengta ir apsvaistyta daug pasiūlymų, iš kurių svarbiausi buvo: rekomendacijos mažųjų elektrinių statybos ir tolesnio jų darbo tikslingumo klausimais; Lietuvos energetikos pagrindinės vystymo kryptys 1959–1965 m.; naujos stambios elektrinės Lietuvoje galimų statyti vietų parinkimas.

Su kitų organizacijų atstovais svarstant pastarąjį pasiūlymą aktyviai dalyvavo skyriaus vyriausiasis specialistas Leonas Rinkūnas. Buvo tirtos 3 galimos elektrinei statyti vietos: prie Dysnos ežero, prie Dusios, Obelių ir

Metelių ežerų ir atominę elektrinę Strėvos upės baseine. Pasinaudodamas tuo laiku atsiradusia galimybe naująją elektrinę aprūpinti dujomis, Juozas Linkaitis skaičiavimais įrodė galimybę šioje vietovėje (dabartiniuose Elektrėnuose) statyti ne atominę, o dujomis ir mazutu kūrenamą šiluminę elektrinę. Šis pasiūlymas buvo įvertintas pagrindžiant Lietuvos šiluminės elektrinės statybos tikslingumą.

Skaiciavimais įrodytas Lietuvos energetikos sistemos magistralinių elektros tinklų, jungiančių ją su kaimyninėmis energetikos sistemomis, numatytos schemos pakeitimas, siūlant Latvijos ir Baltarusijos energetikos sistemas sujungti ne per Daugpilį, bet per Kauną ir Vilnių. Šis pasiūlymas ir buvo įgyvendintas.

Parengti principiniai 10-35 kV elektros linijų statybos nurodymai vykstant jų projektavimo darbus. Pagrindiniams elektros tinklų parametrams nustatyti Energetikos instituto mokslininkai Leonas Gudelis ir Petras Grėblikas parengė rekomendacijos, kuriomis vadovautasi sudarant pirmąją perspektyvinę Lietuvos žemės ūkio elektros tinklų schemą 1965 metams.

Organizuotas gelžbetoninių atramų naudojimas elektros linijų statybos srityje. Sudaryta kvalifikuotų gelžbetonio specialistų – mokslininkų, projektuotojų, statybininkų ir elektrikų - darbo grupė. Ji, išanalizavusi mūsų turimą ir užsienio patirtį, parengė pasiūlymus, kuriuose pagrįstas gelžbetoninių atramų taikymo Lietuvos elektros tinklų statyboje tikslingumas, parinkti rekomenduotini Lietuvos sąlygoms gelžbetoninių atramų tipai, numatyti reikalingi elektros tinklų statybai atramų kiekiai ir pasiūlytos gelžbetoninių atramų gamyklos bei jų išdėstymas Lietuvoje.

Sprendžiant elektros tinklų plėtimo ir gelžbetoninių atramų įdiegimo klausimus Energetikos ugdymo komisijos darbe aktyviai dalyvavo L. Gudelis, P. Grėblikas, A. Kirlys, D. Kriščiukaitis, A. Kudzys, V. Meškauskas, A. Nenorta, A. Stumbras, E. Sipavičius, Č. Teišerskis.

Nuo 1960 m. Lietuvoje visos aukštos įtampos, o nuo 1965 m. ir visos žemos įtampos oro linijos buvo tiesiamos tik ant gelžbetoninių atramų. Tai pasiekta energetikams statybininkams gerai organizavus Lietuvoje gelžbetoninių atramų gamybą, transportavimą ir linijų su gelžbetoninėmis atramomis tiesimą. 1959–1965 m. tai leido sutaupyti apie 0,5 milijono m³ medienos, be to, padidėjo linijų ilgaamžiškumas. Tai labai palengvino elektros linijų eksploatavimą.

1958-ųjų neįprastai didelis Nemuno pavasarinis potvynis sukėlė abejonių, ar statomos Kauno HE projekte teisingai buvo įvertinti galimi Nemu-

no potvyniai. Remiantis vyr. specialisto Leono Rinkūno atliktais patikslintais skaičiavimais, buvo koreguotas Kauno HE projektas, padidinant hidromazgo pralaidumą, o kartu padidinant ir Kauno miesto gyventojų, esančių žemiau HE, saugumą.

Vyr. specialisto Jono Reklaičio parengti konkretūs siūlymai statyti stambesnes rajonines katilines ir termofikacines elektrines, skirtas miestams centralizuotai tiekti šilumą, buvo perduoti projektinėms organizacijoms.

Parengtos pagrindinės žemės ūkio gamybinių procesų elektrifikavimo kryptys 1960–1980 m., dalyvaujant Žemės ūkio mechanizacijos ir elektrifikacijos instituto darbuotojui Vytautui Liubinui. Darbe pateiktais pasiūlymais buvo vadovujamasi sudarant konkrečius metinius žemės ūkio elektrifikavimo planus.

Naudojant potencialias Lietuvos galimybes, Maskvos nurodymu respublikoje pradėtos statyti didžiulės gamyklos, skirtos Sovietų Sąjungos poreikiams tenkinti. Naudojantis tuo laiku vietinėms organizacijoms suteiktomis didesnėmis teisėmis, Mokslo ir technikos komiteto iniciatyva 1959 m. pradžioje sudaryta tarpžinybinė komisija, kuri turėjo parengti Lietuvos miestų perspektyvinio ugdymo ir pramonės įmonių išdėstymo kryptis. Komisijai vadovavo komiteto pirmininko pavaduotojas Stasys Jaruševičius, jos darbe energetikams atstovavo Juozas Linkaitis ir Leonas Rinkūnas. Komisija pasiūlė tolygesnį naujų pramonės ir socialinių-kultūrinių centrų išdėstymą, nukreipiant juos toliau nuo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų, sukuriant naujus centrus Utenoje, Marijampolėje, Alytuje, Tauragėje ir Telšiuose, taip pat išplečiant centrus Jonavoje, Kėdaičiuose, Mažeikiuose, Ukmergėje. Lietuvoje 1959 m. Pramonės statybos projektavimo institutas pagal šios komisijos siūlymus parengė detalią pramonės išdėstymo schemą. Stambių miestų augimo apribojimas ir mažų miestų plėtra davė teigiamų rezultatų – gana sparčiai buvo įdarbinami vietiniai gyventojai, todėl sumažintas imigrantų iš Sovietų Sąjungos antplūdis. Didelę įtaką vietinių gyventojų įdarbinimui turėjo ir įmonių vadovai. Beje, 1958 m., pakeitus buvusius Maskvos skirtus vadovus Lietuvoje išugdytais specialistais, įmonėse pirmiausia buvo įdarbinami Lietuvos gyventojai. Įdomus faktas, kad iki 1958 m. pagrindinėje Lietuvos energetikos vadovaujančioje organizacijoje, Energetikos ūkio valdyboje, nebuvo nė vienos rašomosios mašinėlės lietuvišku šriftu!

Mokslo ir technikos komiteto specialistai dalyvavo sprendžiant numatomų naujų stambių objektų statybos klausimus, jų plėtros galimybes, įver-

tinant jų galimą žalą gamtai, aprūpinimą darbo jėga bei dalyvavo parenkant stambių objektų statybos vietas.

Vienas iš tokių stambių objektų buvo numatoma stambi naftos perdirbimo gamykla. Galimos statybos vietos buvo siūlomos Vievyje arba Jurbarko. Ukrainos projektuotojai, palaikomi kai kurių Lietuvos liaudies ūkio tarybos darbuotojų, parinko Vievio variantą. Komiteto vyr. specialistas Leonas Rinkūnas, suradęs daug projektuotojų ekonomiškai neįvertintų argumentų, pasiūlė pirmenybę teikti Jurbarko variantui. Buvo pavesta parengti pagrindimą. Juozas Linkaitis, Leonas Rinkūnas ir kiti Mokslo ir technikos komiteto specialistai parengė 80 psl. apimties darbą „Apie Jurbarko pramoninio energetinio komplekso sukūrimą“, kuriame įrodė Jurbarko varianto ekonominį pranašumą prieš Vievio variantą. Vienas iš didžiausių Jurbarko privalumų buvo nurodytas vietinės darbo jėgos išteklių naudojimas. Sukuriant chemijos pramonės kompleksą Vievyje ir gyventojų skaičiui padidėjus iki 60 tūkstančių, tai sukeltų imigrantų antplūdį, nes vietinių darbo jėgos išteklių buvo nedaug. Atitinkamoms žinybos apsvačius, nutarta pasirinkti Jurbarko variantą. Leono Rinkūno tyrimuose visais atžvilgiais geriausia naftos perdirbimo gamyklos statybos vieta turėjo būti Mažeikiai. Tačiau ją siūlyti tuo laiku buvo nerealu, nes kai kurios žinybos būtų nesutikusios, kadangi įžvelgė Ventspilio varianto konkurencijos grėsmę. 1965 m., susidarius palankesnėms sąlygoms, Leonas Rinkūnas vietoje Jurbarko pasiūlė rinktis Mažeikius, pritaikant jau parengtą Jurbarko naftos perdirbimo gamyklos projektą Mažeikių sąlygoms. Šiam pasiūlymui buvo pritarta su sąlyga, kad tai nesutrikdys gamyklos statybos terminų. Leonui Rinkūnui teko didelė atsakomybė tai įrodyti. 1970 m. birželio 20 d. pagaliau buvo patvirtinta gamyklos statybos vieta Mažeikiuose. Taigi po ilgų įrodinėjimų buvo pasiekta, kad statoma gamykla Lietuvai padarytų mažiausiai žalos – bus mažesnė imigracija iš svetur, taip pat išsaugotas Nemunas ir Kuršių marios nuo galimos taršos avarijos metu.

Mokslo ir technikos komiteto specialistai taip pat įrodė, kad kai kurie numatomi statyti objektai Lietuvai gali būti žalingi. Prieštarauta statyti Birštono HE su siūloma 35 m patvanka. Ekonomiškai ją pateisinti buvo galima tik sumažinus patikimumą, numatant hidromazgo potvynių pralaidumą iki 1 proc. tikimybės (pasikartojanti kas 100 m.). (Kauno HE buvo suprojektuota 0,1 proc. tikimybei - pasikartojanti kas 1000 m.). Statoma tokia Birštono HE būtų pavojinga visoms žemiau jos esančioms gyvenvietėms, taip pat labai nukentėtų ir Lietuvos gamta, užsėmus gamtos draus-

tinus ir istorines vietas. Atliktais skaičiavimais taip pat buvo įrodytos ribinės galimos naujų Lietuvos elektrinių galios, kurių viršijimas būtų žalingas.

1958-aisiais prasidėjusia Sovietų Sąjungos ūkio valdymo reorganizacija Lietuvoje buvo reikiama pasinaudota – planingiau buvo plečiami miestai, tiesiami keliai, elektros tinklai, stengtasi mažinti Lietuvai žalą, kurią kėlė naujų stambių pramoninių objektų statybos: atominės elektrinės statybos vieta parinkta toliausiai nuo stambių miestų ir tankiai apgyventų vietovių, azoto trąšų gamyklai parinkta Jonava, o naftos perdirbimo gamyklai – Mažeikiai, kur buvo daugiau vietinių darbo jėgos išteklių, patogesnis susisiekimas ir mažesnė žala gamtai galimų gedimų atveju. Ribojant Lietuvos stambių miestų augimą ir ugdant mažus miestus, taip pat įmonių vadovais skiriant Lietuvoje išugdytus specialistus buvo pasiekta, kad Lietuvoje imigracija buvo kur kas mažesnė negu į kaimynines šalis: 1989 m. Lietuvoje pagrindinės tautybės gyventojų procentas buvo toks kaip 1923 m. – apie 80 proc., tuo tarpu Estijoje 1934 m. buvo 88,2 proc., o 1989 m. – 61 proc., Latvijoje 1935 m. buvo 75,5 proc., o 1989 m. – 52 proc. vietinių gyventojų.

Nuo 1965 metų, pasikeitus Sovietų Sąjungos vidaus politikai, buvo likviduota Liaudies ūkio taryba, Valstybinis mokslinių tyrimo darbų koordinavimo komitetas, apribota Valstybinės plano komisijos veikla. Pagrindinių pramonės ir energetikos valdymą bei planavimą vėl tiesiogiai perėmė Maskva. Lietuvos interesus saugoti tapo sunkiau, ir tik dėl vietinių organizacijų bei pačių įmonių vadovų pastangų ir asmeninių sugebėjimų iš dalies tai pavykdavo padaryti.

Energetikos ugdymo komisijos veiklą stengtasi išlaikyti ir esant naujoms sąlygoms, rengiant pasiūlymus svarbių Lietuvai elektros energijos šaltinių statybos ir plėtimo klausimais. 1967 m. komisijoje apsvarsčius Leono Rinkūno darbą „Pirmaeiliai hidroenergetinių objektų statybos respublikoje klausimai“, buvo siūloma vietoje Birštono HE statyti Kruonio hidroakumuliacinę elektrinę, taip pat pritarta Lietuvos elektrinės galingumo padidinimo klausimui.

Energetikos ugdymo komisijos veikla po jos sekretoriaus Juozo Linkaičio mirties 1967 m. visiškai sustojo. 1990 m. vasario 20 d. bandyta šią veiklą atgaivinti sudarant visuomeniniais pagrindais veikiančią Respublikinę energetikos komisiją, vadovaujamą akademiko Jurgio Vilemo, kuri, gaila, sužlugo nepradėjusi veikti. Per 15 atkurtos Lietuvos Nepriklausomybės

metų taip ir nesugebėta suburti energetikos specialistų bendrai spręsti Lietuvos energetikos klausimus – nebuvo pasinaudota prieškarinio Lietuvos energijos komiteto ir sovietinių laikų Nuolatinės energetikos ugdymo komisijos darbo patirtimi. Dabartiniai svarbūs Lietuvos energetikos vystymo klausimai, remiantis atskirų organizacijų atliktais darbais, paliekami spręsti valdininkams, plačiau jų neapsvarsčius su visuomene arba su specialistų komisijomis.

Elektros tinklų projektavimas

Pokario metais Lietuvoje vietinės miestų statybos, pramonės, žemės ūkio, komunalinio ūkio projektavimo organizacijos rengė tik smulkių energetinių objektų projektus. Stambių energetinių objektų ir 110 kV bei aukštesnių įtampų linijų ir pastočių projektus Lietuvai rengė tik Maskvos, Leningrado ir kitų miestų specializuoti projektavimo institutai.

1963 m. kovo 15 d. Kaune buvo įsteigta Lietuvos elektros tinklų projektavimo organizacija, pavaldi Maskvos ir Leningrado elektros tinklų projektavimo institutui „Energosetprojektas“. Naujojo projektuotojų kolektyvo darbuotojų branduolį sudarė Lietuvoje išugdyti specialistai. Šios projektavimo organizacijos pirmieji vadovai buvo: viršininkas Juozas Bražukas ir vyriausiasis inžinierius Viktoras Meškauskas. Vėliau, nuo 1974 iki 1982 m., skyriaus viršininkas buvo Vladas Bulavas, nuo 1982 iki 1993 m. – Algirdas Matulionis, o nuo 1993 m. iki šiol Energetikos tinklų institutui (buvusiam Lietuvos elektros tinklų projektavimo institutui) vadovauja direktorius Leonas Urbonas. Nuo 1983 m. iki šiol instituto vyriausiuoju inžinieriumi, o dabar technikos direktoriumi dirba Vytautas Damijonaitis.

1963–2005 m. Lietuvos elektros tinklų projektavimo instituto pavaldumas ir pavadinimai keitėsi: iki 1990 m. jis buvo pavaldus Maskvos elektros tinklų projektavimo institutui „Energosetprojekt“, o Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe, 1990 m. jis tapo valstybine įmone „Elektros tinklų projektavimo institutas“, 1995 m. – akcine bendrove, o 2001 m. – uždaroja akcine bendrove „Energetikos tinklų institutas“.

Lietuvos elektros tinklų projektavimo institutui perėmus iš Leningrado ir kitų Sovietų Sąjungos miestų projektavimo organizacijų atliekamų Lietuvos elektros tinklų projektavimą bei didėjant patiemis elektros tinklams, darbų apimtys augo labai sparčiai.

Pirmaisiais projektavimo instituto darbo metais daugiausia projektavimo darbų (apie 50 proc.) teko žemės ūkio elektrifikavimo sektoriui, kuris visoje Lietuvos teritorijoje projektavo žemos įtampos ir 10 kV elektros linijas bei pastotes joms. Projektuose buvo įsisavinta tuo laiku naujovė – linijoms buvo pradėtos taikyti gelžbetoninės atramos. Sektoriaus vadovai buvo Eugenijus Krušinskas, Jonas Jonaitis, Bronius Buinevičius, Algirdas Matulionis, Antanas Vyšniauskas, Darius Liutkevičius.

Sudėtingėjant ir didėjant aukštesnių įtampų elektros tinklų projektavimo darbų apimtims, projektavimo darbams koordinuoti įkurtas projektų vyriausiųjų inžinierių biuras. Jame, vadovaujant Vytautui Baškiui, dirbo Vytautas Damijonaitis, Kęstutis Šmitas, Česlovas Stoškus, Antanas Lukošius.

Pastočių projektavimo sektorius nuo 1964 m. įsisavino 110 kV pastočių projektavimą, 1967 m. pradėjo projektuoti 330 kV pastotes, o 1979 m. suprojektavo pirmąją uždara 110 kV pastotę. Pastočių projektavimo sektoriui vadovavo Antanas Ribinskas, vėliau Napalys Černius, Algirdas Mišūnas, Bencionas Lisicinas, Henrikas Kamantauskas.

35 kV ir aukštesnių įtampų linijų projektus rengė elektros linijų projektavimo sektorius. Pirmosios 110 kV linijos buvo suprojektuotos 1964 m., 330 kV – 1967 m., kabelinės 110 kV linijos – 1979 m., o sauso kabelio 110 kV linijos – 2003 m. Linijų projektavimo sektoriui vadovavo Vytautas Baškys, vėliau Algimantas Margis, Povilas Byla, Gailutė Mikulskienė.

Elektros tinklų relinės apsaugos ir automatikos projektavimą vykdė relinės apsaugos ir automatikos sektorius, kuriam vadovavo Rimas Juškys, vėliau Vytautas Siurbis, Antanas Lukošius, Vytautas Pocius, Algis Pečiulionis. Įsisavinti ne tik atskirų elektros tinklų elementų relinės apsaugos ir automatikos projektai, bet ir visos energetikos sistemos priešvarinės automatikos projektavimas.

Nuo 1966 m. buvo atliekami elektros tinklų ir pastočių informacijos perdavimo ir valdymo sistemų bei dispečerinių punktų projektavimo darbai, kuriems vadovavo Jurgis Karbauskas, Leonas Urbonas, Dalia Kazakevičiūtė. Šio ir relinės apsaugos, automatikos sektorių vykdomuose projektuose buvo naudojama daugiausia nauja aparatūra, kuri iš projektuotojų reikalavo daugiau žinių.

Nuo pat projektavimo instituto įkūrimo buvo projektuojamos transformatorinės pastotės, remonto ir gamybinės bazės, atliekama projektų vykdymo ir techninė priežiūra, teikiamos techninės konsultacijos, vykdomi geodeziniai ir geologiniai tyrinėjimai, kuriems vadovavo prityrę statybinin-

kai projektuotojai Česlovas Stoškus, vėliau Mindaugas Pavilionis, Gražina Makauskaitė bei topografai ir geodezininkai Juozas Vaičekauskas, Stepas Survila, Alfredas Bartuška, Petras Pakštys.

Įkurtai naujai Lietuvos elektros tinklų projektavimo organizacijai reikėjo pagrįsti projektuojamų elektros tinklų reikalingumą bei jų techninius parametrus. Šiems darbams atlikti įkurtas energetikos sistemų projektavimo sektorius, kuris parengė Lietuvos žemės ūkio elektros tinklų, stambių Lietuvos miestų elektros tinklų ir visos Lietuvos elektros tinklų vystymo schemas. Anksčiau tokio pobūdžio projektai Lietuvoje nebuvo rengiami – jie atkeliavo iš Maskvos, Leningrado, Rygos. Parengtose elektros tinklų vystymo schemose buvo pagrindžiamas elektros linijų ir pastočių statybų reikalingumas, statybų eiliškumas ir jų techniniai parametrai. Tokios schemas buvo rengiamos kas 5 metai. Pagrindiniai šių schemų vykdytojai buvo Algimantas Grašys, Algimantas Kvietka, Antanas Jankauskas, Saulius Avižonis, Algirdas Matulionis.

Mažiems miestams ir miestų pramoniniams rajonams, vadovaujant Vladimirui Trutneviui, buvo rengiamos kompleksinės elektros ir šilumos tiekimo schemas.

Lietuvoje pastačius galingą atominę elektrinę, atsirado galimybė panaudoti 4 kartus pigesnę elektros energiją nakties metu. Algimantas Kvietka, Vladimiras Trutnevis ir Donatas Kriščiukaitis parengė darbą, kuriame nustatytos pagal tinklų pralaidumą leistinos statyti akumuliacinių elektrodinių katilinių galios. Vladimiro Trutnevio vadovaujami projektuotojai parengė pirmuosius aukštos įtampos akumuliacinius karšto vandens katilų, kuriais buvo apšildomi stambūs pramoniniai gyvulininkystės kompleksai, projektus ir prižiūrėjo jų statybą. Ši iniciatyva plačiai paplito Lietuvoje – buvo įrengta apie 1200 MW galios akumuliacinių elektros šildymo įrenginių, kurie per metus galėjo sunaudoti iki 1 mlrd. kWh pigios naktinės elektros energijos, taip pakeičiant brangesnį organinį kurą – dujas ir mazutą pigesniu branduoliniu kuru. Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir perėjus į laisvosios rinkos ekonomiką, dalis ūkio objektų tapo nenaudingi ir buvo likviduoti, o išlikusiems dėl sąlygiškai dvigubai pabrangintos naktinės elektros kainos ekonomiškai tapo nenaudinga naudoti naktinę elektrą šildymui, todėl jie jos atsisakė, nors ir turėjo įrengtus akumuliacinio elektros šildymo įrenginius bei elektros tiekimo linijas. Taip ir liko Lietuvoje neišnaudotos galimybės panaudoti laisvą pigią atominės elektrinės naktinę elektrą, kuri būtų davusi valstybei nemažai pajamų.

Energetikos sistemų projektavimo sektoriui nuo 1963 iki 1991 m. vadovavau aš, o nuo 1991 iki 1994 m. – Antanas Jankauskas.

Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute buvo atliekamas automatizuoto valdymo sistemų elektros tinkluose projektavimas, kuriam vadovavo Stasys Jastremskas, ir rengiamos elektros tinklų eksploatacijos organizacijos schemos, kurių sudarymui vadovavo Arimantas Dragūnevičius, Antanas Jankauskas.

1995 m. Elektros tinklų projektavimo institutą reorganizavus į akcinę bendrovę „Energetikos tinklų projektavimo institutas“, išplėsta jo darbų apimtis – nuo 1997 m. pradėtas informacinių ir relinės apsaugos spintų surinkimas, konfigūravimas, bandymai. Institutą reorganizavus į uždaryją akcinę bendrovę „Energetikos tinklų institutas“, darbų apimtis dar prasiplėtė: buvo atliekamas elektros įrenginių iki 400 kV įtampos relinės apsaugos bei valdymo derinimas ir bandymai, o nuo 2002 m. komplektuojama pastočių ir dispečerinių punktų statybos įranga.

Pagal Lietuvos ir kitų šalių normatyvus institutas rengė techninius ir darbo projektus, prižiūrėjo, kaip vykdomi projektai. Projektavimo ir relinės apsaugos bei valdymo paleidimo ir derinimo, bandymo darbams institutas turėjo atitinkamus atestatus, leidimus ir sertifikatus. 2002 m. mūsų institutas vienas iš pirmųjų Lietuvos projektavimo institutų įdiegė kokybės valdymo sistemą EN ISO 9001:2000.

2005 m. institutas buvo pajėgus kompleksiškai projektuoti: 0,4-400 kV elektros perdavimo linijas; 35-400 kV transformatorines pastotes ir 10 kV paskirstymo punktus; 10-400 kV elektros tinklų relinę apsaugą ir valdymą; informacines ir ryšių sistemas, automatines telefono stotis, dispečerinius punktus; pastočių uždaryjų skirstyklų ir valdymo punktų, gamybos ir remonto bazių pastatus; elektros tinklų vystymo strategijas; miestų elektros tinklus; įmonių vidaus ir išorės elektros tinklus; elektrinių, tarp jų hidroelektrinių, vėjo jėgainių ir kt. prijungimą prie energetikos sistemos; atliko elektros tinklų ir pastočių statybos bei rekonstrukcijos techninius-ekonominius pagrindimus.

Juozas MARTUSEVIČIUS
Arūnas Konradas VASILIS-VASILIAUSKAS

LIETUVOS ENERGETIKOS SISTEMOS DISPEČERINEI TARNYBAI – 60 METŲ

Iki Antrojo pasaulinio ir karo metais Lietuvoje nebuvo vieningo energetikos ūkio dispečerinio valdymo. Beje, jis nebuvo ir reikalingas, nes kiekviena elektrinė energiją tiekė tam tikram rajonui, todėl operatyvinis elektrinės personalas valdė elektrinę ir jai priklausiusį elektros tinklą (išimtis – Bačiūnų ir Rėkyvos šiluminės, Petrašiūnų šiluminė, Kauno dyzelinė bei Klaipėdos miesto ir Celiuliozės fabriko elektrinės, kurios energiją galėjo tiekti į bendrą savo miestų tinklą).

Pirmąjį pokario dešimtmetį atstatytos sugriautos bei pastatytos naujos elektrinės, kaip ir prieškario metais, dirbo izoliuotai, t. y. energiją tiekė vienam miestui, miesteliui ar ūkiui. Išimtis buvo didieji Lietuvos miestai – Vilnius, Kaunas, Šiauliai, Klaipėda, kurie turėjo po keletą elektrinių, galinčių tiekti energiją į bendrą tinklą. Pradžioje jų darbinis tarpusavio reikalus abipusiu susitarimu tvarkydavo atskirų elektrinių operatyvinis personalas arba vadovaudavo vienos (paprastai stambesnės) elektrinės budintis inžinierius. Karo nuniokotas ir atstatomas respublikos energetikos ūkis priklausė įvairioms žinyboms: dalis – Vyriausiajai energijos valdybai prie Lietuvos TSR Liaudies komisarų tarybos (vėliau – TSRS Elektros stočių komisariato Lietuvos energijos regioninei valdybai), kita dalis – respublikos Komunalinio ūkio komisariatui, dar kita dalis – Žemės ūkio ministerijai, transporto, statybos ir kt. organizacijoms.

Lietuvos energijos valdyba pradžioje buvo įsikūrusi Kaune, K. Donelaičio g. 55, vėliau perkelta į A. Mickevičiaus g. 5. Dar vėliau dalis tarnybų

persikėlė į namą Laisvės alėjos ir Vasario 16-osios g. kampe. Iš ten valdyba buvo perkelta į sostinę.

Energetikos rajonai energetiniam ūkiui operatyviai valdyti ėmėsi kurti dispečerines tarnybas.

1944 metais, praėjus frontui, po mėnesio buvo įkurta Vilniaus energetikos rajono dispečerinė. Ji buvo Savivaldybės aikštės ir Vilniaus gatvės kampiniame name (buv. Černiachovskio a. 1/8, kur dabar Vyriausybės rūmai). Pirmasis dispečerinės viršininkas buvo S. Leonovas.

Kauno energetikos rajono dispečerinė įkurta 1945 m. rugpjūčio mėn., Kęstučio g. 22. Pirmasis viršininkas – V. Dobrikas.

1945 m. gruodžio 1 d. buvo įkurta Šiaulių energetikos rajono dispečerinė. Pirmasis dispečerinis punktas buvo Vilniaus g. 140 (dabar Fotografijos muziejus). Viršininkas – V. Klajumas.

Klaipėdos energetikos rajono dispečerinė įkurta 1945 m. Klaipėdos elektrinėje. Pirmasis viršininkas – Levinas.

Nors energetikos rajonuose ir buvo elektrinių, kurios energiją tiekė į bendrą tinklą, tai buvo tik stambiuosiuose miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose). Atskiri energetikos rajonai nebuvo sujungti elektros tiekimo linijų tinklu. Atrodo, tokiu atveju nereikėjo ir visą respublikos energetikos ūkį operatyviai valdančios institucijos – vyriausiosios dispečerinės. Tačiau į problemą pažvelgta perspektyviai.

Vos pasibaigus karui Vakaruose, Lietuvos energetikos valdybos 1945 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 49 šios valdybos vyriausiuoju dispečeriu paskirtas E. Sipavičius. Respublikos energetikos sistemos dar nebuvo, tačiau energetikos ūkio ekonominės sąlygos leido centralizuotai ir operatyviai valdyti dar techniškai necentralizuotą (nesujungtą į vieną sistemą) energetikos ūkį. Apie tokį centralizuotą respublikos ūkio valdymą Lietuvos energetikai svajojo dar 4-ajame dešimtmetyje, tačiau tada nebuvo lemta šioms svajonėms išsipildyti – trukdė energetikos ūkio nuosavybės įvairovė. Lietuvos energetikos valdybos 1945 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 108 įkurta Centrinė dispečerių tarnyba. Įsakyme buvo skelbiama (kalba netaisyta):

Lietuvos energetikos valdybos „Litenergo“

Valdytojo įsakymas Nr. 108

§ 2

Kaunas

1945 m. spalio 19 d.

Tikslu paruošti centrinės dispečerių tarnybos aparatą Lietuvos TSR atstatomosios sistemos darbo vadovavimui, įsakau:

1. Nustatyti, pradedant 1945 m. spalio 25 d., „Litenergo“ dispečerių paros budėjimus.

2. Užvesti budėjimų knygą ir vykdyti budėjimų priėmimą – perdavimą, pasirašant knygoje.

3. Įpareigoti budinčius dispečerius vykdyti sistemos operatyviniai technikinį vadovavimą, sutinkamai su Techninės eksploatacijos taisyklėmis (skyr. 32), o taipogi sudaryti energijos pasiskirstymo mėnesinius ir paros grafikus.

4. Įpareigoti vyriausiąjį dispečerį drg. Sipavičių organizuoti visų budinčiųjų dispečerių apmokymą pagal Techninės eksploatacijos taisykles. Egzaminus iš šių taisyklių užbaigti ne vėliau 1945 m. gruodžio 1 d.

5. Įpareigoti „Litenergo“ budinčius dispečerius perduoti ir priimti visas tarnybines telefonogramas dėl elektros stočių ir tinklų darbo, apskaitos, atsakomybės, kuro suvartojimo, likučių ir t. t.

6. Sąryšyje su budėjimų organizacija dispečerių tarnyboje panaikinti anksčiau praturtintus „Litenergo“ budėjimus nuo 1945 m. spalio 25 d.

7. Nustatyti, kad visi Energijos rajonai, pamainai pasibaigus, praneša „Litenergo“ budinčiajam dispečeriui apie energijos įrengimų darbo būklę, energijos išdirbį, elektros ir kuro suvartojimą, įvykusias per tą pamainą avarijas ir gedimus, darbo režimą sekančiai pamainai, įrengimų atidavimą remontui ir įrengimų įvedimą eksploatacijon po remonto, atitinkamai nurodant įvedimo eksploatacijon (dabartinio atidavimo remontui atveju) arba atidavimo remontui (dabartinio įvedimo eksploatacijon atveju) laiką.

8. Įpareigoti mano pavaduotoją drg. Ramašauską išskirti pašalpą dispečerių tarnybai ir aprūpinti ją laikinuoju ryšiu ne vėliau 1945 m. spalio 25 d.

9. Įpareigoti vyriausiąjį dispečerį drg. Sipavičių pateikti man patvirtinimui ne vėliau 1945 m. lapkričio 1 d. savo sumetimais dėl pamainų darbo pradžios ir pabaigos laiko Energijos rajonuose ir „Litenergo“ dispečerių tarnyboje.

10. Patvirtinti pareigose:

a) vyriausiąjį dispečerį e. p. -	drg. Sipavičių,
b) budintį dispečerį -	drg. Svylą,
c) budintį dispečerį -	drg. Randakevičių,
d) budintį dispečerį -	drg. Jakštį.

(parašas) Basajev

„Litenergo“ valdytojas

(pasirašė rusiškame egzemplioriuje)

Kaip matyti iš įsakymo (p. 5, 7), tuomet „Litenergo“ dispečeriai daugiausia dirbo informatorių darbą; tiesiogiai elektrines ir tinklus operatyviai valdė bei tvarkė energetikos rajonų dispečeriai.

Lietuvos energijos valdybos („Litenergo“) dispečerinė – VDT pirmtakė – buvo „Litenergo“ patalpose Kaune, A. Mickevičiaus g. 5.

1946 m. balandžio 1 d. valdybai persikeliant į Vilnių, ten persikėlė ir dispečerinė.

Šiai valdybai priklausė išlikusios ir atstatomos stambiosios elektrinės (Vilniaus centrinė, Grigiškių hidroelektrinė, atstatytos Kauno dyzelinės elektrinės agregatas, Petrašiūnų atstatoma šiluminė elektrinė ir veikianti popieriaus fabriko elektrinė, Rėkyvos ir Klaipėdos šiluminės elektrinės, taip pat Vilniaus ir Kauno energetiniai traukiniai), kai kurie durpynai, stambiųjų miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio – elektros skirstomieji tinklai, Energetikos statybos montavimo valdyba ir energijos realizavimo įmonės.

Visą savo ūkį valdyba padalijo į keturis energetikos rajonus: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių. Kiekvienam rajonui priklausė po keletą stambiųjų elektrinių ir šių miestų (prie Šiaulių prijungti dar Panevėžio ir Radviliškio miestai) elektros skirstomieji tinklai.

Dispečerinės paskirtis buvo perduoti kiekvieną parą elektrinių pagamintos elektros energijos, avarijų ir nelaimingų atsitikimų, taip pat kuro sunaudojimo elektrinėse, jo gavimo ir likučio apskaitos duomenis radijo bangomis į Maskvą. Visa perduodama ataskaita prieš tai buvo užkoduojama pagal specialų kodą. Šifruodavo dispečeris, o į Maskvą radijo siųstuvu perduodavo budinti telefonistė. Jeigu radijo bangomis nepavykdavo perduoti, ataskaita būdavo perduodama tarp miestiniu telefono ryšiu.

1951 m., ruošiantis naujai pastatytos Vilniaus TE-2 eksploatacijai, dispečerinė tarnyba buvo sustiprinta jaunais darbuotojais. 1951 m. rugsėjo 27 d. buvo įjungta Vilniaus TE-2 lygiagrečiam darbui su Vilniaus TE-1 tik per 6 kV kabelinį tinklą. Vėliau, sumontavus 35 kV elektros tiekimo liniją Vilniaus TE-2–Šiaurinė 35/6 kV pastotė, abi elektrinės ėmė dirbti stabiliau.

Centrinė dispečerinė tarnyba (CDT) iš pradžių įsikūrė Vilniuje, Žygimantų g. 4, antrajame namo aukšte.

1950–1951 m. Vilniuje ir Kaune pastatytos pirmosios 35 kV ETL ir pastotės. 1955 m. Lietuvos energijos valdybai jau priklausė per pusantro tūkstančio kilometrų aukštos įtampos linijų. Buvo tiesiama pirmoji Lietuvoje 110 kV ETL. Gerėjo vartotojų aprūpinimas elektra, tačiau elektrinės

dar dirbo izoliuotai, todėl neretai būdavo taip: Kauno ar Šiaulių mazge – galios perteklius, o Vilniuje – deficitas arba atvirkščiai.

Imta kurti Lietuvos energetikos sistemą. 1956 m. įjungta pirmoji 110 kV ETL Petrašiūnai–Panevėžys–Rėkyva. Ši linija lygiagrečiam darbui sujungė dvi stambias elektrines. Kaunas, Šiauliai ir Panevėžys elektros energiją pradėjo gauti iš bendro tinklo. 1958 m. į energetikos sistemą įjungtos ir Vilniaus, o 1959 m. – Klaipėdos elektrinės.

1957–1958 m. vyko ekonomikos reforma – įsteigta vadinamoji Liaudies ūkio taryba. Visos Lietuvos energetikos valdymas sutelktas į vienas rankas – LŪT Energetikos ūkio valdybos. Buvo sutelkti materialiniai ir darbo jėgos ištekliai, sparčiai plėtojama visa energetikos sistema, statoma Kauno HE, Lietuvos VRE, tiesiama labai daug aukštos įtampos linijų, skirstomųjų tinklų. Pakito ir vidinė energetikos ūkio valdymo struktūra: įkurtos penkios elektros tinklų įmonės – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio. Jos prižiūrėjo elektros tiekimo ir skirstomuosius tinklus, taip pat jų teritorijoje esančias smulkias elektrines. Didžiosios elektrinės – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Rėkyvos – tapo tiesiogiai pavaldžios LŪT Energetikos ūkio valdybai. 1963 m. įkurta Alytaus, 1964 m. – Utenos ET įmonės. Visose elektros tinklų įmonėse buvo steigiamos dispečerių tarnybos.

Energetikos ūkio reorganizavimas bei techninė jo plėtra sistemos dispečerių tarnybai iškėlė naujus uždavinius. Susikūrus energetikos sistemai, reikėjo užtikrinti elektrinių ir elektros tinklų darbo režimą, koordinuoti sistemos remonto darbus, operatyviai valdyti ir tvarkyti sąveikaujančių įmonių įrenginius. Sistemos dispečerių tarnyba tapo besikuriančios energetikos sistemos širdimi ir smegenimis.

Štai keletas organizacinių darbų, kuriuos teko atlikti dispečerinės darbuotojams:

1. Parinkti tinkamas vietas pavaldžioms operatyvinėms grandims. Vadovybei pritarus nutarta: elektros tinklų įmonių dispečerių vieta – tik 330 kV pastotės, o rajonų dispečerinės kuriamos pagrindinėse 110 kV pastotėse.

2. Atsisakyti pastotės vadinti numeriais. 330, 110 ir 35 kV pastotėms suteikti nesikartojančius, gražius lietuviškų vietovių pavadinimus. Gražūs pavadinimai buvo parinkti ir 330, 110 ir 35 kV linijoms. 1979 m. suteikti vardiniai pavadinimai ir rajoninėms šilumos tinklų katilinėms, pavyzdžiui, Panerių, Girelės, Vilainių.

1956 m. lapkričio 11 d. įjungta 110 kV linija Petrašiūnų VRE – Rėkyvos VRE. Ši data laikoma energetikos sistemos kūrimosi pradžia. Šių elektrinių darbą buvo pavesta operatyviai valdyti iš CDP Vilniuje. Tai atlikti buvo labai nelengva, nes telefoninis ryšys tarp CDP Vilniuje ir Petrašiūnų VRE veikė per nuomojamą ryšių kanalą.

1958 m. į darbą įjungta 110 kV linija Petrašiūnų VRE–Vilniaus TE-2. Netrukus per 110 kV laidus buvo įrengtas ir aukšto dažnio (A/D) ryšys. CDP atsirado įvairių telematavimų.

1959 m. lapkričio 5 d. paleista Kauno HE. Ją buvo numatyta valdyti televaldymo principu, t. y. be budinčiojo personalo. Tam tikslui buvo įrengtas televaldymo įrenginys Kauno HE agregatų ir prie jos esančios 110 kV pastotės linijiniams jungtuvams valdyti iš dviejų vietų, t. y. iš CDP Vilniuje ir iš Petrašiūnų VRE (kaip rezervinis valdymas). Juo CDT dispečeris naudojosi tik tais atvejais, kai Kauno HE budinčiojo personalo elektrinės pulte nebūdavo.

1960 m. pradėtas eksploatuoti 110 kV tranzitas Kaunas–Marijampolė–Gusevas–Sovetskai–Šilutė–Klaipėda. Lygiagrečiam darbui sujungtos Kaliningrado ir Lietuvos energetikos sistemos. Mūsų dispečerių darbas tapo sudėtingesnis. Netrukus įrengtas A/D ryšys Kaunas–Gusevas.

1960 m. nustatyti trumpi ir tikslūs operatyvinių grandžių pavadinimai:

1. Sistemos – Vyriausioji dispečerių tarnyba – VDT;
2. Elektros tinklų įmonių – Centrinė dispečerių tarnyba – CDT;
3. Rajono dispečerių tarnyba – RDT;
4. Miesto dispečerių tarnyba – MDT;
5. Šilumos tinklų dispečerių tarnyba – ŠDT.

Žvejų g. 14 pastačius VGEEV pastatą (1962 m.), CDP buvo perkeltas į jo ketvirtojo aukšto patalpas (su langais į Neries upę). Sumontuotas senasis dispečerinis skydas ir pultas. Režimų grupėje sumontuotas energetikos sistemos (ES) trumpo jungimo srovėms ir įtampoms nustatyti KPI pagamintas specialus skaičiavimo įrenginys.

1962 m. spalio 12 d., pradėjus eksploatuoti 110 kV elektros tiekimo liniją (ETL) Jelgava–Šiauliai ir 330/110 kV pastotę Šiauliuose, lygiagrečiam darbui buvo sujungtos Lietuvos ir Latvijos energetikos sistemos. Pradžioje neilgam ši linija veikė 110 kV įtampa. Mūsų dispečeriai tapo operatyviai pavaldūs Jungtinės dispečerinės valdybos (JDV) dispečeriams.

1962 m. gruodžio 30 d. Lietuvos VRE su sistema buvo sinchronizuotas pirmasis 150 MW galios blokas, kuris pradžioje dirbo 110 kV tinkle.

1963 m. sausio 30 d. Lietuvos VRE gavo 330 kV įtampą iš Jelgavos–Šiaulių–Kauno.

1964 m. lapkričio 29 d., įjungus 330 kV liniją Vilnius–Minskas, Lietuvos energetikos sistema lygiagrečiam darbui sujungta su Baltarusijos ES.

1964 m. prie energetikos sistemos tinklų prijungtas paskutinis Lietuvos kaimas.

Didėjant energetikos sistemos galiai bei tinklui, sudėtingėjant automatikai ir apsaugos sistemoms, kylant atsakomybei už patikimą elektros energijos tiekimą vartotojams, reikėjo kokybiškai ir kiekybiškai pertvarkyti dispečerių darbą. Visose miestų ir rajonų dispečerinėse įvestas operatyvinių brigadų budėjimas. Vyriausiojoje dispečerių tarnyboje nuo 1967 m. nustatytas dviejų dispečerių budėjimas nuo 8 iki 24 valandos (24–8 val. – vienas dispečeris), o nuo 1970 m. – dviejų dispečerių budėjimas visą parą.

7-ajame dešimtmetyje Lietuvoje buvo daugiau kaip 50 tūkst. km elektros tiekimo ir skirstomųjų tinklų, tad siekiant juos operatyviai valdyti ir aptarnauti rajonų centruose imta kurti rajonų dispečerines ir operatyvines brigadas.

Pagaliau po ilgo ir sunkaus darbo visur buvo sukomplektuotas rajoninių dispečerinių personalas. Čia nemažai prisidėjo ir parėmė šakos Respublikinio profsąjungų komiteto pirmininkas S. Žarskis, taip pat Saugumo technikos tarnybos viršininkas S. Šimanskis ir inžinierius S. Kutas. Tačiau be nuolatinio energetikos sistemos vyriausiojo inžinieriaus A. Stumbro rūpesčio ir paramos vargu ar šį darbą būtų pavykę nuveikti. Šiandien sunku tinkamai įvertinti, kiek iki žemiausių grandžių sutvarkytas operatyvinis darbas išgelbėjo elektromonterius gyvybių, sutrumpino gedimų likvidavimą ir atnešė daug gero energetikams bei vartotojams.

1966 m. lapkričio 25 d. įjungus 330 kV ETL Kaunas–Sovetskai, pagerėjo operatyvinis telefoninis ryšys su Kaliningrado energetikos sistemos CDT.

1975 m. rekonstruotos VDT patalpos, sumontuotas naujas mozaikinis skydas ir tobulesnės konstrukcijos pultas su naujais ryšio komutatoriais. Taip pat sumontuota tobulesnė telemechanikos aparatūra, su kurios pagalba dispečeriai galėjo kur kas operatyviau kontroliuoti ir valdyti sistemos darbą. Vykdamas rekonstrukciją daug sumanumo ir energijos parodė tarnybos viršininko pavaduotojas K. Juškauskas, vyresnysis dispečeris Z. Kėkštas ir kt.

8-ajame dešimtmetyje į energetikos sistemą įsijungė naujos – Kauno ir Mažeikių termofikacinės elektrinės, o 9-ajame – Vilniaus TE-3 ir Ignalinos atominė elektrinė. Labai padidėjo ir 330 kV ETL tinklas: su Latvija jau

buvo keturi 330 kV ryšiai, su Baltarusija – 3, su Rusija – 2. Energetikos sistemos tinklas dirbo per 4 mln. kW galia, o įvairių įtampų elektros tiekimo linijų buvo per 125 tūkst. kilometrų.

VDT pulte jau nuo 1978 m. veikė ADVS (automatinė dispečerinio valdymo sistema). Dvi elektroninės skaičiavimo mašinos EC-1010 telemechanikos būdu apdorotus iš elektrinių ir pastorių gautus duomenis lentelių ir schemų pavidalu pateikdavo dispečeriui. Jam tai suteikdavo daug informacijos ir padėdavo operatyviau tvarkyti energetikos sistemos režimą. Be to, ESM rašė paros, mėnesio ir metų žiniaraščius, taip pat savo atmintyje saugojo labai daug duomenų, kurie prireikus galėjo būti naudojami.

Energetikos sistemos galia ir tinklas nuolat didėjo, tapo sudėtingesnis dispečerių darbas ir atsakomybė už nepertraukiamą energijos tiekimą vartotojams.

1985 m. A. Juozapavičiaus gatvėje buvo pastatytas naujas pastatas, skirtas gamybinėms tarnyboms. Į jį persikėlė Skaičiavimo centras, Centrinė ryšių ir telemechanikos tarnyba, Centrinė relinės apsaugos ir automatikos bei kitos tarnybos. Specialiai įrengtose patalpose įsikūrė ir Vyriausioji dispečerinė tarnyba (VDT). Nuolatinį budėjimą naujojoje dispečerinėje dispečeriai pradėjo 1986 m. gegužės 10 d. Šešių metrų aukščio salėje sumontuotas naujas firmos „Elektropult“ didelės apimties mozaikinis dispečerinis skydas, o pulto vietoje 1987 m. įrengtas naujos konstrukcijos dispečerinis pultas. Iš skaičiavimo centro prijungtų ekranų vaizdą budintis dispečeris nuo to laiko galėjo stebėti su specialiu veidrodžių pagalba.

1990 m. Lietuvos energetikos sistema pasiekė klestėjimo viršūnę. Sistemos tinklui dirbančių elektrinių galia peršoko 5700 tūkst. kW. Per metus jos pagamino 28 000 mln. kWh. Šalis suvartojo 16 000 mln. kWh, o užsieniui atiduota 12 000 mln. kWh. Elektros tiekimo linijų ilgis pasiekė 128 tūkst. km, transformatorių skaičius – 28 000, o jų galia – 21 000 MVA.

Visą šią energetikos sistemą operatyviai valdė ir tvarkė 20 VDT dispečerių ir inžinierių, 60 CDT, 296 rajonų ir miestų dispečerių tarnybų dispečeriai bei 385 operatyvinių brigadų elektromonteriai. Beveik visi VDT, CDT, RDT ir MDT darbuotojai buvo baigę aukštąjį arba specialųjį mokslus.

Reikia paminėti ir operatyvinį šilumos tinklų personalą. Nuo 1963 m. energetikos sistemai perėmus savo žinion šilumos tinklus, jų ūkis labai išsiplėtė. 1990 m. rajoninėse katilinėse veikė 125 garo katilai (2516 t/h

našumo) ir 74 vandens šildymo katilai (3835 Gcal/h galios). Šilumos energija buvo tiekiama į 1340 km šilumos tinklą. Energetikos sistemos elektrinės ir rajoninės katilinės šilumą tiekė Vilniui, Kaunui, Klaipėdai, Šiauliams, Panevėžiui ir kitiems trylikai didžiųjų miestų. Per metus buvo pagaminama per 17 tūkst. Gcal šilumos energijos. Šį ūkį operatyviai valdė ir tvarkė šilumos tinklų dispečeriai.

Didelį darbą kuriant energetikos sistemą atliko Ryšių ir telemechanikos tarnyba – sukūrė ir įdiegė realiojo laiko informacijos apdorojimo sistemą.

Visi Lietuvos energetikos sistemos abonentai buvo įjungti į telefono tinklą, leidžiantį palaikyti ryšį tiek sistemos viduje, tiek su kaimyninių šalių energetikos sistemų ir viešųjų tinklų abonentais. Visuose įvairių lygmenų dispečerių punktuose buvo įrengtas rezervuotas operatyvinis ryšys ir radijo ryšys su objektuose bei linijose dirbančiomis brigadomis.

Kai po 1991 m. sausio 13-osios kruvinųjų įvykių buvo užblokuoti ryšiai, VDT budintys inžinieriai operatyviais ryšių kanalais sujungė Lietuvos Seimą su Lietuvos atstovybe Maskvoje. Kalbėjosi Kazimieras Motieka su Egidijumi Bičkausku, o valdybos raštinės vedėja Jadvyga Mačiukienė sugebėjo faksu dispečeriniais kanalais perduoti žinutę M. Gorbačiovo kanceliarijai apie tai, kad 23 tūkstančiai Lietuvos energetikų palaiko savo vyriausybę.

Periodiškai, kas 7–10 metų, budintieji dispečeriai vykdavo į vieno mėnesio trukmės tobulinimosi kursus (Maskvoje, Leningrade, Rygoje).

Budinčiųjų dispečerių darbui palengvinti buvo kruopščiai sudarytos ir labai atsakingai nuolat pildomos bei koreguojamos relinės apsaugos, hidroelektrinių avarinio paleidimo, energetikos sistemos schemas dalijimo, avarinio elektrinių nukrovimo, pavojingai mažėjant dažniui (Hz), asinchroninei eigai išvengti ar avarijos atveju persikraunant kuriai nors 330 kV ETL, atominės elektrinės savų reikmių elektros maitinimo aprūpinimo ir kitos svarbios sisteminės automatikos režimų nuostatų keitimo specialios kortos. Jos paruoštos ne tik mūsų energetikos sistemos objektų, bet ir kaimyninių energetikos sistemų objektų darbo, planinio bandymo ar remonto, gedimų ir kitų režimų pasikeitimo atvejams.

2000 m. lenkų firmos „ArtPol“ įrengtas naujo tipo dispečerinis skydas ir itališkos konstrukcijos pultas, modernizuotos VDP dispečerinio punkto patalpos. Naujojoje dispečerinėje, be 1999 m. JAV firmos „Harris“ parngtos kompiuterinės technikos su specialia programa Lietuvos energetikos sistemai valdyti, įrengtas ir specialios dispečerinės įrangos kompleksas.

1985–1995 m. daug kartų keitėsi Lietuvos energetikos sistemos vadovaujančios institucijos pavadinimas – 1988 m. Vyriausioji energetikos ir elektrifikavimo valdyba pervardinta į „Lietuvos energetikos“ gamybinį susivienijimą, 1991 m. – į Lietuvos valstybinę energetikos sistemą, 1996 m. – į akcinę bendrovę „Lietuvos energija“. Tačiau Vyriausiosios dispečerinės tarnybos funkcijos ir paskirtis mažai kito. Pastaraisiais metais jai daugiau tenka užsiimti elektrinių ir tinklų darbo ekonominiais klausimais bei tarpvalstybine energijos komercija. Tačiau svarbiausias jos uždavinys išlieka patikimas respublikos vartotojų aprūpinimas energija. Pasikeitė ir mūsų energetikos sistemos integracija: priklausiusi TSRS Šiaurės–Vakarų jungtinei energetikos sistemai, šiandien ji yra savarankiška, o savo operatyvinio darbo koordinavimą su kitomis energetikos sistemomis yra patikėjusi Baltijos šalių dispečeriniam centrui Rygoje. 1992 m. šis centras sukurtas bendru visų Baltijos šalių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos – susitarimu.

Vyriausioji dispečerinė tarnyba gali teisėtai didžiuotis savo kadrų stabilumu: daug žmonių joje išdirbo po 30 ir daugiau metų – tai ilgametis jos viršininkas Juozas Martusevičius, jo pavaduotojas Ksaveras Juškauskas, dispečeriai Pranas Bielevičius, Zenonas Kėkštas, Jonas Valiukonis, Stasys Jadzgevičius, Jonas Šliogeris, Česlovas Cemnolonskis, Sigitas Smilgevičius, Algimantas Žilinskas, Arūnas Konradas Vasilis-Vasiliauskas. Kadrų stabilumas padeda užtikrinti gerą energetikos sistemos operatyvinį valdymą: sudėtingam jos ūkiui valdyti reikalingos ne tik teorinės žinios, bet ir praktinė patirtis bei kolektyvo darna.

Dispečerinės darbuotojai J. Martusevičius ir A. Žilinskas savo atsida-
vusiū darbu bei energija parengė ir išleido kelias knygas: „Lietuvos ener-
getika“, „Lietuvos energetika 1“ ir „Lietuvos energetika 2“ apie Lietuvos
energetikos istoriją.

Per 60 Vyriausiosios dispečerinės tarnybos egzistavimo metų (1945–
2005) joje dirbo 93 žmonės, vadovavo 10 viršininkų:

1. Eugenijus Sipavičius	1945–1946 m.
2. Leonidas Nečajevskis	1946–1951 m.
3. Vladimiras Ustavnikovas	1951–1952 m.
4. Zenonas Kėkštas	1952–1952 m.
5. Ivanas Gorbačiovas	1952–1953 m.
6. Algirdas Stumbras	1953–1957 m.
7. Juozas Martusevičius	1957–1993 m.
8. Augustinas Kisieliū	1993–1997 m.

9. Ramūnas Bikulčius	1997–2001 m.
10. Janas Balinskis	2001–2002 m.
11. Ramūnas Bikulčius	2002–2005 m.

Iš energetikos sistemos dispečerių yra išaugęs ne vienas energetikos
įmonės vadovas: tai buvęs ilgametis Lietuvos energetikos sistemos vyriaus-
siasis inžinierius Algirdas Stumbras, energetikos ministras Saulius Kutas,
energetikos sistemos generalinio direktoriaus pavaduotojas Vladas Paške-
vičius, AB Rytų skirstomieji tinklai Alytaus regiono elektros tinklo direk-
torius Algimantas Šopys, AB Rytų skirstomieji tinklai Vilniaus regiono
elektros tinklo direktorius Virgilijus Žukauskas, o Energetikos plėtros de-
partamento direktorius Dalius Šulga ir Dispečerinio centro direktorius Ra-
mūnas Bikulčius 2005 m. tapo mokslų daktarais.

Nuo 1996 m. Dispečeriniam centrui vadovavo Janas Balinskis, o cent-
ro sudėtyje buvo Vyriausioji dispečerinė, Ryšių ir teleinformatikos tarny-
bos. 2001 m. liepos mėn. AB „Lietuvos energija“ įvykus reorganizacijai,
Vyriausioji dispečerinė tarnyba pavadinta Dispečeriniu centru, kuriam tie-
siogiai nuo 2001 iki 2002 m. vadovavo Janas Balinskis. Centre suformuoti
trys skyriai – Operatyvinio planavimo, Dispečerinio valdymo ir Sistemos
patikimumo.

Per pastaruosius ketverius metus Dispečerinis centras pasipildė jaunais
darbuotojais. Pasikeitus ekonominėms sąlygoms, jie turės spręsti naujus ener-
getikos sistemos režimų klausimus. Jų darbas visiškai kompiuterizuotas.

Dispečeriai savo nepertraukiamu ir atsakingu darbu Lietuvoje ne tik
plečia ir tobulina energijos gamybą bei tiekimą, bet ir kuria mūsų moks-
lo, technikos bei ūkio istoriją. Jų pastangomis sudaromos sąlygos dirbti
kitoms ūkio šakoms, normaliai gyvuoti visoms mūsų gyvenimo ir veiklos
sritims. O ateityje laukia darbas kartu su Europos Sąjungos energeti-
kais...

Dispečerinės tarnybos 60-mečio minėjimo, įvykusio Lietuvos energetikos muziejuje 2005 m. gruodžio 1 d., dalyviai. Pirmoje eilėje (iš kairės): Jurgis Peseckas, Juozas Jaraminas, Juozas Simonaitis, Algirdas Stumbras, Leonas Ašmantas, Vytautas Uleckas, Rimvydas Rukšėnas, Vytautas Stasiūnas, Vilius Šaduikis. Antroje eilėje: Antanas Girtavičius, Anzelmas Bačasuskas, Erikas Brasiūnas, Marijonas Petronis, Serafimas Andriušis, Jonas Garunkštis, Kazys Degutis, Saulius Kutas, Zenonas Kėkštas, Algis Patkauka, Vaclovas Kisieliū, Virgilijus Dambrauskas, Petras Apanavičius. Trečioje eilėje: Antanas Kirlys, Vytautas Poznanskis, Gražvydas Gudynas, Virmantas Jurgaitis, Vytautas Gritėnas, Česlovas Lenickas, Alfonsas Kraujalis, Bronius Stundys. Ketvirtoje eilėje: Jonas Tička, Simonas Šimkūnas, Donatas Kriščiukaitis, Remigijus Balčiūnas, Viktoras Merkys, Apolinaras Klupšas, Viktoras Mekas. Penktoje eilėje: Petras Nedzinskas, Benas Ruzgys, Algimantas Kutas, Gintautas Gruodis, Stasys Bilys, Mykolas Laurinavičius, Juozas Kvedaras, Mykolas Rutkauskas, Kęstutis Gruodis.

Juozas MARTUSEVIČIUS

PRISIMENANT IŠKILIAUSIUS

ANTANUI GRUODŽIUI – 100

Vienas žymiausių Lietuvos energetikų, visą savo gyvenimą skyręs gimtojo krašto elektrifikavimui, Antanas Gruodis gimė 1905 m. lapkričio 18 d. Morėnų k., Dusetų vls., Ežerėnų (Zarasų) aps., gausioje ūkininkų šeimoje.

1914 m. Antanukas pradėjo mokytis Dusetų pradinėje mokykloje. 1920 m. jis įstojo į Zarasų progimnazijos antrąją klasę. Gyveno išnuomotame kambaryje kartu su kitais moksleiviais. 1922 m. tėvai nutarė perkelti jį mokytis kad ir toliau, bet į geresnį vardą turėjusią Rokiškio gimnaziją.

Gimnazijoje buvo dvi paralelės klasės: klasikinė ir realinė. Antanas pasirinko realinę, kur nuo 5-osios klasės, be vokiečių, mokėsi ir anglų kalbos. Čia daugiau dėmesio buvo skiriama matematikai, buvo dėstoma buhalterija. Baigusieji gimnaziją galėjo skaityti literatūrą ir susikalbėti gimnazijoje dėstomomis kalbomis.

Gimnazijoje veikė ateitininkų ir skautų būreliai, bet buvo ir kairiųjų sparnas. Tarp skirtingų pažiūrų mokinių jautėsi nebylūs prieštaravimai, kurie kartais prasiverždavo įvairiomis formomis, pavyzdžiui, recenzuojamo referato kritika ir pan.

1926 m. Antanas baigė Rokiškio gimnaziją ir tais pačiais metais buvo priimtas į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Technikos fakultetą. Čia paskaitos vykdavo dieną, o laboratoriniai darbai, pratybos – po pietų. Nenorėdamas būti našta tėvams, Antanas ėmė dirbti įvairius darbus, kad, susitaupęs pinigų, galėtų pats susimokėti už mokslą ir pragyventi. Dirbant mokytis sunku, todėl universitetą baigė tik 1936 m.

A. Gruodžio mokslo baigimo diplome įrašyta:

„Lietuvos Respublikos vardu Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Rektorius, Senatas, profesoriai skelbia, kad ordinariniam profesoriui Dr. Mykolui Rōmeriui direktoriaujant ir ordinariniam profesoriui Silvestrui Grinkevičiui esant Technikos Fakulteto Dekanu, Antanas Gruodis, gimęs 1905 metais lapkričio 18 d. Morkūnų kaime, Dusetų valsčiuje, Ežerėnų–Zarasų apskrityje, išėjęs visus Technikos fakulteto Technologijos skyriaus elektrotechnikos specialybės mokslus, gerai išlaikęs visus egzaminus, gerai atlikęs ir apgynęs diplominį projektą „Hidroelektros stotis ant Minijos upės Diburių kilpoje“, gauna diplomuoto technologijos inžinieriaus vardą. Tai tvirtina Vytauto Didžiojo universitetas savo antspaudu ir Rektoriaus bei Dekano parašais.

Kaunas, 1936 metai birželio 13 d.“

Baigęs universitetą Antanas Gruodis pradėjo dirbti artilerijos dirbtuvėse Kaune. 1938 m. suprojektavo Linkaičių karinio dalinio 1000 kW elektrinę ir vadovavo jos statybai. Plečiantis Šiaulių ir Panevėžio pramonei didėjo elektros energijos paklausa. Buvo įsteigta akcinė bendrovė „Elektra“, kuri, įsigijusi Rėkyvos Karpio dvarui priklausiusį žemės sklypą, 1939 m. spalio 15 d. pradėjo statyti inžinierių A. Gruodžio ir L. Kaulakio suprojektuotą Rėkyvos elektrinę.

Savo atsiminimuose A. Gruodis rašė: „Čia dirbau prie įvairių darbų. Mano suprojektuota ir 1940 m. pastatyta Rėkyvos elektros stotis, 30 kV Šiaulių, Radviliškio, Šeduvos, Naujamiesčio, Panevėžio ir Kuršėnų pastotės. Taip pat 30 kV linijos Rėkyva–Šiauliai–Kuršėnai ir Rėkyva–Panevėžys“.

1940 m. rusams okupavus Lietuvą bendrovė „Elektra“ buvo likviduota. A. Gruodis paskirtas naujai įsteigtos Lietuvos TSR Energijos valdybos projektavimo skyriaus viršininku. Čia jam teko dirbti kartu su iš Maskvos atsiųstu čekistu Juozu Vitu (iki 1921 m. – Jonas Valūnas. Sušaudytas vokiečių 1943 m.) Pasak V. Petkevičiaus, J. Vitas ant Alytaus tilto 1919 m. nušovė pirmąjį Lietuvos karininką Antaną Juozapavičių.

A. Gruodis priklausė Lietuvos inžinierių korporacijai „Plienas“. Korporacijos susirinkime 1940 m. balandžio 21 d. jis skaitė pranešimą apie Lietuvos elektrifikaciją.

Prasidėjus antrajai Rusijos okupacijai, 1944 m. Energijos valdyba buvo pavadinta Vyriausiąja energijos valdyba prie Lietuvos TSR Liaudies ūkio komisarų tarybos. Čia A. Gruodis dirbo Eksploatacijos skyriaus viršininku.

Pokario metais Lietuvoje, kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje, energetika buvo suskirstyta į dvi dalis: „didžiąją“ ir „mažąją“. Pirmajai vadovavo Vy-

riausioji energijos valdyba prie LTSR Liaudies ūkio komisarų tarybos, o antrajai – apskričių ir valsčių vykdomieji komitetai, kuriems tiesiogiai vadovavo LTSR komunalinio ūkio komisariato kuro ir energetikos valdyba.

„Didžiąjai“ energetikai nuo 1944 m. spalio 9 d. vadovavo iš Maskvos atsiųstas inžinierius Ivanas Basajevas. Tai buvo aukštos kvalifikacijos elektrinių ir šilumos tinklų specialistas, senosios rusų inteligentijos palikuonis. Jis matė, kad lietuviai darbštūs ir sąžiningi, todėl jais pasitikėjo.

A. Gruodis buvo šviesi asmenybė, todėl 1946 m., kai Vyriausioji energijos valdyba buvo pavadinta Lietuvos energijos rajonine valdyba, pavaldžia TSRS elektrinių komisariatui, A. Gruodis paskirtas šios valdybos vyriausiuoju inžinieriumi. Tačiau 1947 m. pradžioje I. Basajevas išvyko atgal į Maskvą.

Ruošiantis minėti elektros lempučių išradimo šimtmetį, nutarta į minėjimą pakviesti ir pirmąjį pokario valdytoją Ivaną Basajevą. Jis tuo metu buvo Maskvos 12-osios termofikacinės elektrinės direktorius. 1976 m. gruodžio 6 d., būdami Maskvoje, nuėjome su Algimantu Žilinsku asmeniškai pakviesti jį į minėjimą. Jis įsivedė mus į savo kabinetą ir ten ilgokai šnekėjomės. Jis buvo nuoširdžiai nustebęs, kad po tiek metų jo neužmiršome. Prisiminė kai kuriuos bendradarbius, ypač Antaną Gruodį. Kalbėjomės daugiau kaip valandą. Pavaišino, parodė elektrinės įrengimus ir padovanojo abiem po knygutę „Termofikacija Moskvų“ (jis buvo Maskvos termofikacijos komisijos pirmininkas). Išsiskyrė kaip seni bičiuliai. I. Basajevas vienplaukis palydėjo mus iki autobusų stotelės ir ten atsisveikino. Į minėjimą neatvyko – sakėsi turėjęs svarbių darbų. Mirė 1980 m.

A. Gruodžiui teko nemažai bendradarbiauti su I. Basajevą pakeitusiu Romanu Jegorovu. Šis buvo visai kitoks – diktatorius, F. Dzeržinskio bendražygis, ištikimai vykdęs okupacinę politiką. R. Jegorovui rūpėjo viena – kad Rusijos darbininkai turėtų darbo. Norėdamas išlaikyti „pusiausvyrą“, bardavo visus – ir lietuvius, ir kitataučius. Nepaklusnus buvo Lietuvos vyriausybei, nemėgo „mažosios“ energetikos. Net darbuotojus, kurie ten dirbo, laikė nevisaverčiais.

Pokario metais Energijos valdyboje lietuvių buvo nedaug, gal kokia dešimtis. Iš jų ypač išsiskyrė Antanas Gruodis. Jam teko sunkiausia našta. Vyriausiasis inžinierius buvo atsakingas už sugriautos energetikos atstatymą, naujų objektų projektavimą, statybą ir eksploatavimą. A. Gruodžiui vadovaujant per trumpą laiką buvo atstatytos ir išplėtos Petrašiūnų, Vilniaus, Klaipėdos, Rėkyvos elektrinės, taip pat elektros tinklai. Jau 1947 m. elektros energijos gamyba pasiekė prieškarinį lygį.

Vyriausiasis inžinierius Antanas Gruodis buvo labai darbštus, į darbą ateidavo pirmas, o išeidavo paskutinis, taupė ne tik savo, bet ir valstybės pinigus. Jo niekas niekada nematė neblaivaus. Net Jegorovas Gruodį vertino pagarbiai. Ne visiems Gruodžio populiarumas patiko. Kartą keli skundikai jį įskundė Lietuvos CK ir vyriausybei, kad jis esą vokiečių okupacijos metu dirbęs vokiečiams ir turįs netarybinį aukštojo mokslo baigimo diplomą. Tada Gruodį apgynė minėtasis griežtasis Jegorovas. Be to, ir pakeisti jo tada nebuvo kuo. Buvo pradėta statyti Kauno hidroelektrinė. Antanas Gruodis buvo vienintelis specialistas, turintis pakankamai įgūdžių šioje srityje.

1957 m. Lietuvos energijos rajoninė valdyba buvo pertvarkyta į Lietuvos TSR liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdybą. „Didžioji“ ir „mažoji“ energetika atiteko Energetikos ūkio valdybai. Šito R. Jegorovas negalėjo pakęsti ir 1958 m. atsistatydino. Valdybos viršininku buvo paskirtas 30-ies metų inžinierius Justinas Nekrašas, vyriausiuoju inžinieriumi – Algirdas Stumbras, o viršininko pavaduotoju kapitalinei statybai – Antanas Gruodis.

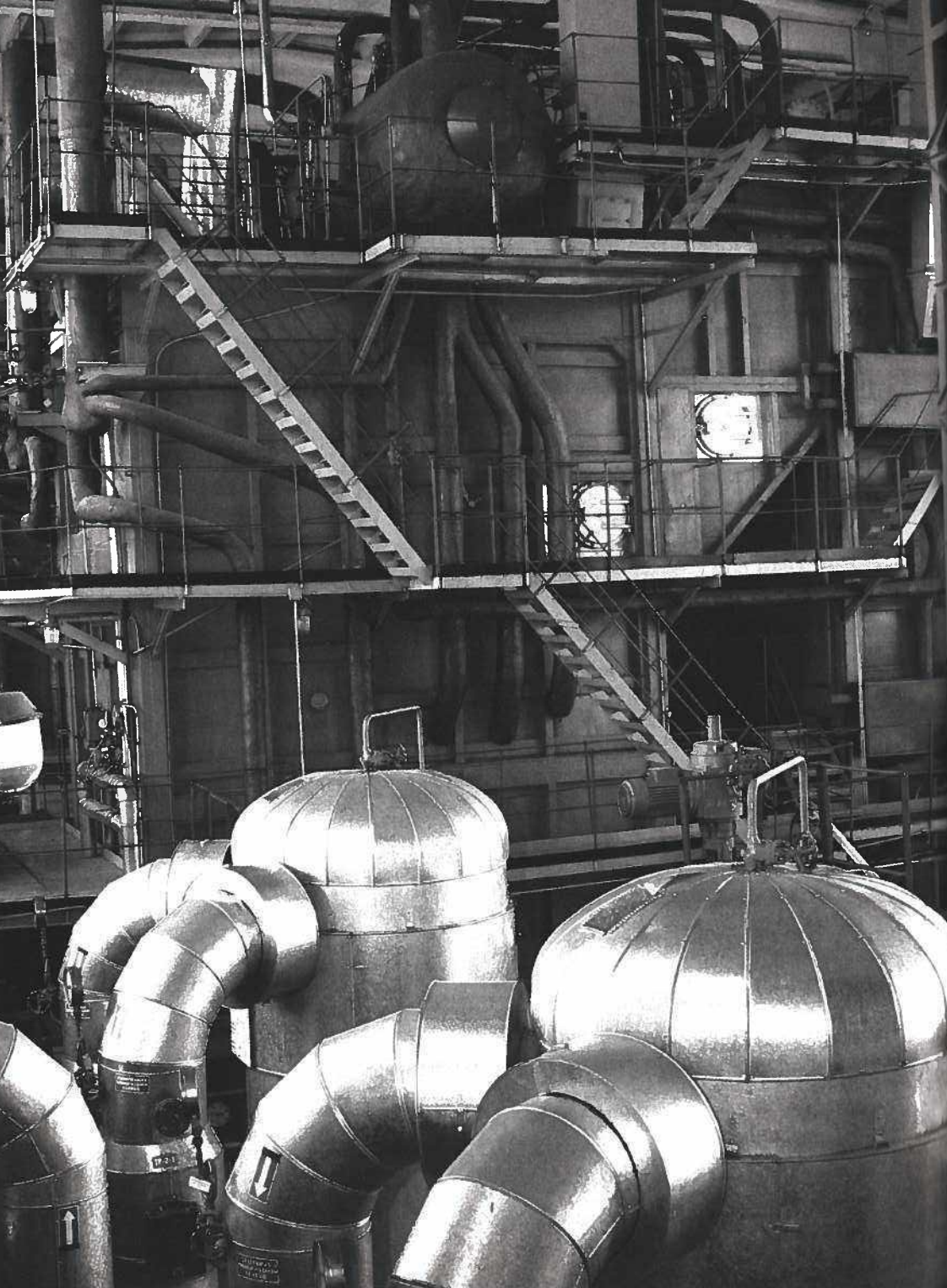
Naujoji vadovybė sutarė gerai. Tikslas buvo vienas – sukurti Lietuvos energetikos sistemą. Energetikai pasijuto laisvesni – mažiau priklausomi nuo Maskvos. Lietuvos Energetikos ūkio valdybai tapo pavaldus ir Energetikos statybos trestas su visomis savo įmonėmis.

Be stambiųjų energetikos objektų statybos, Antanas Gruodis įsitraukė į žemės ūkio elektrifikavimą bei šilumos ūkio centralizavimą. 1964 m. buvo elektrifikuotas paskutinis Lietuvoje – Biržų rajono J. Biliūno kolūkis. 1959 m. pradėjo veikti Kauno hidroelektrinė, o 1962 m. – Lietuvos elektrinė. Lietuvos energetikos generuojanti galia tapo didesnė nei respublikos poreikis. Lietuvos energetikos sistema susijungė su TSRS jungtine šiaurės-vakarų energetikos sistema. 1971 m. pradėta statyti Kauno termofikacinė elektrinė. Tačiau 1971 m. pradžioje Justinas Nekrašas buvo paskirtas TSRS energetikos ministerijos ministro pavaduotoju ir išvyko dirbti į Maskvą.

A. Gruodis buvo įsitikinęs, kad J. Nekrašui išvykus į Maskvą, jam čia nebebus vietos. Netrukus šis spėjimas pasitvirtino – jam pasiūlė išeiti į pensiją. Išėjo būdamas 65-erių metų stiprus ir sveikas, sukaupęs nemažą energetikos valdymo patirtį. Tiesa, 1971 m. birželio 28 d. pradėjo dirbti šios valdybos plėtros tarnyboje vyresniuoju inžinieriumi. Jautėsi nejaukiai: nors tarp savųjų, bet tarytum pažemintas. Ne kartą jam teko išgirsti, jog dabar reikia dirbti kaip visiems, o ne kaip valdybos vyresniajam inžinieriui

– tik pasirašinėti. Turbūt dėl tokios nesmagios būsenos panoro būti toliau nuo buvusių pavaldinių ir 1972 m. sausio 2 d. perėjo dirbti į Energetikos statybos ir montavimo valdybą vyresniuoju inžinieriumi. Kartais užeidavo į sistemos dispečerinę tarnybą pasiguosti. Girtis nemėgdavo. Tik vieną kartą išsitarė, kad baigus universitetą jo atlygis buvo 1200 Lt. Skundėsi ir likimu, ir tuo, kad jėgos senka. Paskutinį kartą buvo atėjęs likus porai mėnesių iki mirties. Labai sielojosi, kad buvo priverstas parduoti savo tėviškės sodybą Morkūnuose, buvo sunku prižiūrėti bites.

Sirgo trumpai. Mirė 1978 m. spalio 28 d. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

Marijonas PETRONIS

PENKIASDEŠIMT METŲ ATIDUOTA ENERGETIKAI

1940 m. įstojau į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Technologijos fakulteto Elektrotechnikos skyrių. Teko studijuoti neramiu laikotarpiu: Rytų okupantus keitė Vakarų okupantai ir atvirkščiai – vyko Antrasis pasaulinis karas. 1944 m., prie Lietuvos artėjant frontui iš Rytų, aš iš Kauno pasitraukiau į tėviškę, pas tėvus, tuo tarpu didelė dalis mano studijų draugų kartu su vokiečių okupantais pasitraukė į Vokietiją, vėliau iš ten – į JAV, Angliją ir Australiją. 1944 m. rugpjūčio mėnesį grįžau į Kauną, laikinai įsidarbinau tuometinėje Lietuvos TSR energijos valdyboje inžinieriumi. Prasidėjus mokslo metams tų pareigų atsisakiau ir grįžau tęsti studijų į Kauno universitetą. 1947 m. balandžio 10 d., labai geru pažymiu apgynęs diplominį darbą tema „Marijampolės miesto tinklo ir pastotės projektas“, universitetą baigiau ir įgijau inžinieriaus elektrotechniko kvalifikaciją. Tais metais studijas baigėme tik šeši Elektros stočių ir tinklų katedros absolventai, tarp jų – Vladas Stukas (1920–1992), Povilas Kemėšis, Pranas Šimkus.

Baigęs mokslus, pusę metų dirbau Kauno 6-ojoje amatų mokykloje gamybinio mokymo meistru, vėliau panorau įsidarbinti Kauno universiteto Technologijos fakulteto Elektrotechnikos skyriuje, Elektros stočių ir tinklų katedroje. Jos vedėjas tuo metu buvo šviesios atminties profesorius Leonas Kaulakis (1903–1987), vadovavęs mano diplominiam darbui. Kadangi po universiteto baigimo buvau paskirtas Lietuvos energijos valdybos žinion, L. Kaulakis patarė man gauti iš jos atleidimą. Nuvykęs į Vilnių pas „Lietuvos energijos“ vyriausiąją inžinierių Antaną Gruodį (1905–1978), papasakojau jam apie tolesnės veiklos planus. Jis, atidžiai išklausęs mane, tėviš-

kai tarė: „Ką tu, durnas būdamas, nori kitus mokytį. Geriau važiuok pusmečiui į Klaipėdos ar į Šiaulių Rėkyvos–Bačiūnų elektrinę įgyti praktinių žinių“. Po to jis nuvedė mane pas valdytoją Romaną Jegorovą, šis taip pat nesutiko išleisti manęs iš savo žinybos. Teko sutikti, pasirinkau Šiaulius. Kitą vėlyvo rudens dieną A. Gruodis įsodino mane į vokišką „dyzelį“ ir nuvežė į Šiaulių elektrinės „pusmečiui, įgyti praktinių žinių“. Laikas bėgo greitai. 1947–1948 m. dirbau Technikos skyriaus viršininku, 1947–1948 m. laikinai ėjau katilų cecho viršininko, vyriausiojo inžinieriaus pareigas. Per tą laikotarpį porą kartų buvau nusiųstas į kvalifikacijos kėlimo kursus Maskvoje.

1949–1953 m. dirbau turbinų cecho viršininku. Iki tol cechui vadovavo senas elektrinės meistras praktikas Simonas Buklauskas. Garo turbinos veikimo paslaptį jis saugojo nuo pavaldinių kaip savo akį. Leisdamas garo turbiną į darbą, senasis meistras garo turbinos mašinistą ir jo padėjėją išvadydavo į pirmame aukšte esančią siurblinę ir liepdavo atidžiai stebėti cirkuliacinių bei kondensato siurblių darbą. Kai garo turbina imdavo sukstis visu pajėgumu, jis pakviesdavo mašinistą ir liepdavo stebėti turbinos darbą. Taigi garo turbinos mašinistai nemokėjo paleisti turbinos, nes nebuvo jokios eksploatavimo instrukcijos. Tai buvo nenormalu. Man pirmiausia teko surašyti tokią instrukciją ir apmokytį garo turbinos mašinistus. Pasikviečiau „paslaptinę“ meistrą į kabinetą ir pasakiau: „Simonai, sėsk ir papasakok paeiliui apie garo turbinos paruošimą paleidimui, jos paleidimą ir sustabdymą“. Jis stropiai papasakojo, manydamas, kad jį egzaminuoju. O aš tuo tarpu viską nuosekliai užsirašinėčiau. Tokiu būdu buvo surašyta pirmoji mano gyvenime gamybinė instrukcija, išgaunant iš senojo meistro jo taip brangintą profesinę paslaptį.

1945–1951 m. Rėkyvos–Bačiūnų elektrinių galia buvo 4250 kW (2500 kW Rėkyvoje ir 1750 kW Bačiūnuose). Bačiūnų elektrinės įrengimai buvo susidėvėję, tad ją dažnai tekdavo stabdyti neplanuotam remontui. Abi elektrinės aprūpindavo elektros energija Šiaulių, Radviliškio, Šeduvos ir Panevėžio miestus. Elektrinių katilinėse buvo deginamas labai blogos kokybės kuras – gabalinės durpės, jų drėgnumas kartais siekdavo net iki 70 procentų. Rėkyvos elektrinės viršininkas su cechų viršininkais rinkdavosi elektrinėje vakarais maksimalios apkrovos laiku ir kritiniais momentais duodavo nurodymus budinčiajam personalui. Kai garo slėgis katiluose nukrisdavo žemiau normalaus, tekdavo mažinti turbogeneratoriaus apkrovą ir riboti vartotojų apkrovas. Labiausiai nuo to nukentėdavo Panevėžys, kaip toliau-

siai nuo elektrinės nutolęs abonentas. Vėliau apsigyvenęs Panevėžyje sužinojau, kad elektros energijos atjungimais labiausiai džiaugėsi popietinės pamainos moksleiviai, nes jiems tais atvejais anksčiau baigdavosi pamokos. Prisimenu vieną atvejį: elektrinės viršininkas V. Anisimovas sėdėjo katilinėje ant taburetės. Matydamas, kad slėgis garo katiluose smarkiai krenta, o katilų mašinistai nieko nebegali padaryti, tik laksto suprakaitavę, jis atsistojo, atidarė vieno katilo kūryklos dureles ir įmetė taburetę į beveik užgesusią kūryklą. Tai buvo paskutinis jo kantrybės lašas.

1952 m. Rėkyvos elektrinėje pradėjus eksploatuoti 6000 kW garo turbiną ir 5200 kW galios generatorių bei trečiąjį 35 t/h garo katilą, dirbti tapo lengviau, nors elektros energijos poreikis ir išaugo. Todėl 1953 m. Rėkyvos elektrinėje buvo sumontuotas ketvirtasis 12 t/h našumo garo katilas ir trečiasis 2500 kW galios turbogeneratorius.

Po Stalino mirties tuometinis Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ministras Lavrentijus Berija pradėjo rekomenduoti sąjunginių respublikų valdžiai į atsakingas pareigas skirti nacionalinius kadrus. Su tuometinio Lietuvos TSR pirmojo sekretoriaus Antano Sniečkaus tarnybiniu laišku 1953 m. liepos 18 d. buvau komandiruotas į Maskvą, Elektros stočių ir elektros pramonės ministerijos Vyriausiąją šiaurės ir vakarų valdybą „Glavsevozapenergo“ dėl mano paskyrimo Rėkyvos–Bačiūnų elektrinės vyriausiojo inžinieriaus pareigoms. Iš ten grįžau su įsakymu kišenėje.

1956 m. lapkričio 11 d. į bendrą tinklą lygiagrečiai sujungus Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrines, Rėkyvos elektrinės darbas palengvėjo. Linijos įjungimui (sinchronizuojant elektrines) vadovavo tuometis energetikos sistemos vyr. dispečeris Algirdas Stumbras. 1957 m. elektrinėje vietoje 5200 kW galios generatoriaus sumontuotas 6000 kW generatorius. Tada Rėkyvos elektrinė pasiekė 11 000 kW galią, o Bačiūnų elektrinė likviduota „kaip neekonomiška ir netekusi reikšmės“.

Važiavau į Šiaulius padirbėti ir įgyti praktinių žinių tik pusmečiui, o pragyvenau dirbdamas Rėkyvos–Bačiūnų elektrinėse iki 1963 metų. Berdirbdamas susiradau antrąją pusę, ji tuo metu dirbo chemijos laboratorijoje. 1949 m. pradžioje įregistravome mudviejų santuoką. Po metų bendro gyvenimo susilaukėme pirmojo sūnaus, po penkerių – dukters, dar po penkerių – jaunėlio sūnaus. Kadangi vaikai augo, jiems reikėjo lankyti mokyklą, o susisiektis su Šiauliais buvo gana prastas, kilo noras iš Rėkyvos pasprukti į didesnį miestą. Energetikos sistemos palikti nesinorėjo. Paprašiau Energetikos valdybos viršininko Justino Nekrašo, su kuriuo

porą metų teko dirbti ir gyventi Rėkyvos gyvenvietėje, kad mane iškeltų iš Rėkyvos. J. Nekrašas gerai suprato mano norą. Jis svarstė galimybę perkelti mane į Klaipėdos šiluminę elektrinę vyriausiojo inžinieriaus pareigoms, nes tuo metu vieta buvo laisva, tačiau tai nepavyko. Klaipėdos miesto pirmasis partijos sekretorius J. Nekrašui pasakė: „Mums importo į Klaipėdą nereikia, kandidatą surasime ir tarp savų“. Klaipėdos elektrinės vyriausiuoju inžinieriumi buvo paskirtas Kostas Monstvilas, dirbęs elektrinėje Gamybos ir technikos skyriaus viršininku. Tad teko dar laukti.

Rėkyvos elektrinę galima vadinti viena iš Lietuvos energetikų kalvių. Čia pirmuosius žingsnius energetikos srityje žengė vėliau visiems gerai žinomi specialistai, pavyzdžiui, ilgametis ir vienintelis Lietuvos elektrinės vyriausiasis inžinierius, dabar generalinio direktoriaus pavaduotojas Viktoras Mekas, buvęs šios elektrinės direktoriaus pavaduotojas Romualdas Juknevičius, buvęs Klaipėdos elektros tinklų vyriausiasis inžinierius Jonas Valiukonis, AB „Šiaulių energija“ generalinio direktoriaus patarėjas Alfonsas Kalitas, buvęs Rėkyvos elektrinės direktoriai: Algirdas Musneckis, Enrikas Brasiūnas, Bronius Makštutis, buvęs AB „Panevėžio energija“ gamybos direktorius Justinas Vaicekavičius, „Telšių šilumos“ direktorius Vytautas Milašius, AB „Šiaulių energija“ generalinis direktorius Česlovas Kasputis, buvęs Vilniaus šilumos tinklų direktorius Vincas Dambraskas (1934–1993), buvęs Lietuvos vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkas Justinas Nekrašas (1927–1997), mano darbo laikotarpiu 1955–1957 m., iki paskiriant Lietuvos energetikos valdybos viršininku, dirbęs Rėkyvos elektrinės direktoriumi.

Lietuvoje centralizavus šilumos ūkį ir įsteigus Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Panevėžio rajoninių katilinių ir šilumos tinklų įmonę, 1963 m. rugpjūčio 26 d. buvau paskirtas tos įmonės vyriausiuoju inžinieriumi. Tapau pirmuoju naujai įsteigtos įmonės darbuotoju, nes jos direktorius Vaclovas Šiaučiūnas buvo paskirtas tik po trijų savačių. Laikinais įsikūre Panevėžio elektros tinklų administracijos patalpose.

Nuo pat pirmųjų darbo dienų teko prižiūrėti naujai statomus objektus: Panevėžio miesto šiaurės vakarų ir šiaurės rytų pramonės rajonuose statomas rajonines katilines, garotiekių ir karšto termofikacinio vandens magistralines trasas nuo katilinių į naujai statomas stambias įmones - stiklo fabriką, „Ekraną“ ir „Lietkabelio“ gamyklas.

Montuotos ir atšakos nuo termofikacinio vandens magistralinių trasų

į statomus gyvenamuosius rajonus. Šių trasų užsakovas buvo miesto Vykdomojo komiteto kapitalinės statybos skyrius. Į mano pareigas įėjo šių objektų, vėliau pereisiančių į naujai įsteigtos įmonės balansą, techninė priežiūra. Tai žinodami, užsakovai neskyrė darbų kokybei reikiamo dėmesio, o statybininkai ir montuotojai, nejausdami užsakovų kontrolės, o ir dėl nežinojimo, pridarė daug broko. Vamzdynų siūles teko beveik šimtu procentų išbrokuoti. Čia man labai padėjo Vyriausiosios valdybos metalų suvirinimo kontrolės laboratorijos darbuotojai. Ačiū jiems.

Abiejose rajoninėse katilinėse montuoti energetiniai garo katilai ir šildytuvai termofikaciniam vandeniui ruošti. Tad iš miesto reikėjo surinkti žmones, kuriuos būtų galima paruošti katilų mašinistais. Norą dirbti pirmiausia pareiškė buvę garvežių ir šilumvežių bei nedidelių pramonės įmonių katilinių katilų mašinistai. Pastarieji jautė, kad greitai jų katilinės bus užgesintos ir jie neteks darbo pagal turimą specialybę. Surinktą reikiamą būsimųjų mašinistų būrį supažindinome su garo katilais ir pagalbinais įrenginiais, vedėme teorines pamokas, o paskui komandiravome į Petrašiūnų elektrinę pasimokyti praktiškai dirbti.

Rajoninės katilinės Nr. 1 viršininku buvo paskirtas inžinierius šilumininkas Justinas Vaicekavičius, prieš tai kelerius metus dirbęs Rėkyvos elektrinės Gamybos ir technikos skyriaus inžinieriumi, o rajoninės katilinės Nr. 2 viršininku – Feliksas Kurkulis, taip pat anksčiau dirbęs Rėkyvos elektrinėje pamainos būdinčiuoju inžinieriumi. Šie asmenys man buvo gerai pažįstami, nes kartu dirbome Rėkyvoje.

Augant miesto pramonei ir statant vis daugiau gyvenamųjų namų, esamas katilines reikėjo plėsti, montuoti daugiau vandens šildymo katilų. Iš pradžių Panevėžyje veikė uždara karšto vandens tiekimo sistema, o nuo 1967 metų – atvira, katilinėse įrengti didelio našumo cheminio vandens valymo įrenginiai. Iš dalies atvira sistema veikia iki dabar. Renovavus varotojų šilumos punktus, bus visiškai pereita prie uždaros sistemos.

Nuo 1966 m. į Panevėžio šilumos tinklų balansą pradėtos priimti rajoninės katilinės ir šilumos tinklai periferiniuose rajonuose: Kėdainiuose, Rokiškyje, Pasvalyje, Kupiškyje. Aptarnaujama zona išsiplėtė iki Zarasų. „Pušaloto“ rajoninėje katilinėje jau treji metai veikia nedidukė nuosava elektrinė.

Metai bėgo. Panevėžio šilumos tinkluose išaugo darnus, pajėgus kolektyvas, ir aš 1983 m. atsisakiau užimamų vyriausiojo inžinieriaus pareigų, jas perleiddau jaunam, savo išugdytam energingam kolegai – inžinieriui

Vytautui Šidlauskui, dabartiniam AB „Panevėžio energija“ generaliniam direktoriui. Pats pasilikau dirbti įmonėje mažiau atsakingą darbą ir dirbau dar beveik 14 metų. Energetikai atiduoti penki dešimtmečiai...

Mykolas RUTKAUSKAS

IŠ LAIKO PERSPEKTYVOS

1958 metais pradėjus dirbti Lietuvos energetikos sistemos Kapitalinės statybos skyriuje teko komplektuoti elektros įrengimus transformatorių pastotėms. Intensyviai elektrifikuojant Lietuvą, kasmet buvo nutiesiama šimtai kilometrų aukštos įtampos ir iki 10 000 km 0,4–10 kV elektros linijų, pastatoma tūkstančiai transformatorių. Didžiulį vaidmenį elektros energetikos vystymo procese atliko tuometiniai sistemos vadovai Justinas Nekrašas, Algirdas Stumbras, Antanas Gruodis bei kiti atsidavę darbuotojai. Jų dėka mūsų šalies tinklas buvo vienas geriausių ir galingiausių iš visų sovietinių respublikų. Reikia pažymėti, kad komplektuojant darbuotojus buvo atsižvelgiama į jų dalykines savybes, o ne į partinę priklausomybę.

Lietuvoje – vienoje iš pirmųjų TSRS respublikų – elektros linijos pradėtos tiesti su gelžbetoninėmis atramomis. Dėl to labai pagerėjo elektros tinklų struktūra ir kokybė. Pirmieji gelžbetoniniai atramų stiebai dėl patirties stokos ir prasto aprūpinimo medžiagomis dar nebuvo deramos kokybės, neatitiko sudėtingų eksploataavimo sąlygų. Kokybiškos, visus techninius reikalavimus atitinkančios atramos Lietuvoje pradėtos gaminti tik atgavus nepriklausomybę bei atsiradus rinkos sąlygoms.

1962 metais Anykščių mechanizuotosios kolonos Vilniaus aikštelėje, nesant grąžtų ir keliamųjų mechanizmų, atramos buvo statomos su krantinės strėlės pagalba, o duobės joms kasamos rankiniu būdu. Labai šaltomis žiemomis, kai žemė įšaldavo 1,5 m, vienas darbuotojas per dieną teiškasdavo vos vieną duobę. Vėliau, atsiradus mechanizmams, darbo našumas pagerėjo, bet ir jie nebuvo pritaikyti gręžti įšalusiam grunte, dažnai

gesdavo. Nežiūrint į tai, dėl Anykščių mechanizuotosios kolonos viršininko Teodoro Bitino didelio veiklumo, atsidavimo darbui ir sugebėjimų rezultatai būdavo geri.

Tuo metu, vykstant didelio masto statyboms, trūko lėšų, įrenginių ir medžiagų, ypač laidų. Siekiant išlaikyti aukštus krašto elektrifikavimo tempus, reikėjo mažinti elektros linijų laidų skerspjūvius. Buvo naudojami net plieniniai arba išpinti laidai, kas labai atsiliepė 10 kV įtampos oro linijų patikimumui bei tiekiamos elektros kokybei. Šimtui kilometrų šių linijų per metus tekdavo net iki 25-ių gedimų. Vėliau, 1964 metais, kai pirmasis Lietuvos žemės ūkio elektrifikavimo etapas buvo pasibaigęs, priverstines klaidas teko taisyti. Per daugelį metų buvo pakeistos atramos, visi 10 kV skyrikliai, dauguma nekokybiškų ir gelžbetoninėms atramoms nepritaikytų izoliatorių, pakeista daug 10 kV linijos laidų. Čia svarbų vaidmenį atliko Elektros tinklų tarnybos viršininkas Vladas Gaušys. Tai jo iniciatyva buvo pradėti minėtieji darbai.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę bei prasidėjus blokada, energetikos darbuotojai taip pat neliko nuošalyje šalinant skaudžius padarinius. Viena iš tokių priemonių buvo organizuotas 20 tūkstančių energetikos atstovų susirinkimas ir jo metu priimtas kreipimasis į viso pasaulio energetikus pasmerkti TSRS vykdomą Lietuvos blokadą. Kreipimosi tekstas buvo išverstas į anglų kalbą ir valstybėms išplatintas per Lietuvos Sąjūdį. Susirinkimą ir kreipimosi teksto projektą rengėme kartu su Algimantu Žilinsku.

Nors Lietuvos elektros energetikos srityje dirbantys specialistai sėkmingai dirbo krašto ūkiui, 1997 metais, vadovaujant Lietuvos Respublikos ūkio ministrui Vincui Babiliui, buvo pradėtas puolimas prieš AB „Lietuvos energija“ ir energetikus, pasitelkus ūkio viceministrą A. Bartulį ir AB „Lietuvos energija“ valdybą. 1998-ųjų pradžioje buvo atliktas farsas ir, pažeidžiant Akcinių bendrovių įstatymą, išrinkta ministro veikiama valdyba. Privatūs akcininkai su tuo, kad valdyba buvo išrinkta pažeidžiant įstatymus, nesutiko ir kreipėsi į teismą siekdami panaikinti jos įgaliojimus. Teismas iš dalies patenkino akcininkų reikalavimą ir apribojo valdybos veiklą: uždraudė skolinti įmonės lėšas, parduoti, nuomoti ir įkeisti ar kitaip perleisti įmonės turtą. Tuo metu iš Ūkio ministerijos pusės, vadovaujantis siaurais interesais, buvo dezorganizuojamas AB „Lietuvos energijos“ vadovų darbas, bendrovės veiklai per ministrą pradėjo daryti įtaką svetimos šalies valstybinės įmonės „Vattenfall Lithuania“ atstovai Lietuvoje, o šiai įmonei buvo planuojama parduoti elektros tinklus. Įmonei savo tikslų pa-

siekti nepavyko ir ji pasitraukė iš Lietuvos. Dėl tokio vadovavimo Lietuva patyrė šimtus milijonų litų nuostolių dėl nutrauktų senų gerai veikusių sutarčių ir netinkamai sudarytų naujų elektros energijos kitoms valstybėms pardavimo sutarčių. Didelė dalis skolų taip ir liko neapmokėtos.

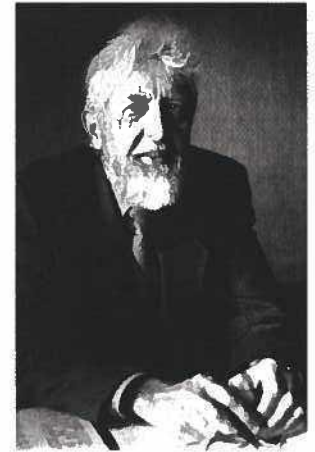
AB „Lietuvos energija“ veikla įgavo teigiamą poslinkį, kai priimamus sprendimus ir veiksmus pradėta remti visapusiška analize bei diskusijomis.

Išėję į pensiją energetikai patenkinti ir didžiujasi tuo, kad jų darbas gimtajai šaliai nenuveina veltui, o išlieka ir tarnauja visų žmonių labui.

Antanas ŠAKALYS

MAN ELEKTRA ŠVIETĖ KLAIPĖDOS PUSĖJE

Baigęs Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą, 1953 m. buvau paskirtas dirbti į Klaipėdos valstybinę rajoninę elektrinę (VRE), kur iš pradžių dirbau Gamybos ir technikos skyriaus inžinieriumi, o vėliau – būdinčiuoju inžinieriumi. Tuo metu ši elektrinė buvo viena iš stambiausių Lietuvoje. Joje dirbo 4 turboagregatai, kurių bendras galingumas buvo 19,5 MW. Mieste dar veikė 3,2 MW galingumo Popieriaus kombinato elektrinė, kuri savo darbą derino su Klaipėdos rajonine elektrine. Pastaroji elektros energiją dar tiekė Gargždų, Palangos, Kretingos, Priekulės ir Šilutės vartotojams. Iki 1957 m. elektros energija vartotojai buvo aprūpinami be apribojimų, o 1957–1958 m. žiemą galingumų nebeužteko ir iškilo dilema: ar dalį vartotojų atjungti, ar visiems tiekti žemesnę įtampą. Darydavome taip: iš pradžių pakeldavome garo spaudimą iki 26,5 atm., tuo padidindami generuojamą galingumą iki 20 MW, o kai nebeužtekdavo ir to – pažemindavome įtampą nuo 6,3 iki 6,0 kV. Kadan gi padėtis darėsi katastrofiška, 1958 m. į Klaipėdą buvo atvežtas 3,0 MW galingumo energetinis traukinys, kuris dvejus metus gelbėjo vartotojus nuo apribojimų.

Iš darbo Klaipėdos elektrinėje įsiminė toks anekdotinis triukas. „Lietuvos energijai“ vadovavo valdytojas Romanas Petrovičius Jegorovas, o Klaipėdos VRE – direktorius Vasilijus Petrovičius Bairikovas, mėgęs ne visuomet protingas naujoves. Jis sumanė energetinio korpuso koridoriuje pastatyti „vertušką“ – besisukiojančią kryžmę. Kaip tik atvažiavo Jegorovas ir joje įstrigo. Kad užriks ant Bairikovo: „Uberi k čiortovoj materi etu vertušku,

Vasilij Petrovič, čtob ja jejo bolše nie videl!“ . Ir „vertuška“ tą pačią dieną buvo išmontuota.

Pagal Lietuvos liaudies ūkio tarybos patvirtintą Energetikos ūkio valdybos struktūros schemą, EŪV viršininko R. Jegorovo 1957 07 31 įsaky-mu buvo įkurtas Klaipėdos elektros tinklų ir elektrinių rajonas, kurio di- rektoriumi paskirtas sumanus ir gabus inžinierius Jonas Kniukšta (anksčiau jis dirbo Klaipėdos elektros montavimo valdybos Nr. 7 viršininku). Vyriausiojo inžinieriaus pareigas užėmė Kostas Riekumas. J. Kniukšta 1958-ųjų birželį mane įkalbėjo pereiti dirbti į šią įmonę Gamybos ir technikos skyriaus viršininku.

Klaipėdos elektros tinklų ir elektrinių rajonas apėmė Klaipėdos miestą ir 16 administracinių rajonų: Gargždus, Jurbarką, Kretingą, Pagėgius, Plungę, Priekulę, Rietavą, Salantus, Sedą, Skaudvilę, Skuodą, Šilalę, Šilutę, Tauragę, Telšius ir Varnius. Buvo sudaryti 6 skyriai: Klaipėdos miesto, Klaipėdos priemiestinis, Plungės, Telšių, Tauragės ir Jurbarko.

Klaipėdos miesto skyriui priklausė miesto 6 ir 0,4 kV tinklai bei trys 15 kV oro linijos: Klaipėda–Kretinga, Klaipėda–Gargždai ir Klaipėda–Šilutė. Jam vadovavo iki tol Klaipėdos tinklų skyriaus viršininku dirbęs L. Brilauskas – sumanus vadovas, bet ir didelis biurokratas. Jis visai nesi-skaitydavo su abonентаis ir stengdavosi iš jų išspausti naudos sau bei įmonei. Transformatorines pastotes statydavo ir kabelius klodavo esami ir būsimi abonentai, o priiminėdavo L. Brilauskas. Kol priimdavo naujai paklotą kabelinę liniją, biurokratas abonentą vaikydavo kokius 10 kartų: tai netiksliai ar neaiškiai „priišta“ jungiamoji mova ar kilpa arba yra susikirtimų su kitomis komunikacijomis. Galiausiai abejotinosiose vietose ka-belį reikdavo atkasti – tik tada pasirašydavo priėmimo aktą. Gargžduose jis iškrėtė tokį triuką: statybininkai pastatė pastotės pastatą ir prieš mon-tavimą pakvietė Brilauską priimti statybinę dalį. Jis atvažiavo, apžiūrėjo ir pareiškė: „Šį pastatą reikės pasukti štai taip“. Statybininkams ir lūpos atvipo, tačiau prieštarauti nedrįso.

Klaipėdos priemiestinio skyriaus centras buvo Palangoje. Jam dar pri-klausė Kretinga, Gargždai, Priekulė ir Šilutė. Skyriui vadovavo inžinierius Stasys Laiškonis. Visi šio skyriaus abonentai energiją gaudavo 15 kV lini-jomis iš Klaipėdos.

Plungės skyrius apėmė Plungės, Rietavo, Salantų ir Skuodo rajonus, o jam vadovavo inžinierius Juozas Rudzevičius. Plungėje veikė dyzelinė ir dvi hidroelektrinės – Plungės bei Stonaičių; Salantuose – dyzelinė ir hidroelek-

trinė, Rietave ir Skuode – po dyzelinę elektrinę. Plungės dyzelinė ir Stonai-čių hidroelektrinė buvo sujungtos 6 kV elektros perdavimo linija.

Telšių skyrių sudarė Telšių, Varnių ir Sedos rajonai. Telšiuose veikė dyzelinė elektrinė ir 10 kV elektros perdavimo linija su paaukštinančia ir pažeminančia pastotėmis, Varniuose – dyzelinė elektrinė. Netoli Sedos dir-bo Renavos hidroelektrinė su gerai išvystytu 10 kV tinklu, kuris siekė ir Sedą. 10 kV tinklas veikė pagal schemą: du laidai – žemė. Telšių skyriaus viršininku buvo paskirtas inžinierius Teodoras Keinys.

Jurbarko skyrius apėmė Jurbarką ir Smalininkus. Ten veikė dyzelinės elektrinės, o netoli Eržvilko – Šaltuonos hidroelektrinė, kuri energiją tiekė Eržvilkui ir keliems kolūkiams. Šiam skyriui vadovavo Jonas Kontautas, anksčiau buvęs Jurbarko elektrinės direktorius.

Tauragės skyriui priklausė Tauragė, Pagėgiai, Skaudvilė ir Šilalė. Šila-lėje veikė dyzelinė, Tauragėje – hidroelektrinė, o kiti rajonai energiją gau-davo iš Sovetsko. Skyriaus viršininkas buvo Adomas Vitkauskas.

Visoje Klaipėdos elektros tinklų ir elektrinių rajono zonoje atskirai veikė 143 mažo galingumo elektrinės, tiekiančios energiją pramonės ir žemės ūkio vartotojams. Bendras jų galingumas buvo 4307 kW.

Pagrindinis Klaipėdos elektros tinklų ir elektrinių rajono uždavinys buvo elektrinių eksploatacija, naujų dyzelių agregatų montavimas ir re-montas, vietinių elektros tinklų eksploatavimas. Įmonė turėjo tris automo-bilius: „Moskvič“ (vežiojo direktorių ir vyr. inžinierių) ir du GAZ-51 sunk-vežimius. Visa kontora tilpo šešiuose kabinetuose Danės g. 8, Klaipėdos rajoninės elektrinės patalpose.

Mano vadovaujamas Gamybos ir technikos skyrius projektuodavo ag-regatų pamatus, atsargines dalis, organizuodavo jų gamybą, projektuoda-vo elektros perdavimo linijas, organizuodavo jų tiesimą, vadovavo trans-formatorių dirbtuvėms, kurdavo pareigines ir įrengimų aptarnavimo instrukcijas, kontroliuodavo Plungės statybos ir remonto cecho (jam vado-vavo Borisas Dobrovalskis) darbo grafikus. Mūsų skyriuje dirbo ir saugu-mo technikos inspektorius.

Atsiradus galimybei buvo stengiamasi sujungti kelias dyzelines elektri-nes aukštos įtamos linijomis arba dalį šių elektrinių likviduoti. Taip 1959 m. 10 kV linija sujungė Salantų hidroelektrinę ir dyzelinę su Kartenos linų fabriko elektrine, viena kitą rezervuojant. Tais pat metais buvo pastatyta 10 kV linija Jurbarkas–Smalininkai, kuri leido nebenaudoti visai susidėvė-jusios Smalininkų dyzelinės elektrinės. 1958 m. Klaipėdos elektros tinklų

ir elektrinių rajonui buvo perduota Plungės tarpkolūkinės statybos organizacijos pradėta statyti 800 kW galingumo Godingos hidroelektrinė (pradėta eksploatuoti 1960 m.).

1958-aisiais buvo pradėta galvoti apie energetinės sistemos kūrimą – sujungti Klaipėdą 110 kV linijomis su Kaunu per Sovetską, Nemaną. Tam tikslui buvo pradėta statyti pirmoji šios linijos atkarpa Klaipėda–Šilutė. Linijos atramos buvo medinės, su gelžbetonio pakojomis. Ją statė inžinierius Albinas Baronas, vėliau dirbęs montavimo valdybos vyr. inžinieriumi. Kadangi 6/110 kV pastotė Klaipėdoje dar nebuvo pastatyta, naujoji linija buvo panaudota į Šilutę 15 kV įtampa perduoti, tuo labai pagerinant įtampą Šilutėje. 1959 m. buvo pastatyta likusi 110 kV linijos dalis Šilutė–Pagėgiai–Sovetskai–Nemanas. Šios linijos buvo nesėkmingos, nes į Klaipėdos–Šilutės laidus įkliuvo ir sudužo laukus tręšęs lėktuvas (lakūnas žuvo), o į Šilutės–Pagėgių – karinis sraigtasparnis.

1960 m. vasarą buvo elektrifikuotas Kauno elektros tinklų ir elektrinių rajonui priklausęs Šakių rajonas, 10 kV įtampa atsirado prie pat Jurbarko, anoje Nemuno pusėje, Kiduliuose. Pavyko gauti 200 m šarvuoto povandeninio kabelio, kurį paprasčiausiomis priemonėmis (valtis, virvė, kastuvai) pakloję per Nemuną ir „užmaitinome“ Jurbarką. Jurbarko dyzelinė elektrinė sustojo. Dar kurį laiką ji buvo naudojama kaip avarinė, o vėliau išmontuota. Kabelio galinės movos buvo vos keli metrai nuo vandens. Kabelis veikia iki šiol.

1960 m. pradėtos eksploatuoti Klaipėdos ir Tauragės pastotės, 110 kV linijos Šilutė–Sovetskai–Nemanas, Pagėgiai–Tauragė. Taip Klaipėdos miestas buvo sujungtas su Lietuvos ir Kaliningrado energetikos sistemomis. Be to, pastatytos ir pradėtos eksploatuoti 35 kV linijos Klaipėda–Gargždai, Tauragė–Šilalė bei Gargždų ir Šilalės pastotės. 1961 m. nutiesus 110 kV liniją Klaipėda–Šiauliai, buvo sudarytas 110 kV žiedas Kaunas–Sovetskai–Klaipėda–Šiauliai–Kaunas (šiais metais pastatytos Telšių ir Plungės pastotės). 1962 m. Klaipėdos elektros tinklai, išskyrus Skuodą, buvo prijungti prie respublikos energetikos sistemos, tačiau į įmonės balansą buvo priimtos dar 3 dyzelinės elektrinės: Nidos, Juodkrantės ir Smiltynės. 1963 m. prie sistemos prijungtas Skuodas ir Smiltynė. 1965 m. nutiesta 110 kV linija Tauragė–Jurbarkas ir Jurbarko 110/10 kV pastotė, o 1967 m. – 35 kV linija Klaipėda–Juodkrantė–Nida ir Juodkrantės bei Nidos 35/10 kV pastotės.

1960 m. prasidėjo nuoseklus žemės ūkio elektrifikavimas. Pirmiausia elektrifikuotas Šilalės rajonas, vėliau kasmet po keletą rajonų kolūkių ir

tarybinių ūkių. Pirmasis žemės ūkio elektrifikavimo etapas užbaigtas 1964 m., kai buvo elektrifikuotas paskutinis Kretingos rajono „Lenino“ kolūkis. Žinoma, kolūkių elektrifikavimo lygis buvo labai žemas. Elektros energija buvo vartojama daugiausia apšvietimui. Žemės ūkio mechanizacija vystėsi ne taip audringai, tačiau per keletą metų ir ji gerokai pažengė į priekį. Elektrifikuojant žemės ūkį iškilo atramų problema. Medinių atramų su gelžbetonio pakojomis buvo atsisakyta ir nutarta pereiti prie gelžbetonio atramų. Kadangi jų poreikis buvo didelis, Statybos ministerijos įmonės buvo įpareigosios jas gaminti. Taigi ir Klaipėdos gelžbetonio gamykla gamino 13 m vibruotas atramas 10 kV linijoms. Kaune gamintos laiptuotos azūrinės atramos. 0,4 kV linijoms gamintos vibruotos 9 m ilgio atramos, o miestuose, kur reikėjo didesnių matmenų, – vibruotos 10,5 m ilgio atramos. 35–110–330 kV linijoms skirtos kūginės centrifuguotos atramos buvo gaminamos Leningrade.

1968 m. Jurbarko elektros tinklų skyrius ir Šaltuonos hidroelektrinė buvo perduoti Kauno elektros tinklams.

Baigus elektrifikavimą ir sustambinus administracinius rajonus, keitėsi ir įmonės struktūra – ji buvo pervadinta Klaipėdos elektros tinklais. Administraciniuose rajonuose buvo įkurti elektros tinklų rajonai. Taip atsirado Klaipėdos, Kretingos, Plungės, Skuodo, Šilutės, Šilalės, Tauragės ir Telšių elektros tinklų rajonai. Palangoje ir Pagėgiuose buvo įkurti elektros tinklų skyriai.

Augant energijos poreikiui 110 kV įtampa jau nebegalėjo patenkinti pramonės ir žemės ūkio vartotojų. Atsirado stambių įmonių, sunaudojančių didelius energijos kiekius. Todėl pereita prie aukštesnės įtampos – 330 kV. 1971 m. nutiesta ir pradėta eksploatuoti 330 kV elektros perdavimo linija Sovetskai–Klaipėda ir Klaipėdos pastotė, 1976 m. – 330 kV linija Klaipėda–Liepoja, sujungusi Klaipėdą su Latvijos energetikos sistema. 1991 m. pradėta eksploatuoti 330 kV elektros perdavimo linija Klaipėda–Šiauliai ir Telšių 330 kV pastotė, užbaigianti Vakarų Lietuvos 330 kV žiedą.

* * *

Turint tokį didelį elektros ūkį, avarių nebuvo galima išvengti. Jos kildavo dėl įvairių priežasčių. Daug bėdų sukeldavo uraganai ir apledėjimai. Įsimintinas buvo 1967 m. spalio 28-osios uraganas, kai vėjo greitis siekė net 43 m/sek. Buvo išversta ar nulaužta daug 10 ir 0,4 kV atramų, nutraukti laidai. Ištisi rajonai buvo likę be elektros. Avarijos padariniai buvo likviduoti per dvi savaites, tam buvo mestos visos pajėgos.

1981 m. pavasarį Nemunui išėjus iš krantų, ledonešio neatlaikė gelžbetonio atramos ir išvirto visa 35 kV linija Šilutė–Rusnė. Teko į Rusnę vežti kilnojamąją 200 kW dyzelinę elektrinę, o tiesiant laikinąją liniją atramoms teko panaudoti šalikėlėje augančius medžius.

1982 m. didelė avarija įvyko Klaipėdos 330 kV pastotėje: pirmojo autotransformatoriaus perjungiklyje dėl gamyklinio broko, degant elektros lankui, buvo suskaldyti izoliatoriai ir išbėgo alyva. Dėl išaugusių srovių buvo pažeistos 110 kV apvijos, ir autotransformatorius visiškai išėjo iš rikiuotės. Pakeisti nebuvo kuo, vežti remontuoti – sudėtinga. Todėl nutarta remontuoti vietoje. Tai buvo pirmasis atvejis, kai toks remontas su apvijų keitimu įvykdytas lauko sąlygomis.

1982 m. pučiant uraganiniam vėjui, prie Klaipėdos jūros vartų sudužo vokiečių tanklaivis, Melnragės bei Girulių pliažai buvo užpilti storu mazu to sluoksniu. Visų Klaipėdos įmonių, taip pat ir Klaipėdos elektros tinklų įmonės kolektyvai daug prisidėjo valant pajūrį (dviem pamainomis teko dirbti kelias savaites).

10 kV linijose daug bėdų pridarydavo rudenį besibūriuojantys varnėnai. Jiems prisiartinus prie standartinio 10 kV izoliatoriaus, užsidegdavo elektros lankas. Buvo pradėti gaminti specialūs izoliatoriai gelžbetoninėms atramoms, tačiau jie nebuvo patikimi. Pradėjus naudoti tipinius 20 kV izoliatorius, varnėnų sukeliamos avarijos baigėsi.

* * *

Vystantis elektros tinklams reikėjo organizuoti operatyvinį jų valdymą. Iš pradžių statant 110 kV pastotes prie jų buvo projektuojama ir įrengiama po 2 butus (jie vadinti monteriniais punktais), kuriuose apsigyvendavo du elektromonteriai su šeimomis. Jie budėdavo namuose ir atlikdavo operatyvinius perjungimus. Kai 10 kV tinklai išsiplėtė ir padažnėjo gedimų, teko organizuoti operatyvines tarnybas – dispečerines. Visuose elektros tinklų rajonuose ir skyriuose buvo įkurtos visą parą dirbančios dispečerinės tarnybos. Vienoje pamainoje budėdavo dispečeris ir išvažiuojanti brigada – vairuotojas-elektromonteris ir elektromonteris. Vėliau prie rajonų dispečerinių buvo įrengtos poilsio patalpos su telefonu, kur dispečeris galėjo nuo 23 iki 7 val. miegoti. Jei pasigirsdavo avarinis signalas, jis atsikeldavo ir dirbdavo. Aštuonios tokio „miegojimo“ valandos buvo prilygintos 2 darbo valandoms. Jei naktį tekdavo dirbti operatyvinį darbą, darbo laikas buvo skaičiuojamas 1:1. Išvažiuojamoji brigada miegodavo namuose ir buvo

kviečiama pagal poreikį. 1969 m. buvo įkurta centrinė dispečerinė tarnyba, jos viršininku paskirtas inžinierius Modestas Auglys.

Kaip minėjau, susikūrus įmonei visas jos valdymo personalas glaudėsi Klaipėdos VRE. Transformatorių dirbtuvės, elektros ir chemijos laboratorijos priklausė Klaipėdos miesto skyriui, kuriam vadovavo L. Brilauskas. Jis N. Sodo gatvėje, ant buvusios sinagogos griuvėsių, buvo pradėjęs statyti gamybinę bazę, kurios statyba baigta 1958-ųjų rudenį. Čia ir persikėlė įmonės administracija bei padaliniai. Čia įsikūrė transformatorių dirbtuvės, elektros ir chemijos laboratorijos, sandėlis ir įmonės kontora bei Klaipėdos miesto skyrius. Tačiau patalpų nepakako, ir 1965 m. buvo pastatytas dviejų aukštų administracinis pastatas su šalia esančiomis mechaninėmis dirbtuvėmis, garažais, transformatorių remonto, stalių dirbtuvėmis ir kt.

1983 m. buvo pradėtas, o po metų užbaigtas statyti 5 aukštų laboratorinis korpusas, kuriame buvo įrengti kabinetai, laboratorijos, buitinės patalpos, valgykla, slėptuvė, pirtis ir baseinas. Be to, čia persikėlė Energijos realizavimo Klaipėdos skyrius. Statant reikėjo žiūrėti, kad sąmatinė vertė neviršytų 1 mln. rublių. Priešingu atveju projektinę-sąmatinę dokumentaciją turėjo tvirtinti Maskva, žinoma, koreguodama mažėjančia kryptimi. Tad faktiškai milijoninės vertės neviršijome, bet stengėmės prie jos priartėti (sąmatinė vertė buvo 978 tūkst. rublių).

Per visą Klaipėdos elektros tinklų istoriją visuose įmonės rajonuose ir skyriuose pagal tipinius projektus buvo pastatytos gamybinės bazės. Tik Plungės rajono viršininkas A. Valiūnas ir Pagėgių skyriaus viršininkas J. Pudžiūvis savo jėgomis praplėtė esamą gamybinę bazę. Palangoje buvo pastatytas 20-ies butų monterinis punktas, kur buvo įkurdinta kontora ir dispečerinė, o vėliau pastatyti garažai bei dirbtuvės. Net Nidoje buvo pastatyta nedidelė bazė.

Gyvenamųjų namų statybai buvo skiriama mažai lėšų, šios statybos turėjo būti vykdomos iš socialinių kultūrinių priemonių ir gyvenamųjų namų statybos fondo, vadinamojo „sockultfondo“, kuris buvo sudaromas apskaičiavus 15 proc. metinio pelno. Kita pelno dalis buvo skirta materialinio skatinimo fondui sudaryti ir kitoms reikmėms.

Tam, kad apgautume tarybų valdžią, gyvenamieji namai buvo vadinami monteriniais punktais, o šie jau buvo statomi iš pramoninių lėšų. Iš pradžių monteriniai punktai, t. y. du butai, skirti būdinčiam personalui

apgyvendinti, buvo statomi tik prie 110 kV pastočių. Vėliau gyvenamieji namai pradėti statyti atskirai nuo bazių ar pastočių. Daugiausia buvo statoma 20-ies butų monteriniai punktai. Tokie punktai atsirado Tauragėje, Šilalėje, Telšiuose, Skuode, Gargžduose, Palangoje. Šilutėje buvo pastatyti 12-os, Pagėgiuose – 8-ių butų ir du vadinamieji Alytaus nameliai, Švėkšnoje – 8-ių butų monteriniai punktai. Klaipėdoje, Kretingoje, Telšiuose, Plungėje buvo statomi butai per vykdomąjį komitetą dalinio dalyvavimo tvarka iš socialinio kultūrinio fondo.

Klaipėdos VRE, kaip užsakovas, Palangoje pastatė bendrabutį, kuriuo, kaip poilsio baze, naudojosi visos energetikos įmonės. Šventojoje buvo pastatytas profilaktorius, kuriame buvo atliekamas sanatorinis dirbančiųjų aptarnavimas. Poilsio bazė buvo pastatyta Nidoje ir Juodkrantėje. Klaipėdoje kartu su VRE pastatyta nemažai gyvenamųjų namų ir du bendrabučiai: vienas – elektrinės, antrasis – Elektros tinklų, kuriuose buvo apgyvendinami jauni specialistai ir viengungiai darbuotojai. Visose gamybinėse bazėse buvo įrengtos saunos, kad darbuotojai galėtų po darbo sušilti ir nusiprausti.

Nuo susikūrimo iki 1973 m. pabaigos įmonei, kuri vėliau vadinosi Klaipėdos elektros tinklai, vadovavo direktorius Jonas Kniukšta ir vyr. inžinierius Kostas Riekumas. Abu jie buvo darbštūs, pasiaukoję įmonės reikalam. J. Kniukšta buvo griežtas ir reiklus, aštraus proto, daug žinių ir unikalią atmintį turintis vadovas. K. Riekumas – energingas, darbštus, išmanantis specialistas, tačiau gana arogantiškas. J. Kniukšta nuo 1970-ųjų ėmė linkti į moteris ir alkoholį. Šis polinkis pradėjo trukdyti darbui, ir jis partijos Klaipėdos m. komiteto iniciatyva buvo atleistas iš pareigų. 1973 m. gruodžio 28 d. Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkas V. Grigaravičius direktoriumi paskyrė mane, o aš netrukus J. Kniukštą paskyriau į savo buvusias pareigas – Gamybos ir technikos skyriaus viršininku.

Tik pradėjus eiti direktoriaus pareigas pasipylė nelaimės. 1974 m. įvyko trys mirtini nelaimingi atsitikimai. Dėl jų iš einamųjų pareigų buvo atleistas vyr. inžinierius K. Riekumas. Kad jį būtų galima įdarbinti, Aukštosios įtampos skyrius buvo padalytas į Pastočių tarnybą (viršininkas – R. Gylys) ir Linijų tarnybą (viršininkas – K. Riekumas).

1974 metų vasarą nuo širdies ligos mirė direktoriaus pavaduotojas Stasys Čeledinas. Likau vienintelis ir dar mažą vadovo patirtį turintis vadovas. Tuojau buvo susirūpinta stiprinti kadrus. Vyr. inžinieriumi buvo

priimtas Šiaulių elektros tinklų direktoriaus pavaduotojas Jonas Valiukonis – iniciatyvus, energingas, daug žadantis, bet ne visuomet savo pažadus tęsintis inžinierius. Jis įvedė nemažai naujovių, organizavo 10 kV elektros tinklų sekcionavimą ir automatizavimą, padėjo diegti brigadinę rangą, organizavo kompleksinį skirstomųjų tinklų remontą.

Man teko dirbti su keturiais Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos vadovais: J. Nekrašu, V. Grigaravičiumi, A. Mikužiu ir A. Stumbru. Puikus tandemas buvo J. Nekrašas ir A. Stumbras. J. Nekrašas – gabus, ryžtingas, bet santūrus, niekada be reikalo nepakėlęs balso. Duotą žodį visada išlaikydavo, įsijausdavo į darbuotojų problemas. A. Stumbras – gabus ir drąsus inžinierius, turintis savo nuomonę ir siekiantis ją įgyvendinti. V. Grigaravičius save drąsindavo gąsdindamas pavaldinius. „Gausi per galvą!“ – jo mėgstamas gąsdinimas.

* * *

1988 m. – tautinio atgimimo Lietuvoje metai, pradėjo kurtis Sąjūdžio grupės. Lietuvos energetikos sistema perėjo į ūkiskaitą. Įmonė gavo struktūrinio vieneto statusą su anksčiau turėtomis teisėmis. Buvo renkami visų rangų vadovai, net ir brigadininkai. Įvesta nauja vadovų darbo kontrolės forma – Darbo kolektyvo taryba. Šis demokratizavimo procesas ne visuomet davė reikiamą efektą. Darbuotojai kur kas drąsiau ėmė reikšti savo mintis, tačiau pradėjo daugiau politikuoti, o ne dirbti.

1989 m. Lietuvoje kylančios atgimimo bangos veikiamą įmonėje susibūrė žmonių grupė, atvirai reiškianti nepasitenkinimą esančiais vadovais. Vyr. inžinierius J. Valiukonis su grupe energetikų išvyko į Vokietijos Demokratinę Respubliką keistis patirtimi. Ten jį ištiko miokardo infarktas, buvo priverstas ilgai gydytis. Eiti vyr. inžinieriaus pareigas paskyriau Rėlinės apsaugos ir automatikos tarnybos viršininką Antaną Girtavičių. Šiam tos pareigos patiko. Susibūrė grupė darbuotojų, nepatenkintų J. Valiukonio darbo metodais ir siekiančių paremti A. Girtavičių. Jie rengė piketus, reikalaudami J. Valiukonio atsistatydinimo. Tol buvo piketuojama ir triukšmaujama, kol J. Valiukonis parašė atsistatydinimo pareiškimą. Tuo metu 29 „Lietuvos energijos“ darbuotojai ir Vilniaus, Kauno bei Panevėžio elektros tinklų vadovai parašė atvirą laišką Klaipėdos elektros tinklų administracijai, visuomeninėms organizacijoms ir visiems darbuotojams, reikšdami susirūpinimą tolesniu J. Valiukonio likimu ir siūlydami leisti laimingai sugrįžti į darbą – ir tik tada garbingai spręsti, kam toliau patikėti vyr.

inžinieriaus pareigas. Tačiau kolektyvas, pajutęs savo galią, vyr. inžinieriumi išrinko A. Girtavičių, o 61-erių J. Valiukonis išėjo į pensiją.

* * *

1969 m. susikūrė vandens motorinio sporto komanda, kuriai vadovavo V. Pranckūnas. Komanda pasivadino „Energija“ ir gynė įmonės garbę ne tik miesto, respublikos, bet ir sąjunginėse varžybose skuteriais, motorinėmis valtimis, gliseriais. 1972 m. TSRS sporto meistrų vardai buvo suteikti V. Pranckūnui, P. Dauskurdui, J. Daukantui ir S. Bertuliui.

Įmonė bendravo socialistinėse lenktynėse su Latvijos Pietų ET (Jelgava) ir Šiaulių ET. Kas ketvirtį buvo suvedami rezultatai, ir laimėtoji buvo įteikiama pereinamoji vėliava. Suvažiaavę suvesti lenktyniavimo rezultatų pasidalydavome naujovėmis: pasigamintais ar įsigytais mechanizmais, jų naudojimo, darbo organizavimo, apmokėjimo formomis ir kt. Tad toks susitikimas duodavo ir praktinės naudos.

Devintajame dešimtmetyje įmonėje pradėta diegti brigadinė darbo organizavimo ir apmokėjimo forma, išgarsėjusi visoje Sąjungoje. Todėl man teko dalyvauti daugelyje sąjunginių pasitarimų, skaityti pranešimus apie mūsų įmonę, lankytis Kostromoje, Kolomnoje, Irkutske, Užgorode, Moldavijoje.

1977 m. Kretingoje vyko TSRS Šiaurės Vakarų energetikos sistemos paskirstymo tinklų darbuotojų varžybos. Jose dalyvavo Karelijos, Kolos, Komijos, Leningrado, Archangelsko, Jaroslavlį, Vologdos, Briansko, Alytaus ir Klaipėdos ET komandos, o nugalėjo Alytaus ir Klaipėdos komandos.

* * *

Būdamas 63-ejų metų nutariau, kad man laikas pailsėti, ir paprasčiau atleidžiamas iš darbo. „Lietuvos energijos“ viršininkas A. Mikužis neprieštaravo, ir 1991 m. lapkričio 15 d. išėjau į pensiją. Kolektyvas surengė išleistuves ir išlydėjo su muzika.

Juozas SIMONAITIS

VANDENS JĖGA

Prabėgo kaip sapnas kelios dešimtys metų nuo to laiko, kai pradėjau dirbti Lietuvos energetikos sistemoje, bet neišdilo iš atminties 1958-ieji. Tuomet gamta išbandė ne tik visas mažąsias hidroelektrines, bet ir statomą Kauno hidroelektrinę.

Į Baltosios Ančios hidroelektrinę važiauvau pirmą kartą. Ten vyko 1958 metų vasario 16-ąją egzaminuoti elektrinės mašinistų ir meistro Broniaus Žeko. Iš Druskininkų paėmėme skyriaus viršininką Kazimierą Garbštą. Baltąją Ančią pasiekėme jau pavakare. Komisijos sudėtyje buvo Vilniaus elektros tinklų Gamybės ir technikos skyriaus viršininkas P. Mikalkevičius, saugumo technikos viršininkas L. Aniksas, dispečeris Sibinovas ir aš. Salėje taip pat buvo elektrinės mašinistai B. Valenta, I. Kudzmanas, A. Kuleckas, G. Vaikšnoras, Urbonas ir muš vežęs vairuotojas.

Palikę mašiną prie gyvenamųjų namų nusileidome ant žemės užtvankos. Pirmiausia pasižiūrėjome vandens matuoklės rodmenis. Vandens lygis buvo normos ribose. Tuomet laiptais nusileidome į žemutinį žemės užtvankos šlaitą, kurio apatinėje dalyje buvo įrengta drenažo prizmė. Viską dengė susigulėjęs sniegas, nesimatė jokių filtracijos žymių. Tada nuėjome į mašinų salę, kur apžiūrėjome įrengimus. Po to pradėjome skaityti žurnalo įrašus bei instrukcijas. Kol visa tai atlikome, sutemo ir mes jau ruošėmės išeiti. Staiga užgeso šviesa ir pasigirdo pašaliniai garsai – vandens čiurkšlė tryško per turbinų gumines tarpines į lubas mašinų salėje. Tai hidraulinio smūgio, susidariusio žemėms užvertus nuvedamąjį kanalą, padariniai. Kadangi mašinų salės langas buvo nukreiptas į žemutinį užtvankos šlaitą,

kažkuris iš mūsų pastebėjo, kaip dingio dalis užtvankos. Liko sekundės, per kurias turėjome išbėgti iš mašinų salės ir laiptais pakilti ant užtvankos. Atsisukę į nuvedamąjį kanalą pamatėme jį pilną vandens. Eidami pylimo ketera pasiekėme vietą, kur dalis aukštutinio užtvankos šlaito buvo nušliaužęs į tvenkinį dėl staiga pažemėjusio vandens lygio tvenkinyje. Praėję šią pavojingą vietą atsidūrėme dešiniajame upės krante. Susimąstėme, ką daryti toliau, nes nuo čia iki artimiausios gyvenvietės – 4 km. Apsižvalgę pasigedome B. Žeko ir pradėjome jį šaukti. Pasirodo, niekieno nepastebėtas jis dešiniuotu upės krantu paėjo kiek aukščiau ir tvenkinio ledu pasiekė kairįjį krantą. Iš ten ir atsiliepė. Tuomet jo pėdomis ir mes perėjome į kairįjį krantą. Telefono ryšys buvo nutrauktas. Važiuojome į Leipalingį, iš ten skambinome Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos dispečeriui ir pranešėme apie įvykusią avariją. Gavome nurodymą grįžti į Vilnių.

Kitą dieną buvo sudaryta komisija, turėjusi nustatyti avarijos priežastį. Į jos sudėtį, be avarijos metu elektrinėje buvusiųjų, buvo pakviestas ir Kauno HE statybos valdybos vyr. inžinierius Serafimas Levšinas. Kadanį vanduo iš tvenkinio buvo ištekęs, tai jis galėjo prieiti ir pasižiūrėti į likusios užtvankos dalies skersinį pjūvį. Gerai matėsi, kad vietoj projekte numatyto 1 metro storio priemolio ekrano buvo apie 30 cm storio priemolio sluoksnis.

Baltosios Ančios hidroelektrinė pradėta eksploatuoti 1955 metais. Jos projektą parengė Komunalinio ūkio ministerijos projektavimo ir konstravimo biuras, kur vyriausiuoju inžinieriumi dirbo Bronislovas Juška. Darbus vykdė Kauno politechnikos institutą baigęs Anykščių statybos ir montavimo valdybos darbų vykdytojas Vytis Šlekys. Jau 1957-ųjų vasarą prizminio дренаžo šlaite pasirodė filtracinis vanduo. Tuomet buvo pažemintas vandens lygis tvenkinyje ir užpiltas papildomas žvyro sluoksnis. Pavojus buvo laikinai pristabdytas. Žiemos metu дренаžo prizmė buvo užšalusi, todėl filtracijos nebuvo. Taigi užtvankos griuvimo priežastys – suplonintas ekrano priemolio sluoksnis ir nekokybiškai atliktas prizminis drenžas.

Baltosios Ančios hidroelektrinės užtvanka rekonstruota ir atstatyta 1961 metais, laikantis visų reikalavimų. Įrengti ir pjezometrai depresijos kreivei stebėti. Atstatymo darbams vadovavo Anykščių SMV darbų vykdytojas Juozapas Čyvas, techninę priežiūrą vykdė Jonas Nekrašas. Galima tikėtis, kad užtvanka tarnaus šimtmečius.

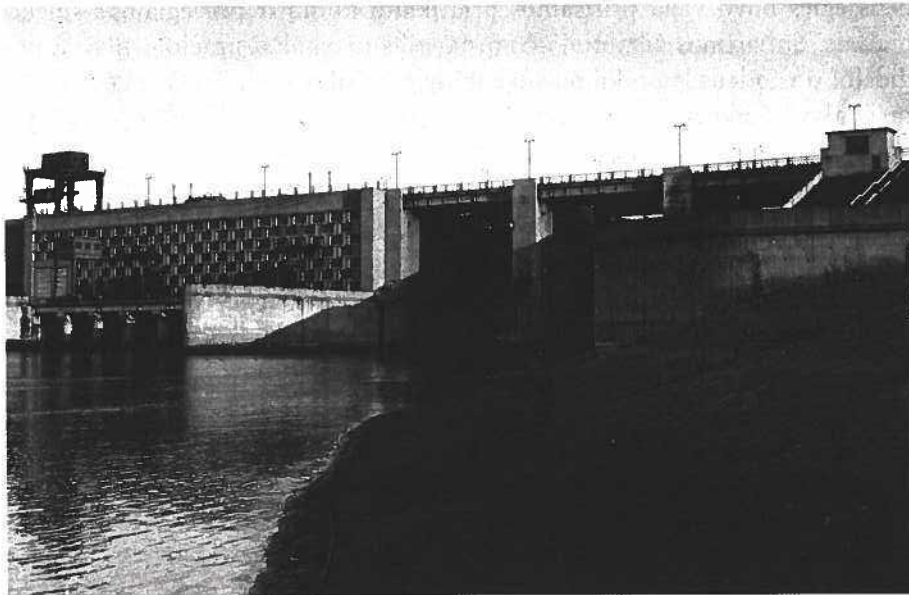
* * *

1958-aisiais pavasario atšilimas ir intensyvus sniego tirpimas prasidėjo balandžio 12 dieną, t. y. labai vėlai. Sniego atsargos buvo didelės. Intensyviai ėmus tirpti sniegui Eišiškių hidroelektrinės vandens pralaidos nespėjo praleisti pritekančio vandens ir jo lygis tvenkinyje kilo. Tvenkinio plotas – 120 ha. Hidroelektrinė veikė nuo 1952 metų. Ją statė Anykščių statybos ir montavimo valdyba. Patvankos aukštis – 10 m, elektrinės galingumas – 120 kW. Nuo normalaus vandens lygio iki žemės užtvankos viršaus yra 2,5 m, o vanduo pakilo tiek, kad liko vos 30 cm. Pavojus susidarė dėl nepakankamo potvynio pralaidų skerspjūvio ir dėl blogai įrengtos vandens energijos slopinimo sistemos. Nuvedamajam latakui ant dugno plokštės užankeruoti dantys buvo nuardyti. Nebelikus vandens greičio slopinimo, vanduo greitai tekėdamas veikė kaip ežektorius – išsiurbė gruntą iš po latakų dugno bei šlaitų plokščių. Betonų plokštės nusėdo giliai. Žemės užtvankos šlaitus intensyviai ardė du galingi verpetai, todėl žemutinis užtvankos šlaitas nusėdo, ir ant sukietėjusio sniego sluoksnio atsivėrė maždaug 5 mm plyšys. Taigi kilo pavojus užtvankos pastovumui. Gerai, kad Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas M. Čistiakovas atsiuntė 2000 maišų smėlio ir kariškių dalinį. Vilniaus elektros tinklų direktorius A. Stumbras susitarė su kolūkio pirmininku dėl eglių kirtimo. Nuleistos prie vandens eglės buvo viela pririšamos prie įkaltų kuolų ir prislegiamos smėlio maišais. Sutvirtinus žemutinį šlaitą pavojus užtvankai praėjo – plyšiai nedidėjo, o vandens lygio kilimas tvenkinyje stabilizavosi. Tuomet A. Stumbras dalyvaujant A. Čistiakovui padėklamavo „atsisveikinimo“ poeziją. Pavojui praėjus buvo sukviesti Eišiškių HE gelbėjimo dalyviai, rajono valdžia ir karinio dalinio karininkai. Pergalės pokylyje Algirdas Stumbras parodė savo artistinius sugebėjimus. Dalyviams tai buvo nepamiršamos akimirkos.

Grįžęs į Vilnių po šešių dienų, praleistų Eišiškių HE, į Olandų gatvę patekau tik per Užupį, nes Katedros aikštėje, Vrublevskio bei Kosciuškos gatvėse tyvuliavo vanduo.

Kauno HE

Jonas SMILGEVIČIUS

GYVENIMO PRISIMINIMAI

Inžinierius J. Smilgevičius – vienas iš Lietuvos energetikos pradininkų, aktyvus 1936 m. įkurto Energijos komiteto narys. Jis buvo kelių hidroelektrinių ant Nemuno projekto autorius ir atkaklus propagotojas.

Gimiau 1894 m. birželio 24 d. Brazdeikių kaime, Telšių rajone. Tėvai žemdirbiai – paprasti darbininkai. Augome aštuoni broliai ir sesuo. Iš mažens buvau pratinamas dirbti. Ganiau žąsis, karves, o dvylikos metų jau dirbau ūkio darbus. 1912 m. baigiau Telšių keturklasę (kaip dabar aštuonmetę) mokyklą. Vėliau ruošiausi stojamiesiems egzaminams į gimnaziją, bet dėl amžiaus nebuvo lemta jų laikyti – nepriėmė (buvau vyresnis negu buvo nustatyta).

1914 m. prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas. Mokyklos liko be mokytojų, mokytojai rusai pasitraukė iš Lietuvos. Tad nuo 1916 metų mokytavausi Alsėdžiuose, Šeduvoje ir Žarėnuose. 1920 m. sausio mėnesį įstojau į Šiaulių gimnaziją, o pavasarį ją baigiau. Tais pačiais metais Kauno švietimo ministerija išrūpino iš Vokietijos vyriausybės leidimą studijuoti Darmštado aukštojoje technikos mokykloje elektrotechniką. Gavęs užsienio pasą ir vokiečių vizą, išvykau ir gruodžio mėnesį pradėjau lankyti paskaitas. 1926 m. kovo mėnesį tą mokyklą baigiau, įgydamas diplomuoto elektros inžinieriaus kvalifikaciją.

1926 m. balandžio mėnesį pradėjau dirbti Kauno miesto elektrinėje. Ji priklausė belgų akcinei bendrovei, direktorius buvo Artūras Lange, Belgi-

jos garbės konsulas ir Kauno universiteto profesorius. Direktoriaus pavaduotojas buvo prof. Jeronimas Šliogeris, vyr. inžinierius – Eugenijus Lange (direktoriaus brolis), elektros tinklo inžinierius – Radzevičius. Dauguma tarnautojų buvo vokiečiai ir rusai. Elektrinėje išdirbau 15 mėnesių.

1927 m. gavau Amerikos leidimą 6 mėnesiams kaip ekskursantas aplankyti Čikagoje gyvenančius brolius. Be to, norėjau susipažinti su lietuvių išeivių gyvenimu ir Amerikos technika. Tų pačių metų rugsėjo mėnesį Kaune nusipirkęs „šiftkartę“, išvažiavau į Vokietijos Bremeno uostą. Vokiečių 8 tūkst. tonų talpos laivas plaukė per Atlanto vandenyną 12 dienų. Atplaukus į Niujorko uostą, amerikiečių kontrolė tris dienas neišleido manęs iš laivo. Po to perkėlė į Ellis Island salą (netoli Kolumbo paminklo) ir ten išlaikė dar 9 dienas. Du kartus rašiau į Vašingtoną pareiškimus, kad atvažiuoju čia kaip turistą, o ne darbo ieškoti (tuo metu Amerikoje buvo daugiau kaip trys milijonai bedarbių.) Į antrąjį pareiškimą Vašingtonas atsakė teigiamai – buvau laisvas turistą 6 mėnesiams, bet Amerikoje tą leidimą dar du kartus pailginau.

Pirmiausia susipažinau su Niujorko miestu, aplankiau Lietuvos konsulatą ir lietuviškas redakcijas. Gėrėjausi miesto centro dangoraižiais ir įvairiomis šviesos reklamomis. Miestas naktį nepaprastai įspūdingai atrodo, tartum skendėtų šviesos jūroje. Vaikščiojau Gudzono upės tiltu. Ši upė – plati ir gili, joje plaukioja okeaniniai laivai. Nuvesti požeminiai tuneliai traukiniams.

Atsisveikinęs su Niujorku, kuriame viešėjau apie savaitę, išvykau į Čikagą. Ten apsistojuoju pas brolių Juozą (brolis – 3 metais vyresnis, tai jis siuntė man lėšas, kad galėčiau baigti aukštąjį mokslą). Čikagoje susipažinau su lietuviais veikėjais, aplankiau lietuviškas redakcijas ir kt. Su lietuvių inteligentų rekomendacijomis galėjau gauti ten inžinieriaus tarnybą, bet teko atsisakyti, nes nemokėjau anglų kalbos. Paprasto darbininko darbą gauti buvo nepaprastai sunku. Prie fabrikų buvo ilgos eilės darbininkų, ieškančių darbo.

Beieškodamas darbo aplankiau daug fabrikų, o kartu susipažinau su Čikagos miestu, kuris man pasirodė neklaidus. Susipažinau su „Stock Yardo“ skerdyklos buhalteriu Gerulaičiu. Jo dėka toje skerdykloje laikinai gavau paprasto darbininko darbą. Darbas sunkus, bet pradėjęs prie jo priprasti, po dviejų mėnesių buvau atleistas kartu su kitais darbininkais. Pasijutau besąs bedarbis, o tokios savijautos nesupras nė vienas, kuris nebuvo bedarbis. Diena po dienos ieškai darbo, o jo negauni. Sunkūs moraliniai išgyvenimai. Pragyventi reikėjo, bet kaip?

Po ilgo ieškojimo pačiame miesto centre, „Insurance“ draudimo bendrovėje, gavau naktinį darbą. Darbas buvo švaresnis negu skerdykloje, bet taip pat sunkus. Kadangi dienomis buvau laisvas, tai mokiausi anglų kalbos, be to, domėjausi Lietuvos elektrifikacijos klausimu. Bekalbėdamas su lietuviais veikėjais supratau, kad hidroelektrinės statybai ant Nemuno upės surinkti amerikiečių pinigai pateko į spekuliantų rankas. Jie buvo įsižeidę ir sakė nebeleisų savęs išnaudoti. Lietuvos elektrifikacijos klausimas man nedavė ramybės, tad 1929 m. vasario mėnesį su vienu pažįstamu lietuviu bankininku Elijošiumi nuvykome į vieną iš didžiausių Čikagos bankų pasitarti dėl galimybės gauti atitinkamą paskolą hidroelektrinės statybai Lietuvoje. Banko direktorius tarpininkaudamas pasiuntė Lietuvos Ministrui pirmininkui finansavimo raštą. Ministrų pirmininkas prof. Voldemaras į jį neatsakė.

Tuo metu Kaune leidžiamame miesto savivaldybės žurnale „Ekonomistas“ buvo paskelbtas ilgas prof. Voldemaro straipsnis. Jame nurodyta, kad Nemuno upės užtvėnkimas ir hidroelektrinės statyba kainuotų „milijardus“ litų, o gautos elektros energijos nebūtų kur dėti. Straipsnis turbūt buvo parašytas ne prof. Voldemaro, bet Kauno elektrinę valdžiusios belgų akcinės bendrovės.

Amerikoje išbuvęs 18 mėnesių, 1929 m. gegužės 15 d., atsisveikinęs su broliais, grįžau į Lietuvą. Plaukiau per Atlantą olandų laivu „New Amsterdam“ (30 tūkst. tonų talpos), o po penkių dienų kelionės apsistojuoju kelioms dienoms Berlyne. Aplankiau „Siemens und Halske“ ir AEG firmas – norėjau susipažinti su hidroelektrinių įrengimų kainomis.

1929 m. birželį Ministrų tarybos pirmininkas Juozas Tubelis pakvietė mane pietų (jis gyveno Kęstučio g. 63). Buvo pakviestas ir profesorius Jonas Šimkus. Pietų metu kalbėjomės. J. Tubelis įrodinėjo, kad mūsų kraštas esąs atsilikęs, palyginti su kitomis Vakarų šalimis, neišsivysčiusi pramonė, todėl apie galingą hidroelektrinės statybą negalima net galvoti. Jis pažymėjo, kad reikia statyti mažo galingumo hidroelektrines, pavyzdžiui, ant Dubysos, Minijos upių. Tai būsianti gera mokykla mūsų inžinieriams mokantis statyti galingesnes hidroelektrines.

Aš kalbėjau visai priešingai, įrodinėčiau, kad kaip tik reikia statyti hidroelektrinę ant Nemuno upės, ta statyba būtina, kad dėl mūsų valdžios neryžtingumo kasmet turime dešimtis milijonų litų nuostolių, be to, stabdoma krašto kultūra. Tubelio žmona, pastebėjusi, kad kalbu priešingai negu jos vyras, pakėlė už mano sumanymus bokalą. Tuo ir baigėsi mūsų pokalbis.

Po dviejų savaitių po mūsų pokalbio su Ministru pirmininku J. Tubeliu įteikiau Ministrų kabinetui „Memorandumą“ elektrifikacijos klausimu ir nuorašą Kauno miesto burmistrui Vileišiui.

Tą vasarą parašiau į „Lietuvos aidą“ ir kitus laikraščius keletą straipsnių apie elektrifikaciją. Iškėliau elektros energijos trūkumus šalyje ir kas turėtų būti daroma. Elektros energija buvo gaminama ir skirstoma ėmėjams nepaprastai aukštomis kainomis. Beveik visos Lietuvos elektrinės buvo privatininkų rankose, elektrinės naudojo iš užsienio vežamą kurą. Vietinis kuras – durpės ir upių vanduo – nebuvo naudojamas. Ekonominiai atžvilgiai mūsų kraštui buvo daroma didelė žala.

Savo straipsnyje rašiau apie Kauno elektrinę, kuri, kaip minėjau, priklausė belgų akcinei bendrovei. Ji tiekė elektros energiją Kauno, Jonavos, Prienų ir kitiems miestams bei jų apylinkėms. Be to, ta pati belgų akcinė bendrovė Petrašiūnuose statė kitą šiluminę elektrinę, kuri buvo vadinama „Lietuvos rajonine elektros stotimi“. Ji turėjo elektros energijos tiekimo koncesiją 50-čiai metų. Visas mūsų kraštas buvo belgų akcinės bendrovės pažabotas.

Kauno elektrinė už vieną kilovatvalandę miesto centre ėmė 1,35 Lt, o priemiesčiuose ir kituose miestuose – net po 1,5 Lt. Tuo tarpu sviesto arba lašinių kilogramas kainavo 2,5 Lt. Atskleidžiau Kauno belgų akcinės bendrovės machinacijas ir aiškiai parodžiau neteisėtą elektros ėmėjų išnaudojimą. Apskaičiavau: jei ant Nemuno upės būtų pastatyta hidroelektrinė ir tiektų elektros energiją dešimt kartų pigiau negu belgų bendrovė, Lietuva kasmet turėtų daugiau negu dešimt milijonų litų pelno. O dabar šitie milijonai litų pelno iškeliauja į Belgiją.

Straipsniui pasirodžius spaudoje kilo aštri polemika. Kauno belgų akcinės bendrovės šalininkai (o jų buvo daug) puolė mane ir gynė savo reikalus. Puolimai buvo atremti ir įrodyta jų bloga valia. Paaiškėjo, kad kai kurie vyriausybės asmenys buvo belgų akcinės bendrovės dalyviai. Man buvo kerštauojama – buvau atleistas iš darbo. Nuo rugpjūčio iki kitų metų balandžio gyvenau labai skurdžiai, teko tiesiog badauti. Mano rašomiems straipsniams įvedė cenzūrą. Spausdinami buvo tik tuomet, jei buvo Tubelio parašas. Vidaus reikalų ministerija įspėjo mane, kad neužsiiminėčiau visuomenės kiršinimu, nes galiu būti nubaustas.

„Lietuvos aide“ pasirodė straipsnis prieš mane, kuris gynė belgų akcinę bendrovę. Man spauda buvo uždaryta. „Lietuvos aido“ kalbos taisytojas A. Nezabitanskas patarė kreiptis (norint atsakyti į pasirodžiusį straipsnį) į

dekaną Mironą – jis esąs geras Tubelio draugas, gausias Tubelio leidimą man spaudoje duoti atsakymą į parašytą straipsnį.

Įteikiau dekanui Mironui savo straipsnį. Jis perskaitęs pasakė, kad dabartiniame įkarštyje su Tubeliu nekalbėsias, bet po dviejų mėnesių tikrai gausias jo leidimą spausdinti. Praėjus dviem mėnesiams mano atsakymas buvo išspausdintas „Lietuvos aide“ ir juo aš įrodžiau, kad belgų akcinė bendrovė mūsų kraštui daro žalą ir stabdo kultūrą.

1929 m. gruodžio 29 d. pažįstamas verslininkas Lipmanas pasikvietė mane į „Laimės“ kavinę (ji buvo Laisvės alėjoje, netoli Įgulos bažnyčios). Atskirame kambaryje buvo valgiais ir gėrimais padengtas stalas. Pradžioje kalbos buvo nešališkos. Jis apibūdino kai kuriuos vyriausybės asmenis, kurie buvo tautos patriotai, turėjo mieste namus, dvarus, o užsienyje – kapitalų ir t. t. Aš neva irgi galiu toks būti. Jis pasakė mano adresu daug komplimentų. Prisistatė esąs Kauno belgų akcinės bendrovės įgaliotas asmuo su manimi tartis. Prašė parašyti į spaudą straipsnį, kad ankstesniuose straipsniuose esu apsiskaiciavęs, padaręs klaidų ir todėl atsiprašęs belgų akcinės bendrovės. Be to, turiu pasižadėti niekada neberašyti apie elektrifikaciją. Už šias paslaugas gausiu 300 000 litų čekį arba būsiu belgų akcinės bendrovės konsultantas ir turėsiu sudaryti sutartį 10-čiai metų, bus man mokama 5000 Lt per mėnesį alga.

„Ne, to nepadarysiu, sąžinės neparduosiu“, pamaniau. Nutraukiau kalbą ir tuoj išėjau namo. Džiaugiausi nugalėjęs pagundą – juk neteisėtai įgytas turtas džiaugsmo nesuteiks. Lipmanas dar norėjo mane sulaikyti, bet aš jam pasipriešinau. Dar jis pridūrė, kad visuomenė neįvertins mano darbo, laikui bėgant gailėsiuos nepriėmęs šio pasiūlymo.

1930 m. kovo mėnesį kreipiausi į žemės ūkio ministrą – pasiskundžiau, kad belgų akcinė bendrovė mane persekioja ir niekur negaunu tarnybos. Buvau priimtas į Susisiekimo ministerijos Mašinų direkciją Elektros skyriaus vedėjo pareigoms, bet spaudoje pasirodžius mano straipsniui buvau atleistas. Prašiau kokios nors tarnybos. Ministras, išklausęs manęs, tuojau paskambino susisiekimo ministrui V. Vileišiui klausdamas, kodėl mane atleido iš einamų pareigų. Jis prašė ir net reikalavo grąžinti mane į darbą. Taip ministro Alekso dėka 1930 m. balandžio mėn. vėl buvau priimtas Elektros skyriaus vedėjo pareigoms.

1930 m. gegužės mėnesį savo lėšomis išleidau brošiūrą „Nemuno upės hidroelektrinė“ (1000 egz. tiražu). Joje kaip pavyzdį pateikiau ir užsienyje pagamintos energijos savikainas.

Nemuno hidroelektrinė, jei vandens perkritis būtų ir 10 m, Kauno miestui galėtų duoti kilovatvalandę po 12,5 cento, t. y. 10 kartų pigiau negu belgų akcinė bendrovės elektrinė. Be to, valstybei duotų daugiau negu 10 milijonų litų pelno.

Dalį brošiūrų išsiuntinėčiau paštu aukštas pareigas einantiems asmenims, tarp jų ir prezidentui A. Smetonai. Kitą dalį išdalijau tarnautojams, studentams ir kt. Susisiekimo ministerijos generalinis sekretorius padėkojo už brošiūrą ir pasakė ją perskaitęs su įdomumu. Pasinaudodamas jo palankumu paprašiau, kad duotų nurodymą Kelių ir plentų valdybai padaryti ties Pažaisliu per Nemuną keletą gręžinių (toje vietoje buvau numatęs projektuoti hidroelektrinę). Gręžiniai buvo padaryti.

1930 m. rugsėjį Susisiekimo ministerija mane pasiuntė į komandiruotę – susipažinti su Vokietijos, Šveicarijos ir Čekoslovakijos hidroelektrinėmis. Per 15 dienų aplankiau Friedlando (Rytprūsioje), Reino (ties Bazeliu) ir kelias kitas elektrines. Tuo laiku buvo statoma galinga hidroelektrinė ant Reino upės, Čekoslovakijoje – ant Elbės upės. Be to, statybos reikalais lankiausi Berlyne, „Siemens und Schukert“ ir AEG, bei Ciuriche, „Brown Boveri“ firmose.

Grįžęs į Kauną savo užsienio kelionės įspūdžius paskelbiau per radiją ir spaudą. Užsienio firmų atstovai pradėjo lankyti Susisiekimo ministeriją su pasiūlymais ant Nemuno upės statyti galingą hidroelektrinę. Inžinierius Jankevičius mane net išbarė, kad, neturėdamas vyriausybės įgaliojimo, neva klaidinau užsienio firmas.

1931 m. žiemą Lietuvos vyr. tribunolo prokuroras Kalvaitis ir jo padėjėjas advokatas Byla ruošėsi iškelti Kauno akcinei bendrovei bylą. Tai bylai jiems buvau pateikęs daug kaltinamosios medžiagos. Balandžio mėnesį Ministro pirmininko Tubelio įsakymu ta byla buvo suspenduota, nes dėl užsienio firmos esą nepatogu pabloginti diplomatinčius santykius su Belgijos valstybe.

Tų pačių metų gegužės mėnesį belgų akcinė bendrovė man iškėlė baudžiamąją bylą, kaltindama, kad aš spaudoje ir viešose paskaitose šmeižias bendrovę, kiršinąs darbininkus ir tuo padaręs bendrovei keletą milijonų litų nuostolių. Ji norėjo viešai įrodyti kaltę ir pasodinti mane į kalėjimą.

Kreipiausi į žemės ūkio ministrą, prašydamas jo patarimo. Jis piktai pasakė, kad Smetonienė ir Tubelienė Velykų šventėms iš belgų akcinės bendrovės gavo dovanų. Jis, kaip ir vyr. prokuroras Kalvaitis, drąsino mane bylos nebijoti.

Juozas Tubelis, pagal „Vyriausybės žinias“, buvo belgų akcinės bendrovės elektrinės akcininkas. Akcijų savininkai buvo keturi Belgijos piliečiai. Tubelis, turėdamas akcijų, visomis jėgomis gynė akcinės bendrovės interesus.

Bylos kova su akcine bendrove buvo nelygi. Ji turėjo milijoninį kapitalą, o aš – eilinis inžinierius. Gynybai ieškojau advokatų. Užėjau pas vieną, kitą, bet jie atsisakė eiti prieš belgų bendrovę. Kreipiausi į buvusį Ministrą pirmininką M. Sleževičių. Jis atvirai pasakė su bendrovės direktoriumi A. Lange esą šeimos draugai, todėl negalys ginti bylos, tačiau patarė kreiptis į advokatą Poželą. Šis sutiko, nes aš ginąs visuomenės reikalus. Jis pats buvo socialdemokratas. Požėla nurodė paimti jam padėjėju advokatą Sugintą. Šis sutiko su Požėla ginti mano bylą. Jiems turėjau parengti daug medžiagos. Dirbau įtemptai, miegodavau neramiai. Prieš teismą sapnavau, kad apsupo mane būrys vilkų ir didelis vilkas šoko ant manęs. Tuo momentu mano rankose atsirado kirvis ir vilkui perskėliau galvą. Vilkas krito po mano kojomis. Išsigandę kiti vilkai pradėjo nuo manęs trauktis. Pabudęs buvau tikras, kad teismo bylą išlošiau.

Prieš teismą stojau tris kartus, gegužės ir birželio mėnesiais. Pirmąją teismo dieną elektrinės direktorius buvo geros nuotaikos, pasisveikino su manimi, pasikalbėjo. Teismo proceso metu advokatai ginčijosi su bendrovės advokatais Finkelšteinu ir kt. Teisėjas Juodelė laikėsi neutraliai. Belgų akcinė bendrovė, matydama, kad manęs negalės apkaltinti, buvo priversta nutraukti baudžiamąją bylą.

Netrukus po teismo direktorius Lange susirgo ir, būdamas 48 metų, mirė (1932 m.). Mano sapnas išsipildė – vilkas krito po mano kojomis.

1931 m. gegužės mėnesį Ministro pirmininko Tubelio įsakymu Susisiekimo ministerijoje buvo sudaryta komisija Lietuvos upėms tirti ir išnaudoti. Komisiją sudarė apie 20 žmonių: inžinierių, profesorių, ekonomistų. Pirmininku išrinktas generalinis sekretorius inž. Jankevičius. Nariai: inž. Šukas, inž. Kaulakis, prof. Vasiliauskas, prof. Jodelė, prof. Kolupaila, inž. generolas Barzda-Barzdauskas, inž. Taujanis, aš ir kt. Dauguma komisijos narių buvo akcinės bendrovės šalininkai. Jų tikslas buvo vilkinti elektrifikacijos klausimą. Komisijos pirmininkas Jankevičius paskyrė inž. Šulčą ir inž. Kaulakį sudaryti per Nemuną ties Petrašiūnais ir per Dubysą ties Seredžiumi hidroelektrinių projektus. Projektai buvo sudaryti, bet nepriimti, nes per Nemuną vandens perkritis suprojektuotas tik apie 5 m, tuo tarpu per Dubysą, kurios vandens debitas mažas – 30 m aukščio užtvanka.

Jų pateiktus projektus komisija sukritikavo, nes tokios hidroelektrinės statyba brangiai kainuotų, o elektros energijos mažai tepagamintų. Projektai buvo atmesti.

1934 m. per paskutinį komisijos posėdį (komisija veikė apie trejus metus) pirmininkas inž. Jankevičius, kurio opozicijoje buvau, viešai mane pagyrė dėl to, kad aš daugiausia pasidarbavęs ir pateikęs daug naudingos medžiagos elektrifikacijos klausimu.

Spaudos straipsniai, radijas, viešos paskaitos, brošiūros apie Nemuno upės naudojimą elektros energijos gamybai sukėlė Kauno miesto gyventojų streiką. Jis prasidėjo pirmosiomis 1933 m. balandžio mėnesio dienomis ir tęsėsi aštuonias dienas. Streiko metu miesto gyventojai nenaudojo elektros šviesos. Jaunimas, studentai svaidė akmenis į tuos langus, kuriuose pastebėdavo elektros šviesą. Įvyko streikuojančiųjų demonstracijos. Vyriausybė sudarė komisiją, kurios ekspertas buvo inž. Banaitis. Pagal komisijos išvadas vyriausybė savo dekretu sumažino elektros energijos kainą vienai kilovatvalandei 53 centais, arba 40 proc. Prieš tai buvo mokama 135 centai, o sumažinus – 82 centai. Be to, elektros energijos kainos buvo sumažintos ir kituose miestuose. Akcinė bendrovė nenorėjo nuolaidų. Į konfliktą, gin-dama savuosius verslininkus, įsitraukė Belgijos vyriausybė. Ji darė politinį ir ekonominį spaudimą Lietuvai: nutraukė arklių importą iš mūsų šalies ir pagrasino tarptautiniu Hagos teismu. Tačiau Lietuvos vyriausybė nenusileido ir dekreto neatšaukė.

* * *

1934 metais savo lėšomis 1000 egz. tiražu išleidau brošiūrą, pavadintą „Nemuno hidroelektrinės stotis ties Pažaisliu“. Ją išdalijau savo pažįstamiems ir išsiuntinėčiau atsakingiems asmenims, kaip ir 1930 m. išleistą brošiūrą „Nemuno upės hidroelektrinė“. Be to, valstybės prezidentui A. Smetonai pasiunčiau tos elektrinės projekto gipso maketą, kuris ilgus metus stovėjo prezidentūroje.

Ministras pirmininkas J. Tubelis pareikalavo iš Susisiekimo ministerijos generalinio sekretoriaus inž. Jankevičiaus, kad būtų sudarytas Ežerėlio, durpėmis kūrenamos šiluminės 24 tūkst. KW galingumo elektrinės projektas. Projektą sudariau greitai. Jam apginti buvo sudaryta komisija, kurią sudarė profesoriai ir inžinieriai (apie 15 asmenų). Vienintelis oponentas buvo prof. Mošinskis. Jį sukritikavau visais klausimais, ir antrą dieną

nesulaukęs posėdžio pabaigos jis išbėgo iš salės. Komisijos nariai sveikino mane, kad projektą apgynęs labai gerai ir įdomiai.

1934-aisiais ties Jurbarku sudariau 10 m vandens kritimo hidroelektrinės projektą. Pastarieji du projektai buvo atspausdinti Lietuvos diplomuotų inžinierių ir architektų draugijos išleistame vienkartiniam žurnale „Technikos apžvalga“ Nr. 1.

1935–1936 m. sudariau Nemuno kilpos 30,5 m vandens kritimo hidroelektrinės projektą. Nuo Lenkijos demarkacijos linijos iki Birštono Nemuno ruožas būtų išnaudotas. Ties Nemaniūnais per Nemuną būtų pastatyta užtūra, kuri upės vandenį pasuktų į kanalą. Viršutinis kanalas būtų kasamas iki Verknės upės slėnio, o apatinis kanalas Verknės slėnyje gilina-mas iki Nemuno upės vagos gylio. Kanalo ilgis būtų apie aštuonis kilometrus. Žemės kasimo darbai būtų dvigubai mažesnės apimties negu per siauriausią 4,5 km kilpą. Hidroelektrinė būtų statoma tarp viršutinio ir apatinio kanalų. Vanduo paduodamas į turbinas plieniniais vamzdžiais. Pradžioje statomos trys turbinos po 30 tūkst. kVA ir palikta vietos perspektyvai.

Viršutinis Nemuno kilpos kanalas prasidėtų kiek aukščiau Nemaniūnų ir eitų per Bučiūnų kaimą, įeitų aukščiau Bubrainių gyvenvietės, į Verknės slėnį. Šio kanalo ilgis – apie 3,8 km. Žemutinis kanalas – apie 4,5 km ilgio. Viso kanalo dugno nuolaidumas būtų apie 11,10 m. Nemuno vandens tekėjimą pasukti į kanalą, ties Nemaniūnais per Nemuną reikia pastatyti apie 20 m užtvanką. Daryti aukštesnės užtvankos negalima, nes vanduo išsiliėtų už demarkacijos linijos Lenkijos pusėje.

Nemuno vandens tekėjimo slėnis iki Nemaniūnų sudaro apie 43 000 km². Šešių mėnesių vandens debitas – 220 m³ per sekundę. Ties Nemaniūnais, užtvankoje, iki 70 m jūros lygio pakeltas vanduo užlietų apie 6500 ha žemės ir tai sudarytų 65 km² vandens baseiną.

Nemuno kilpos hidroelektrinė su aukštos įtampos tinklu ir pastotėmis iš viso kainuotų apie 62 250 000 litų ir visos metinės eksploatacijos išlaidos, kurios būtų pastovios, sudarytų 12 proc. investuoto kapitalo, t. y. apie 7 470 000 litų.

Miesto pastotėse, žemos įtampos tinklo pusėje, metinė kWh savikaina sudarytų:

100 000 000 kWh	– 7,5 cento
200 000 000 kWh	– 4,0 cento
400 000 000 kWh	– 2,0 cento

Nemuno kilpos hidroelektrinė, imdama už sunaudotą elektros energiją miesto pastotėse, žemos įtampos pusėje, pagal skaitiklio rodmenis ir bendrą tarifą už 1 kWh po 10 centų, per pirmąjį dešimtmetį duotų apie 63 milijonus litų pelno, t. y. padengtų hidroelektrinės statybos ir aukštos įtampos tinklo tiesimo išlaidas. Nenuostabu, kad visose valstybėse, kur yra tinkamos upės hidroelektrinių statyboms, jų vanduo plačiai išnaudojamas elektros energijos gamybai.

Norint pakelti mūsų krašto gerovę, pirmiausia turime išnaudoti visus šaltinius, kur įdėtas kapitalas greitai grįžta ir duoda pelną. Nuo krašto ekonominio pakilimo ir jo turimų šaltinių išnaudojimo priklauso jo kultūrinė, politinė ir visuomeninė pažanga. Čia nėra išimtis jokia pasaulio valstybė, juolab Lietuva, kur neišnaudota dar tiek daug ekonominių galimybių.

Vietoje epilogo

1936 m. vasarą į Lietuvą buvo atvykęs didelės Londono firmos direktorius. Jis gimęs Lietuvoje prieš Pirmąjį pasaulinį karą, dvare netoli Žagarės. Jo tėvas buvo to dvaro arklių augintojas. Šešerių metų neteko tėvo. Giminės jį pasiėmė į Angliją. Lietuvą jis laikė savo antrąja tėvyne ir norėjo jai pasitarnauti. Jo firma buvo turtinga, jis galėjo net kelis šimtus milijonų litų skirti Lietuvos elektrifikacijos ir pramonės reikams. Tubelis atsisakė jį priimti. Aš prašiau ministro Aleksos tarpininkavimo. Tuomet Tubelis sutiko priimti svečią kartu su manimi. Pokalbis truko apie dvi valandas. Per tą laiką Tubelis kalbėjo tik apie žemės ūkio reikalus, bet nė žodžiu neužsiminė apie elektrifikaciją ir pramonę. Svečias, pastebėjęs Tubelio nusistatymą, mažai tekalbėjo. Atsisveikindamas jis pasakė, kad vyriausybė turi rūpintis visais krašto reikalais, ne vien tik žemės ūkio dalykais.

Algirdas STUMBRAS

METAI BĖGA – ŽMONĖS KURIA

Šių atsiminimų autorius, respublikos nusipelnęs inžinierius, 1944 m., būdamas 17 metų, pradėjo dirbti Kauno elektros tinklų elektromonteriu ir Lietuvos energetikoje darbavosi iki šiol. Perėjęs daugelį tarnybos pakopų, daugiau kaip trisdešimt metų buvo Lietuvos vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos vyriausiasis inžinierius. Šie atsiminimai parašyti 1982 m., todėl reikėtų vertinti to laikmečio realijas.

Kuriem velniam tas atomas?

Vieną 1969 m. karštą vasaros dieną išvažiavome iš Vilniaus į Ignaliną. Deja, ne poilsiauti, nors mūsų tikslas buvo Drūkšių ežeras. Reikėjo savo akimis pamatyti Leningrado projektuotojų siūlomą būsimosios atominės elektrinės aikštelę.

Mašinoje buvome trys vyrai – Elektrinių projektavimo instituto Leningrado skyriaus vyriausiasis inžinierius Nikolajus Kuguševs, projekto vyriausiasis inžinierius Aleksandras Lobaševs ir aš. Lobaševs – dar visai jaunas žmogus, neturintis nė 40 metų, nustebino mane savo erudicija ir aišku, ypač giliu bei visapusišku energetikos problemų pažinimu. Kol pasiekėme Ignaliną, jis labai smulkiai pasakojo tai, ką aš jam ruošiausi pasakoti: apie vietovę, kurioje manoma pastatyti naująją gigantą. Jis buvo puikiai pasirėngęs šiai kelionei, turėjo visus duomenis apie Ignaliną ir aplinką, visus konkrečius apskaičiavimus, be kurių nėra prasmės žiūrėti aikštelę „natūroje“. Jis atkakliai gynė variantą – statyti elektrinę prie Drūkšių

ežero. Ši aikštelė jam atrodė geresnė už anksčiau išnagrinėtas Latvijoje, Baltarusijoje bei kituose Lietuvos rajonuose.

Kuguševas buvo vyresnis, jau peržengęs 60 metų ribą, bet pasitempęs, greitas, energingas. Savo gyvenime jis buvo suprojektavęs ne vieną elektrinę, turėjo didžiulę patirtį ir turtingą žinių bagažą. Bevažiuojant ir šnekučiuojantis Kuguševas man staiga pasakė:

– O žinote, juk mes su jumis beveik giminės.

Aš pažiūrėjau į jį ir nusišypsojau supratęs, kad tuoj sulauksiu kažkokio sąmojo. Paaiškėjo, giminystės ryšių iš tiesų esama: Nikolajus Kuguševas sunkiais pokario metais projektavo, kaip atstatyti ir toliau išplėsti sugriautą Petrašiūnų elektrinę. Tai sužinojus, mūsų pokalbis pasidarė dar nuoširdesnis. Prisiminiau tuos laikus. Juk 1948–1951 m., kai Petrašiūnų elektrinė žengė pirmuosius žingsnius, aš joje dirbau būdinčiuoju inžinieriumi.

Žmogui, žinančiam apie energetiką tik iš laikraščių ir labai nesigilinančiam į ekonomikos vystymo paslaptis, tada buvo nesuprantama, kodėl reikia statyti naują elektrinę, ir dar atominę. Juk tuo metu Lietuvos VRE jau buvo pasiekusi 1,2 milijono kilovatų galingumą ir toliau plečiama, elektrinių galia visiškai patenkino respublikos poreikius ir iš 7 milijardų gaminamų kilovatvalandžių net 2,5 milijardo atiduodavo kitoms energetikos sistemoms. Respublikoje daugelis manė, kad Lietuvos VRE išsprendė elektrifikacijos problemą ilgiems metams. Tačiau buvo ne taip. Galingų elektrinių projektavimas ir statyba trunka ilgai, maždaug 12–15 metų. Todėl, norint nepavėluoti, jas reikia planuoti 15–20 metų į priekį. O perspektyviniai apskaičiavimai rodė, kad nors pas mus, Lietuvoje, taip pat Latvijoje ir Baltarusijoje, tuo metu buvo vystoma energetika, šiame rajone 1980–1985 m. reikės pastatyti naują stambią elektrinę, nes priešingu atveju šių respublikų liaudies ūkis pajus elektros energijos stygių. Juk mūsų ekonomika vystosi labai sparčiais tempais.

Sumanymas statyti atominę elektrinę sukėlė daug kalbų. Apie tai Lietuvoje niekas anksčiau negalvojo – mūsų šalis niekada nebuvo didelė elektros gamintoja. Be to, prisiminus Hirošimą ir Nagasakį, tas „atomas“ kėlė nepasitikėjimą. Paprasčiausiai nebuvome psichologiškai pasirengę naudoti atominę energiją. Tačiau, antra vertus, esame nemažai kalbėję ir rašę apie „taikųjį“, „gerąjį“ atomą. Juk ir elektra gali nešti šviesą, šilumą, o elektros kėdėje žudomi žmonės, lėktuvai gali naikinti miestus ir tręšti laukus, lazeris gali užmušti ir gydyti. Viskas priklauso nuo to, kieno rankose šie daiktai, kas valdo tą branduolinę energiją. Apie tai dar perspėjo didysis Albertas Einšteinas, pats nemažai prisidėjęs prie „atomo“ paslapčių atradimo.

Mes – už „taikųjį atomą“, jo galią siekiame naudoti žmonių labui.

...Taip besišnekučiuodami nepastebėjome, kaip privažiavome Dūkštą, ir jau prastesniais keliais, o po to sunkiai išvažiuojamais keliukais pasiekėme tikslą – Dūkšių ežerą.

Išlipome iš mašinos ir ėmėme apžiūrinėti vietą. Aikštelė pasirodė tikrai gera – keletą metrų pakilusi nuo ežero paviršiaus, nepelkėta, gana lygaus reljefo. Pamatęs ją, Nikolajus Kuguševas nustebo:

– Šią vietą pati gamta sukūrė tokiai grandiozinei statybai.

Rasti tinkamą aikštelę šiluminės, ir ypač atominės elektrinės statybai, nėra paprasta. Dabartiniu energetikos išsivystymo etapu tinka tik tokia aikštelė, kurioje galima pastatyti ne mažesnę kaip 4 milijonų kilovatų galingumo elektrinę. Svarbiausias veiksnys renkant aikštelę – aušinamo vandens šaltinis. O to vandens reikia tikrai nemažai. Pavyzdžiui, 4 milijonų kilovatų galingumo elektrinė turbinose „atidirbusiam“ garui kondensuoti kas sekundę reikalauja 200 kubinių metrų vandens. Perėjęs kondensatorius ir sušilęs, jis grąžinamas į upę ataušti. Siekiant nepakenkti upės gyvavimui, galima paimti tik trečdalį jos vandens debito, todėl tokią stambią elektrinę galima statyti tik ten, kur yra upė su garantuotu 600 kubinių metrų vandens per sekundę debitu. Nei Dauguva, nei Nemunas tiek vandens neturi. Mūsų atominei reikėjo ieškoti vietos prie ežero. Buvo išžvalgyti Dusios, Dūkšių, Dysnos ir kiti ežerai, nagrinėjama daugelis variantų, rinkosi autoritetingos komisijos, svarstė įvairius pasiūlymus. Pagaliau 1972 m. lapkričio 30 d. buvo nuspręsta elektrinę statyti prie Dūkšių ežero. Ją projektuoti, statyti ir montuoti turėjo Leningrado atominės elektrinės statytojai.

Ir štai 1973 m. pradžia. Grupė projektuotojų, statybininkų ir suinteresuotų respublikos žinybų atstovų vėl važiavome prie Dūkšių ežero. Šį kartą išsirikiavo ilgas automobilių kortežas. Vien tik oficialios komisijos narių buvo 33 žmonės, be to, ten vyko Geležinkelio valdybos viršininkas G. Žemaitis, Gamtos apsaugos komiteto pirmininkas V. Bergas, LTSR plano komisijos pirmininko pavaduotojas P. Dragelis, sveikatos apsaugos ministro pavaduotojas J. Sangaila, LKP Ignalinos rajono komiteto pirmasis sekretorius V. Snieška bei rajono vykdomojo komiteto pirmininkė A. Gudukienė, priešgaisrinės tarnybos, kitų organizacijų atstovai. Iš Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos važiavo V. Bulavas ir aš. Suprantama, čia buvo ir leningradiečių – atominės elektrinės projektuotojai ir būsimieji statytojai. Visi, kas turėjo ryšį su statyba, aplinka, jos apsauga ir ateityje – su elektrinės eksploatacija, turėjo galutinai išsiaiškinti savo uždavinius.

Aš važiauvau vienoje mašinoje su projekto vyriausiuoju inžinieriumi V. Barabašu, Leningrado atominės elektrinės direktoriaus pavaduotoju statybos reikalams I. Soldatovu ir statybos valdybos vyriausiuoju inžinieriumi B. Suchanovu. Jau seniai jaučiu didelę simpatiją leningradiečiams. Per savo darbo laiką jau du kartus teko gyventi Leningrade – mokiausi mūsų ministerijos kvalifikacijos kėlimo institute, be to, nuo 1962 m., mūsų sistemą prijungus prie šalies šiaurės ir vakarų energetikos sistemos, tarnybiniais reikalais dažnai teko lankytis mieste prie Nevos. Su šiuo miestu siejo energetikos ir elektrotechnikos pramonės mokslinės techninės draugijos veikla: kaip respublikinės valdybos pirmininkas, dažnai vykdavau į Leningradą.

Ši kelionė mane ypač suartino su Ivanu Soldatovu, energingu, veikliu, savo pareigai atsidavusiu žmogumi. Pradėjus statyti Ignalinos elektrinę, jis perėjo dirbti į jos direkciją, buvo direktoriaus pavaduotojas statybos reikalams. Visą Leningrade įgytą patirtį jis panaudojo šiai statybai. Man dažnai tekdavo su juo susitikti, spręsti įvairius skubius ir painius klausimus.

Taip aštuntajame dešimtmetyje mūsų respublikoje prasidėjo naujas energetikos vystymo etapas – atominės energetikos.

Kiekvienas suprato, kad sudėtinga pastatyti, įrengti ir priversti dirbti tokį milžiną. Kai jis duos pirmąją elektros energiją, galėsime suskaičiuoti, kiek gamyklų, mokslo ir projektavimo institutų, darbo kolektyvų čia įdėjo kūrybinės minties bei triūso. Tokio masto ir pobūdžio statinius galima sukurti tik naudojant milžinišką daugelio šalių mokslinę, techninę ir pramoninę galią. Prisimenu Lietuvos VRE statybos istoriją. Ją projektavo Elektrinių projektavimo instituto Rygos skyrius; įrengimus tiekė daugiau kaip 200 gamyklų: turbinas – Leningrado ir Charkovo, katilus – Taganrogo ir Podolsko, transformatorius – Zaporožės ir t. t. Tad ką gali kalbėti apie atominę.

Ignalinos atominės elektrinės reikšmė labai didelė. Tik vieno atominio reaktoriaus galingumas beveik prilygsta visos Lietuvos VRE galingumui. O tą dešimtmetį tokių reaktorių turėjo būti įrengta keturi. Dirbdama visu pajėgumu, Ignalinos AE per metus turėjo leisti sutaupyti 10 milijonų tonų naftos produktų. To skaičiaus prasmė paaiškėja žinant, kad tuo metu visos mūsų elektros ir šiluminės energijos gamybai per metus buvo sunaudojama 5 milijonai tonų atvežamo kuro.

Dar verta pabrėžti, kad 1990 m. Ignalinos AE turėjo leisti trečdaliu sumažinti organinio kuro sunaudojimą respublikoje. Todėl kur kas sumažėtų respublikos oro baseino teršimas. Daugelis manė, kad kaip tik atomi-

nės elektrinės labai padidina radioaktyviąją atmosferos taršą. Deja, taip nėra. Atominių elektrinių skleidžiamas radioaktyvumas – visiškai neįžymus ir nepavojingas nei aptarnaujančiam personalui, nei aplinkai. Šiluminės elektrinės, degindamos anglį, į atmosferą išmeta daugiau radioaktyviųjų dalelių negu tokio pat galingumo atominės elektrinės. Šiluminės elektrinės dar papildomai teršia orą suodžiais, pelenais ir pavojingais dujų junginiais. Specialistų medikų nuomone, dabartinės kartos atominės elektrinės yra 400 kartų mažiau pavojingos žmogui negu anglį deginančios šiluminės.

Visi nori šviesos

1956 m. dirbau Lietuvos energijos valdybos vyriausiuoju dispečeriu. Dispečerinė – sistemos pulsas, o dispečeris, operatyvinis darbuotojas, nuolat jį čiupinėjęs pirštais, visada geriausiai žino padėtį. Man tada atrodė, kad, elektrifikuojant respubliką, jau labai daug pasiekta. Petrašiūnų elektrinė buvo seniai išplėsta, pasiekė beveik 40 tūkstančių kilovatų galingumą, tapo galingiausia elektrine Lietuvoje ir visiškai patenkino Kauno poreikius; Vilniuje ne tik buvo atstatyta sena elektrinė, bet ir naujoje termofikacinėje veikė du turbogeneratoriai po 12 tūkstančių kilovatų kiekvienas; visu galingumu dirbo Klaipėdos elektrinė, smarkiai išsiplėtė Rėkyvos elektrinė. Respublikoje buvo gaminama 8 kartus daugiau elektros energijos negu 1940 metais. Bet ir to maža – tada jau buvo pradėta statyti visų energetikų išsvajota Kauno hidroelektrinė.

Dabar matau, koks buvau naivus. Lyginau ne su poreikiais, ne su didžiuliais mūsų užmojais, o su 1940 m., ir 40 tūkstančių kilovatų galingumo Petrašiūnų elektrinė man rodėsi vos ne gigantas. O jei dar palyginčiau su 1945 metais...

1944–1945 m. Kaune veikė vienas 400 kilovatų galingumo agregatas. Ten aš ir pradėjau dirbti avarinės tarnybos elektromonteriu. Kiekvieną dieną pėsčiomis apeidavau (transportą buvo galima tik sapnuoti) miesto centrą, Žaliakalnį, Senamiestį ir net Šančius bei iš transformatorinių punktų vienus abonentus atjungdavau, kitus prijungdavau. Taip elektros energija buvo dalijama fabrikams dirbti viena pamaina – kam dieną, kam vakare, o kam naktį. Svajojome apie kokį nors „drandaletą“ – automobilį ar motociklą. Prisimenu, kai 1946 m. Kaune pradėjo veikti Petrašiūnų elektrinė, energijos traukinys ir dyzelinė elektrinė, avarijoms likviduoti bei kitam operatyviniam darbui pagaliau gavome sunkvežimį GAZ. Tada bu-

vo organizuota dispečerinė tarnyba. Dispečeriais paskyrė V. Kučinską (vėliau – Kauno termofikacinės elektrinės direktorius), J. Randakevičių (vėliau – Kauno elektros tinklų direktorius), K. Riekumą (vėliau – Klaipėdos elektros tinklų tarnybos viršininkas). Paskyrė dispečeriu ir mane. Visi buvome baigę Kauno politechnikumą ir dirbdami studijavome Kauno universiteto Elektrotechnikos fakulteto pirmame ar antrame kurse.

Kartą man budint į dispečerinę užėjo Kauno energijos rajono direktoriaus pavaduotojas S. Veksleris ir paprašė valandai automobilio, vienintelės mūsų transporto priemonės. Kadangi mašina stovėjo be darbo, o viršininkas prašo – daviau. Bet kai tik jis išvažiavo, Petrašiūnų elektrinėje įvyko avarija (tada tai gan dažnai atsitikdavo). Į dispečerinę įlėkė J. Linkaitis, energijos rajono vyriausiasis inžinierius:

– Kur mašina?

Pasakiau, kad daviau Veksleriui. Linkaitis susinervino ir net supyko, o tai jam buvo nebūdinga, nes ir sudėtingiausiomis situacijomis išlaikydavo savitvardą ir didelį taktą.

– Gerbiamas Stumbrai, – kreipėsi jis į mane, devyniolikmetį jaunuolį, – ar žinote mano įsakymą, kad operatyvinės mašinos be mano leidimo niekam negalima duoti?

Atsakiau, kad toks įsakymas man žinomas.

– Už jo nevykdymą būsite nubaustas, – pasakė Linkaitis ir išbėgo.

Žinojau, jei Linkaitis sakė, taip ir padarys. Pasibaigus mėnesiui, man 30 procentų buvo sumažinta premija. Bet apie tai sužinojo Veksleris. Jis paprašė Randakevičių tiksliai suskaičiuoti, kiek pinigų netekau. Tai buvo 118 rublių. Veksleris išsiėmė iš švarko kišenės piniginę, atskaičiavo lygiai tokią sumą, įdėjo į voką ir tarė:

– Prašau įteikti Stumbrui. Ir atsiprašykite mano vardu.

Ta proga negaliu nepasakyti daugiau apie Juozą Linkaitį. Mums, jauniems darbuotojams, jis buvo tarsi tėvas. Pats būdamas labai principingas ir drausmingas, to paties mokė ir mus. J. Linkaitis buvo neeilinis energetikos specialistas ir todėl turėjo didžiulį autoritetą. Jis labai daug nuveikė mokslškai ir techniškai pagrindęs būtinumą statyti Lietuvos VRE, Kaišiadorių hidroakumuliacinę elektrinę, jo iniciatyva respublikoje buvo įgyvendintas centralizuotas šilumos tiekimas. J. Linkaičio vadovaujami savo gamybinę veiklą pradėjo J. Nekrašas – Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkas, P. Noreika ir V. Mekas – Lietuvos VRE direktorius ir vyriausiasis inžinierius, V. Grigaravičius – buvęs Vy-

riausiosios valdybos viršininkas, V. Kučinskas ir J. Rymeikis – Kauno termofikacinės elektrinės vadovai bei daugelis kitų specialistų, šiandien sėkmingai dirbančių Lietuvos energetikos sistemoje.

Tačiau grįžkime į 1956 metus. Kaip minėjau, tada Petrašiūnų elektrinė tenkino Kauno poreikius, tačiau nemažų sunkumų turėjo Šiaulių zona. Vilnius taip pat neturėjo per daug elektros energijos. Prisimenu, kai 1956 m. pabaigoje čia buvo nutiesta pirmoji troleibusų linija, negalėjome duoti 600 kilovatų troleibusams paleisti. Dabar tai lašas jūroje, o tada – nebuvo, reikėjo nuskriausti kitus. Tik 1957 m. sausį, Vilniaus elektrinėje paleidus trečiąją agregatą, padėtis sostinėje laikinai sunormalėjo. Tais metais iškilo būtinybė dalį energijos iš Kauno perduoti Šiaulių zonai, kur sparčiai augo Akmenės cemento gamykla. 1956 m. ir įeina į Lietuvos energetikos istoriją kaip svarbi gairė todėl, kad buvo nutiesta pirmoji aukštos įtampos (110 kilovoltų) elektros tiekimo linija Kaunas–Panevėžys–Šiauliai. Lapkričio 11 d. Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrinės buvo sujungtos lygiagrečiam darbui. Prasidėjo energetinės sistemos kūrimas.

Ir tada atsirado naujų rūpesčių. Vos pirmoji 110 kilovoltų linija buvo nutiesta pro Kėdainius, rajono vadovai ėmė stengtis miestą prijungti prie tinklų. Komunalinio ūkio ministerija buvo nepajėgi to padaryti, ir šį darbą vyriausybė pavedė atlikti energetikos valdybai. Mes susidūrėme su dideliais sunkumais: objektas neplaninis, nėra nei pastotės projekto, nei įrengimų. Sugebėjome kažkur surasti naudotą transformatorių ir vieną komplektą skyriklių. Bet to nepakanka. Transformatorių prijungus prie 110 kV linijos skyrikliais, įrenginys lieka neapsaugotas nuo galimų gedimų.

Tuo metu Vilniuje lankėsi TSRS elektrinių ministerijos vyriausiasis elektrikas profesorius I. Syromiatnikovas. Jis buvo labai drąsius sprendimus priimančias žmogus, atkakliai kovojo už savo idėją sparčiai vystyti energetikos sistemas ir prie jų prijungti visus galimus ėmėjus. Su juo pasitarėme. Energijos valdybos techninio skyriaus viršininko pavaduotojas V. Pesliakas parengė Kėdainių pastotės prijungimo schemą, kurioje transformatorius buvo pastatytas po linija ir prijungtas tik skyrikliais. I. Syromiatnikovas sutiko, Kėdainių „pastotė“ buvo aptverta medine tvora ir paleista į darbą. Taip Kėdainiai tapo pirmuoju rajono centru, gavusiu patikimą elektros tiekimą iš kuriamos respublikos energetikos sistemos. Rizika padėjo – ši laikinoji pastotė be didelių gedimų išdirbo penkerius metus, kol Kėdainiai sulaukė normalios, pagal visas taisykles suprojektuotos ir pastatytos pastotės.

Sujungus Kauno ir Rėkyvos elektrines ir likvidavus elektros energijos

deficitą Šiaulių zonoje, Statybinių medžiagų pramonės ministerija pradėjo rūpintis, kaip Kuršėnų statybinių medžiagų kombinatą prijungti prie 35 kilovoltų Šiaulių–Kuršėnų–Akmenės elektros tiekimo linijos. Tačiau čia teko peršokti nemažą žinybinį barjerą. Mat šią liniją tiesė Akmenės cemento gamykla, ji buvo gamyklos nuosavybė. Tuometinis gamyklos direktorius V. Markevičius nesutiko prijungti Kuršėnų – esą Akmenės gamykla besiplėsdama ims sunaudoti tiek energijos, kiek linija gali praleisti. Prijungus Kuršėnus, Akmenė pajusianti badą.

Respublikos statybinių medžiagų ministerija šio ginčo išspręsti negalėjo, nes Akmenės cemento gamykla jai nepriklausė, o buvo sąjunginio pavaldumo. Ginčą ėmė spręsti respublikos vyriausybė. Energijos valdybai buvo pavesta pareikšti savo objektyvią motyvuotą nuomonę. Aš parengiau išvadą, kad prijungti Kuršėnus prie energetinės sistemos yra tikslinga. Pasiūlymas buvo priimtas, ir reikėjo jį vykdyti.

Kas kiek nors nusimano apie elektrotechniką, žino, kad norint prie linijos prijungti naują objektą, ją būtina laikinai išjungti. Vadinas, kelioms dienoms reikėjo sustabdyti Akmenės cemento gamyklą, nes 35 kilovoltų linija buvo beveik vienintelė jos maitintoja. Ir tai buvo laimė, kad beveik vienintelė. Mat Akmenėje stovėjo energijos traukinys, kurį senieji vilniečiai turbūt dar prisimena. 1951 m. paleidus Vilniaus termofikacinę elektrinę, tas traukinys buvo perkeltas į Akmenę. Jis buvo 1000 kilovatų galingumo ir vos galėjo palaikyti cemento gamyklos „gyvybę“. Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas A. Čistiakovas pavedė statybinių medžiagų ministro pavaduotojui G. Venskevičiui ir man nuvykti į Kuršėnus ir prijungti kombinatą per trumpiausią laiką. Darbas sekėsi, žmonės suprato, kiek daug šaliai reikia cemento, ir dirbo nuo aušros iki aušros. Atrodė, niekas nesutrukdytų laiku prijungti pastotę ir vėl tiekti srovę Akmenei. Keista, bet teko sukaupti dėl smulkmenos. Kai prie linijos teliko prijungti paskutinius tris laidus, paaiškėjo, kad montuotojai pamiršo tris gnybtus, be kurių tų laidų neprijungs. Šiaulių elektros tinkluose tokių gnybtų taip pat neatsirado. Teko ieškoti greitos išeities, nes mūsų laikas baigėsi – privalėjome vėl prijungti Akmenę. Montuotojai pasiūlė sujungti laidus iš aliuminio padarytomis kaladėlėmis ir vėliau, gavus leidimą, vėl atjungti liniją (o tokį leidimą gauti visai nelengva), jas pakeisti gamykliniais gnybtais. Teko sutikti, liniją prijungėme laiku. Kaip matyti, energetikų darbas – visai ne toks ramus, kaip atrodo, pavyzdžiui, kamštyje keičiant perdegusią vielikę. Bet Kuršėnai gavo patikimą elektros maitinimą.

1957 m. vasarą buvo reorganizuotas liaudies ūkio valdymas, Energe-

tikos ūkio valdybai perleista tvarkyti ir komunalinę energetiką. Buvo sudarytos penkios elektros tinklų įmonės, apimančios visą respublikos teritoriją. Mane paskyrė Vilniaus elektros tinklų direktoriumi. Gavau valdas nuo Zarasų iki Druskininkų, teko priimti čia esantį energetikos ūkį.

Tuo metu tik 20 proc. respublikos rajonų centrų buvo prijungti prie energetikos sistemos tinklų. Kitų būklė buvo nepavydėtina. Priimdamas Ukmėgės, Utenos, Zarasų, Švenčionių, Varėnos, kitų rajonų centrų komunalinio ūkio elektrines negavau nė vieno rajono centro, kuriame būtų mažiau kaip 16 elektrinių. Beveik kiekviena įmonė ir įstaiga turėjo savo „elektrinę“: lentpjūvė, ligoninė, ryšių mazgas, mokykla, malūnas ir t. t. Komunalinio ūkio elektrinės aprūpindavo tik gyvenamuosius namus ir gatvių apšvietimą. Daugelyje miestų jos veikdavo tik keletą valandų per vakarą.

Mano vizitai rajonų vykdomuosiuose komitetuose sukeldavo didelį jų darbuotojų džiaugsmą. Pirma, jie džiaugėsi atsikratę tokio painaus ir kartu atsilikusio ūkio; antra – tikėjosi, kad kai tik energetikai perims energijos tiekimą, elektros bematant atsiras iki valiai. Prisimenu apsilankymą Zarasuose. Miesto komunalinę „elektrinę“ sudarė trys su generatoriais sujungti dyzeliniai, iš tankų demontuoti varikliai. Užėjau pas rajono vykdomojo komiteto pirmininką V. Dorofejevą aptarti reikalų.

– Mums reikia, kad elektrinė dirbtų visą parą, – pasakė man V. Dorofejovas. – Mieste daug poilsiautojų ne tik iš respublikos, yra nemažai iš Leningrado, jie pripratę prie elektros ir nuolat reiškia man pretenzijas.

– Mielas drauge, – atsakiau aš, – dar vakar šita elektrinė buvo jūsų žinioje, ir režimą galėjote jai nustatyti kokį norėjote. Ar ji dirbo visą parą?

– Gal ir galėjome, bet agregatai seni, jei dirbtų visą parą, būtų seniai subyrėję ir liktume be šviesos. O jūs, energetikai, darykite ką nors.

Taip, mes energetikai – stebukladariai... Tačiau stebuklą, deja, nebūna. Vienintelis kelias rajonams užtikrinti nuolatinį energijos tiekimą buvo kuo greičiau juos prijungti prie energetikos sistemos tinklų. Ši problema buvo aktualiausia energetikos įmonėms ir, galima sakyti, visai respublikai. Juk nereikia įrodinėti, kokią reikšmę ekonomikos, kultūros ir socialiniam vystymui turi elektrifikacija. Tačiau kiekviename darbe reikia įveikti sunkumus. Šį kartą didžiausias sunkumas buvo medienos stoka. Elektros perdavimo linijoms tiesti reikia atramų, paprastai kalbant, stulpų. Jų reikia tūkstančių. O mediena, kaip žinoma, – deficitas. Supratome, kad vienintelė išeitis – respublikoje gaminti gelžbetonines atramas. Kas jas gamins?

Tada Vilniuje kaip tik buvo statomas namų statybos kombinatas. Krei-

piausi į direkciją, ar apsiimtų gaminti atramas. Direkcijos vadovai atsakė sutinką gaminti centrifuguotas gelžbetonines atramas, jeigu tai jiems bus įrašyta į išleidžiamosios produkcijos nomenklatūrą. Tačiau tokio sutikimo buvo maža. Ėjau į Valstybinę plano komisiją. Pirmininko pavaduotojas P. Dragelis atsakė, kad kombinato paskirtis – statyti surenkamuosius gyvenamuosius namus, ir netikslinga jį apsunkinti papildoma produkcija. Kreipiausi į Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotoją A. Čistiakovą, kad palaikytų mūsų idėją, bet gavau tą patį atsakymą su tuo pačiu motyvu:

– Butų reikia žmonėms, brangusis, – supranti? Žmonės neturi kur gyventi.

Taip dažnai būna: rimtame ginče visi teisūs, visi turi svarių argumentų. Bet ką daryti? Atramų problema darėsi vis svarbesnė, nes sklido kalbos, kad energetikos valdybai bus pavestas ir kaimo elektrifikavimas. Tomis dienomis sutikau V. Markevičių, buvusį Akmenės cemento gamyklos direktorių, tuo metu jau vadovavusį Statybinių medžiagų pramonės valdybai. Buvome seni pažįstami ir išsikalbėjome apie slėgusias bėdas. Sužinojęs apie sumanymą respublikoje gaminti gelžbetonines atramas, jis pasiūlė kreiptis tiesiai į Ministrų Tarybos pirmininką Motiejų Šumauską. Momentas esąs labai palankus, nes prieš keletą dienų buvo tariamasi, kad būtina išplėsti Akmenės cemento gamyklą, o tam reikia tiesti 110 kilovoltų elektros tiekimo liniją, bet nėra medienos.

Vadinasi, tenka eiti į aukščiausią instanciją. Kaip tai padaryti? Vilniaus elektros tinklų direktoriui lyg ir netinka kreiptis tiesiai į vyriausybės vadovą. Pagalvojau, kad už tai man galvos niekas nenuims, ir pasiryžau. Ieškojau geros progos, ir netrukus pasitaikė. Atėjęs į Respublikinę energetikos ūkio valdybą pastebėjau, kad jos vyriausiasis inžinierius A. Gruodis išėjo iš kabineto. „Ten telefonas“ – pagalvojau ir įsmukau į vidų. Surinkau M. Šumausko telefono numerį ir kaip galėdamas glausčiau išdėsčiau reikalo esmę.

– Vievio geležinkelio stotyje, – pridūriau, – dabar iškrautos aštuonios 110 kilovoltų gelžbetoninės atramos, gautos iš Pamaskvės gamyklos Vilniaus–Kauno linijai. Galima nuvykti į Vievjų jų pažiūrėti.

– Gerai, – išgirdau lakonišką atsakymą, – sprendimą jums praneš vėliau.

Praėjo viena valanda, ir Ministrų Tarybos pirmininko padėjėjas J. Ragaievičius man paskambino, kad tuojau atvykčiau prie Ministrų Tarybos, iš kur kartu su pirmininku važiuosime į Vievjį. Nuvykęs tenai M. Šumauską jau radau manęs laukiantį mašinoje. Mano pavėlavimu jis buvo nepatenkintas:

– Lėtai kruti, kad tavęs laukti reikia.

Tačiau Vievyje, apžiūrėjęs atramas, atlyžo:

– Taip, – tepasakė, – teks daryti atramas. Nesudėtingas dalykas.

Grįžtant atgal iš Vievio prisiminiau mūsų rajono vyriausiojo inžinieriaus prašymą pasinaudoti šia proga ir paprašyti M. Šumausko, kad Vilniaus elektros tinklams skirtų 20-ties vietų autobusiuką kilnojamajai elektros laboratorijai įrengti.

Išidrąsinęs išdėsčiau šitą prašymą ir pagrįsdamas pridūriau, kad mums tenka aptarnauti gan didelę teritoriją. Pirmininkas liepė parašyti raštą. (Iš ateinančių 1958 m. fondų tokia mašina mums buvo paskirta.)

Po šitos kelionės reikalai smarkiai pajudėjo. Vilniaus namų statybos kombinato direkcijai ir man buvo pavesta parengti Ministrų Tarybos nutarimo projektą, per trumpiausią laiką respublikoje organizuoti gelžbetoninių atramų gamybą. Ministrų Tarybos reikalų valdybos referentai P. Noreika (vėliau – Lietuvos VRE vadovas) ir S. Girša padėjo mums jį parengti. Gelžbetoninių atramų gamyba Lietuvoje turėjo prasidėti 1958 m. antrąjį ketvirtį. Greitas startas be ilgų įsibėgėjimų žadėjo ir sparčius gamybos tempus. Taip ir įvyko. Parengiamiesiems darbams atlikti buvo sudaryta komisija. Pirmininku paskyrė mane, pavaduotoju – Kauno elektros tinklų vyriausiąjį inžinierių E. Sipavičių. Reikėjo suprojektuoti ir pačias atramas, ir joms gaminti reikalingą įrangą. Tai atliko „Pramprojektas“, kur ypač aktyviai dirbo projektuotojai A. Kudzys – vėliau technikos daktaras, VISI profesorius, ir V. Meškauskas – vėliau Elektros tinklų ir sistemų projektavimo instituto Lietuvos kompleksinio projektavimo skyriaus vyriausiasis inžinierius.

Darbas prasidėjo. Net mano būgštavimai, kad A. Čistiakovas ir P. Dragelis ant manęs supyks, nepasitvirtino. Priešingai – jie labai aktyviai padėjo organizuoti gamybą. Atramas pradėjo gaminti ne tik Vilniaus namų statybos kombinatas, bet ir J. Nekrašo – tuometinio Energetikos ūkio valdybos viršininko pirmojo pavaduotojo – iniciatyva pastatyti du specialūs cechai. Jau tais pačiais 1958 m. respublikoje pagamintomis atramomis buvo nutiesta 10 kilovoltų Karmėlavos–Jonavos elektros tiekimo linija. 1959 m. respublikoje pagamintų 16 026 aukštos įtampos linijų atramų užteko poreikiams patenkinti. Nuo gegužės mėnesio visos aukštos įtampos linijos buvo tiesiamos tik su gelžbetoninėmis atramomis.

Rezultatų ilgai laukti nereikėjo. Per penkerius metus aukštos įtampos elektros tiekimo linijos pailgėjo nuo 150 iki 1460 km, pastotės – nuo 15 iki 62 km. Energetikos sistemos tinklai apėmė Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių zonas. 1960 m. pradžioje prie jų buvo prijungta 50 proc. rajonų centrų.

Ilgiausiai liko izoliuota Klaipėdos zona, joje buvo juntamas elektros energijos trūkumas. Čia reikėjo spręsti nemažai problemų, nes Klaipėdai buvo numatyta tiekti elektrą iš Kauno HE. Atkarpa po atkarpos buvo tiesiama 110 kilovoltų Kauno–Prienų–Kapsuko–Vilkaviškio–Gusevo elektros tiekimo linija, jungdama ir Kaliningrado sritį. Nuo Gusevo linija toliau buvo tiesiama iki Sovietsko. Kartu Klaipėdos statybininkai skubėjo Sovietsko link. Jį pasiekė 1960 m. vasario pradžioje. 1960 m. vasario 8-osios vakare Soviete prie sistemos buvo prijungta Klaipėdą maitinanti elektros tiekimo linija.

Tą dieną buvo baigta formuoti Lietuvos energetikos sistema. Be to, ši linija buvo pirmoji mūsų respublikos tarpsisteminė aukštos įtampos linija, sujungusi Lietuvos ir Kaliningrado srities energetikos sistemas dirbti lygia-grečiai.

Iki paskutinės trobos

Respublikoje sukūrus bendrą energetikos sistemą ir prie jos prijungus rajonų centrus, atėjo laikas žengti į aukštesnę pakopą – elektrifikuoti kaimą, žemės ūkį. Toks jau gyvenimo dėsni, kad negalima sustoti vietoje net ir pasiekus didelį tikslą. Uždavinį elektrifikuoti kaimą, aišku, reikėjo spręsti plačiau negu suteikti galimybę įsukti lemputę kambaryje, nors ir tai nepaprastai svarbu. Juk mūsų kaimas, valstiečiai buvo nusipelnę, kad padėtų jiems įveikti praeities tamsą (perkeltine ir tiesiogine prasme). Su elektra ateina šviesa, kultūra, knyga, radijas, kinas. Ir vis dėlto ne tik tai buvo svarbu. Uždavinį reikėjo suvokti plačiau – elektra pertvarkys žemės ūkio gamybą ir kaimo žmonių buitį.

Rengiantis pradėti šį didelį darbą (apie jį buvo galvojama jau anksčiau) iškilo, galima sakyti, kardinalus klausimas: kas turi tvarkyti kaimo elektrifikavimą, kuriai žinybai tai pavesti, kam šitas kompleksas turi būti pavaldus ir kas vadovaus jo eksploatacijai? Žinojome, kad nuo to ateityje daug priklausys viso darbo efektyvumas. Mat iki tol menki kaimo energetikos pajėgumai, smulkios dyzelinės ir hidroelektrinės buvo Žemės ūkio ministerijos žinioje. Respublikoje šis klausimas buvo plačiai diskutuojamas.

Dauguma energetikų manė, kad visą energetiką, taip pat ir kaimo elektrifikavimą, būtina sukoncentruoti vienose rankose. Šią nuomonę rėmė ir Valstybinio mokslo ir technikos komiteto pirmininkas A. Žukauskas. Tačiau buvo ir kitų nuomonių. Vieni teigė, kad, užkrovus Energetikos ūkio valdybai tokią sunkią našą, nukentės vadinamoji „didžioji energetika“,

nes kaimo elektrifikavimas pareikalaus labai didelio visų kadro dėmesio ir materialinių resursų. Kiti, priešingai, manė, kad, sprendžiant tolesnio energetikos sistemos vystymo problemas, neliks jėgų ir laiko kaimo elektrifikavimo darbams, jie amžinai liks antrajame plane, nukentės.

Šiam klausimui spręsti buvo surengtas ne vienas pasitarimas. Mūsų šalyje buvo nusistovėjusi sena organizacinė struktūra: kaimo elektrifikacija priklausė TSRS žemės ūkio ministerijai. Kadangi respublikos energetikai savo nuomonės neatsisakė, buvo nutarta pasidomėti, kaip tvarkomasi kitose šalyse.

1958 m. gegužės mėnesį trims savaitėms į Čekoslovakiją buvo komandiruoti J. Heleris – Mokslų akademijos Energetikos problemų instituto mokslinis bendradarbis, J. Sabaliauskas – respublikos Žemės ūkio ministerijos Elektrifikacijos skyriaus viršininkas (vėliau - melioracijos ir vandens ūkio ministro pavaduotojas) ir aš – tuometinis Vilniaus elektros tinklų direktorius.

Į Prahą atskridome gegužės 15 d. Žydėjo kaštonai, ir aš prisiminiau neseniai matytą pjesę „Po Prahos kaštonais“. Nuvykome, kaip reikėjo, į Žemės ūkio ministeriją, kur mus labai svetingai sutiko. Buvome maloniai nustebinti išgirdę tai, ko labai norėjome:

– Mieli draugai, mums labai malonu jus matyti savo ministerijoje, bet padėti, deja, negalėsime – pas mus kaimo energetika priklauso Energetikos ministerijai.

Tačiau draugai iš Žemės ūkio ministerijos mūsų nepaliko, visą savaitę vežiojo po žemės ūkio kooperatyvus ir valstybinius ūkius, kur savo akimis galėjome pamatyti gerai elektrifikuotus kaimus ir mechanizuotą žemės ūkio gamybą. Taip, palyginti su mumis, Čekoslovakija kaimo elektrifikavimo srityje buvo gerokai pažengusi į priekį. Ir nieko čia nuostabaus nebuvo: Čekoslovakija ir prieš karą buvo neblogai elektrifikuota, o Lietuva elektrifikacijos atžvilgiu Europoje užėmė priešpaskutinę vietą.

Kitas dienas praleidome Energetikos ministerijoje, kur mus supažindino su elektrifikacijos valdymo struktūra, technologija ir kitais mums rūpimais klausimais.

Čia galutinai įsitikinome, kaip teisingai elgėsi mūsų respublikos energetikų vadovybė, nepasidavusi tradicijų įtakai ir ieškodama optimalaus varianto žemės ūkio elektrifikavimui tvarkyti.

Šį darbą patikėjo mums, energetikos žinybai. Nuo ko pradėjome? 1957 m. respublikoje buvo elektrifikuota 18 proc. kolūkių. Tačiau tik 3 proc. jų buvo prijungti prie energetikos sistemos tinklų. Kiti 15 proc. turėjo savo

nedidelės elektrinės, veikiančias keletą valandų per parą. Pateiksiu dar kelis skaičius, kurie padės įsivaizduoti tuometinę Lietuvos kaimo elektrifikacijos būklę: viename elektrifikuotame kolūkyje vidutiniškai buvo 5 elektros varikliai; vienas elektrifikuotas kolūkis vidutiniškai sunaudavo 27 tūkstančius kilovatvalandžių elektros energijos per metus; visi respublikos kolūkiai ir tarybiniai ūkiai turėjo 3354 elektros variklius ir per metus sunaudavo 25,4 milijono kilovatvalandžių elektros energijos.

Mes iš karto atsisakėme praktikos statyti mažas, brangiai kainuojančias hidroelektrines (buvo leista tik baigti statyti pradėtąsias), o laisvas lėšas panaudojome elektros perdavimo linijoms tiesti. Tada ne visi ūkių vadovai suvokė, koks perversmas prasidėjo žemės ūkio naudai. Buvo tokių, kurie mumis nelabai pasitikėjo ir siekė turėti savo elektrinę, patiems šeiminkauti ir nepriklausyti nuo kitų. Jie nuoširdžiai tikėjo, kad taip bus geriau kolūkiui.

Prisimenu tokį atsitikimą. 1959 m. buvo baigta statyti kolūkinė Motiejūnų hidroelektrinė prie Širvintų. Kaip vyriausybės komisijos pirmininkas, atvykau priimti elektrinę eksploatacijai. Ji buvo nedidelio, 170 kilovatų, galingumo, vidutinio vandeningumo metais galėjo pagaminti 600 tūkstančių kilovatvalandžių elektros energijos. Susitikęs su užsakovu, kolūkio pirmininku S. Aleksandravičiumi, pasakiau, kad kolūkiui bus ekonomiškai labai sunku grąžinti valstybei hidroelektrinės statybai gautą paskolą. Pasiūliau parduoti valstybei Motiejūnų HE, nes tuo metu, metų pabaigoje, vyriausybė mums buvo paskyrusi lėšų daugeliui kolūkinių elektrinių pirkti. Tačiau Aleksandravičius manė kitaip. Esą elektrinė visiškai patenkins kolūkio poreikius ir dar duos pelno: pirma, nereikės mokėti už elektrą, antra, pagamintos elektros likutį parduos mums Širvintų miestui apšviesti. Ką gi, tebūnie. Mes mielai pirkome visą atliekamą elektros energiją.

Praejo nedaug laiko. Vieną dieną (tai buvo 1960 m. pradžia) į mano darbo kabinetą atėjo S. Aleksandravičius.

– Atvežiau, – sako, – į mėsos kombinatą keletą mašinų kiaulių. Kiaules priėmė, bet negavau nė rublio, bankas viską paėmė paskolai padengti.

Iš karto supratau, kuo čia dėtos kiaulės, ir paklausiau, kaip dirba elektrinė.

– Paaiškėjo, kad mūsų elektros energijos savikaina didesnė už mokesį, kurį turėsime jums mokėti pagal galiojantį tarifą – kapeiką už kilovatvalandį. Tad atėjau pasiūlyti: pirkite mūsų hidroelektrinę.

Paaiškinau, kad dabar teks laukti metų pabaigos, ir tik jeigu gausime lėšų

tam reikalui, galėsime nupirkti. Kolūkiui teko metus laukti ir grąžinti dalį paskolos. Vėliau mes nupirkome Motiejūnų HE, ir kolūkio reikalai pagerėjo.

Žemės ūkio elektrifikacija žengė į priekį gerais tempais. Ir štai istorinė 1964 m. gruodžio 17 diena. Biržų rajono J. Biliūno kolūkyje – iškilmingas mitingas. Jame dalyvavo respublikos vadovai, žemės ūkio darbuotojai, energetikai ir, žinoma, kolūkiečiai. Taip buvo baigtas pirmasis respublikos žemės ūkio elektrifikavimo etapas – didžiulė mūsų pergalė kaime. Visi kaimai ir ūkiai buvo prijungti prie energetikos sistemos tinklų. Žemdirbiams talkino 56 527 elektros varikliai. Tais 1964 m. žemės ūkis jau sunaudavo 220 milijonų kilovatvalandžių elektros energijos.

Dabar, žiūrint iš šios dienos aukštumų, kai žemės ūkis sunaudoja daugiau kaip 2 milijardus kilovatvalandžių, tie pirmieji laimėjimai gal atrodo kuklūs, tačiau tada kartu su mumis džiaugėsi visa respublika. Už nuopelnus vystant energetiką ir elektrifikuojant žemės ūkį Lietuvos TSR nusipelnusio inžinieriaus ar nusipelnusio statybininko garbės vardai buvo suteikti Anykščių SMV viršininkui T. Bitinui, vyresniajam darbų vykdytojui B. Navalgauskui, Kauno SMV meistriui S. Bankauskui, energetikos statybos tresto vyriausiajam inžinieriui A. Petravičiui, Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkui J. Nekrašui, viršininko pavaduotojui kapitalinės statybos reikalams A. Gruodžiui ir kitiems nusipelnusiems darbuotojams.

Gyvybės elektros

Sakoma, kad elektra srovina laidais kaip kraujas gyslomis ir neša gyvybę. Visai neblogas palyginimas. Šito civilizacijos kraujo reikia vis daugiau, nes organizmas nuolat didėja, ląstelių nuolat daugėja.

Galvoju, kaip sparčiai plėtojasi mūsų respublikos energetika. Prisimenu: visi laukė Kauno hidroelektrinės ir manė, kad, ją paleidus, ilgam bus išspręstos elektrifikacijos problemos. Man atrodo, kad troškimas pažaboti Nemuną ir priversti jį tarnauti žmogui buvo tarpukario Lietuvos energetikų svajonė.

Kauno hidroelektrinės paleidimas buvo šventė visiems respublikos žmonėms. Tai įvyko 1960 m. balandžio 18 d., kai pradėjo dirbti ketvirtasis, paskutinis, hidroagregatas. Iškilnėse dalyvavo tūkstančiai žmonių, tačiau toli gražu ne visi žinojo, kokioje sunkioje kovoje su stichija buvo pasiekta pergalė. Ten, HE paleidimo mitinge, prieš mano akis prabėgo jos statybos vaizdai.

1956 m. vasarą J. Kepežinsko valdomas ekskavatorius statybos aikštelėje iškasė pirmąjį kaušą smėlio. Tai buvo Nemuno šturmo pradžia. Vagoje pamažu augo užtvara, atėmusi trečdalį Nemuno pločio.

1957 m. pavasaris. Nemunas parodė savo grėsmingą galią: vanduo ėmė kilti, plaukiančios ledų lytys griovė užtvankos krantus. Vietomis vanduo pasiekė jos paviršių. Grėisė pavojus, kad vanduo prasiverš ir užlies mechanizmų prikimštą daubą. Visi Kauno HE statybininkai stojo į kovą su stichija. Tris paras vairuotojai nesitraukė nuo vairo, dieną ir naktį buvo vežama žemė, tvirtinama užtvara. Ir žmonės nugalėjo – vanduo į daubą neprasiveržė.

1957 m. spalio 23 d. į pagrindinį pastatą pakloti pirmieji kubiniai metrai betono. Prasidėjo įtemptas statybų laikotarpis.

1958 m. pavasaris. Nemuno debitas pasiekė 3600 kubinių metrų per sekundę. Vanduo pakilo neregėtai aukštai (toks vandens lygis buvo užregistruotas tik 1881 m.), ir užtvarami vėl grėisė pavojus. Atrodė, kad jausdamas, jog jį greitai pažabos, Nemunas įtempė visas savo jėgas išsivaduoti. Tačiau ir šį kartą stichija buvo nugalėta.

1959 m. liepos 19 d. buvo pertvarta senoji Nemuno vaga. Lietuvos teritorijoje gimė Kauno marios. Lapkričio 5 d. buvo paleistas pirmasis hidroagregatas, o 1960 m. balandžio 18 d. Kauno HE pradėjo dirbti visu pajėgumu.

Tarp paleidimo mitingo garbės svečių pamačiau inžinierių Joną Smilgevičių. Tai jis, pažangus specialistas, dar 1929 m. parašė Lietuvos vyriausybei dvylikos lapų raštą, kuriame nurodė, kad viena mūsų krašto atsilikimo priežasčių – menkas elektrifikavimas; tai jis pasiūlė statyti hidroelektrinę ties Petrašiūnais. Bet jo balsas tada liko tik šauksmas tyruose. Dabar pastatėme Kauno HE, ir paaiškėjo, kad net to mums per maža. Ir labai simboliška, kad tą pačią dieną, kai Kauno HE pradėjo dirbti visu pajėgumu, buvo nutarta statyti Lietuvos VRE.

Kartu su Lietuvos valstybinės rajoninės elektrinės statyba prasidėjo dar vienas mūsų energetikos etapas – buvo kuriama Šiaurės vakarų jungtinė energetikos sistema, į kurią turėjo įsiliesti ir Lietuvos energetikos ūkis. Ši sistema buvo pradėta jau 1956 m. Pagal pirmąjį projektą, jai turėjo priklausyti Leningrado ir Pabaltijo respublikų energetika. Vėliau prisijungė ir Baltarusija. Jungtinės sistemos sukūrimo reikšmė – milžiniška. Bendru ritmu pradėjo dirbti elektrinės vieno milijono kvadratinį kilometrų teritorijoje, kurioje gyvena ir dirba beveik 25 milijonai žmonių. Tik toks didžiulis susivienijimas leidžia statyti labai galingas ir ekonomiškai veikiančias elektrines. Pavyzdžiui, tokia elektrinė kaip Lietuvos VRE, kurią pradėjome sta-

tyti 1960 m., jau nekalbant apie Ignalinos atominę, vienos mūsų respublikos ribose negalėtų dirbti. Respublikos sistemai jos paprasčiausiai būtų per didelės, kaip mažam sūnui tėvo švarkas – nors ir labai geras, bet tektų palaukti dešimt metų, kol jis tiks. O pagulėjęs nenaudotas pasentų, reikėtų siūti naują. Statyti kiekvienoje respublikoje ir srityje mažas elektrines – tik sau – neekonomiška, dar neekonomiškiau po dešimties metų, išaugus poreikiams, vėl statyti naujas. Jungtinėje sistemoje pastatytų didžiulių elektrinių galingumas gali būti mažesnis už visų tų įsivaizduojamų mažų elektrinių galingumų sumą, todėl reikia mažiau kapitalinių įdėjimų joms statyti. Mat jungtinėje sistemoje pasinaudojama paros laiko ir klimato skirtumais tarp įvairių rajonų, elektros energija operatyviai perduodama iš ten, kur tuo metu yra jos perteklius, tiems, kuriems tuo pačiu metu jos trūksta. Jungtinėje sistemoje labai padidėja ir elektros energijos tiekimo patikimumas – atskirų agregatų ar net elektrinių darbo sutrikimai neatsiliepia vartotojams, jie elektros gauna iš kitų sistemos elektrinių.

Šiaurės vakarų jungtinės sistemos plėtojimo bazė turėjo būti Estijos skalūnų baseine pastatyta didelė šiluminė elektrinė. Iš jos turėjo nusitiesti 330 kilovoltų elektros perdavimo linijos į Leningradą bei Latviją ir Lietuvą. Todėl ją ir pavadino Pabaltijo VRE. 1959 m. jau pradėjo veikti pirmieji jos agregatai ir iš jų nusitiesė elektros perdavimo linijos į Leningradą. Estijos ir Leningrado energetinės sistemos susijungė lygiagrečiam darbui. Pradėta tokią pat liniją tiesti į Rygą.

1960 m. Maskvoje, Vyriausiojoje energetikos valdyboje, kuri tada technikos vystymo ir darbo metodologijos atžvilgiu vadovavo energetikos ūkiui, susirinko Leningrado, Estijos, Latvijos ir Lietuvos energetikos ūkio valdybų vyriausieji inžinieriai. Reikėjo pasitarti dėl labai svarbaus klausimo: kur ir kaip organizuoti Šiaurės vakarų jungtinės sistemos dispečerinę tarnybą. Energetikoje dispečerinis valdymas turi pirmaeilę reikšmę, nes operatyviniame darbe dispečerių komandos yra galutinės, jų negali pakeisti net sistemos vadovai. Todėl šią tarnybą norėjome suorganizuoti kuo geriau, kad ji turėtų tvirtą materialinę bazę, gerus, patikimus ryšius su visais energetikos objektais, labai kvalifikuotus specialistus.

Pasitarimui vadovavo Vyriausiosios energetikos valdybos viršininko pavaduotojas J. Molokanovas, dalyvavo dispečerinės projektuotojai. Jie pasiūlė du variantus: vieną – šią tarnybą įkurti Leningrade, antrą – Rygoje. Leningradas imponavo kaip stambus energetikos centras, turįs aukštos kvalifikacijos specialistų. Rygos variantas turėjo privalumą, kad valdymas būtų susivienijimo

centre, pigesni ryšių bei telemechanikos įrengimai, jie veiktų patikimiau. Pasitarime neprieita prie vienos išvados. Buvo nutarta palaukti, kol grįš Vyriausiosios valdybos vyriausiasis inžinierius D. Kotilevskis, tuo metu buvęs komandiruotėje JAV. Jis tarp energetikų turėjo didžiulį autoritetą, buvo žinomas ir kaip teoretikas, ir kaip patyręs praktikas. (Vėliau, sudarius TSRS energetikos ir elektrifikacijos ministeriją, jis buvo paskirtas Šiaurės vakarų vyriausiosios valdybos viršininku ir ilgą laiką labai kvalifikuotai mums tiesiogiai vadovavo, ne kartą lankėsi Lietuvoje.) Grįžęs jis kartu su specialistais išstudijavo Leningrado ir Rygos galimybes. Buvo priimtas sprendimas – dispečerinę tarnybą kurti Rygoje. Tas sprendimas vėliau, ypač prie sistemos prisijungus Baltarusijai, praktiškai pasitvirtino kaip optimalus.

Atėjo 1962 m. kovo 26 d. Elektros linija iš Jelgavos pasiekė Šiaulius. Lietuvos energetikos sistema įsiliejo į jungtinę Šiaurės vakarų sistemą. Mūsų respublikos energetikos ūkis pradėjo naudotis visais jungtinės sistemos teikiamais privalumais. Sutikęs mane Jelgavoje Latvijos energetikos ūkio valdybos vyriausiasis inžinierius K. Ketneris iškilmingu tonu pareiškė:

– Nuo šios dienos nėra atskirų respublikinių energetikos sistemų, tik jungtinės sistemos atskiros dalys. Tai didelis visų mūsų laimėjimas.

O spalio 12 d., kai Rygoje, 19-oje pastotėje, buvo įjungta 330 kilovoltų linija, einanti į Lietuvą, Šiaurės vakarų sistemos dispečerinės tarnybos viršininkas J. Abolinas nutempė mane ir Pabaltijo VRE vyriausiąjį inžinierių O. Jigį prie jungtuvo, kuriame susijungė Estijos bei Lietuvos energetikos sistemos, ir mus nufotografavo. „Tai simbolinis momentas – parašė jis kitoje nuotraukos pusėje. – Linkiu kuo vaisingiausio bendradarbiavimo“.

Tad atėjo laikas pasakyti: ką turime dabar? Žinodamas, kad skaičiai vargina, pateiksiu tik keletą: 1945 m. respublika pagamino 27,3 milijono; 1960 m. – 1 milijardą 122 milijonus; 1980 m. – 11 milijardų 645 milijonus kilovatvalandžių elektros energijos. 1945 m. elektros tiekimo linijų ilgis respublikoje buvo 655; 1960 m. – 22 507; 1980 m. – 120 tūkstančių 373 kilometrai.

Baigiu rašyti savo atsiminimų žiupsnelį ir galvoju: kaip pašėlusiai greit bėga metai, jų nesustabdysi. Ir gerai, manau, kad bėga, ir gerai, kad nesustabdysi. Goethe's herojus maldavo: „Sustok, akimirka“, bet kad ir kokia ji būtų žavi, tegul bėga. Metai bėga – žmonės kuria.

Jonas VALIUKONIS

DIRBTA PASIAUKOJAMAI

Mano veiklos energetikos sistemoje laikotarpiu vyko provincijos elektrifikavimas. Kūrėsi vieninga Lietuvos energetikos sistema. Tuos laikus norėčiau prisiminti dar ir dėl to, kad daugelio buvusių bendražygių jau nėra tarp gyvųjų.

Didelę meilę ir pagarbą jaučiu visiems, prisidėjusiems prie knygos „LIE-TUVOS ENERGETIKA III“ išleidimo. Ne vienas senosios kartos energetikas, žvelgdamas į buvusių bendražygių veidus, prisimena jaunystę ir, deja, su kartėliu pajunta dabartinių privatizatorių ir vyresnės kartos energetikų požiūrių į energetiką skirtumą. Mano kartos energetikai jausdavo didžiulį moralinį pasitenkinimą elektrifikavę kokį nors miestelį ar gyvenvietę ir niekada negalvojo apie materialinę naudą. Gal kvaili buvom, bet tokie jau buvom...

* * *

1951 m. vasario 8 d. keturi Kauno politechnikumo absolventai pradėjome savo darbą Rėkyvos elektrinėje. Tada ji vadinosi VRE Rėkyva–Bačiūnai, nes elektrinės skyrė 2 km. Tuomet Rėkyvos elektrinėje veikė vienas 2,5 MW turbogeneratorius ir buvo baigiamas montuoti antrasis – 6 MW galingumo (Bačiūnų šiluminė elektrinė turėjo du 1,8 MW bendro galingumo generatorius). Kadangi buvome pirmieji budintieji elektrinės inžinieriai, tai ir požiūris į mus buvo ypatingas. „Senieji vilkai“ į mus žiūrėjo su tam tikra ironija ir nepasitikėjimu: „kaip jaunimas gali nurodinėti patyrusiems specialistams, kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje?“. Vadovybė mums suteikė 6 mėnesius pasirengti darbui. Reikėjo žinoti kaip penkis

pirštus visą energijos gamybos ciklą – nuo kuro paruošimo iki relinės apsaugos, mokėti atmintinai nubraižyti visas vandens, garo ir elektros schemas. Turėjome žinoti katilų, turbinų ir generatorių konstrukcijas bei veikimo principus.

Teoriškai viską žinoti buvo galima, bet to maža, kad galėtum vadovauti seniems praktikams. Todėl susitariau su vienu iš jaunesnių vyr. kūrėjų, kad mane pamokyti praktiškai kūrėti katilą. Pasirodė, kad tai ne taip jau paprasta. Tada automatikos nebuvo, reikėjo rankiniu būdu sureguliuoti ardynų greitį, kuro sluoksnio storį, traukos ir pūtimo ventiliatorių darbą. Nedidelė klaida ir mažėja paduodamo garo kiekis. Pasirodo, kad tai kažkas panašaus į mokėjimą groti akordeonu. Bet, pritaikęs teorines žinias, tą procesą po savaitės jau galėjau gerai valdyti. Tolesniame darbe tos žinios man labai pravertė. Jau nė vienas kūrėjas negalėdavo pasakyti, kad negali „paimti“ didesnės apkrovos.

Apskritai sužinoti iš senųjų specialistų praktikos paslaptis būdavo labai sunku. Dar iš ankstesnių laikų buvo gyva savo pareigų praradimo baimė. Pavyzdžiui, traukos ir pūtimo ventiliatorius galėjo paleisti tik vyr. kūrėjas, rezervinį turbogeneratorių – turbinų cecho meistras (šviesaus atminimo Buklauskas). Tie gerieji žmonės savo mažas paslaptis saugojo bijodami konkurencijos. Reikėjo nemažai diplomatijos norint jas išgauti.

Kaip rimtai buvo žiūrima į budinčiojo inžinieriaus darbą, galima spręsti iš egzaminų. Komisiją sudarė direktorius, vyr. inžinierius, visų cechų viršininkai. Mane egzaminavo pirmąjį. Egzaminas tęsėsi tris dienas, iš viso – 16 valandų. Egzaminų žurnale (tai išsiaiškinau gerokai vėliau) buvo užregistruota 120 klausimų. Į visus juos reikėjo duoti gana išsamius atsakymus. Visa tai pasakoju norėdamas parodyti, kaip atsakingai tuo metu buvo žiūrima į budinčiojo inžinieriaus darbą. Egzaminus išlaikėme visi keturi, visi buvome puikūs draugai – R. Biliūnas, F. Kurkulis, S. Voras ir aš. Mane paskyrė vyr. budinčiuoju inžinieriumi. Greitai susidraugavome su cechų viršininkais: kuro ir transporto – Kranausku, katilų – Tamulevičiumi, turbinų – Petruliu (vėliau dirbusiu elektrinės direktoriumi), elektros – Karpavičiumi ir chemijos laboratorijos viršininke Žirgulevičiene. Visi jie buvo vyresni ir kur kas labiau patyrę, bet labai draugiški, daug mums padėjo. Elektrinės kolektyvas irgi buvo labai draugiškas – beveik visas šventes švėsdavome drauge su šeimomis.

Po kelerių metų S. Voras perėjo dirbti turbinų cecho viršininku, R. Biliūnas išvažiavo į Petrašiūnų elektrinę dirbti elektros cecho meistru. Į budin-

čiųjų inžinierių gretas įsiliejo jauni gabūs inžinieriai J. Paltanavičius, V. Monkevičius ir A. Musnieckas (vėliau dirbęs Rėkyvos elektrinės direktoriumi).

Iš darbo elektrinėje atmintyje visam gyvenimui išliko kariškos drausmės ir kolektyvo „susiklausymo“ prisiminimai (to neretai pasigedavau tolesniame savo darbe). Pavyzdžiui, visi budinčiojo inžinieriaus duodami nurodymai būdavo pakartojami, o apie įvykdymą pranešama (kaip dažnai aš to pasigedavau dirbdamas elektros tinkluose). 1955 ar 1956 metų žiema buvo labai šalta ir gili. Avarinės kuro atsargos elektrinėje baigėsi ir reikėjo naudoti kurą „nuo ratų“. Siauruką geležinkelį, kuriuo atvažiuodavo ešelonai su durpėmis, dažnai užpustydavo. Buvo atvejų, kai kuro bunkeriuose užtekėdavo tik kelioms valandoms, o ešelonas su kuru stovėdavo už kelių kilometrų užpustytas. Tuomet budintysis inžinierius surinkdavo darbą baigusią pamainą ir, prie atsarginio garvežiuko prisikabinęs porą vagonėlių, važiuodavo pasitikti ešlono. Beveik visą kelią tekdavo atkasinėti sniegą. Grįžtant dalis kelio vėl būdavo užpustyta. Galiausiai nuvargė ir suplukę grįždavome su kuru. Kiek džiaugsmo būdavo visiems, kad nugalėjome. Nuostabiausia, kad nebuvo nė karto, jog kas nors būtų atsisakęs važiuoti ar paprašęs mokėti už viršvalandžius.

Nors elektrinėje buvo laikomasi kariškos drausmės, ji netrukdydavo draugiškiems santykiams su žemesniuoju personalu. Todėl kai 1958-aisiais atbudėjęs paskutinę pamainąėjau per cechus atsisveikindamas su savo bendradarbiais, sunku buvo žiūrėti, kaip pagyvenęs kūrėjas ar turbinistas „specovkės“ rankove nubraukia vyrišką ašarą. Išvažiavęs už elektrinės vartų sustabdžiau mašiną ir daviau valią savo jausmams.

Taip baigėsi pirmasis mano darbo etapas energetikos srityje.

* * *

1958 metais buvo kuriami centralizuoti elektros tinklai. Reikėjo specialistų. Iš Rėkyvos elektrinės Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos įsakymu į Šiaulių elektros tinklus buvome paskirti Viktoras Mekas ir aš. Viktoras – vyriausiuoju inžinieriumi, o aš – Joniškio elektros tinklų rajono viršininku.

Joniškio elektros tinklų rajonui tuo metu priklausė Joniškio, Linkuvos, Pakruojo ir Žagarės elektros tinklai bei juos maitinančios dyzelinės elektrinės. Dyzeliniai varikliai buvo pasenę ir nepakankamo galingumo. Elektros linijų atramos – medinės ir neimpregnuotos. Taigi viso ūkio būklė buvo apverktina. Dėl galingumo trūkumo vakarais tekdavo atjungti dalį elektros naudotojų.

Šiaulių elektros tinklų ūkis tuo metu plėtėsi sparčiai ir kai kuriuos darbus būtinai reikėjo centralizuoti. Direktorius A. Petrauskas pasiūlė man įkurti įrengimų remonto cechą. Mielai sutikau, kadangi gyventi Šiauliuose ir vadovauti Joniškio elektros tinklų rajonui buvo labai nepatogu.

Įrengimų remonto cechui pavedė užsiimti 6/0,4 kV transformatorių, dyzelinių ir hidrogenatorių remontu, prižiūrėti ir remontuoti autotransportą, žievinti ir impregnuoti medines atramas. Pagrindiniai mano pagalbininkai tada buvo: transformatorių remontui – Kadaravičius, generatorių ir dyzelių – Abromavičius, transporto – Survila. Tie žmonės buvo tikri savo srities žinovai, pasižventę darbui, jais buvo galima visiškai pasitikėti.

Subūriau atramų žievinimo ir impregnavimo brigadą. Visi darbai buvo atliekami rankiniu būdu, dėl to darbas buvo nenašus, pats impregnavimas – mažai efektyvus. Kad medinės atramos ilgiau laikytų, pradėjome gaminti gelžbetonines pakojes. Pasidarėme medines formas, virindavome armatūrą ir užpildavome betono skiediniu.

Plečiantis tinklams daugėjo transporto priemonių ir transformatorių. Gana greitai cechas nuo 6 žmonių išaugo iki 40. Vėliau, kaip atskiri savarankiški padaliniai, nuo įrengimų remonto cecho atsiskyrė Transporto skyrius ir statybos remonto baras. Tą kartą Šiaulių elektros tinkluose dirbau tik apie 2 metus.

1959-ųjų spalio 17 dieną Lietuvos liaudies ūkio tarybos nutarimu man pavedė Šiauliuose įsteigti Elektros konstrukcijų gamyklą. Spartėjo Lietuvos elektrifikavimo tempai. Savivaldybių ir žemės ūkio tinklai buvo pradėti jungti į vieningą energetikos sistemą. Pradėtos naudoti gelžbetonio atramos. Energetikos statybos trestui trūko metalinių konstrukcijų gelžbetoninėms atramoms, elektros skirstyklų, įvadinių dėžių, laidų sujungimo sąvaržų ir daugybės kitų gaminių. Energetikos statybos tresto statybos montavimo valdybos nevykdė planų vien dėl tokių gaminių trūkumo.

Mano žinion buvo perduotos kažkada buvusioje skerdykloje įsikūrusios Energetikos statybos tresto transporto remonto dirbtuvės. Jose dirbo apie 40 žmonių, kurie užsiėmė automašinų ir traktorių remontu. Nemažą dalį darbų sudarė kolūkių mašinų remontas. Ūkiai už mašinų remontą dažniausiai atsiskaitydavo tiesiogiai su darbininkais. Tai buvo naudinga abiem pusėms, bet pereinant prie metalo konstrukcijų gamybos, tai buvo labai didelė kliūtis.

Gamybinės patalpos buvo pasibaisėtinos – grindys duobėtos, sienos nedažytos, langai nevalyti, durys nesandarios. Artėjo žiema, reikėjo skubiai

sutvarkyti patalpas. Pasirūpinome būtiniausiomis medžiagomis ir kelioms dienoms sustabdėme visus darbus. Didžiąją dalį žmonių įkalbėjome padirbėti ir per išėigines. Iškraustėme visas patalpas, išbetonavome grindis, perdažėme sienas, nuvalėme ir sutvarkėme langus bei duris. Dirbome visi, nuo direktoriaus iki valytojos. Malonu buvo matyti, kad rezultatais džiaugėsi visi.

Darbo drausmė atitiko gamybinių patalpų būklę. Darbininkai nesivaržydavo darbo metu viešai pasistatyti degtinės, o į perspėjimus atsakydavo, kad ne vieną tokį vadovą „išspravidiję“ iš savo dirbtuvių. Su tokia padėtimi taikstyti negalėjau. Čia man labai padėjo Kadry skyriaus inspektorė. Ši principinga moteris mokėjo paveikti žmones. Žinoma, su kai kuriais teko atsisveikinti, o kiti suprato, kad teks paklusti nustatytai tvarkai.

Mašinų remonto darbus nutraukėme pamažu. Tam buvo kelios priežastys – dirbtuvės turėjo gerų, tam darbui skirtų staklių ir patyrusių specialistų; darbininkai netikėjo, kad gaminant metalo konstrukcijas bus galima uždirbti tiek, kiek remontuojant mašinas. Naujai gamybai reikėjo kitų įrengimų: staklių, mechaninių ir hidraulinių presų, suvirinimo aparatų ir pan. Naujų įrengimų gavome labai mažai, reikėjo važinėti po visą Lietuvą bei didžiąsias kitų respublikų gamyklas ir tartis dėl naudotų įrengimų. Atsirado nauja profesija – stampų gamyba. Išsiuntėme kelis žmones į kitas gamyklas pasimokyti.

Ieškoti naujų darbuotojų labai padėjo Šiaulių miesto karinis komisariat. Mūsų prašymu grįžusius iš karo tarnybos jaunuolius nukreipdavo į mūsų gamyklą. Per dvejus metus darbuotojų skaičius išaugo iki 400 žmonių.

Pirmaisiais metais teko dirbti vienam už kelis. Vyr. inžinieriaus, konstruktoriaus, energetiko nebuvo, visus klausimus teko spręsti pačiam. Dabar tai atrodo neįmanoma ir kvaila. Tada buvo jaunystė, energija, pareigos supratimas ir nebijojimas rizikuoti.

Vien metalinių konstrukcijų gamyba montavimo valdybų nebepatenkino; reikėjo įvadinių dėžių, stovų žemos įtampos tinklui ir įvairiausių kitojų elektros įrenginių. Juos konstravome pasitardami su Energetikos statybos tresto ir montavimo valdybų darbuotojais. Šiaulių kilnojamąją transformatorinę pastotę sukonstravau aš pats ir apiforminau kaip racionalizacinį pasiūlymą. (Tokios transformatorinės pastotės, tik jau gerokai patobulintos konstrukcijos, gaminamos ir šiandien.) Tai davė didžiulį efektą. Nebereikėjo statyti mūrinių pastočių, ir visi įrengimai į jas buvo sumontuojami gamykloje.

Po metų į gamyklą dirbti vyr. inžinieriumi pasikviečiau buvusį savo bendramokslį S. Vorą. Pasirodžius inžinieriui R. Paliučiiui atsirado ir konstruktorių skyriaus užuomazga. Šie mano draugai labai daug pasidarbavo organizuojant ir mechanizuojant gamybą.

Sukūrus naują gaminį būdavo sudaroma komisija, kuri sprendavo, ar pradėti jo serijinę gamybą. Komisijai vadovaudavo Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos vyriausiasis inžinierius A. Stumbras arba Energetikos statybos tresto vyr. inžinierius, nariai būdavo visų tresto statybos montavimo valdybų ir kai kurių elektros tinklų vyr. inžinieriai. Būdavo išsakomos kritinės pastabos ir surašomas atitinkamas dokumentas. Po to – neoficialioji dalis, be kurios turbūt negimė nė vienas stambesnis gaminys.

Gamyba plėtėsi, todėl labai trūko patalpų. Svajojome apie naujos gamyklos statybą, o kol kas gamybinius plotus plėtėme naudodami kapitaliniam remontui skirtas lėšas. Tuos finansinius pažeidimus pastebėjo liaudies kontrolė ir pasiūlė Vyriausiajai energetikos ir elektrifikavimo valdybai mane nubausti. Tuometis jos viršininkas J. Nekrašas parašė man papeikimą, o lankydamasis gamykloje pasakė, kad už tą papeikimą galėjau pastatyti dvigubai didesnę pastatą - bausmė būtų buvusi ta pati. Visi suprato naujos gamyklos svarbą, bet tuo metu padėti negalėjo.

Išsiplėtus gamybai reikėjo rimto konstruktorių ir technologų skyriaus. Gamyklos turima kategorija tokių etatų nenumatė. Čia į pagalbą atėjo Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos vyriausiasis inžinierius A. Stumbras. Jo diplomatijos ir gerų santykių dėka pavyko įtikinti tuometį finansų ministrą Romualdą Sikorskį mūsų gamyklą pervesti į eksperimentinių gamyklų grupę. Taip pakilome į aukštesnę kategoriją, padidėjo darbuotojų atlyginimai ir atsirado mums labai reikalingi etatai. Jau buvo rengiami katalogai, gaminių pasai ir sudaromos gamybai reikalingos technologinės kortelės. Labiausiai tada trūko gamybinio ploto.

1963 m. susipažinti su Lietuvos žemės ūkio elektrifikavimu atvyko TSRS energetikos ministro pavaduotojas Savenychas. Energetikos statybos tresto valdytojas Š. Grodzenskis nutarė parodyti jam mūsų gamyklą ir ta pačia proga paprašyti pinigų naujos gamyklos statybai. Svečias buvo sužavėtas ir nustebęs, kad tokiomis sąlygomis gaminome daug labai reikalingos ir kokybiškos produkcijos.

Drauge su miesto partijos komiteto ir Vykdomojo komiteto valdžia svečiui surengėme priėmimą. Matydamas tokį visuotinį palaikymą garbusis

svečias davė pažadą ateinančiais metais skirti pinigų naujos gamyklos projektavimui ir statybai.

Naujos gamyklos statyba buvo pradėta 1965 m. Gamyklos kolektyvas buvo suburtas, šalies elektrifikavimui reikalinga produkcija įsisavinta. Gamykloje dirbo nemažai diplomuotų inžinierių, o aš buvau baigęs tik Kauno politechnikumą. Jaučiau būtinybę mokytis. Šiauliuose tuo metu įsikūrė Kauno politechnikos instituto vakarinis fakultetas. Šiaulių elektros tinklų direktorius jau antri metai kalbino mane pereiti pas juos pavaduotoju. Tuomet atsirastų galimybė studijuoti.

Gamykloje buvau įpratęs dirbti po 10-12 valandų ir apie studijas tikrai negalėjau galvoti. Vargais negalais pavyko suderinti su miesto valdžia ir 1965 m. gegužės 1 d. Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininko J. Nekrašo įsakymu buvau pervestas į Šiaulių elektros tinklų direktoriaus pavaduotojo pareigas.

Atsisveikinti su kolektyvu buvo nelengva, bet supratau, kad atėjo laikas pagalvoti ir apie save. J. Nekrašui turėjau prižadėti, kad tikrai mokysiuos ir Šiaulių elektros tinklų bazėje organizuosiu visos respublikos transformatorių (iki 560 kVA) kapitalinį remontą.

Tuometis Šiaulių elektros tinklų direktorius Jonas Volskis buvo labai geras žmogus, puikus organizatorius ir plačių užmojų vadovas. Jį dėka buvo pastatytas erdvus ir visus reikalavimus atitinkantis įrengimų remonto cechasis, kuriam vadovavo labai gabus jaunas technikas A. Stanislovaitis. Tas žmogus buvo apdovanotas neeiliniais sugebėjimais konstruoti ir gaminti remonto darbams reikalingus mechanizmus bei stakles.

Tuo laiku respublikoje buvo atsisakyta 6 kV įtampos ir skirstomieji tinklai pervedinėjami į 10 kV. 10/0,4 kV transformatorių gaudavome nedaug. Todėl buvo nuspręsta 6/0,4 kV transformatorius perdirbti. A. Stanislovaitis sukonstravo ir pagamino laidų izoliavimo ir senos izoliacijos nuėmimo stakles, transformatorių ričių vyniojimo stakles ir daug kitų mechanizmų. Šiame darbe, o vėliau ir mechanizuojant kitus darbus, labai daug gelbėjo elektros tinklų vyriausiasis inžinierius A. Klupšas (vėliau dirbęs Technikos skyriaus viršininku).

Be transformatorių remonto ir perdirbimo, cechasis pradėjo ir komplektinių pastočių kapitalinį remontą. Tai labai pagerino atliekamų darbų kokybę, o elektros tinklų rajonams buvo didelis palengvinimas. Suremontuotus transformatorius ir kilnojamąsias transformatorių pastotes reikėdavo nuvežti į joms skirtą vietą ir sumontuoti. Tam tikslui ant sunkvežimių

buvo sukonstruoti pakrautuvai. Toks sunkvežimis su priekaba galėjo vežti net šešias Minsko tipo kilnojamąsias transformatorines pastotes su transformatoriais. Kartu važiuodavo montuotojų brigada.

10 kV ir 0,4 kV oro linijose pradėjus plačiai naudoti gelžbetonines atramas, atgyvenusias medines ir gelžbetonines medinių atramų pakojes reikėjo surinkti iš laukų ir pargabenti į bazę. Tam buvo sukonstruoti ir pagaminti specialūs atramovežiai su krautuvais. Matant šių dienų techniką, tokie darbai dabar atrodo juokingai paprasti, o tuomet jiems nuveikti įrengimų remonto ceche buvo sukurta speciali brigada. Jai vadovavo visų numylėtinis, „linksmų plaučių“ vyrukas Dimka Pedrušinas. Žmogus, kuris sugebėjo gerai dirbti ir smagiai linksintis.

Transporto skyrius jau buvo atsiskyręs nuo įrengimų remonto cecho ir dirbo savarankiškai. Visų elektros tinklų rajonų transporto kapitalinis remontas buvo atliekamas centralizuotai Šiaulių elektros tinklų bazėje. „Profesorius“ remonto klausimais buvo mano geras draugas dar nuo Šiaulių kalėjimo ir Vorkutos lagerio laikų Liudas Survila. Jis per 40 metų išmokė specialybės ne vieną jauną žmogų. Su Transporto skyriumi bėdų nebuvo. Jeigu reikėdavo jam padėti, tai tik gauti transporto priemonės ir jų remontui reikalingas dalis.

Išaugus įmonės pastatų skaičiui reikėjo įsteigti jų remonto padalinį. Taip atsirado statybos ir remonto baras. Vadovu paskyrėme ką tik iš tremties grįžusį neeilinių organizacinių sugebėjimų Julijų Regalą. Per keletą metų jis pasiekė, kad baras buvo pajėgus vykdyti ne tik remonto, bet ir nemažos apimtys statybos darbus. Be statybos ir remonto darbų, barui buvo pavestas centralizuotas atramų žievinimas ir impregnavimas. Iš Naujosios Akmenės cemento gamyklos gavome autoklavą ir medines atramas pradėjome impregnuoti pagal Vokietijoje naudotą technologiją. Atramų žievinimas taip pat vyko mechanizuotai. Jau galėjome kokybiškai impregnuotomis atramomis aprūpinti ne tik Šiaulius, bet ir kaimyninius elektros tinklus.

Dirbant direktoriaus pavaduotoju reikėjo rūpintis ir medžiagų tiekimu. Čia man irgi labai pasisekė. Iš televizorių gamyklos perviliojau tiekimą padalinio viršininką M. Aleksandrovą. Tai buvo žmogus, gimęs tokiam darbui, su labai plačiomis pažintimis. Draugavo su tiekimu bazių ir gamyklų direktoriais ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje. Man reikėdavo dalyvauti tik aukštesnio lygio susitikimuose, kad juose būtų išlaikyta jėgų pusiausvyra.

Nenorėdamas atitrūkti nuo techninių klausimų, paprasčiau direktoriaus, kad man pavestų rūpintis skirstomųjų elektros tinklų kapitaliniu remontu. Jis mielai sutiko.

Vakarais lankiau paskaitas Kauno politechnikos instituto Šiaulių vakariniame fakultete. Darbo buvo labai daug, bet dirbau su malonumu. Visi vadovai tarpusavyje draugavo šeimomis. Aš nepamenu nė vieno atvejo, kad būtume tarpusavyje dėl ko nors susibarę. Tokie santykiai turbūt persidavė visam kolektyvui. Buvę Šiaulių elektros tinklų vadovai – direktoriai J. Volskis, E. Sapožnikovas, vėliau V. Buinevičius, vyriausieji inžinieriai A. Klupšas ir M. Laurinavičius – visi buvo labai tolerantiški ir aukštos kultūros žmonės.

Ir po kelerių metų, kai dirbau Klaipėdos elektros tinkluose, į Šiaulius atvažiuodavau kaip į savo tėviškę. Labai malonu būdavo matyti, kaip buvę bendradarbiai džiaugiasi mane sutikę, o aš džiaugdavausi matydamas juos.

Manau, kad suburti kolektyvą padėjo ir kasmet rengtos sporto šventės, kurioms ruoštis padaliniai pradėdavo iš anksto. Dauguma rungčių vykdavo gamtoje. Šventei parinkdavome gražią vietą, statybininkai pastatydavo reikiamas priemones ir, žinoma, ilgą stalą – pabaigtuvėms. Visi suvažiuodavo su šeimomis. Būdavo labai linksma. Ta tradicija gyvavo iki pat elektros tinklų privatizavimo.

Japonai jau seniai suprato gerų santykių kolektyve svarbą ir labai daug daro, kad įmonės darbuotojai jaustųsi kaip vienos šeimos nariai. Turbūt tai naudinga ir įmonės savininkui. Manau, kad po kurio laiko ir mūsiškiai privatizatoriai „darbo jėgoje“ pamatys žmones.

1972-aisiais gavau inžinieriaus diplomą, o 1974 metų liepos 15 dieną Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos įsakymu buvau paskirtas Klaipėdos elektros tinklų vyriausiuoju inžinieriumi. Iki manęs tas pareigas ėjęs Kostas Riekumas buvo atleistas už nelaimingus atsitikimus darbe. Jis buvo geras inžinierius, ir aš nei tada, nei dabar nemanau, kad nelaimingų atsitikimų skaičius tiesiogiai priklauso nuo vyr. inžinieriaus. Bet buvo tokia tvarka, ir abu tai gerai supratome. Kostas buvo paskirtas aukštos įtampos linijų skyriaus viršininku ir iki pat jo išėjimo į pensiją mūsų santykiai buvo šilti ir draugiški.

Naudodami Šiaulių elektros tinklų patirtį pradėjome centralizuotai remontuoti kilnojamąsias transformatorių pastotes ir transformatorius. Čia daug iniciatyvos ir sugebėjimų parodė įrengimų remonto cecho viršininkas S. Putrius ir vyr. meistras A. Aženeckas. Skirstomųjų tinklų kapitalinio remonto spartai padidinti būtinai reikėjo keisti apmokėjimo sistemą. Labai sunkiai, bet pavyko suderinti su Planavimo skyriumi tai, kad būtų moka-

ma už atliktų darbų kiekį. Būtinai reikėjo pagerinti atliekamų darbų kokybės kontrolę.

Elektrifikavus žemės ūkio gamybos procesus kolūkiai būdavo labai nepakantūs, jei ilgesniam laikui atjungdavome įtampą. 10 kV linijos ilgėjo ir šakojosi. Tokiuose tinkluose buvo neįmanoma greitai nustatyti gedimo vietas. Šiai problemai išspręsti sukūriau automatizacijos laboratoriją. Po metų darbo problemą pavyko išspręsti. Mūsų laboratorijoje pagamintas įrenginys TSRS liaudies ūkio pasiekimų parodoje buvo apdovanotas bronzos medaliu. Medalius gavo ir šeši Klaipėdos elektros tinklų inžinieriai (tarp jų ir aš).

Steponas VENTAS

AŽUOLAS – TVIRTYBĖS SIMBOLIS

Su Šiaulių energijos rajonu susipažinau 1939 m., kai, mokydamasis amatų mokykloje, atlikau ten praktiką. Tų metų spalį elektrifikavome Gruzdžių miestelį: pastatėme 35 elektros stulpus ir nutiesėme laidus. 1940 m. buvo baigta montuoti Rėkyvos elektrinė, o kitais metais ji pradėta eksploatuoti (jos galingumas buvo 2500 kW, įtampa – 6300 V). Kai reikėjo, veikdavo ir Bačiūnų elektrinė. Abiejų elektrinių katilai buvo kūrenami pigiu durpių kuru. Tik baigęs amatų mokyklos Elektrotechnikos skyrių, 1941 m. liepos 8 d. pradėjau dirbti Rėkyvos ir Bačiūnų elektrinėse budėtoju prie valdymo pultų. Vokiečiai buvo ką tik užėmę miestą (birželio 27 d.). Svarbiausias objektas, kurį reikėjo aprūpinti elektra, buvo Zoknių aerouostas. Elektrinė maitino ne tik Šiaulius, bet ir Radviliškį, Šeduvą, Panevėžį. Iš miesto į pamainas važiuodavau dviračiu. Kartais naktį sustabdydavu pabėgę rusų belaisviai, klausdavo kelio.

Įsiminė vienas atvejis. Kai aš ir turbinų meistras budėjome Bačiūnų elektrinėje, staiga naktis nušvito tarytum diena, nes rusų lėktuvai paleido daug ilgai šviečiančių raketų. O mūsų elektrinės pastatas buvo baltas. Palikę turbogeneratorių išbėgome prie ežero ir, sugulę ant kranto, laukėme bombardavimo. Ir prasidėjo tiesiog pragaras, bet ne ties elektrine, o prie netoli esančios Šilėnų geležinkelio stoties, kur stovėjo vokiečių karinis ešelonas su amunicija. Kadangi karo metu elektros stotys būna pirmieji taikiniai, buvome įsitikinę, kad bombarduos ir mus.

Po dvejų metų persikėliau į Šiaulių elektros tinklus. Buvau komandiruotas į Joniškį, kur teko sumontuoti transformatorinę 20/0,4 kV, 200 kW

galingumo pastotę miestui maitinti iš Latvijos.

1944 m. liepos mėnesį, išbėgus vokiečiams, mieste vėl šeimininkavo rusų vadovybė. Beveik visas miestas ir tinklų bazė Tilžės gatvėje, šalia Petro ir Povilo bažnyčios, buvo sugriauta. Mieste likę žmonės gyveno sugriautų namų rūsiuose. Tinklų darbuotojai, susiradę vienas kitą, ėmė ieškoti sveiko namo įsikurti. Tokį pastatą radome Maironio g. 12 (už dabartinių bibliotekos rūmų), kur ir įsikūrė Šiaulių energijos rajonas. Bet vokiečiai buvo netoli, norėjo miestą atsiimti. Vieną rytą atėjusius į darbą mus pasitiko aktyvi miesto partijos komiteto darbuotoja Babrauskaitė ir paaiškino, kad miestą reikia padėti apginti. Visus išrikiavo, ir su kastuvais išžygiavome į Kuršėnų plentą. Rusų kapitonas mus nuvedė už Kužių miestelio, kur kasėme apkasus. Pamiškėje matėsi vokiečių tankai, kelis kartus mus apšaudė.

Kai vokiečiai buvo nuvyti tolyn, nedelsdami pradėjome sugriautų tinklų atstatymo darbus. Abi elektros stotys buvo sveikos, dauguma transformatorinių pastočių irgi išliko, todėl, atstatę 6 ir 0,4 kV oro linijas, palyginti greitai sutvarkėme miesto elektros ūkį. Pirmasis energetinio rajono valdytojas buvo Alfredas Parčiauskas (g. 1921 m.). Po metų tas pareigas perėmė S. Čeledinas.

Pirmosios patalpos ir jų vieta mūsų netenkino, todėl persikėlėme į Vilniaus ir Tilžės gatvių kampe esančias patalpas, kur įsikūrėme ilgam laikui. Tuo metu atėjo dirbti labai daug darbininkų, nes dirbančiųjų elektros tinkluose neimdavo į kariuomenę. Dirbau techniku, bet, kadangi mokėjau rusų kalbą, buvau pervestas į Planavimo-statistikos skyrių, kurio viršininkas Pranas Sidaras išvyko dirbti į valdybą Vilniuje. Darbo buvo nemažai, nes mums priklausė daugelio miestų ir miestelių dyzelinės elektrinės, kurioms planuodavome išdirbį, kurą, tepalus, personalą ir kt. Visa dokumentacija buvo rašoma rusų kalba.

Jausdamas žinių poreikį 1945–1949 m. mokiausi Vilniaus politechnikume. Jį baigus valdybos vyr. inžinierius A. Gruodis paskyrė mane į Šiaulių energijos rajoną. Kaip tik buvo didinamas Rėkyvos elektrinės galingumas, nes miesto pramonei jau trūkdavo energijos. Montuojant antrąjį 5200 kW generatorių dirbome ir dienomis, ir naktimis. Rėkyvos–Bačiūnų elektrinėms vadovavo buvęs kariškis V. Bairikovas.

Po dvejų metų Lietuvos energijos valdybos įsakymu buvau perkeltas į Šiaulių elektros tinklų rajoną kurti elektrotechninės laboratorijos. 1953 m. paskirtas Relinės apsaugos, automatikos, matavimo, elektros izoliacijos,

antitampių tarnybos techniku, vėliau – viršininku. Pirmieji laborantai buvo N. Bičenka ir S. Jazdauskas. Turėjome kelis rodiklinius matavimo prietaisus, megometrą 2500V ir įžeminimo matuoklį. Patys sukonstravome ir pasigaminome laboratorinius įtampos reguliatorius ir apkrovimo transformatorius relinėms apsaugoms tikrinti.

Reikėjo aptarnauti ne tik Šiaulių rajoną, bet ir Šeduvos, Panevėžio miestus bei jų rajonines pastotes. Atsijungus 6 kV kabeliams, reikėdavo nustatyti gedimo vietą, bet tam neturėjome jokių priemonių. Visų akys kryo į mus, nes remontininkai, kol rasdavo gedimą, iškasdavo visą kabelį. Po ilgų ieškojimų ir ši problema buvo išspręsta: pasidarėme originalų įtaisą, kuriuo ilgą laiką ir nustatinėjome defektuotų kabelių gedimo zonas. Vėliau sugalvojome, kad tiksliai surasti gedimo vietas galima prijungiant akumuliatorių su milivoltmetru. Ant kabelio šarvo nustatydavome srovės poliaringumo pasikeitimą.

Žinoma, nebuvo transporto, į objektus važinėdavome traukiniais, arkliais, dviračiais. Vasaros sezono metu dirbdavome ir sekmadieniais, nors pramonė ir nedirbo. Pasakoju tik apie kelerius pokario metus, sakyčiau, pačius sunkiausius, nes reikėjo pradėti dirbti nieko neturint ir žinant, kad niekas neaprupins. Miestas buvo paverstas griuvėsiais (rusų lėktuvai be paliovos bombardavo tris naktis – 1944 07 19–21), reikėjo jį atstatyti, tiksliau, išvalyti griuvėsius. Tais pokario metais padaryta daug darbų, kuriuos atliko daugiausia jauni žmonės.

Noriu prisiminti dar vieną istorinį atvejį. Už mūsų administracinio pastato, prie tvoros, auga galingas ąžuolas. Aš ir bendradarbis Petras Palšis parsivežėme šį dar liaunutį medelį iš Naujosios Akmenės karjero ir pasodinome toje vietoje. Tai buvo prieš 45 metus, kai elektros tinklai perėmė eksploatuoti cemento gamyklos Karpėnų 35/6 kV pastotę. ąžuolas – tvirtybės simbolis, todėl mes, veteranai, paliekame jį jaunimo globai ir reiškiamo tikėjimą, kad atsiras darbščių rankų, sodinančių ir užauginančių daugiau atminimo medžių.

Man Šiauliai – saulės miestas, linksmas, nuotaikingas, mano gimtasis, su nuostabiais ir išradingais žmonėmis.

BIOGRAFIJOS

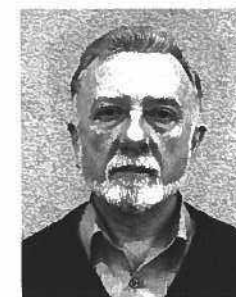
ABARTIS Steponas gimė 1936 m. liepos 29 d. Gramboviškės k., Klaipėdos r., valstiečių šeimoje. 1969 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą, elektros pavarų ir gamybos įrengimų automatizavimo specialybę, ir įgijo inžinieriaus elektros kvalifikaciją. Lietuvos energetikos sistemoje pradėjo dirbti 1958 m. – Vilniaus ET elektromonteriu. 1960 m. pradėjo dirbti Energetikos ūkio valdybos Gamybos ir technikos skyriuje inžinieriumi, vyresniu inžinieriumi, vėliau Elektros įrengimų eksploatacijos ir remonto tarnyboje. Nuo 1963 m. dirbo Vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje inžinieriumi, vyresniu inžinieriumi, tarnybos viršininko pavaduotoju, viršininku. Jis daug prisidėjo sprendžiant respublikos elektrifikacijos, elektros įrengimų eksploatacijos ir remonto tobulinimo klausimus, diegė naujus darbo metodus. Už gerą darbą ne kartą buvo skatintas pinigineis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Mirė 1981 m. gruodžio 20 d. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

Steponas Abartis

ABRAMOV Valerij gimė 1945 m. vasario 15 d. Rusijoje, Pskove. Į Vilnių atvyko 1945 m. Mokėsi Vilniaus 6-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigęs 1962 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą ir 1967 m. įgijo radijo inžinieriaus kvalifikaciją. 1962 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros skaitiklių gamykloje šaltkalviu. 1968–1970 m. atliko karinę tarnybą. Nuo 1970 m. buvo Energetikos ir sertifikavimo valdybos inžinierius, vyr. inžinierius, nuo 1974 m. – Vilniaus elektrinės elektros cecho viršininko pavaduotojas, nuo 1978 m. – šios elektrinės šilumos matavimų ir automatikos cecho viršininkas.

Valerij Abramov

1989–1990 m. dirbo Jemeno elektrinėje. 1991–1996 m. buvo Vilniaus elektrinės šilumos matavimų ir automatikos meistras, vėliau – automatikos cecho viršininko pavaduotojas. Nuo 2002 m. dirbo UAB „Vilniaus energija“ automatikos cecho viršininko pavaduotoju, nuo 2003 m. – šios įmonės Elektros ir automatikos tarnybos pagrindinis specialistas. Laisvalaikio pomėgiai – turizmas ir skaitymas.

Alfonsas Algirdas
Adeikis

ADEIKIS Alfonsas Algirdas gimė 1945 m. birželio 23 d. Aleksandravos k., Joniškio r. 1948 m. kartu su tėvais buvo ištremtas į Krasnojarsko kraštą, iš ten grįžęs 1961 m. baigė Žagarės vidurinę mokyklą, vėliau – Šiaulių politechnikumą, žemės ūkio elektrifikacijos specialybę, ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. 1970 m. pradėjo dirbti Šiaulių elektros tinklų Aukštos įtampos skyriuje elektromonteriu, vėliau – Mažeikių elektros tinklų skyriuje inžinieriumi, dispečeriu, rajono dispečerinės tarnybos viršininku, mestru, šiuo metu – vyresniuoju inžinieriumi. Dirbdamas mestru vadovavo darbuotojams, aptarnaujantiems 0,4–10 kV kabelines linijas. Jis yra aukštos kvalifikacijos darbuotojas, turi daug techninių žinių, organizacinių sugebėjimų, nuolat kelia kvalifikaciją dalyvaudamas kursuose, yra kruopštus, pareigingas, reiklus sau ir personalui. Domisi techninėmis naujovėmis ir diegia jas savo darbe. Kūrybiškas, taktiškas ir jautrus santykiuose su bendradarbiais. Už ilgą metį, kruopštų darbą vystant Lietuvos energetikos ūkį apdovanotas Nacionalinės elektros energetikos asociacijos padėkos raštu, ne kartą apdovanotas energetikos sistemos ir įmonės garbės raštais.

Antanas Algimantas
Adomaitis

ADOMAITIS Antanas Algimantas gimė 1942 m. gruodžio 15 d. Tenenių k., Šilalės r. 1960 m. baigė Felikso Žemaičio vidurinę mokyklą Šiauliuose, 1965 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1966 m.: elektros cecho vyresnysis budintysis elektromonteris, pamainos viršininkas-budintysis inžinierius, nuo 1985 m. – Remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro meistras. Už gerą darbą apdovanotas įmonės garbės raštais. Laisvalaikiu dainuoja chore, mėgsta keliauti.

ALIMAS Jonas gimė 1946 m. rugpjūčio 22 d. Godingos k., Plungės r. 1963 m. baigė Plungės 1-ąją vidurinę mokyklą, 1968 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1968 m. pradėjo dirbti Vilniaus skaičiavimo mašinų konstravimo biuro inžinieriumi. Nuo 1969 m. dirbo Lietuvos elektrinėje šilumos matavimų ir automatikos cecho pamainos viršininku, būdinčiuoju inžinieriumi, nuo 1975 m. – Remonto tarnybos šilumos matavimų ir automatikos remonto baro mestru, vyresniuoju mestru, nuo 1996 m. – automatikos remonto baro viršininko pavaduotojas, nuo 2004 m. – Techninio skyriaus vyriausiasis specialistas. Apdovanotas AB „Lietuvos energija“ ir įmonės garbės bei padėkos raštais. Laisvalaikiu dainuoja chore. Sūnus Raimundas dirba Lietuvos elektrinėje.

Jonas Alimas

AMBRAZEVIČIUS Juozapas Algirdas gimė 1938 m. rugpjūčio 27 d. Vytautiškių k., Krosnos vls., Marijampolės aps., valsčių šeimoje. 1945 m. pradėjo mokytis Vytautiškių pradžios mokykloje, vėliau Krosnos septynmetėje mokykloje. Ją baigęs 1953 m. kartu su tėvais dirbo kolūkyje. 1959–1964 m. mokėsi Smalininkų žemės ūkio mechanizacijos technikume ir įgijo techniko mechaniko kvalifikaciją. 1962–1988 m. dirbo Lietuvos elektrinėje vyresniuoju bloko mašinistu, vėliau – katilų remonto mestru. 1965–1969 m. buvo komandiruotas į Vengriją teikti techninę pagalbą įsisavinant energetinius įrengimus. Nuo 1988 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje hidroagregatų mašinistu.

Juozapas Algirdas
Ambrazevičius

ANTONOVICIUS Mirekas gimė 1945 m. vasario 21 d. Stuglių k., Švenčionių r. 1964 m. baigė Vilniaus politechnikumą ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Darbinę veiklą pradėjo 1965 m. Utenos elektros tinklų įrengimų remonto ceche techniku, vėliau buvo Utenos tinklų rajono technikas. 1965 m. perkeltas į Švenčionių skyrių techniku, inžinieriumi, vyresniuoju dispečeriu. Nuo 1972 m. – Utenos elektros tinklų Švenčionių elektros tinklų rajono viršininkas. Restruktūrizavus energetikos sistemą nuo 2004 m. dirba AB Rytų skirstomieji tinklai Utenos regiono Švenčionių skyriaus viršininku.

Mirekas
Antonovičius

Lionginas Astrauskas

ASTRAUSKAS Lionginas gimė 1939 m. balandžio 3 d. Galiampolio k., Trakų r. 1956–1960 m. mokėsi Vilniaus geležinkeliečių technikume. Nuo 1960 m. dirbo Lietuvos radijo ir televizijos centre elektromechaniku, nuo 1974 m. – gamybinio susivienijimo „Lietžemūktechnika“ Molėtų rajono skyriaus katilinėje katilų automatikos derintoju. Šios katilinės pavaldymas ne kartą keitėsi, ji buvo rekonstruojama ir plečiama. Nuo 2000 m. dirba bendrovės „Molėtų šiluma“ katilinės šilumos matavimų ir automatikos tarnybos viršininku. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir piniginėmis premijomis. Laisvalaikio pomėgis – sodininkystė.

Aloyzas Astravas

ASTRAVAS Aloyzas gimė 1928 m. balandžio 19 d. Elzbietyinės k., Anykščių r. 1949 m., baigęs Panevėžio 1-ąją gimnaziją, įstojo į Kauno universiteto Mechanikos fakultetą, kurį baigė 1954 m. su pagyrimu, įgydamas šiluminės energetikos inžinieriaus specialybę. 1954 m. pradėjo dirbti inžinieriumi valstybiniame projektavimo institute „Lietprojektas“, Kauno skyriuje. 1959 m. perkeltas į Pramonės statybos projektavimo institutą, Šiluminės technikos skyrių. Nuo 1966 m. paskirtas šio skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi. Respublikoje yra nedaug stambesnių katilinių, kuriose nebūtų jo rankų ar minties pėdsakų. Daug dėmesio skyrė jaunųjų specialistų kvalifikacijai kelti. Pasižymėjo kaip kūrybiškas ir profesionalus inžinierius, šiluminės energetikos specialistas, buvo žinomas ne tik Lietuvoje, nes ne vienas sudėtingas jo projektas buvo įgyvendintas ir už respublikos ribų. Nuolat atstovaudavo Pramonės statybos projektavimo institutui įvairiose komisijose bei ekspertizėse kaip instituto vyriausiasis šilumininkas. Taip pat buvo LTSR energetikos ir elektrotechnikos pramonės termofikacijos sekcijos prezidiumo narys. Nuo 1963 m. vadovavo tuometinio Kauno politechnikos instituto pramonės šiluminės energetikos, šaldymo technikos įrengimų bei durpių pramonės įrengimų specialybių Valstybinei egzaminų komisijai. Daugelį metų konsultavo ir dirbo kaip būsimųjų inžinierių šilumininkų diplominių darbų projektų vadovas.

Mirė 1982 m. Palaidotas Kaune, Romainių kapinėse.

ATGALAINIS Adolfas gimė 1943 m. kovo 23 d. Pamituvio k., Jurbarko r. Mokėsi ir baigė Raudonės vidurinę mokyklą. 1965–1972 m. mokėsi Kauno politechnikos institute, elektros sistemos ir tinklų specialybės, bei įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1969 m. pradėjo dirbti elektromonteriu Kauno elektros tinklų Jurbarko rajone, vėliau buvo dispečeris, inžinierius, dispečeris vadovas, rajono viršininko pavaduotojas operatyviam darbui ir realizavimui, skyriaus viršininkas. Gero būdo, draugiškas, nuoširdus, tvarkingas ir reiklus, visuomet dirbo sąžiningai, mokėsi naujų dalykų ir tobulėjo. Sveikas požiūris į darbą ir gyvenimą bei humoro jausmas padėjo rasti bendrą kalbą su pavaldiniais. Didžiausią darbo patirtį įgijo 1972–1995 m. dirbdamas dispečeriu vadovu. Jam vadovaujant Jurbarko skyriaus dispečerinė tapo geriausia skirstomųjų tinklų dispečerine Lietuvoje. Čia vykdavo respublikiniai pasitarimai, Jurbarko skyriuje buvo geriausiai organizuojamas operatyvinis darbas. Jis vienas iš pirmųjų sukūrė rajono 10 kV tinklo dispečerinį skydą, pats pjaustė ir klijavo miesto elektros tinklo schemas. Nepaisant didelių tuometinių nepriteklių bei sunkumų, audrų ir stiprių vėjų atvejais jis sugebėdavo išlikti ramus, nepriekaištingas vadovas, išsisukti iš sudėtingiausių situacijų. Disciplina ir drausmė, kuri dispečerio darbe yra būtina, lėmė tai, kad jam vadovaujant nebuvo nė vieno nelaimingo atsitikimo. Buvo gerbiamas kolegų ir laikomas puikiu specialistu bei pavyzdžiu kitiems. Jis turi sukaupęs daug patirties ne tik operatyvinėje, bet ir elektros energijos tiekimo srityse. Net ir sulaukęs pensinio amžiaus, negailėdamas laiko ir jėgų vis dar dirba įmonėje vyresniuoju dispečeriu.

Adolfas Atgalainis

B

Stasys Bacianskas

BACIANSKAS Stasys gimė 1920 m. sausio 1 d. Papiškių k., Molėtų vls., Utenos aps., valstiečių šeimoje. 1927 m. pradėjo lankyti Papiškių pradinę mokyklą. 1932 m. įstojo į Giedraičių gimnazijos trečiąją klasę ir 1934 m. baigė keturių klasių kursą. 1935–1936 m. dirbo žemės ūkio darbus tėvo ūkyje. 1937–1938 m. mokėsi Ukmergės gimnazijoje, o 1939 m. įstojo į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą ir 1946 m. gavo elektrotechnikos inžinieriaus diplomą. 1946 m. pradėjo dirbti Ukmergės rajono pramonės kombinate inžinieriumi. 1948 m. perkeltas į Anykščių rajono pramonės kombinatą. 1952–1956 m. buvo Salų elektrinės direktorius. Nuo 1956 m. pradėjo dirbti Anykščių statybos ir montavimo valdyboje darbų vykdytoju, vėliau – vyr. darbų vykdytoju. Vadovavo brigadoms, vykdančioms elektrifikacijos darbus Utenos, Zarasų rajonuose. Buvo kruopštus, energingas, gerai išmanantis savo darbą vadovas, turėjo didelį autoritetą tarp darbuotojų. Apdovanotas Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos bei Energetikos statybos tresto garbės raštais.

Mirė staiga, ekskursijos Armėnijoje metu, 1981 m. balandžio 12 d. Palaidotas Utenos miesto kapinėse.

Zigmas Bagdonavičius

BAGDONAVIČIUS Zigmas gimė 1945 m. spalio 27 d. Salopelio k., Kelmės r. 1959 m. baigė Liolių septynmetę mokyklą, 1963 m. – Šiaulių politechnikumo žemės ūkio elektrifikacijos specialybę, įgydamas techniko elektriko kvalifikaciją. 1968 m. pradėjo dirbti Šiaulių elektros tinklų Ariogalos skyriuje meistrų, kėlė savo kvalifikaciją ir jam buvo patikėtos aukštesnės Raseinių elektros tinklų rajono vyresniojo meistro, vėliau – viršininko pavaduotojo pareigos. 1985 m. buvo paskirtas dis-

pečeriu-vadovu, nuo 2005 m. – vyresnysis dispečeris. Vadovaudamas dispečerių grupei domisi savo skyriaus, įmonės ateitimi ir perspektyva, sėkmingai naudoja naują kompiuterinę techniką, kurią pasitelkus valdomos 35–110 kV pastotės. Jis yra plačios pasaulėžiūros, aukšto intelekto, daug skaitantis, bendradarbių mėgstamas ir gerbiamas darbuotojas. Už pasižymėjimą darbe vystant Lietuvos energetikos ūkį apdovanotas Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos padėkos raštu ir įmonės garbės raštais.

BAKUČIONIS Jonas gimė 1942 m. birželio 24 d. Girgždžių k., Ukmergės r., ūkininkų šeimoje. 1961 m. baigęs Pabaisko vidurinę mokyklą, mokėsi Vilniaus technikos mokykloje. 1963–1966 m. tarnavo armijoje. Grįžęs iš ten dirbo Vilniaus centriname medžio apdirbimo kombinate. 1967–1988 m. dirbo Lietuvos elektrinėje katilo mašinistu apėjiku, vėliau – vyresniuoju būdinčiuoju elektromonteriu, laboratorijos elektromonteriu. Dirbdamas 1967–1971 m. mokėsi ir baigė Elektrėnų energetikos technikumą ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. 1988–1993 m. – Kietaviškių šiltnamių kombinato elektromonteris. Nuo 1994 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje elektros laboratorijos elektromonteriu. Už gerą darbą ne kartą skatintas materialiai, apdovanotas garbės raštais.

Jonas Bakučionis

BALČIŪNAS Jeronimas gimė 1945 m. gegužės 1 d. Sinatiškių k., Zarasų r., valstiečių šeimoje. 1952–1959 m. mokėsi Sadūnų, Dusetų mokyklose. Baigęs 7 klases 1959–1961 m. dirbo Zarasų rajono Černiachovskio vardo kolūkyje. 1961–1965 m. mokėsi Vilniaus politechnikume, kur įgijo techniko elektriko specialybę. 1966–1971 m. dirbo Anykščių statybos montavimo valdyboje inžinieriumi, 1971–1987 m. – Utenos elektros tinklų Molėtų skyriaus viršininko pavaduotoju. 1987 m. buvo išrinktas Molėtų rajono vykdomojo komiteto Plano komisijos pirmininku, 1990 m. – Molėtų rajono valdytoju. 1993–1994 m. dirbo komercinio banko „Lietuvos verslas“ Molėtų filialo direktoriumi. 1995 m. paskirtas Utenos elektros tinklų Molėtų ETR viršininku, 2000 m. – Utenos apskrities viršininku.

Jeronimas Balčiūnas

Nuo 2001 m. – Utenos elektros tinklų Elektros skyriaus viršininkas. Restruktūrizavus energetikos sistemą nuo 2004 m. dirba AB Rytų skirstomieji tinklai Utenos regiono Elektros tinklo skyriaus viršininku.

BALINSKI Jan gimė 1942 m. birželio 10 d. Loiki k., Gardino sr. (Baltarusija), valstiečių šeimoje. Baigęs 7 klases 1956 m. įstojo į Kursko geležinkelio transporto technikumą elektros energetikos skyrių ir 1960 m. įgijo techniko energetiko kvalifikaciją. Dirbo elektrotechniku, būdiniu inžinieriumi Rusijoje, Vladimiro regioniniuose elektros tinkluose. 1970 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti 1964 m. – Lietuvos elektrinėje būdiniu elektromonteriu, elektros cecho pamainos viršininku, elektrinės pamainos viršininku, vyresniu inžinieriumi–inspektoriumi. 1979 m. paskirtas Lietuvos elektrinės direktoriaus pavaduotoju. Prisidėjo montuojant ir ruošiant paleidimui Lietuvos elektrinės 4–8 energetinius agregatus. 1987 m. paskirtas Lietuvos vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininko pavaduotoju ekonomikos ir finansų klausimais, o po reorganizacijos 1988 m. – direktoriaus pavaduotoju ekonomikos ir finansų klausimais. 1994 m. paskirtas Lietuvos valstybinės energetikos sistemos direktoriaus pavaduotoju elektros tinklams, sėkmingai sprendė statomos Kruonio HAE ir kitų objektų finansavimą. Nuo 1996 m. dirba AB „Lietuvos energija“ dispečeriniame centre (direktorius, operatyvinio planavimo skyriaus viršininkas). Jis daug prisidėjo prie dispečerinio centro „Baltija“ steigimo, yra atsakingas už nacionalinio elektros tinklo galios ir energijos balansą, planavimą ir kitas funkcijas, susijusias su elektros galios ir energijos rinka. Stažavosi kvalifikacijos kėlimo institute Maskvoje (1972 m.), Lietuvos vadybos akademijoje (1990 m.), ne kartą apdovanotas vyriausybiniais garbės raštais.

BALTRŪNAS Algirdas gimė 1950 m. balandžio 4 d. Šerelių k., Kupiškio r. Baigęs Kauno politechnikumą (specialybė – elektros stotys, tinklai ir sistemos), įgijo techniko elektriko kvali-

Jan Balinski

Algirdas Baltrūnas

fikaciją. Nuo 1971 m. dirbo Kupiškio ETR vyresniu elektromonteriu, nuo 1973 m. – dispečeriu, nuo 1979 m. – dispečeriu-vadovu, nuo 1985 m. – Kupiškio ETR viršininkas, nuo 2003 m. iki šiol – Kupiškio skyriaus viršininkas.

BALTRUŠAITIS Augustas gimė 1905 m. sausio mėn. Šiauliuose, darbininkų šeimoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui 1914 m. Baltrušaičių šeima pasitraukė į Rusijos gilumą. Augustas mokėsi Kazanės gimnazijoje, ją baigęs 1922 m. įstojo į Kazanės universitetą, mokėsi Mechanikos fakultete, vakarais dirbdavo telefonų stotyje techniku. 1924 m. dėdės Jurgio Baltrušaičio padedamas grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šiauliuose. Dirbo pašto sistemoje, vėliau – elektriku. 1945 m. pradėjo dirbti vyriausiuoju inžinieriumi Plungės tarprajoninėje statybos ir elektromontavimo kontoroje. 1955 m. perkeltas dirbti į Kuro-energetikos valdybą vyresniu inžinieriumi. Nuo 1957 m. dirbo LTSR liaudies ūkio tarybos energetikos valdyboje, vėliau – Lietuvos energetikos rajoninėje valdyboje. 1965 m. tapo Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Gamybos ir technikos skyriaus vyresniu inžinieriumi. Nuo 1968 m. dirbo Projektavimo-konstravimo biure vyresniu inžinieriumi. Dirbdamas techninės informacijos grupėje atliko racionalizacinį, patentinį ir informacinį darbą, diegė racionalizacinius pasiūlymus bei išradimus. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Buvo mokslinės techninės draugijos valdybos sekretorius, Respublikinės racionalizatorių tarybos revizorius, valdybos racionalizatorių grupės pirmininkas. 1978 m. rugsėjo mėn. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo apdovanotas garbės raštais.

Mirė 2001 m. gruodžio 5 d. Palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse.

BANCEVIČIUS Valdas gimė 1958 m. liepos 29 d. Susninkų k., Marijampolės r. Mokėsi Nemunaičių aštuonmetėje mokykloje. 1977 m. baigė Vilniaus elektromechanikos technikumą (specialybė – elektroninės skaičiavimo mašinos ir prietaisai) ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Nuo 1980 m. dirbo Auto-

Augustas Baltrušaitis

Valdas Bancevičius

mobilių transporto ir plentų ministerijos skaičiavimo centre inžinieriumi elektroniku. Dirbdamas 1987 m. baigė Lietuvos žemės ūkio akademiją, elektros tiekimo specialybę, ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1990 m. – Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos biuro viršininkas, nuo 1992 m. – Vilniaus ET meistras, Vilniaus miesto elektros tinklų vyriausiasis inžinierius, nuo 1995 m. – AB „Lietuvos energija“ Elektro-technikos tarnybos viršininkas, nuo 2000 m. – „Lietuvos energija“ Elektros tinklo departamento direktorius, nuo 2002 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai elektros tinklo direktorius. Pasižymėjo kaip aukštos kvalifikacijos specialistas vystant ir eksploatuojant elektros tinklus. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

Stanislav Banel

BANEL Stanislav gimė 1953 m. lapkričio 6 d. Krakūnų k., Šalčininkų r. 1970 m. baigė Kudeišių vidurinę mokyklą, 1972 m. – Vilniaus politechnikumą. Nuo 1972 m. – Klaipėdos alaus daryklos „Švyturys“ šaltkalvis, Mergių durpių įmonės katilinės meistras, nuo 1974 m. – Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos meistras, nuo 1978 m. – gamybinio susivienijimo „Vilma“ vyr. meistras, nuo 1983 m. – Vilniaus šilumos tinklų A. Panevičių katilinės meistras, nuo 1990 m. – katilinės viršininkas, nuo 1993 m. – rajono katilinės Ateities g. viršininkas, nuo 2003 m. – UAB „Vilniaus energija“ katilinės Ateities g. eksploatacijos tarnybos vadovas. Už gerą darbą apdovanotas Vilniaus šilumos tinklų garbės raštais, premijomis.

Jonas Banelis

BANELIS Jonas gimė 1948 m. sausio 10 d. Rinkūnų k., Pasvalio r., ūkininkų šeimoje. Dešimties vaikų būryje Jonas buvo šeštasis. 1955 m. pradėjo lankyti Rinkūnų septynmetės mokyklos antrąją klasę. Vidurinę mokyklą baigė 1965 m. Pasvalyje. Po to dirbo statybose, kolūkyje vairuotoju, traktorininku. 1966 m. įstojo į Lietuvos žemės ūkio akademiją, elektrifikacijos specialybę. Nuo trečiojo kurso buvo pagrindinis Mechanizacijos fakulteto neakivaizdininkų konsultantas („daraktorius“) aukštosios matematikos, fizikos, teorinės mechanikos, medžiagų atsparumo srityse. 1971 m. baigęs LŽŪA ir įgijęs inžinie-

riaus elektriko specialybę buvo paskirtas į Energetikos statybos tresto, Panevėžio SKMK (vėliau MK) meistru. 1971–1972 m. tarnavo armijoje. 1973–1976 m. dirbo darbų vykdytoju. Jo vadovaujamas baras ne kartą iškovojo pereinamąją gairę, jis pats buvo apdovanotas garbės raštais, žymūno ženkleliais. 1976–1978 m. dirbo Panevėžio r. Krekenavos tarybinio ūkio vyr. energetiku. Už gerą elektros ūkio tvarkymą ir racionalų elektros energijos naudojimą 1977 m. apdovanotas Lietuvos TSR žemės ūkio ministro garbės raštu. 1978 m. grįžo į Panevėžio MK, dirbo vyr. darbų vykdytoju. Dirbo kūrybiškai, pateikė ne mažiau kaip dešimt racionalizacinių pasiūlymų. Nuo 1985 m. pervestas dirbti į Energetikos statybos trestą Šiaulių MK vyriausiuoju inžinieriumi. 1989 m. tapo Šiaulių eksperimentinės elektros konstrukcijų gamyklos (dabar AB „Elga“) gamybos viršininku, nuo 1991 m. – elektros konstrukcijų gamybos direktorius. 1993 m. dukrai Linai padėjo įkurti elektrotechninę gamybos įmonę „Armata“, nuo 1994 m. jai vadovavo. 1996 m., dukrai mirus, įmonę reorganizavo į UAB „ArmetLina“. Per 12 m. ji išaugo į modernią elektrotechnikos gamybos įmonę, kurioje dirba 75 žmonės.

BANEVIČIUS Edvardas gimė 1939 m. kovo 10 d. Varanavo k., Širvintų r. 1956 m. baigė Gelvonų vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. 1961 m. baigė Kauno politechnikos institutą, pramonės šiluminės energetikos specialybę, ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Darbinę veiklą energetikos srityje pradėjo 1965 m. Lietuvos valstybinėje rajoninėje elektrinėje bloko mašinistu, vėliau meistru. 1973 m. buvo pervestas dirbti į statomą Kauno termofikacinę elektrinę katilų ir turbinų cecho Nr. 2 viršininku. Daug prisidėjo prie jos sėkmingo paleidimo. 1987–1990 m. buvo šiaurės vakarų zonos Valstybinės elektros stočių ir tinklų eksploatavimo inspekcijos vyresnysis inžinierius-inspektorius. 1994–1995 m. – UAB „Lietava“ direktorius, 1995–1997 m. – AB „Lietuvos energija“ vyresnysis inspektorius, 1997–2003 m. – AB „Kauno energija“ filialo Kauno elektrinė Technikos skyriaus viršininko pavaduotojas. Nuo 2003 m. dirba

Edvardas Banevičius

Stanislovas Barkus

UAB „Energijos sistemų servisas“ Technikos ir ekonomikos tarnybos viršininko pavaduotoju. Už nuosirdų ir sąžiningą darbą apdovanotas Garbės ženkle ordinu, garbės raštais ir padėkomis.

BARKUS Stanislovas gimė 1939 m. liepos 14 d. Šarkės k., Skuodo r., valstiečių šeimoje. 1945 m. su tėvais persikėlė gyventi į Nimerzatės k., Klaipėdos r., kur 1946 m. pradėjo lankyti pradžios mokyklą. 1950–1958 m. mokėsi Palangos vidurinėje mokykloje. 1959–1964 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultete elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Besimokydamas pradėjo dirbti Petrašiūnų VRE šaltkalviu. 1964 m. paskirtas į Lietuvos elektrinę, elektros cechą, būdinčiuoju elektromonteriu, vėliau ėjo cecho pamainos viršininko-budiničio inžinieriaus, remonto tarnybos elektros baro vyresniojo meistro, kapitalinės statybos skyriaus vyresniojo inžinieriaus, tobulinimo ir kontrolės tarnybos elektros įrengimų vyriausiojo specialisto pareigas. Aštuonerius metus dėstė Kauno politechnikos instituto Elektrėnų filiale ir Elektrėnų energetikos technikumė. Nuo 1988 m. – Lietuvos elektrinės vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojas Kruonio hidroakumuliacinei elektrinei, nuo 1991 m. – Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės vyriausiasis inžinierius – direktoriaus pirmasis pavaduotojas. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas įvairių institucijų garbės raštais ir LR Seimo pirmininko padėka.

Juozas Bartaškevičius

BARTAŠKEVIČIUS Juozas gimė 1957 m. vasario 27 d. Sarakų k., Marijampolės r. Mokydamasis vidurinėje mokykloje turėjo tikslą būtinai baigti techninio pobūdžio aukštąją mokyklą. Šilumininko profesijos pasirinkimą nulėmė giminaičio pavyzdys ir jo pasakojimai apie šią tuo metu vieną garsiausių specialybių Kauno politechnikos institute. 1979 m. baigė pramonės šiluminės energetikos studijas Kauno politechnikos institute ir pradėjo dirbti vyr. šilumininku Kapsuko (Marijampolės) autoremonto gamykloje. 1985 m. perėjo į Alytaus šilumos tinklų Marijampolės rajoną katilinės pamainos meist-

ru. Nuo 1989 m. pradėjo vadovauti Marijampolės rajoninei katilinei, o 1993 m. buvo paskirtas Alytaus šilumos tinklų Marijampolės rajono viršininku, vėliau – filialo direktoriumi. 2000 m. susikūrus Marijampolės šilumos tinklams, tapo šios įmonės generaliniu direktoriumi, o pradėjus savo veiklą UAB „Litesko“, buvo paskirtas filialo „Marijampolės šiluma“ direktoriumi. Laisvalaikio pomėgiai – sportas, lietuviška estradinė muzika ir roko klasika.

BARTLINGAS Juozas gimė 1953 m. kovo 8 d. Rusijoje, Irkuto srityje, tremtinių šeimoje. 1968–1972 m. mokėsi Kauno politechnikume, kur įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. 1972–1974 m. dirbo Kauno hidroelektrinėje relinės apsaugos ir automatikos inžinieriumi. 1976–1981 m. mokėsi ir su pagyrimu baigė Kauno technologijos universiteto elektros sistemų specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1982–1992 m. dirbo Kauno termofikacinėje elektrinėje elektros laboratorijos viršininku, elektros cecho viršininko pavaduotoju. Nuo 1992 m. – Kauno hidroelektrinės direktorius. Stažavosi Maskvos ir Leningrado energetikos specialistų kursuose. Hidroelektrinių techninės priežiūros ir rekonstrukcijos klausimais 1995 m. stažavosi Prancūzijoje.

Juozas Bartlingas

BARUSEVIČIUS Edvardas gimė 1955 m. liepos 19 d. Rudeikiškių k., Širvintų r. 1970 m. baigė Kernavės vidurinę mokyklą, 1974 m. – Vilniaus politechnikumą (specialybė – pramonės šilumos įrenginiai). 1983 m. baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, vakarinį skyrių (specialybė – elektros pavaros ir gamybos procesų automatizavimas). Nuo 1967 m. dirbo Vilniaus elektrinėje katilų mašinistu, nuo 1975 m. – Katilų ir turbinų skyriaus pamainos viršininkas, nuo 1979 m. – elektros cecho pamainos viršininkas, nuo 1981 m. – elektrinės pamainos viršininkas, nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ pamainos vadovas. Laisvalaikio pomėgis – bitininkystė.

Edvardas
Barusevičius

Vytautas Baškys

BAŠKYS Vytautas gimė 1927 m. rugsejo 11 d. Didžiasalio k., Zarasų aps. 1945 m. baigė Kauno „Aušros“ gimnaziją, 1951 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1951–1955 m. dirbo Elektromontavimo kontoroje darbų vykdytoju, vyresniu inžinieriumi, 1955–1959 m. – Žemės ūkio projektavimo institute vyresniu inžinieriumi, vyr. projektų inžinieriumi, 1959–1963 m. Pramonės statybos projektavimo institute vyr. projektų inžinieriumi, 1963–1992 m. Lietuvos elektros tinklų projektavimo instituto sektoriaus vadovu, vyr. projektų inžinieriumi. Tai aukštos kvalifikacijos specialistas, pasižymėjęs principingumu ir organizuotumu, vienas iš žemės ūkio elektrifikacijos žinyno autorių. Į pensiją išėjo 1992 m.

Povilas Byla

BYLA Povilas gimė 1932 m. sausio 10 d. Juraitiškių k., Pajėsio vls., Kauno apskr. 1956 m. baigė Kauno politechnikos institutą, kur įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1956–1959 m. dirbo Žemės ūkio projektavimo institute inžinieriumi, vyresniu inžinieriumi, 1959–1963 m. – Pramonės statybos projektavimo institute grupės vadovu. Nuo 1963 m. dirba Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute grupės vadovu, vyr. specialistu. Projektavo 35–110–330 kV oro linijas ir 35–110 kV kabelines linijas. 1981–1984 m. buvo komandiruotas į Siriją projektuoti elektros tinklų. Į pensiją išėjo 2002 m.

Svetlana Bilkova

BILKOVA Svetlana gimė 1951 m. gruodžio 31 d. Staniūnų k., Panevėžio r., tarnautojų šeimoje. 1959–1969 m. mokėsi Panevėžio 3-iojoje vidurinėje mokykloje. 1973 m. baigė Novotrojicko metalurgijos technikumą ir įgijo techniko šilumininko kvalifikaciją. 1981–1987 m. studijavo Rygos politechnikos institute, inžinieriaus statybininko specialybę. 1973 m. pradėjo dirbti Panevėžio šilumos tinkluose: buvo Panevėžio rajoninės katilinės Nr. 2 mašinistė, pamainos meistrė, 1982–1987 m. – Gamybės ir technikos skyriaus inžinierė, 1987–2005 m. Personalo skyriaus vyresnioji inspektorė, nuo 2005 m. – AB „Panevėžio energija“ Personalo skyriaus viršininkė. Apdovanota

valstybinių institucijų ir įmonės padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai – kelionės, knygos, teatras, muzika.

BIRMANAS Romualdas gimė 1932 m. sausio 15 d. Kaune. 1950 m. su pagyrimu baigęs Kauno politechnikumą, įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą studijuoti pramonės šiluminės energetikos specialybės ir 1955 m. įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1955–1958 m. pagal paspyrimą dirbo Šiaurės Kaukazo statybos ir montavimo valdyboje „Energomontaž“ darbų vykdytoju. 1958–1981 m. dirbo Pramonės statybos projektavimo institute inžinieriumi, vėliau vyresniu inžinieriumi, grupės vadovu, vyr. specialistu, Šildymo ir vėdinimo skyriaus viršininku. 1981–1988 m. dirbo Lietuvos elektrinės Kapitalinės statybos skyriuje vyresniu inžinieriumi, o nuo 1988 m. – Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje vadovaujančiu inžinieriumi konstruktoriumi. 1997 m. gegužės mėn. išėjo į pensiją.

BLIŪDŽIUS Stasys gimė 1960 m. birželio 1 d. Mikužių k., Klaipėdos r. Mokėsi Šilutės rajono Švėkšnos vidurinėje mokykloje. 1978 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1983 m. jį baigė ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Tais pačiais metais buvo priimtas į Mažeikių elektrinę elektros cecho pamainos viršininku. 1985 m. perkeltas į elektrinės pamainos viršininko pareigas, nuo 2002 m. – centralizuoto remonto cecho viršininko pavaduotojas. Nuo 2005 m. dirba technikos direktoriaus pavaduotoju. Už sąžiningą ir nuoširdų darbą paskatintas padėkos raštais bei apdovanojimais.

BORISOVA Olga gimė 1948 m. kovo 28 d. Rusijoje, Murmanskio srityje, Kandalakšo mieste. Vidurinę mokyklą baigė 1963 m. Zelenoborske. Atvykusi į Lietuvą 1965 m. pradėjo dirbti Elektrėnų savivaldybėje. 1970–1972 m. dirbo Vilniaus elektrogafijos institute. 1972 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus vakarinę filialą, kvalifikacija – inžinierė elektrikė. Vilniaus elektros tinklų Vilniaus miesto skyriuje inžinieri

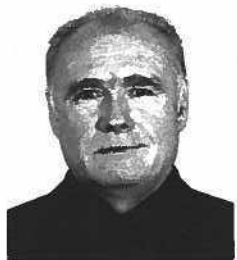
Romualdas Birmanas

Stasys Bliūdžius

Olga Borisova

Bronius Bražėnas

dirbo nuo 1972 m. Nuo 2003 m. perkelta į Vilniaus miesto šiaurinį skyrių naujųjų vartotojų prijungimo grupės inžiniere.

BRAŽĖNAS Bronius gimė 1945 m. lapkričio 3 d. Mažeikių k., Molėtų r., valstiečių šeimoje. 1959 m. baigė Suginčių vidurinę mokyklą, 1963 m. – Vilniaus elektromechanikos technikumą. Atitarnavęs armijoje 1968 m. pradėjo dirbti Utenos elektros tinklų Gamybinės technikos tarnybos inžinieriumi, 1987–2003 m. buvo vyresnysis meistras. 2003 m. paskirtas Remonto ir bandymų tarnybos viršininku, nuo 2005 m. – UAB „Elektros tinklo paslaugos“ Utenos regioninės tarnybos viršininkas. Dirbdamas energetikos sistemoje įgyvendino 58 autorinius pasiūlymus paskirstymo tinklo remonto eksploatacijos mechanizavimo srityje. Darbai įvertinti TSRS Liaudies ūkio parodos bronzos ir sidabro medaliais, sąjunginės mokslinės techninės draugijos garbės raštu. 1988 m. suteiktas „Geriausio Lietuvos energetinės sistemos meistro“ vardas.

Juozas Bražukas

BRAŽUKAS Juozas gimė 1924 m. birželio 2 d. Gudelių k., Vilkaviškio r. 1950 m. baigė Kauno politechnikumą. 1956 m. Kauno politechnikos institute įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1949–1957 m. dirbo miestų ir pramonės statybos projektavimo institutuose techniku, inžinieriumi, 1957–1958 m. – Liaudies ūkio tarybos Tiekimo valdybos skyriaus viršininku, 1958–1962 m. – Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Projektinio konstruktorinio biuro viršininku. 1962–1963 m., būdamas Vilniaus elektros tinklų direktoriaus pavaduotojas, organizavo kaimo elektrifikavimo darbus, 1963–1974 m., dirbdamas Lietuvos elektros tinklų Projektavimo instituto viršininku, organizavo instituto įkūrimą, dalyvavo renkant projektuotojus, kuriant gamybines ir pagalbines patalpas, poilsiavietę Šventojoje. 1974–1984 m. buvo vyriausiasis projektų inžinierius. 1984 m. išėjo į pensiją.

Mirė 1990 m. liepos 17 d. Palaidotas Kaune, Petrašiūnų kapinėse.

BRUKLYS Jonas gimė 1945 m. rugsėjo 25 d. Alžutėnų k., Utenos r. 1953–1964 m. mokėsi Strokinių, Sėlos, Tauragnų mokyklose. 1965 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą ir 1971 m. jį baigęs įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus specialybę. Utenos elektros tinkluose dirbo nuo 1971 m. inžinieriumi, vyresniu inžinieriumi Gamybos ir technikos tarnyboje, 1977–1991 m. buvo Technikos skyriaus viršininko pavaduotojas. 1991 m. pervestas dirbti Technikos skyriaus viršininku.

Mirė 2001 m. rugpjūčio 19 d., palaidotas Utenos miesto kapinėse.

Jonas Bruklys

BUDRYS Robertas Jonas gimė 1939 m. kovo 8 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1957 m. baigė Kauno A. Mickevičiaus vidurinę mokyklą, 1968 m. – Vilniaus universitetą ir įgijo chemiko kvalifikaciją. 1959 m. pradėjo dirbti Lietuvos VRE vyresniu aparatininku, o nuo 1962 m. – chemijos cecho paminos viršininku. 1972 m. perkeltas dirbti į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Chemijos tarnybą vyresniu inžinieriumi. Sprendė vandens paruošimo ir jo cheminių režimų klausimus. Daug nuveikė prižiūrėdamas Lietuvos VRE blokų kondensato nudruskinimo įrengimų montażą, paleidimą bei derinimą. Atliko Lietuvos VRE būgninių katilų valymą. 1975 m. buvo paskirtas Centrinės dispečerinės tarnybos viršininku. Jo vadovaujama tarnyba prižiūrėjo elektrinių bei rajoninių katilinių vandens, alyvos režimus, tikrino gamtos apsaugos ir pramoninės sanitarijos parametrus. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Buvo sienlaikraščio „Energetikas“ redkolegijos narys. Nuo 2000 m. rugsėjo 25 d. pensininkas. Ne kartą buvo paskatinamas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Robertas Jonas
Budrys

BUTKUS Andriejus gimė 1957 m. vasario 25 d. Pagardės k., Mažeikių r., valstiečių šeimoje. 1975 m. baigė Sedos vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1980 m. baigė šio instituto elektros sistemų specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją.

Butkus Andriejus

Tais pačiais metais buvo paskirtas į Mažeikių TE elektros cechą pamainos viršininku, 1983 m. – elektrinės pamainos viršininku, 1988 m. – elektros cecho viršininko pavaduotoju. Nuo 1990 m. iki šiol – chemijos cecho viršininkas. Už sąžiningą ir nuoširdų darbą paskatintas padėkos raštu.

CEMNOLONSKIS Česlovas gimė 1927 m. lapkričio 18 d. Vilkalufkos k., Šiaulių aps., valstiečių šeimoje. 1950 m. baigė Vilniaus politechnikumą ir įgijo techniko elektrotechniko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti 1951 m. – Vilniaus elektrinėje grupės vadovu. 1959 m. perkeltas į Energetikos ūkio valdybos Centrinę dispečerinę tarnybą budinčiojo dispečerio pareigoms. Sumaniai vykdė gamybinius planus siekiant taupyti kurą, mažinti elektros energijos nuostolius energetikos sistemoje, sąžiningai ir atsakingai atlikdavo visus darbus. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. 1988 m. rugsėjo mėn. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo skatinamas garbės raštais.

Česlovas
Cemnolonskis

CHARŪNAS Romualdas Algirdas gimė 1933 m. rugpjūčio 20 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1951 m., baigęs Kaišiadorių vidurinę mokyklą, įstojo į Kauno politechnikos instituto hidrotechnikos fakultetą, kurį baigė 1956 m., įgydamas hidrotechninės statybos inžinieriaus kvalifikaciją. 1956–1958 m. dirbo Kauno hidroelektrinės statyboje meistrų darbų vykdytoju, 1961–1969 m. – Lietuvos elektrinės statyboje vyresniuoju darbų vykdytoju, statybos aikštelės viršininku. 1969–1981 m. – Kauno namų statybos kombinato vyr. inžinierius, vyriausiasis statybininkas-direktoriaus pavaduotojas gamybai. 1981 m. – Kaišiadorių HAE statybų valdybos vyriausiasis inžinierius. 1981–1988 m. dirbo Lietuvos elektrinės Tobulinimo kontrolės tarnyboje vyr. specialistu hidroįrengimams, nuo 1988 m. – Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje hidrotechninio cecho viršininku. 1997 m. birželio mėn. išėjo į pensiją. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas įvairių institucijų garbės raštais, atminimo ženkleliais, medaliais, ordinu.

Romualdas Algirdas
Charūnas

Tadeuš Citovič

CITOVICH Tadeuš gimė 1931 m. kovo 1 d. Baltarusijoje, Vitėbsko sr., ūkininkų šeimoje. 1960 m. baigė Kaliningrado politechnikumą ir įgijo elektros stočių, tinklų ir sistemų techniko elektriko kvalifikaciją. 1963–1992 m. dirbo Lietuvos elektrinės Kapitalinės statybos skyriuje inžinieriumi, nuo 1992 m. – Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės Tiekimo ir transporto skyriuje inžinieriumi tiekėju. 2002 m. birželio mėn. išėjo į pensiją.

ČEPUKAS Jonas gimė 1941 m. balandžio 1 d. Rokiškio r. Baigęs Kamajų vidurinę mokyklą, 1959–1962 m. mokėsi Kauno politechnikume. 1962 m. pradėjo dirbti Klaipėdos elektros tinkluose techniku. Nuo 1965 m. dirbo Kauno elektros tinkluose – buvo vyresnysis elektromonteris, inžinierius, meistras. Dirbdamas mokėsi ir 1970 m. baigė Kauno politechnikos institutą. Dalyvavo diegiant pačius pirmuosius transformatorių pastočių automatizavimo įrenginius ir yra gyvas liudininkas, kaip jie vystėsi ir tobulėjo, kol peraugo į sudėtingas kompiuterizuotas valdymo sistemas, labai padedančias dispečerinio ir operatyvinio valdymo procese. Taip pat jis dėjo daug pastangų ir pats dalyvavo vystant Kauno regiono elektros tinklo valdymo sistemas ir tai, kad šiame regione, pirmajame Lietuvoje, buvo visiškai įdiegtos kompiuterizuotos valdymo sistemos, yra nemažas ir jo indėlis. Laisvalaikio mėgsta dirbuotis sode.

Jonas Čepukas

ČIALKA Petras Kęstutis gimė 1933 m. rugsėjo 14 d. Netonių k., Kauno r. 1949 m. baigė Kauno amatų mokyklą, 1960 m. – Kauno vidurinę mokyklą, 1966 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo radijo inžinieriaus kvalifikaciją. 1949–1952 m. dirbo Kauno statybos trešte Nr. 2 elektromonteriu. 1952–1955 m. tarnavo armijoje. 1956–1967 m. – Kauno radijo stoties ryšių prižiūrėtojas, pamainos vyresnysis operatorius, vyresnysis elektromechanikas, vyresnysis inžinierius. Nuo 1967 m. buvo Lietuvos elektrinės šilumos matavimų ir automatikos remonto baro meistras, nuo 1972 m. – vyresnysis meistras. Į pensiją išėjo 2005 m. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas medaliais ir garbės raštais. Laisvalaikio pomėgiai – sodininkystė ir choras.

Petras Kęstutis
Čialka

D

Petras Dainys

DAINYS Petras gimė 1932 m. gruodžio 11 d. Zarasuose, darbininkų šeimoje. 1965 m. baigė vakarinę vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą, kurį baigęs įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Nuo 1956 m. statė Kauno hidroelektrinę, o nuo 1960 m. dirbo Kauno HE elektromonteriu. 1961 m. dirbo pamainos būdinčiuoju inžinieriumi. 1993 m. paskirtas centralizuoto įrengimų remonto cecho viršininku. Daug nusipelnė tobulindamas ir remontuodamas elektrinės įrengimus. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais. 2002 m. išėjo į pensiją.

Stanislovas Danila

DANILA Stanislovas gimė 1932 m. spalio 12 d. Vilkaviškyje, Lietuvos kariuomenės savanorio ir darbininkės šeimoje. Po karo šeima persikėlė gyventi į Marijampolę. 1951 m., baigęs Marijampolės vidurinę mokyklą, pradėjo studijuoti Maskvos inžinerinio statybos instituto Hidrotechnikos fakultete. 1956 m., jį baigęs ir įgijęs inžinieriaus hidrotechniko kvalifikaciją, buvo paskirtas Pastrėvio (netoli Vievio) hidroelektrinės direktoriumi. 1958–1969 m. dirbo Kauno hidroelektrinėje pagrindinių hidrotechninių statinių statybos techniniu priežiūrėtoju užsakovų komandoje, o po elektrinės paleidimo – hidrotechninio cecho viršininku. 1969–1978 m. buvo Respublikinio vandens ūkio projektavimo instituto Hidrotechnikos skyriaus vyresnysis specialistas, vėliau – grupės vadovas. Nuo 1978 m., Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybos pradžios, dirbo Lietuvos elektrinėje vyriausiuoju specialistu hidrotechniku Kruonio HAE statybai, o nuo 1988 m. – Gamybos ir technikos skyriaus viršininku. Darbų baras buvo labai įvairus: HAE statybos aikštelės paruošimas – sodybų ir statinių įkainojimai ir

nukėlimas, naujų kelių ir karjerų statyba, valymo įrenginiai, vandenvietės, projektavimo ir tyrinėjimų kuravimas, o nuo 1982 m. iki statybos pabaigos 2004 m. – hidrotechninių statinių kokybė. Buvo HAE hidrotechninės dalies projekto vykdymo priežiūros vadovas. Paskelbė spaudoje straipsnių, yra knygos „Kruonio HAE didybė ir vargai“ bendraautoris.

DANTA Juozas gimė 1940 m. rugsėjo 28 d. Joniškėje. 1959 m. baigė Priekulės vidurinę mokyklą. 1959–1961 m. tarnavo armijoje. 1962–1969 m. dirbo Lietuvos elektrinėje šaltkalviu. 1974 m. Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1979 m. tapo Mažeikių termofikacinės elektrinės cecho viršininku. Nuo 1982 m. – Vilniaus termofikacinės elektrinės šilumos matavimų ir automatikos cecho viršininko pavaduotojas. 2002 m. išėjo į pensiją. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis. Laisvalaikį leidžia su knyga.

Juozas Danta

DARMOGRAJUS Ivanas gimė 1942 m. gruodžio 31 d. Ukrainoje, Vinicos sr. 1959–1967 m. dirbo suvirintoju Sibire, Kazachijoje. Baigęs aštuonių mėnesių tarprespublikinius suvirinimo inžinierių kursus, 1967–1968 m. dirbo „Centrkazenergomont“ įmonėje suvirinimo ir defektoskopijos meistru. 1972 m. baigė Džekazgano statybos technikumą, statybinių konstrukcijų ir detalių gamybos specialybę, ir įgijo techniko-technologo kvalifikaciją. 1968–1975 m. dirbo Džekazgano TEC suvirinimo ir defektoskopijos meistru, inžinierių metalotyrininkų grupės vadovu, metalų laboratorijos viršininku. 1975–1988 m. buvo Kauno energetikos remonto įmonės meistras, vyresnysis meistras, 1988–2003 m. – Kauno termofikacinės elektrinės metalų laboratorijos viršininkas. Nuo 2003 m. – UAB „Energosistemos“ metalų laboratorijos viršininkas. Už gerą darbą apdovanotas garbės raštais ir padėkomis.

Ivanas Darmograjus

Antanas Algimantas
Dedela

DEDELA Antanas Algimantas gimė 1940 m. rugpjūčio 19 d. Žvirblių k., Anykščių r. 1959 m. baigė Vilniaus geležinkeliečių mokyklą, 1967 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo

inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Baigęs studijas pradėjo dirbti Utenos elektros tinklų Utenos skyriuje inžinieriumi, vėliau – Gamybinės techninės tarnybos inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi. Nuo 1971 m. paskirtas Ukmergės elektros tinklų rajono viršininku. Restruktūrizavus energetikos sistemą nuo 2004 m. dirba AB Rytų skirstomieji tinklai Utenos regiono Ukmergės skyriaus viršininku.

Kemal Deren

DEREN Kemal gimė 1923 m. rugpjūčio 10 d. Ukrainoje, Simferopolio mieste, darbininkų šeimoje. Nuo 1947 m. dirbo Vilniaus elektrinėje elektromonteriu, elektros cecho viršininku. 1952 m. perkeltas į Lietuvos energetikos valdybos Šiluminių įrengimų derinimo ir automatikos tarnybą viršininku. Nuo 1963 m. dirbo Šilumos matavimų ir automatikos tarnybos viršininko pavaduotoju, Metrologijos tarnybos viršininko pavaduotoju. Dirbdamas energetikos sistemoje daugelį kartų kėlė kvalifikaciją. Buvo aktyvus racionalizatorius. Pateikė daugiau kaip 40 racionalizacinių pasiūlymų, įdiegė daugelį naujovių prietaisų eksploatavimo ir remonto gerinimo srityje. 1990 m. rugsėjo mėn. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo skatintas piniginemis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Mirė 1994 m. lapkričio 15 d. Palaidotas Vilniuje, Karveliškų kapinėse.

Feliksas Deveikis

DEVEIKIS Feliksas gimė 1931 m. sausio 1 d. Baltarusijoje, Mogiliovo sr., Malkovkos k. 1949 m. baigė Panevėžio geležinkeliečių mokyklą, 1957 m. – Klaipėdos 1-ąją darbo jaunimo vidurinę mokyklą, 1962 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirbo nuo 1962 m. cecho būdinčiuoju inžinieriumi, vyresniuoju būdinčiuoju inžinieriumi, nuo 1975 m. – remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro vyresniuoju meistru, Tiekimo skyriaus viršininku, nuo 1976 m. – Kauno energetikos remonto įmonės remonto darbų vadovu. Į Lietuvos elektrinę grįžo 1992 m. – dirbo Sukarintos apsaugos komandos šauliu, pamainos viršininku. Apdovanotas Ūkio ministerijos padėkos raštu. 2000 m. rugsėjo 29 d. išėjo į pensiją.

DIČIUS Rimvydas gimė 1945 m. rugsėjo 17 d. Veiverių k., Prienų r., tarnautojų šeimoje. Vidurinę mokyklą baigė Panevėžyje. 1963 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Nuo 1965 m. mokslą tęsė Maskvos energetikos institute. 1969 m. pradėjo dirbti Vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje. Visą laiką dirbo energetikos srityje. Nuo 1992 m. buvo AB „Lietuvos energija“ Šiluminės automatikos tarnybos vadovaujantysis inžinierius, sektoriaus viršininkas. Vykdydė eksperimentinius, tiriamuosius, derinimo darbus kuriant šiluminės automatikos bei technologinės apsaugos schemas. 2000 m. paskirtas Elektrinių ir aplinkosaugos tarnybos viršininku. Nuo 2002 m. dirba Sistemos patikimumo skyriuje vadovaujančiuoju specialistu. Atsakingas už energetikos sistemos generuojančių galingumų remonto grafikų sudarymą, generuojančių galingumų darbo, rezervų gyvybingumo analizių atlikimą, generuojančių galingumų, dalyvaujančių energetikos sistemos saldo reguliavimo srityje, atitikimą techniniams normatyviniams reikalavimams, direktyvinių dokumentų derinimą. Ne kartą buvo paskatintas piniginemis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Rimvydas Dičius

DIDELIS Kazimieras gimė 1913 m. liepos 9 d. Levinstone, Maino valstijoje, JAV. 1922 m. su tėvais atvyko į Lietuvą ir apsigyveno Obelių mstl., Rokiškio aps. 1926 m. įstojo į Rokiškio gimnaziją, o 1934 m. – į Vytauto Didžiojo universitetą Kaune. Studijuodamas priklausė studentų technikų draugijai. 1944 m. baigęs universitetą dirbo Rokiškio apskrities vykdomajame komitete vyr. inspektoriumi, o 1945 m. buvo pakviestas į Vilniaus politechnikumą, kuriame dirbo iki 1979 m. dėstytoju, šiluminių įrengimų laboratorijų vedėju. Jo dėka 1960 m. pradėti rengti technikai šilumininkai, jo iniciatyva įkurtas pramonės šiluminės technikos laboratorinis korpusas su veikiančiais stendais, sukaupta daug specialiosios ir metodinės literatūros. Už gerą darbą apdovanotas įvairiais medaliais, padėkos raštais.

Mirė 1983 m., palaidotas Vilniuje.

Kazimieras Didelis

Anatolijus
Drabatiukas

DRABATIUKAS Anatolijus gimė 1950 m. birželio 17 d. Kaune. 1967 m. baigė Kauno 16-ąją vidurinę mokyklą, 1972 m. – Kauno politechnikumą, kur įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Politechnikume pradėjo dirbti laborantu dar besimokydamas. Dirbdamas laborantu-dėstytoju pradėjo studijuoti Kauno politechnikos institute, kurį baigė 1979 m., įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1984 m. jam suteiktas dėstytojo metodininko vardas, o 1998 m. – vyr. dėstytojo vardas. Kauno politechnikume, o jį reorganizavus Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje ir nuo 2002 m. Kauno technikos kolegijoje dėsto pagrindines specialybės paskaitas elektros tinklų ir sistemų specialybių studentams, organizuoja studentų diplominių projektų rengimą. Veda seminarus atskirais elektros energetikos klausimais, rengia pranešimus ir dalyvauja mokslinėse techninėse konferencijose.

Valentina
Drumstienė

DRUMSTIENĖ Valentina gimė 1950 m. rugsėjo 30 d. Rusių k., Kaišiadorių r. 1969 m. baigė Kaišiadorių vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno ekonomikos technikumą, kurį baigusi 1977 m. įgijo buhalterinės apskaitos specialybę. 1988 m. tobulinosi Vilniaus liaudies ūkio tobulinimosi institute. 1973–1976 m. dirbo Kaišiadorių komunalinių įmonių kombinate buhalterė. 1976 m. paskirta Jungtinių katilinių ir šiluminių tinklų direkcijos vyresniąja buhalterė, 1984 m. perkelta dirbti Kaišiadorių rajono katilinės ir šilumos tinklų vyr. buhalterė. Nuo 2000 m. iki šiol – UAB „Kaišiadorių šiluma“ vyriausioji buhalterė. Yra paskelbusi publikacijų rajono spaudoje. Apdovanota Komunalinio ūkio ministerijos Komunalinio ūkio žymūno ženkleliu, ne kartą skatinta garbės raštais. Laisvalaikio mėgsta dirbti sodyboje ir keliauti.

DULSKIS Alfredas gimė 1935 m. liepos 3 d. Kaune. 1960 m. baigė Petrašiūnų vidurinę mokyklą, 1965 m. – Kauno politechnikos institutą, įgydamas radijo inžinieriaus kvalifikaciją. Nuo 1965 m. dirbo Lietuvos elektrinės šilumos matavimų ir automatikos cecho vyresniuoju meistru, cecho viršininko pavaduotoju, nuo 1979 m. buvo Tobulinimo ir kontrolės tarny-

bos vyriausiasis specialistas. 1996 m. išėjo į pensiją. Daug prisidėjo plečiant elektrinę bei ją automatizuojant.

Mirė 2002 m. Palaidotas Elektrėnų kapinėse.

Alfredas Dulskis

E

Edmundas Einoris

EINORIS Edmundas gimė 1954 m. spalio 15 d. Panevėžyje. 1972 m. baigė Panevėžio 2-ąją vidurinę mokyklą, 1977 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1977 m. – turbinų remonto baro meistro padėjėjas, meistras, vyresnysis meistras, nuo 1995 m. – remonto tarnybos katilų remonto baro vyresnysis meistras, nuo 2003 m. – katilų remonto baro viršininko pavaduotojas. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgis – šachmatai.

G

GAGAS Vaclovas gimė 1941 m. rugpjūčio 13 d. Užtakų k. (dabartinės Rumšiškės), Kaišiadorių r. 1949–1960 m. mokėsi Rumšiškių vidurinėje mokykloje. Ją baigęs įstojo į Kazanės karo mokyklą ir ją baigęs 1963 m. dirbo Rygoje. 1965 m. išėjo į atsargą ir pradėjo dirbti Kauno energetikos remonto įmonėje inžinieriumi. 1971 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Mašinų gamybos fakultetą ir 1977 m. įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Įmonėje dirbo Gamybos ir technikos skyriaus inžinieriumi, skyriaus viršininko pavaduotoju, viršininku, įmonės vyriausiuoju mechaniku. Nuo 1993 m. iki šiol yra UAB „Kauno energetikos remontas“ generalinio direktoriaus pavaduotojas, vadovauja tiekimo, transporto bei kapitalinės statybos ir remonto skyriams. Jam vadovaujant bendrovėje pagal šiuolaikinius reikalavimus buvo suremontuoti gamybiniai pastatai – renovuoti fasadai, įrengtos aukštų įtampų, metalotyros bei cheminės laboratorijų patalpos. Bendrovės filiale mechaniniame ceche pastatyti du nauji metalinių konstrukcijų gamybos pastatai, rekonstruotos gamybinės, administracinės bei buitinės patalpos, sandėliai. Pagrindinėje bendrovės teritorijoje renovuojami gamybinių cechų stogai, įrengtos modernios buitinės patalpos, dujomis šildomos katilinės. Daug dėmesio skiriama bendrovės teritorijos tvarkymui. Už gerą darbą V. Gagas ne kartą buvo skatintas bendrovės vadovybės.

GAIDAMAVIČIUS Antanas gimė 1927 m. gegužės 10 d. Mažionių k., Troškūnų vls., Panevėžio aps., valstiečių šeimoje. 1947 m. baigė Anykščių gimnaziją, 1952 m. – Vilniaus universiteto Chemijos fakultetą ir įgijo chemiko kvalifikaciją. Vy-

Vaclovas Gagas

Antanas
Gaidamavičius

riausiojoje gamybinėje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje pradėjo dirbti 1954 m. Centrinėje chemijos tarnyboje vyresniuoju inžinieriumi, vėliau grupės vadovu, laboratorijos viršininku, o nuo 1975 m. – tarnybos viršininko pavaduotoju. Tvarkė respublikos šilumos tinklų įmonių vandens paruošimo įrengimų eksploataciją, vandens cheminį režimą, prižiūrėjo šiluminių įrengimų termocheminius bandymus, cheminius valymus. Taip pat nagrinėjo vandens paruošimo, vandens chemijos režimo ir cheminės kontrolės organizavimo schemas bei metodus naujai projektuojamose įmonėse. Buvo iniciatyvus, aukštos kvalifikacijos darbuotojas. 1987 m. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Vigantas Galkauskas

GALKAUSKAS Vigantas gimė 1959 m. liepos 19 d. Tauragėje. 1984 m. baigė Maskvos energetikos institutą. Specialybė – atominės elektrinės ir įrengimai. 1984 m. pradėjo dirbti Ignalinos atominėje elektrinėje reaktorių ceche operatoriumi. 1986 m. paskirtas vyresniuoju operatoriumi. 1994 m. pradėjo dirbti vyresniuoju inžinieriumi mechaniku. Nuo 1997 m. dirba Ignalinos atominės elektrinės reaktorių cecho viršininku. Elektrinės 1-ojo energijos bloko eksploatavimo 20-mečio proga už nuopelnus Lietuvos ūkiui, indėlį į šalies elektros gamybą ir saugaus bei stabilaus elektrinės darbo užtikrinimą apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi. Pomėgis – futbolas.

Valerijonas Ganusauskas

GANUSAUSKAS Valerijonas gimė 1936 m. gegužės 24 d. Žemaitkiemio k., Kauno r. 1955 m. baigė Kauno 12-ąją vidurinę mokyklą, 1960 m. – Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1960 m. pradėjo dirbti dėstytoju Kauno politechnikume, nuo 1963 m. – Elektrotechnikos skyriaus vedėjas, 1964–1993 m. – direktoriaus pavaduotojas ir direktorius. Eidamas vadovaujančias pareigas Kauno politechnikume, pagrindinėje Lietuvos mokykloje, rengusioje energetinės sistemos įmonėms elektros tinklų, relinės apsaugos ir automatikos specialybių elektrotechnikus, buvo kūrybingas vadovas ir pa-

rodė daug ryžto bei sumanumo kviečiant studijuoti ir rengiant energetikos specialistus.

GARGASAS Alfonsas gimė 1938 m. sausio 15 d. Radviliškyje. 1959 m. baigė Kauno politechnikumą, elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybę, įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. 1969 m. baigė Kauno politechnikos institutą, elektros pavarų ir pramonės įrengimų automatizavimo specialybę, įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Darbinę veiklą energetikos srityje pradėjo 1959 m. Rėkyvos elektrinėje, kur dirbo iki 1973 m. Kaip patyręs energetikas 1973-aisiais buvo priimtas į statomą Kauno termofikacinę elektrinę elektros laboratorijos vyresniuoju inžinieriumi. Vėliau dirbo elektros cecho viršininko pavaduotoju, elektros cecho viršininku, Technikos skyriaus viršininku. Tai buvo reiklus vadovas. Dėl jo darbštumo ir reiklumo sumontuota, rekonstruota bei pakeista daug energetikos įrenginių. Už gerą darbą apdovanotas garbės raštais, premijomis, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko padėkos raštu. 2002 m. išėjo į pensiją.

Alfonsas Gargasas

GARONIENĖ Taiza gimė 1920 m. gruodžio 3 d. Semeniškių k., Vilniaus r. 1938–1941 m. mokėsi Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Technologijos fakultete. Prasidėjus karui pasitraukė į Rusiją. 1943–1946 m. mokėsi Maskvos energetikos institute ir įgijo inžinieriaus šilumininko specialybę. Nuo 1946 m. dirbo Vilniaus 1-ojoje elektrinėje inžiniere. 1958 m. susikūrus Vilniaus šilumos tinklų įmonei, buvo paskirta Gamybos ir technikos skyriaus viršininke, nuo 1980 m. – skyriaus viršininko pavaduotoja. Daug prisidėjo prie Vilniaus šilumos ūkio vystymo. Už gerą darbą buvo apdovanota garbės ir padėkos raštais, atminimo medaliu. 1987 m. išėjo į pensiją ir išvyko į Izraelį.

Taiza Garonienė

GARUNKŠTIS Jonas gimė 1939 m. sausio 1 d. Kaimynų k., Utenos r., valstiečių šeimoje. 1945 m. liepos 15 d. jų sodyboje, susidūrus partizanams su tarybiniais kariais, susišaudymo metu žuvo tėvas, sudegė trobesiai. Motina liko su 6 vaikais. Jau-

Jonas Garunkštis

Vladas Gaušys

niausiajam, Jonukui, buvo vos šešeri. Šeima labai vargo, bet visi vaikai mokėsi. Jonas 1968 m. baigė Užpalių vidurinę mokyklą, 1961 m. Vilniaus politechnikumo žemės ūkio elektrifikacijos specialybę ir įgijo elektriko techniko kvalifikaciją. Pagal paskyrimą 1961 m. pradėjo dirbti VEEV Centrinėje dispečerinio ir technologinio valdymo priemonių tarnyboje techniku, meistru, vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu. 1968 m. baigė Kauno politechnikos instituto elektros pavarų ir gamybos įrengimų automatizavimo specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Vadovavo telemechanikos sektoriui. 1996 m. perkeltas dirbti į Ryšių ir teleinformatikos tarnybą vyresniuoju inžinieriumi. Atliko naujų įrengimų, atsarginių dalių, kabelių, telefono aparatų, įrankių, medžiagų bei baldų pirkimus ir apskaitą. Prižiūrėjo naudojamas metrologines priemones, organizavo jų patikrą, kontroliavo tiekimo sutarčių vykdymą. Ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

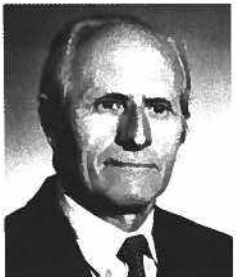
GAUŠYS Vladas gimė 1934 m. rugpjūčio 10 d. Miklusėnų k., Alytaus r., valstiečių šeimoje. 1940 m. pradėjo lankyti Likiškių pradinę mokyklą, kurią baigė 1944 m. Vėliau mokėsi Alytaus 1-ojoje vidurinėje mokykloje. 1952 m. ją baigęs įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1957 m. baigęs institutą įgijo inžinieriaus elektrotechniko kvalifikaciją. Nuo 1957 m. paskirtas dirbti į Lietuvos miestų statybos projektavimo institutą inžinieriumi. 1959 m. perkeltas į Pramonės statybos projektavimo institutą vyresniuoju inžinieriumi, vėliau – grupės vadovu. 1960 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinklų Gamybinės techninės tarnybos viršininku, o vėliau – Prijungimų ir gamybos organizacijos tarnybos viršininku. 1964 m. skiriamas Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Elektros tinklų ir pastorių tarnybos viršininku. Tais pačiais metais neakivaizdžiai pradėjo studijuoti Kauno politechnikos instituto aspirantūroje elektros tinklų ir sistemų specialybę. 1970 m. apgynė technikos mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją „Miestų kabelinių tinklų parametrų optimizavimas“. Daug dėmesio skyrė elektros tinklų patiki-

mumui didinti. Skaitė pranešimus mokslinėse techninėse konferencijose, rašė straipsnius spaudai.

Mirė būdamas 51-erių, palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

GEDGAUDAS Marijonas gimė 1932 m. sausio 27 d. Rudelių k., Radviliškio r. 1956 m. baigęs Kauno politechnikos instituto Hidrotechnikos fakultetą, dirbo asistentu, vyr. dėstytoju. 1962–1971 m. buvo Šildymo ir vėdinimo katedros vyr. dėstytojas, docentas. 1964 m. apgynė technikos mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją. 1965–1968 m. – Santechnikos fakulteto dekanas, 1980–1990 m. – Vilniaus inžinerinio statybos instituto (dabar – Vilniaus Gedimino technikos universitetas) Hidraulikos, šildymo ir vėdinimo katedros vedėjas. 1993 m. jam suteiktas technikos mokslų daktaro (dabar – habil. daktaro) laipsnis. Paskelbė daugiau kaip 90 mokslinių straipsnių ir mokslinių tiriamųjų darbų ataskaitų, yra dviejų vadovėlių („Šilumos tiekimas“, „Bendroji šiluminė technika, šilumos, dujų tiekimas ir vėdinimas“), kelių mokomųjų priemonių autorius. Apdovanotas Respublikos ir KPI garbės bei padėkos raštais.

Mirė 2000 m. birželio 21 d.

Marijonas Gedgaudas

GEDGAUDAS-TROCKIS Henrikas gimė 1951 m. birželio 8 d. Ukmergėje. 1971 m. įstojo ir 1976 m. baigė Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą ir įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus specialybę. Mažeikių elektrinėje pradėjo dirbti 1981 m. centralizuotų remontų cecho viršininko pavaduotoju. Nuo 1985 m. buvo katilų ir turbinų cecho viršininko pavaduotojas turbinų eksploatacijai, nuo 1991 m. – gamybos ir technikos skyriaus viršininko pavaduotojas, nuo 1994 m. iki šiol – šio skyriaus viršininkas.

Henrikas Gedgaudas-Trockis

GEDVILAS Zigmantas gimė 1953 m. rugpjūčio 9 d. Gargžduose. 1961–1971 m. mokėsi Gargždų vidurinėje mokykloje, 1971–1976 m. – Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultete, kurį baigęs įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. UAB „Kauno energetikos remontas“ pradėjo dirbti

Zigmantas Gedvilas

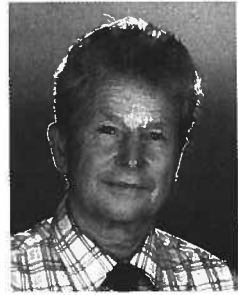
1976 m. elektros cecho meistru, 1979 m. paskirtas vyr. meistru, 1980 m. – vyriausiojo technologo biuro viršininku, 1982 m. – vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju atominių elektrinių remontams. Po Černobylio AE avarijos, įmonei atsisakius atominių elektrinių remonto, 1986 m. pervestas dirbti vyriausiojo technologo pavaduotoju. 1988–1990 m. komandiruotas į Iraką, Nasirijos elektrinę. 1990 m. paskirtas naujai sukurto ryšių su užsieniu biuro viršininku, 1991 m. – technikos direktoriumi, 1997 m. – technikos direktoriaus pavaduotoju, 1998 m. – elektros įrengimų gamybos cecho viršininko pavaduotoju. Nuo 1999 m. iki šiol – to paties cecho viršininkas. Už nuopelnus Lietuvos ūkiui, svarų indėlį į šalies energetikos įrenginių saugaus ir stabilaus darbo užtikrinimą pareikšta Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko padėka.

Michailas
Gerasimovičius

GERASIMOVICIUS Michailas gimė 1920 m. rugsėjo 15 d. Baltarusijoje, Minsko sr., valstiečių šeimoje. 1936 m. baigė Korsakovo pagrindinę mokyklą, 1939 m. – Borisovo pedagoginę mokyklą. Iš pradžių dirbo mokytoju mokykloje. 1939 m. įstojo į Leningrado karinę elektrotechnikos mokyklą, kurią baigė 1941 m. ir tęsė karinę tarnybą. 1945 m. demobilizuotas. 1946 m. pradėjo dirbti Vilniuje, Komunalinio ūkio Liaudies komisariato kuro ir energetikos valdyboje inžinieriumi, vėliau vyresniuoju inžinieriumi, vyriausiuoju inžinieriumi. 1957 m. pervestas į naujai įsteigtą Energetikos ūkio valdybos Hidrotechnikos tarnybą l. e. p. viršininku, vėliau vyresniuoju inžinieriumi. Daug dirbo atstatant karo metu sugriautas elektros stotis. 1955 m. įstojo ir 1959 m. baigė Vilniaus universiteto Teisės fakultetą ir įgijo teisininko kvalifikaciją. 1963 m. pervestas į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Centrinę dispečerinę tarnybą dispečeriu. 1970 m. paskirtas Kuro ir transporto tarnybos viršininku. Aprūpino elektrines ir vietines katilines kuru, organizavo transporto ir krovininių gabenimo darbus. 1983 m. išėjo į pensiją. Per visą darbinę veiklą ne kartą apdovanotas valstybiniais apdovanojimais, garbės raštais bei premijomis.

GYKIS Gabrielis gimė 1940 m. lapkričio 6 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1957 m. baigė Kauno 7-ąją vidurinę mokyklą, o 1963 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus mechaniko diplomą. 1966 m. pradėjo dirbti meistru „Turkmen-energoremonte“, 1968 m. buvo išrinktas Ašchabado DŽDT deputatu, 1969 m. iš turbinų cecho viršininko pareigų, kaip atsargos karininkas, dvejiems metams buvo pašauktas į karinę tarnybą. Po tarnybos armijoje nuo 1971 m. dirbo Kauno energetikos remonto įmonėje turbinų valdymo sistemų remonto, derinimo bei tobulinimo specialistu ir šioje srityje pasiekė aukščiausią kvalifikaciją. Dalyvavo visuomeninėje veikloje: sovietmečiu buvo cecho draugiškojo teismo pirmininkas, aktyvus „Žinijos“ draugijos narys, 1988 m. įmonėje subūrė ir įsteigė Sąjūdžio grupę, buvo jos įgaliotinis visą jos gyvavimo laikotarpį, nuo Sąjūdžio išrinktas į įmonės Tarybą. Vienas iš sunaikinto paminklo Kauno istorijos muziejaus sodelyje žuvusiems už Lietuvos laisvę atstatymo komiteto steigėjų ir narių. Jaunystėje užsiiminėjo gimnastika – atstovavo respublikai dviejose Tautų spartakiadose. Nuo 1991 m. vadovauja Kauno gimnastikos veteranų klubui, su juo dalyvauja įvairiuose sportiniuose renginiuose. Kitas laisvalaikio pomėgis – istorija. Už gerą darbą ne kartą buvo skatintas įmonės vadovybės.

Gabrielis Gykis

GYLYS Jonas gimė 1947 m. liepos 3 d. Krakių k., Kėdainių r. 1965 m. baigė Joniškio rajono Skaisgirio vidurinę mokyklą, 1970 m. – Kauno politechnikos institutą (dabar – Kauno technologijos universitetas) ir įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus diplomą. 1977 m. Maskvos energetikos institute apgynė disertaciją, nuo 1995 m. – technikos mokslų habilituotas daktaras. 1970–1973 m. dirbo KPI asistentu, 1974–1977 m. – Maskvos energetikos instituto aspirantas, 1977–1994 m. – KPI (KTU) asistentas, docentas; 1995–2004 m. KTU Šilumos ir atomo energetikos katedros vedėjas, profesorius; 2005 m. – KTU Energetikos technologijų instituto direktorius, Šilumos ir atomo energetikos katedros profesorius. Paskelbė daugiau kaip 200 publikacijų branduolinės ir šiluminės energetikos klausimais, yra 7 išradimų autorius, pa-

Jonas Gylys

rašė 3 vadovėlius (pirmuosius Lietuvoje) branduolinės inžinerijos klausimais bei mokslinę monografiją. 2002 m. apdovanojamas Nacionaline mokslo premija, 2004 m. – LDK Gedimino ordino Karininko kryžiumi. Jis yra Lietuvos mokslų akademijos narys ekspertas, *kyjokušin* karatė pradininkas Lietuvoje.

Gajus Saturninas
Gimbutis

GIMBUTIS Gajus Saturninas gimė 1932 m. liepos 12 d. Svėdasuose, Anykščių r. Baigęs vidurinę mokyklą 1951–1956 m. studijavo šiluminę energetiką Kauno politechnikos institute. 1958–1961 m. mokėsi aspirantūroje Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos institute ir Maskvos energetikos institute. 1963 m. apgynė technikos mokslų daktaro, 1985 m. – habilituoto daktaro disertacijas. 1956–1958 m. dirbo pramonės įmonėse inžinieriumi mechaniku. 1961–1966 m. buvo Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis. Nuo 1966 m. dirba Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete: nuo 1968 m. – docentas, nuo 1988 m. – profesorius. 1985–1995 m. buvo Šiluminės energetikos katedros vedėjas. Vienas ir su bendraautorais paskelbė daugiau kaip 100 mokslinių straipsnių, išleido monografiją „Šilumos mainai esant gravitaciniam skysčio plėvelės tekėjimui“ (1988 m.), kartu su bendraautorais parengė vadovėlius „Bendroji šiluminė technika“ (1974 m.), „Šiluminė technika“ ir „Šiluminės transformacijos pagrindai“ (1993 m.).

Mirė 1995 m. Palaidotas Kaune, Romainių kapinėse.

Tadas Gradauskas

GRADAUSKAS Tadas gimė 1950 m. rugpjūčio 10 d. Kvietkūčių k., Jonavos r. 1965 m. baigęs Beržų aštuonmetę mokyklą įstojo į Kauno politechnikumą. 1969 m. ten baigė elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybės kursą, kur įgijo techniko elektriko kvalifikaciją ir pagal paskyrimą atvyko dirbti į UAB „Anykščių energetinė statyba“ Zarasų aikštelę elektromontuotoju. Netrukus tapo meistru, šias pareigas eina ir dabar. Vadovauja Utenos elektrifikacijos aikštelės brigadai, kuri vykdo elektrifikacijos darbus Vilniaus ir Utenos rajonuose. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir piniginėmis premijomis.

GRAŠYS Algimantas Juozapas gimė 1934 m. balandžio 22 d. Gedimino k., Utenos aps. 1957 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1957–1958 m. dirbo Antalieptės HE statyboje darbų vykdytoju, 1958 m. ir 1962–1964 m. – inžinieriumi, skyriaus viršininko pavaduotoju Vilniaus elektros tinkluose, 1958–1962 m. – Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Projektinio konstruktorinio biuro viršininko pavaduotoju. 1964–1992 m., dirbdamas Lietuvos elektros tinklų Projektavimo institute vyriausiuoju projektų inžinieriumi, buvo vienas iš pagrindinių Lietuvos elektros tinklų plėtros strategų rengiant Lietuvos elektros tinklų išvystymo schemas, elektros tinklų priešavarinės automatikos projektus. 1968–1971 m. skaitė paskaitas Kauno politechnikos institute. 1992–1997 m. dirbo inžinieriumi Kauno ir Alytaus elektros tinkluose.

Mirė 1997 m. gruodžio 10 d., palaidotas Alytaus miesto kapinėse.

GRĖBLIŪNAS Alvydas Vladislovas gimė 1939 m. liepos 20 d. Raseiniuose. Baigęs Kauno politechnikos instituto Panevėžio fakultetą (specialybė – elektros pavaros ir pramonės įrenginių automatizavimas), įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Nuo 1963 m. dirbo Panevėžio ET elektromonteriu, nuo 1965 m. – Relinės apsaugos ir automatikos tarnybos technikas, inžinierius, vyr. inžinierius, nuo 1973 m. – Centrinės dispečerinės tarnybos viršininkas, 1977–1997 m. – Panevėžio ETR viršininkas.

Mirė 2005 m. vasario 7 d.

GRYBAUSKAS Rimvidas gimė 1957 m. birželio 13 d. Bukonių k., Jonavos r. 1975 m. baigė Kauno 30-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. Baigęs studijas ir įgijęs pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją 1980 m. pradėjo dirbti Vilniaus termofikacinės elektrinės katilų ir turbinų ceche Nr. 2 inžinieriumi. 1983–1992 m. dirbo katilų ir turbinų ceche Nr. 3, kur ėjo įvairias pareigas (katilinės meistras, vyresnysis meistras, katilų ir turbi-

Algimantas Juozapas
Grašys

Alvydas Vladislovas
Grėbliūnas

Rimvidas
Grybauskas

nų cecho inžinierius, meistras, vyr. meistras). 1992–1998 m. – katilų ir turbinų cecho Nr. 2 viršininko pavaduotojas. 1998–2000 m. – Vilniaus elektrinės gamybos ir technikos skyriaus viršininko pavaduotojas, 2001–2002 m. – šios elektrinės gamybos ir technikos tarnybos viršininkas. Nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ apskaitos ir planavimo tarnybos vadovas. Daug nusipelnė plečiant ir modernizuojant Vilniaus elektrinę. Apdovanotas elektrinės garbės raštais ir premijomis.

Teisutis Gutauskas

GUTAUSKAS Teisutis gimė 1948 m. gegužės 26 d. Troškūnų k., Anykščių r., tarnautojų šeimoje. 1967 m. baigė Troškūnų vidurinę mokyklą. 1967–1972 m. mokėsi Kauno politechnikos institute ir baigęs įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1972 m. dirbo Panevėžio šilumos tinklų, 1972–1975 m. – Rokiškio šilumos tinklų rajono vyresniuoju meistru, 1975–1976 m. – Gamybos ir technikos skyriaus inžinieriumi, nuo 1996 m. – Panevėžio rajoninės katilinės Nr. 2 meistru, vyresniuoju meistru, viršininko pavaduotoju, nuo 2002 m. – „Panevėžio energijos“ katilinės viršininkas. Ne kartą apdovanotas padėkos raštais, 1986 m. jam suteiktas geriausio Lietuvos energetikos sistemos meistro vardas. Laisvalaikį mėgsta leisti gamtoje.

H

HELERIS Jakovas gimė 1905 m. lapkričio 28 d. Kaune. 1930 m. baigė Lježo (Belgija) universiteto Montefiorės elektrotechnikos institutą, įgijo inžinieriaus elektriko, o 1931 m. ir inžinieriaus radiotechniko diplomus. Baigęs studijas dirbo įvairiose privačiose firmose. 1940 m. tapo Vyriausiosios energijos valdybos sektoriaus vadovu, 1941–1946 m. – Saratovo specialiosios paskirties įmonės vyriausiuoju energetiku. Praūžus Antrojo pasaulinio karo audrams, ėjo atsakingas Lietuvos valstybinės plano komisijos Energetikos ir kuro skyriaus viršininko pareigas. 1948 m. Lietuvos mokslų akademijos sistemoje įsteigus Technikos mokslų institutą, tapo Energetikos poskyrio jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu ir analizavo šilumos tiekimo miestuose problemas. Pasižymėjo itin dideliu kruopštumu, atkaklumu ir darbštumu. 1952 m. Technikos mokslų institutą reorganizavus į Fizikos-technikos institutą, buvo paskirtas Energetikos poskyrio vadovu. Jam vadovaujant buvo parengta Lietuvos vietinių energijos išteklių naudojimo schema. Ypač reikšmingi tyrimų rezultatai buvo paskelbti 1955 m. parengtoje studijoje – Lietuvos TSR energetikos perspektyvinis išvystymas dėl kompleksinio Nemuno kaskados naudojimo. 1956 m. Fizikos-technikos institutą pertvarkius į kelis institutus, Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto J. Helerio vadovaujamas Bendrosios energetikos sektorius sprendė racionalius Lietuvos energijos išteklių naudojimo uždavinius. 1966 m. tikslinant instituto veiklos kryptis, tapo kompleksinių energetikos tyrimų laboratorijos vadovu ir šias pareigas ėjo iki 1980 m. pabaigos. Jam vadovaujant rengti energetikos sektoriaus plėtros kryptių pagrindimo darbai, skirti Valstybiniam plano komitetui dėl gamybinių jėgų išvystymo ir išdėstymo, Lietuvos

Jakovas Heleris

energetikos sektoriaus integracijos į TSRS Šiaurės vakarų regiono energetikos sistemas ir kt. Pasižymėjo kaip ryškus lyderis, jam vadovaujant laboratorijoje buvo parengta apie 30 biudžetinių temų ataskaitų ir Vyriausybės pavedimų. Aktyviai bendradarbiauta su centrinių buvusios TSRS energetikos institutų žymiausiais specialistais ir kitų sąjunginių respublikų mokslininkais. Pasižymėjo rengiant monografijas ir straipsnių rinkinius, spaudoje paskelbė per 80 mokslinių straipsnių, skaitė pranešimus daugelyje respublikinių ir sąjunginių konferencijų, 1965 m. su žinomais Latvijos ir Estijos energetikos tyrimų vadovais J. Mazuru bei L. Vaiku parengė pranešimą Pasaulio energetikos tarybos kongresui. J. Heleris laboratorijoje dirbo iki 1990 m. pabaigos, kol išvyko gyventi į Izraelį.

IGNATAVIČIUS Algimantas gimė 1950 m. gegužės 1 d. Ukmergėje. 1974 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus kvalifikaciją. Dar besimokydamas vakarinėje mokykloje dirbo Utenos elektros tinklų Ukmergės elektros tinklų rajone elektromonteriu. Nuo 1974 m. dirbo Utenos elektros tinklų Švenčionių elektros tinklų rajone meistru, nuo 1975 m. – Švenčionių elektros tinklų rajono viršininko pavaduotoju. Nuo 1994 m. – Utenos elektros tinklų direktoriaus pavaduotojas. 2000 m. tapo Utenos elektros tinklų vyriausiuoju inžinieriumi. Restruktūrizavus energetikos sistemą nuo 2004 m. dirba AB Rytų skirstomieji tinklai Utenos regiono elektros tinklų direktoriumi. Atsakingas, profesionalus darbuotojas, nuolat domisi energetikos sistemoje diegiamomis naujovėmis.

Algimantas
Ignatavičius

INDRAŠIUS Ričardas gimė 1953 m. kovo 3 d. Vilniuje, tarnautojų šeimoje. 1960 m. pradėjo lankyti Užpalių (Utenos r.) vidurinę mokyklą. Nuo 1964 m. mokslą tęsė Vilniaus 23-iojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1971 m. 1976 m. baigė Vilniaus inžinerinio statybos instituto Miestų statybos fakultetą ir įgijo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją. 1979 m. pradėjo dirbti VEEV Pastatų ir statinių eksploatacijos tarnyboje inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi. Sprendė statybose iškilančius techninius klausimus, koregavo projektus, atliko pastatų, statinių būklės ir jų eksploatacijos patikrinimus, sprendė klausimus, susijusius su AB „Lietuvos energija“ gyvenamųjų patalpų privatizavimu ir pardavimu. Nuo 1998 m. buvo Statinių priežiūros ir investicijų skyriaus viršininkas. 2002 m. perkeltas dirbti Planavimo ir investicijų skyriaus viršininku. Atsakingas už investicinių projektų valdymą, įgyvendinimą ir

Ričardas Indrašius

administravimą. Ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

IVANOV Vladimir gimė 1954 m. gegužės 11 d. Narovlio m., Gomelio sr., Baltarusijoje. 1971 m. baigė Narovlio vidurinę mokyklą ir pradėjo dirbti saldinių fabrike. 1972–1974 m. tarnavo armijoje. 1975–1980 m. studijavo Gomelio valstybiniame universitete hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos specialybę ir įgijo inžinieriaus geologo kvalifikaciją. 1980–1985 m. dirbo „Hidroprojekto“ instituto vakarų ekspedicijoje inžinieriumi geologu. Nuo 1985 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės hidrotechninio cecho vyresniuoju meistru.

Vladimir Ivanov

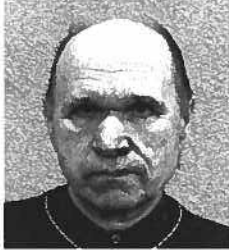

JABLONSKIS Romualdas gimė 1947 m. balandžio 4 d. Kretingoje. 1965 m. baigęs Palangos vidurinę mokyklą mokėsi Kauno politechnikos institute, kur įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus specialybę. 1970 m. įgijęs inžinieriaus energetiko kvalifikaciją dirbo inžinieriumi Šiaulių elektros tinklų relinės apsaugos ir automatikos tarnyboje. Nuo 1971 m. tarnavo armijoje. Nuo 1973 m. – energetikas kolūkyje, nuo 1980 m. – Klaipėdos VRE Palangos rajoninės katilinės šilumos matavimų ir automatikos meistras, nuo 1984 m. – rajoninės katilinės meistras, nuo 1985 m. – vyr. meistras, šilumos tinklų baro viršininkas. Nuo 1996 m. – Klaipėdos šilumos tinklų filialo „Palangos šilumos tinklai“ direktorius. Nuo 1998 m. – UAB „Palangos šilumos tinklai“ direktorius. 2001 m. UAB „Litesko“ išsinuomojo UAB „Palangos šilumos tinklai“ ilgalaikį turą ir įkūrė savo filialą „Palangos šiluma“. Nuo 2001 m. – jo direktorius. Laisvalaikio bitininkauja. Labai domisi informatika (kompiuterija). Jaučia didžiulį pasitenkinimą išmokęs kažko naujo. Stengiasi reaguoti į gyvenimo peripetijas pagal prancūzišką posakį „C'est la vie“ – „Tai yra gyvenimas“. Yra vytyrus – ankstyvas rytas geriausias laikas svarbiems sprendimams ir kūrybai.

Romualdas Jablonskis

JANČIUKYNAS Pranciškus Vladislovas gimė 1938 m. gruodžio 11 d. Papėčių k., Alytaus r. 1956 m. baigė Obelninkų septynmetę mokyklą, 1960 m. – Miroslovo vidurinę mokyklą. 1960–1963 m. mokėsi Kauno medicinos mokykloje ir įgijo medicininės aparatūros techniko elektriko kvalifikaciją. 1974 m. baigė Kauno politechnikos institutą, įgijo inžinieriaus elektriko specialybę. 1975–1983 m. dirbo Kauno termofikacinėje

Pranciškus Vladislovas Jančiukynas

elektrinėje, nuo 1983 m. – Vilniaus termofikacinės elektrinės pamainos viršininkas. 2002 m. išėjo į pensiją. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis.

JANKAUSKAS Antanas gimė 1947 m. kovo 25 d. Pelkelės k., Akmenės r. Kauno politechnikos institute studijavo elektros sistemų ir tinklų specialybę ir 1970 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti 1970 m. Energetikos tinklų projektavimo institute inžinieriumi, grupės vadovu, vyr. specialistu. 1994 m. perkeltas dirbti į AB „Lietuvos energija“ Perspektyvinio vystymo tarnybą vadovaujančiuoju inžinieriumi, 1998 m. – Strategijos skyriaus viršininko pavaduotoju. Vadovavo energetikos sistemos perspektyvos projektų rengimui, aktyviai dalyvavo darbo grupėse, analizuojančiose Lietuvos ir kaimyninių energetikos sistemų bendro darbo klausimus. 2004 m. paskirtas Energetikos sistemos planavimo skyriaus viršininku. Ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

JANKŪNIENĖ Sofija gimė 1942 m. balandžio 16 d. Budrių k., Kretingos r. 1960 m. baigė Kartenos vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą, kur 1965 m. įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1966 m. dirbo Klaipėdos alaus darykloje „Švyturys“ inžiniere mechanike, nuo 1967 m. – Lietuvos elektrinės Tiekimo skyriaus vyresniąja prekių žinove, nuo 1968 m. – Gamybos ir technikos skyriaus technike, inžiniere. Nuo 1975 m. – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos inžinierė. Apdovanota įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgis – daržininkystė.

JARAMINAS Juozas gimė 1925 m. Meškuičių vls., Šiaulių aps. 1944 m. baigė Šiaulių amatų mokyklą ir įgijo elektromechaniko specialybę. 1949 m. baigė Kauno politechnikumą ir tapo diplomuotu elektrotechniku. 1951 m. pradėjo dirbti naujai pastatytoje Vilniaus termofikacinėje elektrinėje elektromechaniku, vėliau – pamainos inžinieriumi, elektros cecho viršininku. 1964 m. buvo pervestas dirbti į Utenos elektros tinklus

Antanas Jankauskas

Sofija Jankūnienė

Juozas Jaraminas

direktoriumi. 1968 m. dirbdamas baigė Maskvos politechnikos institutą. 1973 m. Vilniaus elektros tinkluose pradėjo vadovauti kapitalinei statybai, 1974 m. pervestas į Gamybinę termofikacijos valdybą viršininko pavaduotoju (vadovauti kapitalinei statybai, tiekimui bei komplektavimui). 1987 m. išėjęs į pensiją dirbo energetiku šilumininku Vilniaus šilumos tinkluose, kitose organizacijose. Nuo 1996 m. yra neetatinis Energetikų mokymo centro dėstytojas.

JAŠINSKAS Algimantas gimė 1942 m. birželio 28 d. Kilučių k., Biržų r. 1961 m. baigė Biržų 2-ąją vidurinę mokyklą, 1966 m. – Kauno politechnikos institutą, įgydamas inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje pradėjo dirbti 1967 m. katilų ir turbinų cecho mašinistu, vėliau – pamainos viršininku, būdinčiuoju inžinieriumi, nuo 1975 m. – derinimo cecho vyresniuoju inžinieriumi. 1987 m. išvyko į TSRS energetikos ministeriją, buvo šiaurės ir vakarų zonos valstybinės inspekcijos elektrinių ir tinklų eksploatacijai vyresnysis inžinierius-inspektorius. 1991 m. grįžo į Lietuvos elektrinę kaip tobulinimo ir kontrolės tarnybos inžinierius-technologas, nuo 2002 m. – Ekonomikos skyriaus vadovaujantysis inžinierius. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikiu mėgsta keliauti, skaityti knygas.

JONAITIS Petras gimė 1947 m. lapkričio 5 d. Petrašiūnų k., Pakruojo r. 1966 m. baigė Linkuvos vidurinę mokyklą, 1971 m. – Kauno politechnikos instituto elektroninių skaičiavimo mašinų specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus matematiko kvalifikaciją. 1973 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Relinės apsaugos ir automatikos tarnyboje. 1974 m. perkeltas dirbti į AVS skyrių, kur dirbo inžinieriumi, inžinieriumi-programuotoju, vadovaujančiuoju inžinieriumi, grupės vadovu, sektoriaus viršininku. Po įmonės reorganizacijos įsteigus filialą „Kompiuterių centras“ 1991 m. buvo paskirtas skyriaus viršininku. 1994 m. po eilinės įmonės reorganizacijos perkeltas dirbti į Lietuvos valstybinės energetikos sistemos Kompiuterių centrą sektoriaus vir-

Algimantas Jašinskas

Petras Jonaitis

šininku. Rūpinosi naujų programavimo priemonių ir sistemų diegimu, rengė technines užduotis AB „Lietuvos energija“ dispečerinių punktų projektavimui, analizavo projektus. 1996 m. perkeltas į Ryšių ir teleinformatikos tarnybą. 2001 m. įsteigus Informacinių technologijų ir telekomunikacijų departamentą paskirtas sektoriaus viršininku, vėliau – grupės vadovu. Nuo 2005 m. dirba ITTC Informacinių sistemų skyriuje grupės vadovu. Užsiima dispečerinės informacijos duomenų bazės palaikymu, pateikia informaciją vartotojui, rengia programas pagal Dispečerinės tarnybos užsakymus. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės raštais bei piniginėmis premijomis.

Vytautas Jonaitis

JONAITIS Vytautas gimė 1950 m. spalio 24 d. Gaižėnų k., Kauno r. 1965 m. baigė Kačerginės vidurinę mokyklą, 1969 m. Kauno politechnikume įgijo radiotechniko specializaciją. 1978 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1969 m. pradėjo dirbti Kauno telefono tinkluose elektromechaniku. Nuo 1971 m. iki šiol – Kauno elektros tinklų (dabar – AB Vakarų skirstomieji tinklai) elektromonteris, inžinierius, meistras, vyr. meistras, skyriaus viršininko pavaduotojas, skyriaus viršininkas. Už gerą darbą buvo apdovanotas. Laisvalaikio pomėgiai: darbas sode, sportas, kelionės, poilsis gamtoje.

Stasys Juknys

JUKNYS Stasys gimė 1947 m. balandžio 16 d. Valtūnų k., Ukmergės r., valstiečių šeimoje. 1961 m. baigė Žemaitkiemio septynmetę mokyklą ir įstojo į Vilniaus politechnikumą. 1966 m. baigė žemės ūkio elektrifikacijos specialybės kursą ir pradėjo dirbti Anykščių statybos ir montavimo valdyboje (dabar – UAB „Anykščių energetinė statyba“) meistru, dirba iki dabar. Vadovauja Ukmergės elektrifikacijos aikštelės brigadai, kuri vykdo elektrifikacijos darbus Ukmergės, Jonavos, Širvintų ir kt. rajonuose. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir piniginėmis premijomis.

JUNEVIČ Jurij gimė 1961 m. balandžio 23 d. Dedoniškių k., Vilniaus r. 1979–1984 m. mokėsi Kauno politechnikos institu-

to Mechanikos fakultete ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1984 m. dirbo Vilniaus elektrinės Gamybos ir technikos skyriaus inžinieriumi, nuo 1987 m. – vyresniuoju inžinieriumi, nuo 1991 m. – Gamybos ir technikos skyriaus viršininko pavaduotoju. Nuo 1998 m. – Vilniaus elektrinės vyriausiasis ekonomistas. Nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ Inžinierių tarnybos vadovas. Pasižymėjo rengdamas įmonės perspektyvinius planus, kurdamas pertvarkymų idėjas. 2004 m. apdovanotas Lietuvos energetikų garbės ženklu. Laisvalaikio mėgsta žaisti šachmatais, žvejoti.

Jurij Junevič

JURĖNAS Klemensas gimė 1941 m. rugsėjo 18 d. Mėmeliškių k., Švenčionių r. 1960 m. baigė Švenčionėlių vidurinę mokyklą. 1973 m. baigęs Vilniaus inžinerinį statybos institutą įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1961–1962 m. dirbo šaltkalviu montavimo valdyboje Nr. 3, 1962–1965 m. tarnavo armijoje. 1965–1973 m. – Vilniaus elektrinės šaltkalvis, vyresnysis budintis elektromonteris, elektros cecho pamainos viršininkas. 1973–1982 m. – profsąjungų tarybos inspektorius. 1982–1988 m. – Vilniaus elektrinės elektros cecho viršininko pavaduotojas. 1988–1990 m. dirbo Mongolijoje. 1990–2002 m. – Vilniaus elektrinės pamainos viršininkas, vėliau – eksploatacijos pamainos vadovas. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis. Laisvalaikio pomėgis – sodininkystė.

Klemensas Jurėnas

JURGAITIS Juozas Virmantas gimė 1940 m. lapkričio 13 d. Vitsodžio k., Kelmės r., mokytojų šeimoje. 1947–1956 m. mokėsi Krokialaukio vidurinėje mokykloje, vėliau Kauno 18-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1957 m. 1957–1958 m. dirbo Kauno kailių apdirbimo fabrike. 1958 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Jį baigė 1963 m. ir įgijo elektrinių, elektros tinklų ir sistemų specialybės inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1963 m. buvo paskirtas dirbti į Jonavos azoto trąšų gamyklos Statybos direkciją energetiku. Statybos direkciją reorganizavus į Azoto trąšų gamyklą, joje dirbo energetiku, vyresniuoju gamybos energetiku, 1971–1973 m. – elektros remonto cecho viršininku, 1973–

Juozas Virmantas Jurgaitis

1998 m. – Jonavos azoto trąšų gamyklos, vėliau AB „Achema“ vyriausiuoju energetiku. 1998–1999 m. – AB „Lietuvos energija“ generalinio direktoriaus pirmasis pavaduotojas, 1999 m. – generalinis direktorius. Nuo 1999 m. – AB „Achema“ konsultantas. Yra stažavęsis Maskvos kvalifikacijos kėlimo institute (1976, 1983 m.), Šiaurės Vengrijos menedžerių rengimo centre (1989 m.), Londono tarptautinio biznio centre (1993 m.), JAV Hiustono naftos chemijos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo centre (1995 m.). 1999–2000 m. buvo AB „Lietuvos energija“ valdybos narys, nuo 2003 m. – Energetikos tarybos prie LR Prezidento narys. Taip pat yra Lietuvos energetikų mokslo ir technikos draugijos prezidiumo, Lietuvos pramonininkų konfederacijos energetikos komiteto narys.

Vidmantas Jurkšaitis

JURKŠAITIS Vidmantas gimė 1942 m. rugpjūčio 19 d. Birjogalos k., Pakruojo r. 1948–1959 m. mokėsi Salantų vidurinėje mokykloje. 1960–1965 m. Kauno politechnikos institute įgijo elektros pavarų ir pramonės įrenginių automatizavimo inžinieriaus kvalifikaciją. 1965 m. paskirtas dirbti į Vilniaus televizijos mazgų gamyklą inžinieriumi. 1966–1971 m. dirbo Vilniaus radijo komponentų gamykloje inžinieriumi, vėliau – konstruktorių biuro viršininku. 1971–1973 m. atlikęs karinę tarnybą grįžo dirbti į Vilniaus radijo komponentų gamyklą konstruktorių biuro viršininku, vėliau paskirtas vyriausiojo energetiko pavaduotoju, vyriausiuoju energetiku. Nuo 1996 m. pradėjo dirbti Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Ūkio ministerijos elektros sektoriaus viršininku, o nuo 2001 m. – Priežiūros skyriaus viršininku. Eidamas šias pareigas daug dėmesio skyrė darbuotojų kvalifikacijos kėlimui, bendradarbiavimui su kitų valstybių institucijomis bei tarptautinėmis organizacijomis, susijusiomis su energetikos objektų ir energetikos įrenginių valstybine kontrole. Už ilgametį pasiaukojamą darbą ne kartą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

Mirė 2005 m. kovo 10 d. Palaidotas Vilniuje, Karveliškų kapinėse.

JURKUS Jonas gimė 1954 m. vasario 24 d. Staiginės k., Tauragės r. 1961–1965 m. mokėsi Tauragės rajono Meldikviršių pradinėje mokykloje, 1965–1968 m. mokslą tęsė Tauragės 1-ojoje vidurinėje mokykloje. Nuo 1968 m. mokėsi Šilutės rajono Žukų aštuonmetėje mokykloje, kurią baigė 1969 m. ir įstojo į Klaipėdos profesinę technikos mokyklą Nr. 14. Čia 1971 m. įgijo šaltkalvio, laivų surinkėjo-korpusininko kvalifikaciją. Dirbdamas Klaipėdos laivų remonto įmonėje toliau mokėsi Klaipėdos K. Donelaičio vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1974 m. Atlikęs karinę tarnybą 1980 m. baigė Mažeikių politechnikumą, techniko statybininko specialybę, 1989 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1971 m. dirbo Klaipėdos laivų remonto įmonėje darbininku. 1976 m. pradėjo dirbti Mažeikiuose, Pabaltijo specializuotoje montavimo valdyboje šaltkalviu montuotoju, vėliau brigadininku, padalinio vadovu. 1987–1990 m. buvo Mažeikių miesto vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas, o Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, buvo išrinktas Mažeikių miesto meru. 1990–2000 m. buvo rajono tarybos narys. 1995–2000 m. dirbo privačioje įmonėje „Inkomi LM“ generalinio direktoriaus pavaduotoju, vėliau – SPAB „Mažeikių šilumos tinklai“ generaliniu direktoriumi. 2000 m. spalį išrinktas Lietuvos Respublikos Seimo nariu. Dirbdamas Seime aktyviai prisidėjo rengiant šilumos ūkio įstatymą. Nuo 2004 m. dirba UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ direktoriumi. Nuo 1994 m. – Lietuvos socialdemokratų partijos narys, šios partijos Prezidiumo ir Tarybos narys, Mažeikių skyriaus pirmininkas. Yra paskelbęs publikacijų spaudoje. 1980 m. apdovanotas Garbės ženklo ordinu už Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos statybą. Laisvalaikį leidžia sode, sportuoja, domisi politika ir aktyviai joje dalyvauja.

Jonas Jurkus

K

Romaldas Kacevičius

KACEVIČIUS Romaldas gimė 1936 m. liepos 13 d. Vaidžio-
nių k., Kaišiadorių r. 1953 m. baigė mokyklą ir pradėjo dirbti
Petrašiūnų statybos ir montavimo valdyboje. Po tarnybos ar-
mijoje tęsė darbą, buvo paskirtas brigadininku. Vėliau dirbo
Maskvos elektros montavimo tresto Kauno filialo brigadinin-
ku, meistru, po reorganizacijos buvo paskirtas tresto Minsko
valdybos aikštelės Nr. 7 viršininku. Montavo 330 ir 110 kV
pastotes Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Kaliningrado srityje.
1983 m. perėjo dirbti į Elektros tiekimo linijų statybos ir mon-
tavimo valdybą Vilniuje vyr. darbų vykdytoju. Reorganizavus
įmonę dirbo pastočių aikštelės darbų vykdytoju. Už gerą dar-
bą ne kartą buvo apdovanotas pagyrimais ir garbės raštais.
1998 m. išėjo į pensiją.

Mirė 2003 m. kovo 17 d. Palaidotas Riešės kapinėse.

Kazimieras Kajutis

KAJUTIS Kazimieras gimė 1930 m. sausio 23 d. Degučių k.,
Zarasų r. 1949–1954 m. mokėsi Kauno politechnikos instituto
Mechanikos fakultete ir įgijo pramonės šiluminės energetikos
inžinieriaus specialybę. Visą laiką iki išėjimo į pensiją dirbo
Kauno politechnikos institute ir dabartinio Kauno technologijos
universiteto Šiluminės energetikos katedroje: 1954–1959 m. –
asistentas, 1959–1962 m. – aspirantas, 1964 m. apgynė tech-
nikos mokslų daktaro disertaciją, 1962–1965 m. – vyr. dėsty-
tojas, 1965–1968 m. ėjo e. doc. pareigas, nuo 1968 m. –
docentas. 1979 m. kvalifikaciją kėlė Maskvos energetikos in-
stitute. 1993 m. išėjo į pensiją. Paskelbė daugiau kaip 40 moks-
linių straipsnių bei metodinių darbų, kartu su bendradarbiais
parašė vadovėlius „Bendroji šiluminė technika“ (1974 m.) ir
„Šiluminė technika“ (1993 m.). Jo parengtų mokslinių straips-

nių tematika: vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemų ortakių
tyrimai ir skaičiavimai, racionalaus šilumos naudojimo tyri-
mas Lietuvos pramonės įmonėse. Metodinių darbų tematika:
oro kondicionavimo schemų, vandens šildymo sistemų skai-
čiavimai, šilumos tiekimas pramonės įmonėms. Laisvalaikio
tapo paveikslus.

KANDROTAS Albertas Jurgis gimė 1948 m. sausio 18 d.
Kadikų k., Prienų r. 1955–1966 m. mokėsi Jiezno vidurinėje
mokykloje, 1966–1971 m. – Kauno politechnikos instituto
Mechanikos fakultete, kurį baigęs įgijo pramonės šiluminės
energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. 1971–1975 m. dirbo Kel-
mės melioracijos statybos valdyboje inžinieriumi mechaniku,
1976–1981 m. buvo Radviliškio r. Šaukoto tarpukinio susivie-
nijimo inžinierius mechanikas. Nuo 1982 m. iki šiol – UAB
„Birštono šiluma“ direktorius. Yra paskelbęs publikacijų apie
šilumos ūkio problemas. Laisvalaikio pomėgiai – darbas bei
poilsis sode, bitininkystė.

Albertas Jurgis
Kandrotas

KARMAZINAITĖ Nijolė gimė 1945 m. spalio 2 d. Linelių k.,
Kauno r. 1962 m. baigė Kauno 4-ąją vidurinę mokyklą ir
pradėjo dirbti Petrašiūnų elektrinės chemijos ceche aparatinin-
ke. 1965–1972 m. dirbo Kauno dirbtinio pluošto gamykloje
darbininke, laborante. Derindama darbą su mokslu, 1970 m.
baigė Kauno politechnikos institutą, cheminių pluoštų techno-
logijos specialybę, ir įgijo inžinieriaus chemiko-technologo kva-
lifikaciją. 1971–1975 m. dirbo Lietuvos MA Fizikinių-techni-
nių energetikos problemų institute inžiniere. 1975 m. pradėjo
dirbti statomoje Kauno termofikacinėje elektrinėje aparatinin-
ke, vėliau chemijos laboratorijos viršininke. Nuo 2003 m. –
UAB „Energijos sistemų servisas“ chemijos laboratorijos virši-
ninkė. Už gerą darbą buvo ne kartą įvertinta įvairiais apdova-
nojimais.

Nijolė Karmazinaite

Jarvyda Karpenkienė

KARPENKIENĖ Jarvyda gimė 1945 m. gegužės 22 d. Kirdei-
kių k., Utenos r., valstiečių šeimoje. 1952 m. pradėjo lankyti
Kirdeikių septynmetę mokyklą. 1954 m. persikėlė gyventi į

Gustonų kaimą Joniškėlio rajone ir lankė Gustonų pradinę mokyklą, kurią baigusi mokslus tęsė Joniškėlio vidurinėje mokykloje. 1963 m. atvyko į Vilnių, mokėsi darbininkų jaunimo 8-ojoje vidurinėje mokykloje ir kartu dirbo VGEEV Šilumos matavimų ir automatikos derinimo tarnyboje laborante. 1965 m., baigus vidurinę mokyklą, darbe jai buvo suteikta 2-os kategorijos elektros šaltkalvio-prietaisininko kvalifikacija. 1966 m. įstojo į Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto vakarinio skyriaus materialinio-techninio aprūpinimo ekonomikos ir planavimo specialybę. 1968 m. buvo paskirta techniko pareigoms, o 1968 m., susikūrus Gamybinei termofikacijos valdybai, pervesta į Įrengimų tiekimo ir komplektacijos skyrių inžinierės pareigoms. Darbas buvo susijęs su šiluminių tinklų ir šiluminių elektrinių aprūpinimu medžiagomis bei įrenginiais. 1971 m. baigė universitetą ir įgijo ekonomistės kvalifikaciją. 1978 m. perkelta į VGEEV Metrologijos tarnybą inžinierės pareigoms. Pagrindinis darbas buvo susijęs su šilumos ir elektros matavimo prietaisų atsarginių dalių tiekimu, realizacija, sutarčių sudarymu su tiesioginiais atsarginių dalių tiekėjais. Po metų paskirta Materialinio techninio tiekimo skyriaus viršininko pavaduotoja. Darbas buvo susijęs su visų Lietuvos energetikos sistemos įmonių aprūpinimu medžiagomis ir įrenginiais. 1990 m. pervesta į Gamybinio technologinio komplektavimo valdybą skyriaus viršininkės pareigoms, vėliau Lietuvos valstybinės energetikos sistemos filiale „Tena“ dirbo Įvairios produkcijos skyriaus viršininke. Likvidavus filialą „Tena“, perkelta į Vilniaus elektros tinklus ekonomistės pareigoms. Nuo 2001 m. dirba AB „Lietuvos energija“ Aprūpinimo departamento Pirkimų skyriuje vyresniąja specialiste, kur organizuoja ir vykdo įrenginių, kitų medžiagų, reikalingų energetikos objektų eksploatacijai, pirkimų procedūras. Per visą savo darbinę veiklą už gerą darbą daug kartų buvo skatinama padėkomis ir garbės raštais.

KASEVIČIUS Vytautas gimė 1934 m. vasario 10 d. Viešintų mstl., Kupiškio r. Baigęs Novosibirsko elektromechanikos institutą (specialybė – elektros tiekimas miestams ir pramonės

Vytautas Kasevičius

įmonėms), įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1965–1969 m. dirbo Altajaus krašte, Barnaulo miesto fabrike „Transmaš“ elektriku. Grįžęs į Lietuvą 1969 m. dirbo Panevėžio ET relinės apsaugos ir automatikos tarnybos inžinieriumi, nuo 1971 m. – vyr. inžinierius, nuo 1972 m. – vyr. meistras, 1995–1997 m. – vėl inžinierius.

Mirė 2005 m. balandžio 18 d.

KASPARAVIČIUS Laimutis gimė 1959 m. gegužės 17 d. Lekėčių k., Šakių r. 1974–1978 m. mokėsi Kauno politechnikume, 1979–1984 m. – Kauno politechnikos instituto Statybos ir santechnikos fakultete. Nuo 1984 m. dirbo Šakių šilumos tinkluose vyr. inžinieriumi. Nuo 1994 m. – AB „Lietuvos energija“ filialo Kauno šilumos tinklai padalinio Šakių šilumos tinklai viršininkas, 1997–2000 m. – AB „Kauno energija“ filialo Šakių šilumos tinklai direktorius, 2001–2005 m. – UAB „Šakių šilumos tinklai“ gen. direktorius. Laisvalaikio mėgsta sportą ir muziką.

Laimutis Kasparavičius

KAUNIETIS Vidmantas gimė 1947 m. gegužės 10 d. Kaune. 1965 m. baigė Kavarsko vidurinę mokyklą. Nuo 1966 m. dirbo šaltkalviu Tekstilės pramonės mokslinio tyrimo institute, nuo 1969 m. tapo Kauno tvirtinimo detalių gamyklos šaltkalviu, 1969–1972 m. – Automatizacijos priemonių eksperimentinės gamyklos, nuo 1972 m. – Kauno šilumos tinklų šaltkalvis. Už ilgametį darbą apdovanotas Ūkio ministerijos padėkos raštu. Dirba nuolat keldamas savo kvalifikaciją, ilgametę patirtį perduoda jauniems darbuotojams. Laisvalaikio mėgsta užsiimti sodininkyste.

Vidmantas Kaunietis

KAZILIŪNAS Kęstutis gimė 1936 m. rugpjūčio 1 d. Vyčių k., Panevėžio r. 1955 m. baigė Biržų 2-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto elektros stočių ir sistemų specialybę. Baigęs 1960 m. dirbo Sąjunginio žuvininkystės instituto Klaipėdos skyriuje konstruktoriumi. Nuo 1963 m. buvo Lietuvos valstybinės rajoninės elektrinės bloko mašinistas, vyr. mašinistas, nuo 1965 m. – pamainos viršininkas, nuo

Kęstutis Kaziliūnas

1969 m. – Tiekimo skyriaus viršininkas, nuo 1975 m. – Remonto tarnybos katilų meistras. 1977 m. dirbo Montavimo statybos valdyboje Nr. 90 skyriaus viršininko pavaduotoju. Nuo 1977 m. – Kauno energetikos remonto įmonės turbinų meistras. Nuo 1980 m. – Vilniaus termofikacinės elektrinės elektros cecho viršininko pavaduotojas, nuo 1981 m. – cecho pamainos viršininkas. 2002–2003 m. – UAB „Vilniaus energija“ vyresnysis pamainos viršininkas Vilniaus 3-iojoje elektrinėje. Dabar pensininkas.

Juozapas Rimutis
Kazlauskas

Zenonas Kėkštas

KĖKŠTAS Zenonas gimė 1926 m. kovo 1 d. Biržuose, darbininkų šeimoje. Baigęs Biržų gimnaziją 1942 m. įstojo mokytis į Vilniaus industrinį technikumą, kurį baigė 1947 m. ir įgijo elektrotechniko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti nuo 1947 m. elektromonteriu Vilniaus energijos rajono elektros tinklų skyriaus kabelių ir transformatorių eksploatacijos brigadoje, vėliau brigadininku, meistru, Vilniaus energijos rajono tarnybos budinčiuoju dispečeriu. 1951–1992 m. buvo Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Vyriausiosios dispečerinės tarnybos vyresnysis dispečeris. Per visą darbo veiklą labai gerai pažino dispečerinio darbo specifiką. Už tipinę patobulinto tiltelio 110 kV pastotės schemą jam suteiktos išradėjo autoriaus teisės. Tobulinosi Leningrado, Maskvos ir Rygos dispečerių kvalifikacijos kėlimo kursuose. Yra išspausdinęs straipsnių laikraščio „Žiburiai“ ir

žurnale „Mokslas ir technika“. Siekdamas paskatinti jaunimą studijuoti energetikos specialybę iniciavo V. Karcevo 1978 m. knygos „Didžiųjų lygčių paslaptys“ išleidimą lietuvių kalba. 1998 m. buvo atliekama AB „Lietuvos energija“ vyriausiosios dispečerinės tarnybos dispečerinio pulto patalpų rekonstrukcija ir Z. Kėkštas buvo laikinai, iki 2000 m. gegužės mėn., priimtas dirbti dispečeriu darbui su rangovais. Apdovanotas įvairiais pagyrimo raštais, LR Prezidento V. Adamkaus padėkos raštu.

KEMBRĖ Juozas gimė 1943 m. lapkričio 26 d. Videikių k., Plungės r. 1962–1967 m. mokėsi Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultete ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1967–1976 m. dirbo Lietuvos elektrinėje šilumos matavimų ir automatikos cecho pamainos viršininku, elektrinės profesinės sąjungos komiteto pirmininko pavaduotoju. 1976 m. buvo išrinktas Elektrinių ir elektrotechnikos pramonės darbininkų profesinės sąjungos Lietuvos respublikinio komiteto sekretoriumi, nuo 1991 m. renkamas Lietuvos energetikos darbuotojų profesinių sąjungų federacijos pirmininko pavaduotoju. Yra Energetikos neformaliojo švietimo asociacijos pirmininkas, rengia medžiagą ir vykdo Lietuvos energetikos darbuotojų neformalų švietimą, rengia jaunimo profesinio meistriškumo, teisinių, darbų saugos žinių konkursus. Daug dėmesio skiria energetikų kultūrinei sportinei veiklai, organizuoja įvairius sporto turnyrus. Už aktyvią visuomeninę patriotinę, kultūrinę, sportinę veiklą apdovanotas LR Prezidento, LR Seimo Pirmininko, LR Ministro Pirmininko, Vilniaus miesto mero, Kūno kultūros ir sporto departamento generalinio direktoriaus padėkos raštais.

Juozas Kembrė

Napalys Keršys

KERŠYS Napalys gimė 1945 m. vasario 20 d. Auguškių k., Anykščių r. Baigė Kauno politechnikos institutą (specialybė – elektros pavaros ir pramonės įrenginių automatizavimas) ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1966 m. dirbo Panevėžio elektros tinkle: techniką, vėliau inžinierius, nuo 1969 m. – meistras, nuo 1973 m. – vyr. meistras, nuo 1979

m. – relinės apsaugos ir automatikos tarnybos vyr. meistras, nuo 1987 m. – viršininkas, nuo 2003 m. – Tinklo eksploataavimo tarnybos Relinės apsaugos grupės vadovas, nuo 2004 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai Panevėžio regiono Pastočių ir linijų skyriaus vadovaujantysis inžinierius.

KESIŪNAS Vilius gimė 1950 m. gruodžio 4 d. Miliūnų k., Pandėlio vls., Rokiškio aps., ūkininkų šeimoje. 1968 m. baigė Pandėlio vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą, kurį baigęs 1973 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Vėliau dvejus metus tarnavo priešlėktuvinės gynybos kariuomenėje karininku. Nuo 1975 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinklų rajone. Dirbo dispečeriu, inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi, viršininko pavaduotoju. 1986–1995 m. dirbo VGEEV Elektros tinklų ir žemės ūkio elektrifikavimo tarnybos viršininko pavaduotoju, vedančiuoju inžinieriumi, 1995–2001 m. – AB „Lietuvos energija“ Elektrotechnikos tarnybos vedančiuoju inžinieriumi, grupės vadovu, Technikos skyriaus viršininku. Nuo 2002 m. iki šiol yra AB Rytų skirstomieji tinklai Elektros tinklo skyriaus viršininkas.

KISIELIUS Augustinas Stanislovas gimė 1935 m. rugpjūčio 28 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1954 m. sidabro medaliu baigė vidurinę mokyklą Vilniuje. 1954–1960 m. mokėsi Maskvos energetikos instituto Elektros energetikos fakultete, kurį baigė su pagyrimu ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Baigęs mokslus 1960 m. pradėjo dirbti Vilniuje, Energetikos ūkio valdybos centrinėje relinės apsaugos ir automatikos tarnyboje inžinieriumi. Vėliau dirbo vyresniuoju inžinieriumi, tarnybos viršininko pavaduotoju. 1969 m. vieneriems metams buvo komandiruotas į Iraką. Grįžęs iš komandiruotės toliau dirbo Centrinės relinės apsaugos automatikos ir matavimų tarnybos viršininko pavaduotoju. 1977 m. buvo paskirtas Vyriausiosios dispečerinės tarnybos viršininko pavaduotoju. Čia vadovavo sistemos režimų tvarkymui, didelį dėmesį skyrė automatinio dispečerinio valdymo sistemos įgyvendinimui. 1993 m. paskir-

Vilius Kesiūnas

Augustinas Stanislovas Kisieličius

tas Vyriausiosios dispečerinės tarnybos viršininku. Po ketverių metų pervestas dirbti vadovaujančiuoju inžinieriumi. Dirbo iki 2000 m., kol išėjo į pensiją. Ne kartą apdovanotas garbės raštais bei piniginėmis premijomis.

Mirė 2003 m. spalio mėn., palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

KLIMAVIČIENĖ Nijolė gimė 1948 m. kovo 8 d. Vilniuje, tarnautojų šeimoje. 1966 m. baigė Kauno m. J. Aleksonio vidurinę mokyklą. Tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos instituto Automatikos ir telemechanikos fakultetą, kurį baigė 1971 m. ir įgijo inžinierės elektrinės kvalifikaciją. 1971–1975 m. dirbo Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos „Sigma“ konstruktorių biure, Išorinių įrenginių skyriuje, inžiniere. 1975 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Centrinėje dispečerinio ir technologinio valdymo priemonių tarnyboje vyresniąja inžiniere. Vėliau, keičiantis įmonės struktūrai, perkelta vadovaujančiosios inžinierės, sektoriaus viršininkės pareigoms. Vadovavo pavaldžios būdinčiųjų inžinierių grupės darbui, organizavo sisteminių ir tarp sisteminių ryšių bei teleinformacijos kanalų operatyvinę ir techninę priežiūrą, gedimų šalinimą, kontroliavo jų apskaitą ir kvalifikuotą priežasčių tyrimą, techniškai ruošė pavaldų operatyvinį personalą, rengdama avarines ir priešgaisrines treniruotes. Buvo atsakinga už AB „Lietuvos energija“ centrinio telekomunikacijų mazgo ir elektrinio maitinimo įrenginių techninę priežiūrą. Besikeičiant telekomunikacijų sistemų technologijoms teko užsiimti skaitmeninės ryšių ir duomenų perdavimo įrangos derinimo darbais. 2004 m. perkelta dirbti į ITTC Dokumentų ir projektų valdymo skyrių grupės vadove. Eidama šias pareigas organizuoja ir koordinuoja naujai sukurtos Projektų valdymo grupės veiklą, dalyvauja įgyvendinant investicinius bendrovės projektus, tarpininkauja tarp ITTC skyrių ir Energetikos plėtros departamento darbuotojų. Yra darbšti, pareiginga, su skiriamomis užduotimis susidoroja gerai. Turi autoritetą tarp pavaldžių darbuotojų, noriai dalijasi sukaupta patirtimi ir žiniomis, sugeba nustatyti veiklų prioritetus ir nu-

Nijolė Klimavičienė

kreipti darbuotojų pastangas bei energiją svarbiausiems uždaviniais spręsti. Ne kartą buvo paskatinta pinigineis premijomis, apdovanota garbės raštais.

KLIMAVIČIUS Rapolas gimė 1948 m. liepos 13 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1966 m. baigė Kauno m. J. Jablonskio vidurinę mokyklą ir tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos instituto Automatikos ir telemechanikos fakultetą. 1971 m. jį baigė ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1972 m. priimtas dirbti į VGEEV Centrinę dispečerinių ir technologinių valdymo priemonių tarnybą vyresniuoju inžinieriumi. 1975 m. perkeltas į sektoriaus viršininko pareigas. Vadovavo aparatūros remonto, modernizacijos, eksperimentinio konstravimo darbams ir teikė racionalizacinius pasiūlymus. Sukūrė kintamosios srovės elektromagnetų laiko reguliavimo metodą ir jį pritaikė katilinių mazuto tiekimo vožtuvams valdyti. 1996 m. perkeltas dirbti Ryšių ir teleinformatikos tarnybos viršininko pavaduotoju dispečerinio valdymo sistemų strategijos, vystymo ir diegimo klausimais. Nuo 2004 m. dirba Duomenų tinklo skyriuje sektoriaus viršininku, dalyvauja rengiant rekonstruojamų transformatorių pastochių valdymo sistemų projektavimo užduotis, vertinant techninius projektus ir konkursinius pasiūlymus, koordinuoja sektoriaus darbuotojų veiklą bei jų profesinį ugdymą, padeda kurti dispečerinio valdymo sistemų strategiją. Rengė AB „Lietuvos energija“ ryšių ir teleinformacinės sistemos būklės įvertinimo ir strateginio išvystymo studiją kartu su užsienio specialistais. Dalyvauja parodose, seminaruose ir tiesioginėse konsultacijose su įvairiomis užsienio bei Lietuvos firmomis. Ne kartą buvo paskatintas pinigineis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

KOMSA Semionas gimė 1924 m. vasario 26 d. Bakštų k., Gardino sr., Baltarusijoje, valstiečių šeimoje. 1967 m. baigė Vilniaus universitetą ir įgijo juristo kvalifikaciją. Lietuvos energetikos sistemoje dirbo nuo 1950 m. buhalteriu-revizoriumi. 1951 m. paskirtas energetikos sistemos vyriausiuoju buhalteriu. Iki 1964 m. vadovavo energetikos įmonėms ir organizaci-

joms (sprendė finansinius klausimus). Daug dirbo Lietuvos energetikos sistemoje diegiant 1962 m. skaičiavimo mašinų stotį. Atliko didelį paruošiamąjį darbą buhalteriniams uždaviniams skaičiuoti įvedant elektroninę skaičiavimo mašiną „Minsk-22“. Ne kartą buvo paskatintas pinigineis premijomis, apdovanotas garbės raštais. Nuo 1996 m. – pensininkas.

KONČIUS Kęstutis gimė 1946 m. sausio 1 d. Virmėnų k., Telšių r. 1952–1959 m. mokėsi Nerimdaugų septynmetėje mokykloje. Šeimai persikėlus gyventi į Kauną, mokėsi Kauno 5-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1963 m. 1963–1967 m. dirbo tuometinėje F. Dzeržinskio staklių gamykloje šaltkalviu, 1968 m. – Automatizacijos priemonių gamykloje, 1968–1973 m. – „Kotono“ fabrike. 1967 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto pramonės šiluminės energetikos specialybę ir 1973 m. baigė, įgydamas inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1974 m. pradėjo dirbti inžinieriumi technologu Kauno energetikos remonto įmonėje. Tais pačiais metais pervestas dirbti į turbinų cechą meistrui, 1977 m. – vyr. meistrui. Įmonėje įkūrus atominį cechą, 1981 m. paskirtas šio cecho viršininko pavaduotoju. 1987 m. paskirtas turbinų cecho viršininko pavaduotoju, o 1991 m. – jo viršininku. Dirbo Elektrėnų, Vilniaus, Mažeikių, Kruonio, Kauno, Vorkutos, Uchtos elektrinėse ir kituose energetiniuose objektuose. Už gerą darbą ne kartą skatintas įmonės vadovybės, „Lietuvos energijos“ vadovų, apdovanotas LR Ministro Pirmininko garbės raštu.

KRAJAUSKAS Aloizas gimė 1936 m. birželio 24 d. Kubiliškių k., Kelmės r. 1954 m. baigė Kėdainių vidurinę mokyklą, 1964 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirbo nuo 1964 m.: turbinų cecho mašinisto padėjėju, mašinistu, nuo 1965 m. – katilų ir turbinų cecho vyresniuoju mašinistu, pamainos viršininku, nuo 1975 m. – Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro pamainos viršininku, nuo 1984 m. – remonto tarnybos vyresniuoju inžinieriumi, vedančiuoju inžinieriumi. Duktė Edit dirba Lietuvos elektrinėje.

Mirė 1999 m. Palaidotas Elektrėnų kapinėse.

Rapolas Klimavičius

Semionas Komsa

Kęstutis Končius

Aloizas Krajauskas

Danielius
Krišilevičius

KRISIULEVIČIUS Danielius gimė 1958 m. birželio 14 d. Vėžionių k., Alytaus r. 1976 m. baigė Daugų vidurinę mokyklą, 1981 m. – Kauno technologijos universitetą, elektros sistemų ir tinklų specialybę, tapo inžinieriumi elektriku. 1981 m. pradėjo dirbti Alytaus elektros tinklų Relinės apsaugos ir automatikos tarnybos inžinieriumi, vėliau pirmosios grupės meistru. 1989 m. tapo Relinės apsaugos tarnybos viršininku, nuo 2003 m. buvo Tinklo eksploatavimo tarnybos relinės apsaugos grupės vadovas. Nuo 2004 m. iki šiol dirba AB Rytų skirstomieji tinklai Tinklo eksploatavimo tarnybos Alytaus skyriaus viršininku. Pasiformėję diegiant relinę apsaugą ir automatiką Alytaus regiono elektros linijose, aktyviai dalyvavo plečiant ir automatizuojant elektros ūkį. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

Donatas Kriščiukaitis

KRIŠČIUKAITIS Donatas gimė 1927 m. gegužės 11 d. Kaltinėnų mstl., Šilalės r. 1945 m. baigė Kauno aukštesniąją technikos mokyklą ir pradėjo dirbti Kauno energijos rajone elektromonteriu, techniku, Petrašiūnų elektrinėje budėtoju valdymo pulte. Dirbdamas studijavo Kauno universitete. 1951 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1951–1957 m. dirbo Petrašiūnų statybos montavimo valdyboje elektromontavimo darbų vykdytoju Petrašiūnų, Rėkyvos ir Klaipėdos elektrinėse, 1957–1963 m. Valstybiniame moksliniame technikos ir Valstybiniame mokslinių tyrimo darbų koordinavimo komitetuose vyriausiuoju specialistu elektros tinklų ir energetinės sistemos plėtros klausimais, buvo Nuolatinės energetikos ugdymo komisijos narys. 1963–1992 m. dirbo Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute energetinių sistemų projektavimo sektoriaus vadovu, vyriausiuoju specialistu, dalyvavo sudarant Lietuvos ir atskirų miestų elektros tinklų plėtros schemas. 1968–1972 m. skaitė paskaitas Kauno politechnikos institute, dalyvavo Lietuvos energetikos mokslinės techninės draugijos veikloje, parašė daugiau kaip 30 mokslinių straipsnių. 1992 m. išėjo į pensiją, dalyvauja Kauno klubo „Elektra“ veikloje, atliko mokslinių tyrimo darbų elektros tinklų ir energetinės sistemos plėtros srityje.

Gediminas
Kriščiūnas

KRIŠČIŪNAS Gediminas gimė 1952 m. liepos 27 d. Šiauliuose, darbininkų šeimoje. 1959–1970 m. mokėsi ir baigė Šiaulių 6-ąją vidurinę mokyklą. 1970–1978 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Skaičiavimo technikos fakultete elektroninių skaičiavimo mašinų specialybę ir įgijo inžinieriaus kvalifikaciją. 1973–1975 m. tarnavo armijoje. 1978–1981 m. dirbo Telšių skaičiavimo technikos mašinų gamykloje inžinieriumi, 1981–1991 m. Lietuvos elektrinėje – konstruktorių grupės inžinieriumi, vėliau – Kapitalinės statybos skyriaus inžinieriumi, profesinės sąjungos pirmininko pavaduotoju. Nuo 1991 m. iki šiol yra Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės Tiekimo transporto skyriaus viršininkas, profesinės sąjungos pirmininkas.

KRIVOŠEIN Georgij gimė 1953 m. balandžio 14 d. Permėje (Rusija). 1976 m. baigė Tomsko politechnikos institutą, 2001 m. – Lietuvos energetikos instituto aspirantūrą. Technikos mokslų daktaras. 1976–1982 m. dirbo Krasnojarsko kalnų chemijos kombinate fizikos tyrimo inžinieriumi. 1982 m. pradėjo dirbti Ignalinos AE Branduolinės saugos skyriuje vyresniuoju inžinieriumi, 1991 m. – Ignalinos AE Branduolinės saugos skyriuje laboratorijos viršininku, nuo 1999 m. – branduolinės saugos skyriaus viršininkas. Paskelbė ne vieną straipsnį apie atominių elektrinių saugą. 2004 m. apdovanotas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko garbės raštu. Žmona Irina, IAE Chemijos cecho radiochemijos laboratorijos viršininkė. Laisvalaikio pomėgiai: kalnų slidinėjimas, povandeninis plaukimas, žūklė.

Georgij Krivošein

KRUKOVSKIJ Viktor gimė 1927 m. vasario 2 d. Zagalji k., Bobruisko aps., Baltarusijoje. 1944–1952 m. tarnavo armijoje. Demobilizuotas apsistojo Vilniuje ir dirbo Vilniaus termofikacinėje elektrinėje Nr. 2 būdinčiuoju inžinieriumi. Dirbdamas pradėjo mokytis ir 1968 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą, mašinų gamybos ir pjovimo įrengimų technologijos specialybę, tapo inžinieriumi mechaniku. Susikūrus Vilniaus šilumos tinklų įmonei 1968 m. buvo pervestas dirbti šilumos tinklų rajono viršininku. Aktyviai dalyvavo sta-

Viktor Krukovskij

Juozas Krunglevičius

tant požeminį Vilniaus šilumos tinklų ūkį bei siurbines, buvo geras organizatorius ir turėjo didelį autoritetą. Daug kartų buvo apdovanotas garbės ir padėkos raštais. Nuo 1987 m. – pensininkas.

KRUNGLEVIČIUS Juozas gimė 1946 m. birželio 30 d. Kaune. 1961–1965 m. mokėsi Kauno politechnikumo Elektrotechnikos skyriuje. 1965–1971 m. Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Energetikoje – nuo 1974 m. Į Vilniaus termofikacinę elektrinę pervestas iš Kauno TE, pradėjo darbą 1981 m. elektros ceche inžinieriumi. Nuo 1988 m. – viršininko pavaduotojas.

Juozas Algirdas Kupčinskas

KUPČINSKAS Juozas Algirdas gimė 1945 m. kovo 19 d. Pilviškių mst., Vilkaviškio r. 1969 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo šilumos, dujų tiekimo ir vėdinimo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją. Nuo 1969 m. iki 1972 m. buvo Ukmergės kaimo mechanizuotosios kolonos darbų vykdytojas, 1972–1983 m. – Komunalinio ūkio projektavimo instituto Ukmergės skyriaus viršininkas, 1983–1988 m. – Komunalinio kombinato vyriausiasis inžinierius. Nuo 1988 m. – Ukmergės šilumos tinklų UAB „Ukmergės energija“ direktorius. Yra pasiskelbęs straipsnių rajoninėje spaudoje apie šilumos ūkio reikalus. Pasižymėjo kurdamas Ukmergės miesto šilumos ūkį: modernizuojant, sužiedinant katilines ir jas sujungiant į bendrą tinklą. Laisvalaikio pomėgiai: sportas, žvejyba.

Virgilijus Vaidotas Kupliauskas

KUPLIAUSKAS Virgilijus Vaidotas gimė 1937 m. gegužės 24 d. Klaipėdoje. 1954–1959 m. Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete mokėsi pramonės šiluminės energetikos specialybės. 1959–2001 m. dirbo Pramonės statybos projektavimo instituto Šiluminės technikos skyriuje katilinių sektoriaus viršininku, projekto dalies vadovu. Nuo 2001 m. – UAB „Energetinių projektų centras“ projekto dalies vadovas. Aktyviai dalyvavo projektuojant daugelį šilumos ūkio objektų. Laisvalaikio pomėgis – muzika.

KUZNECOVAS Pavelas gimė 1958 m. sausio 14 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1974 m. baigęs Kauno 11-ąją vidurinę mokyklą įstojo į Kauno politechnikos institutą, elektros tiekimo pramonės įmonėms, miestams ir žemės ūkiui specialybę. 1979 m. baigęs institutą įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbo veiklą pradėjo 1979 m. Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Energijos realizavimo įmonės Vilniaus skyriaus inspektoriumi. Nuo 1983 m. dirbo Energetikos priežiūros Vilniaus tarprajoninio skyriaus viršininko pavaduotoju, vėliau – Paskirstymo ir kontrolės skyriaus viršininku. 1991 m. perėjo dirbti į Lietuvos valstybinės energetikos sistemos Vyriausiąją dispečerinę tarnybą sektoriaus viršininku. 1994 m. reorganizavus Patikimumo ir saugumo technikos tarnybą, paskirtas Saugos darbe ir inspekcijos tarnybos viršininku. Nuo 1996 m. buvo Energijos realizavimo centro vartotojų analizės skyriaus viršininkas, Skirstomojo tinklo Elektros realizavimo skyriaus viršininkas, AB Rytų skirstomieji tinklai Elektros apskaitos skyriaus viršininkas. Po reorganizacijos dirba Rinkos departamento Perdavimo tinklo operatoriaus komercijos skyriaus viršininku. Jis yra aukštos kvalifikacijos, organizuotas, reiklus ir nuolat gilinantis profesines žinias darbuotojas bei vadovas. Už gerą darbą ne kartą buvo skatinamas garbės raštais ir kitais apdovanojimais.

Pavelas Kuznecovas

KVARACIEJUS Antanas gimė 1948 m. birželio 1 d. Kriokšlio k., Varėnos r. 1963 m. baigė Rudnios aštuonmetę mokyklą, 1967 m. – Vilniaus politechnikumą, 1979 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1987 m.: katilų ir turbinų cecho maitinimo siurblių mašinistas, bloko mašinistas, vyresnysis bloko mašinistas, nuo 1975 m. – Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro vyresnysis mašinistas, pamainos viršininkas. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgis – grybavimas.

Antanas Kvaraciejus

L

Vytautas Laurinaitis

LAURINAITIS Vytautas gimė 1928 m. gruodžio 12 d. Gabiškių k., Eržvilko vls., Tauragės aps., valstiečių šeimoje. 1936 m. pradėjo mokytis Rudkiškių pradinėje mokykloje, vėliau Tauragės, Skaudvilės ir Eržvilko gimnazijose. 1948 m. baigęs Eržvilko gimnaziją dirbo mokytoju Tauragės apskrities Pagėgių rajone. 1953 m. pradėjo dirbti Lietuvos statybos ir montavimo treste dešimtininku, o nuo 1956 m. – Antalieptės statybos ir montavimo valdybos dešimtininku, vėliau meistru. 1959 m. Antalieptės statybos ir montavimo valdybą prijungus prie Anykščių statybos ir montavimo valdybos, jam buvo patikėtos meistro pareigos, vėliau dirbo darbų vykdytoju ir vyr. darbų vykdytoju statant elektros perdavimo linijas bei montuojant transformatorines pastotes Dusetų, Zarasų, Rokiškio, Utenos, Ukmergės, Anykščių, Molėtų, Ignalinos ir kituose rajonuose. Vadovavo elektrikų brigadoms, statančioms ir 110 kV elektros tiekimo linijas iš Ignalinos atominės elektrinės. Pasižymėjo kaip kompetentingas, mokantis gerai organizuoti pavestą darbą, turėjo autoritetą tarp darbuotojų. Aktyviai dalyvavo įmonės kultūriniame gyvenime, buvo vyrų choro dainininkas. Apdovanotas Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos, Energetikos statybos tresto garbės raštais. 1989 m. išėjo į pensiją.

Mirė 1992 m., palaidotas Anykščių kapinėse.

LEGAS Juozas gimė 1943 m. birželio 20 d. Daunaikių k., Anykščių r., valstiečių šeimoje. Mokėsi Mičionių pradinėje mokykloje, po to Mickūnų septynmetėje, o vėliau J. Biliūno vidurinėje mokykloje. Pablogėjus materialinei padėčiai, pradėjo dirbti Anykščių ligoninėje ir tęsė mokslus Anykščių darbo jaunimo

Juozas Legas

vidurinėje mokykloje. Nuo 1964 m. dirbo elektromontuotoju Anykščių SMV ir mokėsi Šiaulių K. Didžiulio politechnikume, Žemės ūkio elektrifikavimo skyriuje. 1975 m. įgijo elektriko techniko specialybę. Nuo 1975 m. perkeltas dirbti meistru, vadovauja AB „Anykščių energetinė statyba“ elektrifikacijos brigadai. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir pinigėmis premijomis.

LEIPUS Povilas gimė 1937 m. gegužės 30 d. Magutiškių k., Zarasų aps., valstiečių šeimoje. 1946–1955 m. mokėsi Zarasų vidurinėje mokykloje. 1956–1961 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete automobilių transporto eksploatacijos specialybę ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1961–1963 m. dirbo Zarasų autokelių valdyboje mechaniku, 1963–1964 m. – Zarasų ATK viršininku, o 1964 m. pradėjo dirbti Lietuvos elektrinėje metalų laboratorijos vyresniuoju inžinieriumi, vėliau – remonto tarnybos vyresniuoju meistru. Nuo 1988 m. yra Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės mašinų cecho viršininkas. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės raštais.

Povilas Leipus

LESKAUSKAS Pranas gimė 1943 m. kovo 16 d. Jokubaičių k., Kėdainių r. 1962 m. baigė Gudžiūnų vidurinę mokyklą, 1967 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1968 m. dirba Lietuvos elektrinėje: iš pradžių – katilų ir turbinų cecho bloko mašinistas, vyresnysis mašinistas, pamainos viršininkas, 1986–1991 m. buvo Amyndeono elektrinės (Graikija) pamainos viršininkas, vyresnysis inžinierius. Grįžęs į Lietuvos elektrinę ėjo Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro pamainos viršininko pareigas, nuo 1992 m. – Remonto tarnybos turbinų remonto baro meistras, nuo 1994 m. – turbinų remonto baro vyresnysis meistras. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikį mėgsta leisti sode. Sūnus Tomas yra Lietuvos elektrinės darbuotojas.

Pranas Leskauskas

Josif Levit

LEVIT Josif gimė 1932 m. gegužės 19 d. Panevėžyje, tarnautojų šeimoje. 1938 m. pradėjo lankyti mokyklą. 1941 m. kartu su tėvais evakavosi į Kirovo sritį, kur toliau tęsė mokslus mokykloje. 1945 m. grįžo iš evakuacijos į Vilnių ir mokėsi 4-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1952 m. Tais pačiais metais įstojo į Vilniaus universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. 1957 m. jį baigė ir įgijo fiziko kvalifikaciją. 1958 m. pradėjo dirbti Vilniaus tarptautinėje telefonų stotyje. Tais pačiais metais perėjo į Energetikos ūkio valdybos šiluminę tarnybą dirbti inžinieriumi, vėliau vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu. 1976 m. paskirtas Metrologijos tarnybos viršininku. Pasiiekė, kad jo vadovaujama tarnyba tapo viena iš pirmaujančių TSRS. 1991 m. perkeltas į LVES filialą – elektros skaitiklių remonto įmonę „Diskas“. 1994 m. grįžo laikinai, 3 mėnesiams, dirbti inžinieriumi į Metrologijos tarnybą ir tais pačiais metais išvažiavo į Izraelį.

Rimvydas Jonas Lyberis

LYBERIS Rimvydas Jonas gimė 1940 m. spalio 10 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1947–1957 m. mokėsi Prienų vidurinėje mokykloje. 1957–1962 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultete elektros stočių ir sistemų specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1962 m. pradėjo dirbti Lietuvos elektrinėje elektros laboratorijos meistru, vėliau vyresniuoju inžinieriumi, vyresniuoju meistru. Nuo 1988 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės elektros laboratorijos viršininku. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės raštais.

Gediminas Lynikas

LYNIKAS Gediminas gimė 1957 m. spalio 22 d. Žagarėje, Joniškio r. 1975 m. baigė Žagarės vidurinę mokyklą, 1980 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1980 m. – buvo Remonto tarnybos katilų remonto baro meistro padėjėjas, nuo 1982 m. – Remonto tarnybos turbinų remonto baro meistras, vyresnysis meistras, nuo 1996 m. – turbinų remonto baro viršininko pavaduotojas, nuo 2004 m. – turbinų remonto baro viršininkas. Už gerą darbą apdova-

notas įmonės padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai: turizmas, medžioklė.

LINKEVIČIUS Vytenis Liudas gimė 1942 m. rugpjūčio 4 d. Vilniuje, tarnautojų šeimoje. 1961 m. baigė Vilniaus A. Vienuolio vidurinę mokyklą, 1967 m. – Kauno politechnikos instituto pramonės šiluminės energetikos specialybę. Jam pripažinta inžinieriaus mechaniko kvalifikacija. Vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje pradėjo dirbti 1967 m. Elektros stočių remonto ir elektrifikavimo tarnyboje inžinieriumi. Atliko žemo slėgio turbinų bandymus, jas rekonstruojant į termofikacinį režimą. Planavo oro baseino ir vandens užteršimo mažinimo priemones ir vykdė jų kontrolę. 1977 m. perkeltas dirbti į Perspektyvinio vystymo tarnybą (vėliau Strategijos skyrius) vyresniuoju inžinieriumi. Atliko šiluminių bei negamybinės paskirties objektų statybos planavimo darbus ir organizavo minėtų objektų projektų ekspertizę. Vėliau kartu su skyriaus specialistais rengė valstybės investicijų energetikos sektoriuje vystymo programą, ekonominius skaičiavimus, susijusius su Lietuvos ir Lenkijos energetinių sistemų sujungimu. Nuo 2000 m. dirba AB „Lietuvos energija“ Plėtros departamento Energetikos sistemos planavimo skyriuje vyresniuoju inžinieriumi. Atsakingas už klausimus, susijusius su Lietuvos energetikos sistemos plėtra, atstatymu, investicijų planavimu ir jų valdymu.

Vytenis Liudas Linkevičius

LIUTIKAS Napoleonas gimė 1928 m. rugsėjo 5 d. Plungėje. Mokėsi ir baigė Vilniaus politechnikumo mechanikos skyrių 1947 m., Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą (šiluminės energetikos specialybę) 1952 m. Iš pradžių dirbo KPI asistentu, nuo 1955 m. – vyr. dėstytoju. 1970 m. apgynė technikos mokslų daktaro disertaciją. Nuo 1980 m. Šiluminės energetikos katedros docentas. Mokslinių ir metodinių darbų sąrašė – 35 pavadinimai. Turi išradimų ir yra dviejų vadovėlių „Bendroji šiluminė technika“ (1974 m.) ir „Termohidromechanika“ (2001 m.) bendraautoris. 1987 m. tapo KPI geriausiųjų lektorių konkurso laureatu. Nuo 1993 m. – pensininkas. Laisvalaikio pomėgiai: sportas, šachmatai.

Napoleonas Liutikas

Valdas Lukoševičius

LUKOŠEVIČIUS Valdas gimė 1957 m. spalio 31 d. Babrų k., Lazdijų r. 1975 m. baigė Kauno 15-ąją vidurinę mokyklą, 1980 m. Kauno politechnikos institute įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. Mokslinio darbo kryptis – šiluminių elektrinių energetinių katilų eksploatacijos charakteristikų gerinimas. 1987 m. tyrimų rezultatai buvo apibendrinti technikos mokslų daktaro disertacijoje „Kenksmingų medžiagų susidarymo slopinimas dujų-mazuto katiluose su aukšto šiluminio įtempimo kūryklomis“, kurią apgynė Talino politechnikos institute. Stažavosi Islandijos, Airijos ir Danijos universitetuose. 1980 m. pradėjo dirbti tuometinio Kauno politechnikos instituto šiluminės energetikos katedroje. Nuo 1991 m. buvo Kauno technologijos universiteto Šilumos ir atomo energetikos katedros docentas, vadovavo Termosistemų analizės ir optimizavimo centrui. 1998–2001 m. ėjo UAB „Ekotermijos“ serviso direktoriaus pareigas. 2001–2002 m. dirbo UAB „Termosistemų projektai“ direktoriumi. 2002 m. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu paskirtas dirbti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nariu. Paskelbė daugiau kaip 50 mokslinių straipsnių ir metodinių darbų, skaitė pranešimus tarptautinėse konferencijose Japonijoje, Danijoje, Portugalijoje ir kt.

M

MACEVIČIUS Vidmantas gimė 1956 m. liepos 5 d. Intos m., Komių autonominėje respublikoje (Rusija). Baigė Kauno politechnikos institutą, elektros sistemų specialybę, kvalifikacija – inžinierius-elektrikas. 1979 m. dirbo Mažeikių elektrinėje būdiniu elektromonteriu, vėliau – elektrinės pamainos viršininku, nuo 1983 m. – chemijos cecho viršininku, nuo 1989 m. – direktoriaus pavaduotoju, nuo 1990 m. – direktoriumi. 1999 m. tapo „Mažeikių naftos“ generaliniu direktoriumi, 2000 m. – Mažeikių rajono meru. Nuo 2003 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai Panevėžio elektros tinklų filialo direktorius, nuo 2004 m. iki šiol – AB Rytų skirstomieji tinklai Panevėžio regiono direktorius.

Vidmantas
Macevičius

MACIJAUŠKAS Edvardas gimė 1952 m. Altato k., Krasnojarsko kr., Rusijoje, tremtinio šeimoje. Į Lietuvą su tėvais grįžo 1955 m. Mokėsi Jurbarko vidurinėje mokykloje, 1970–1979 m. – Kauno politechnikos institute (elektros sistemų ir tinklų specialybės) ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1972 m. – elektromonteris Kauno elektros tinklų Kauno miesto elektros tinklų rajone. 1972–1974 m. tarnyba armijoje, nuo 1974 m. – vyresnysis elektromonteris Kauno elektros tinklų Jurbarko elektros tinklų rajone. 1975 m. perkeltas į Kauno elektros tinklų Kauno miesto elektros tinklų rajoną vyresniuoju elektromonteriu, nuo 1977 m. – meistras, vyr. meistras, nuo 1987 m. – viršininko pavaduotojas, nuo 1992 m. – Kauno elektros tinklų linijų tarnybos viršininko pavaduotojas, viršininkas, nuo 2001 m. – Kauno elektros tinklų vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojas. Restruktūrizavus AB „Lietuvos energija“ 2002 m. perkeltas į AB Vakarų skirstomieji tinklai

Edvardas
Macijauskas

Elektros tinklo direktoriaus pavaduotoju, po reorganizacijos – Elektros tinklo tarnybos Kauno regiono vadovas. Apdovano-
tas padėkos ir garbės raštais. Laisvalaikio pomėgis – parašiu-
tizmas, jis yra Kauno parašiutininkų klubo narys.

Gražina Makauskaitė

MAKAUSKAITĖ Gražina gimė 1942 m. vasario 10 d. Kulau-
tuvoje, Kauno r. 1965 m. baigė Kauno politechnikos institutą
ir įgijo inžinierės statybininkės specialybę. Nuo 1966 m. dirbo
inžiniere, vyresniąja inžiniere, vedančiąja inžiniere, grupės va-
dove. Per ilgą darbo laikotarpį Elektros tinklų projektavimo
institute ji pati ir jos vadovaujami projektuotojai įgyvendino
Lietuvoje pastatytų linijų, pastočių ir elektros tinklų gamybi-
nių bazių statybinės dalies projektus. Už gerą darbą apdova-
nota padėkomis ir garbės raštais.

Mykolas
Mankevičius

MANKEVIČIUS Mykolas gimė 1929 m. spalio 5 d. Baltaru-
sijoje, Vitebsko sr. 1935 m. pradėjo lankyti pradžios mokyklą.
1941 m., prasidėjus karui, mokslus teko nutraukti. Tėvai buvo
nužudyti, jis pats glaudėsi partizanų būryje. 1944 m. pradėjo
lankyti Vilniaus geležinkelių technikos mokyklą, ją baigęs mo-
kėsi Kauno politechnikume ir Politechnikos institute. 1956–
1960 m. dirbo partinį darbą. 1960–1992 m. buvo Kauno HE
direktorius. 1993 m. išėjo į pensiją. Už gerą darbą apdovano-
tas garbės ir padėkos raštais.

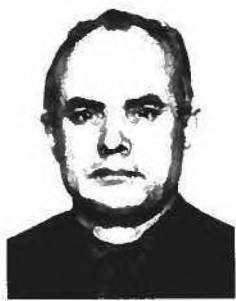

Aleksandras
Manomaitis

MANOMAITIS Aleksandras gimė 1945 m. kovo 25 d. Kau-
ne. Tėvas 1944 m. žuvo nacių koncentracijos stovykloje. Bai-
gęs septynmetę mokyklą Kauno vaikų namuose ir pasimokęs
šaltkalvio specialybės, 1961 m., būdamas 16 m., pradėjo dirbti
Kalvarijos vilnionių audinių fabrike, o vakarais mokėsi va-
karinėje vidurinėje mokykloje. 1964–1967 m. tarnavo armijo-
je. 1970 m. dirbo Lentvario kilimų fabrike meistro pavaduotoju,
1970–1988 m. Lietuvos elektrinėje šaltkalviu, o nuo 1988 m.
dirba Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje mašinų cecho
šaltkalviu-brigadininku. Tai sumanus, kruopštus, draugiškas,
aktyvus žmogus. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės
raštais.

MARGIS Algimantas gimė 1928 m. rugpjūčio 15 d. Uvainių
k., Pandėlio vls., Rokiškio aps. 1947 m. baigė Rokiškio gim-
naziją, 1953 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo elekt-
ros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. 1953–1959 m.
dirbo Žemės ūkio projektavimo institute, 1959–1963 m. –
Pramonės statybos projektavimo institute inžinieriumi, grupės
vadovu, vyriausiuoju specialistu. 1963–1992 m. buvo Lietu-
vos elektros tinklų projektavimo instituto elektros tiekimo li-
nijų sektoriaus vadovas, vyriausiasis specialistas. Jo vadovau-
jami darbuotojai išmoko projektuoti 110 ir 330 kV linijas.
1964 m. pirmą kartą suprojektavo 110 kV oro liniją, 1967 m.
– 330 kV oro liniją, 1979 m. – pirmąją 110 kV kabelinę
liniją. 1992 m. išėjo į pensiją.

Mirė 2004 m. liepos mėn., palaidotas Garliavos kapinėse.

Algimantas Margis

MARKEVIČIUS Juozapas gimė 1939 m. rugsėjo 18 d. Sirakių
k., Panevėžio r., smulkaus ūkininko šeimoje. 1957 m. Klaipė-
doje baigė vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos
instituto radijo aparatūros konstravimo ir gamybos technolo-
gijos specialybę. 1962 m. jį baigė ir įgijo radijo inžinieriaus
kvalifikaciją. Besimokydamas dirbo Kauno radijo gamykloje,
Kauno radijo matavimų institute. 1965 m. pradėjo darbą Lie-
tuvos elektrinės šilumos matavimų ceche meistru, vėliau dirbo
elektros ceche, ryšių grupėje. 1970 m. buvo pervestas į VGEEV
Centrinę ryšių ir telemechanikos tarnybą viršininko pavaduo-
toju. Darbą baigė Informacinių technologijų ir telekomunika-
cijų centro Plėtros ir rinkodaros skyriaus viršininko pavaduo-
toju ir 2003 m. išėjo į pensiją. Pagrindinė jo veiklos sritis buvo
ryšių ir teleinformatikos plėtra, paskutiniaisiais darbo metais
– šviesolaidinių ryšio linijų statyba.

Juozapas
Markevičius

MARKEVIČIUS Vytautas gimė 1954 m. liepos 20 d. Bagda-
nonių k., Trakų r. 1971 m. baigė Vievio vidurinę mokyklą,
1977 m. – Kauno politechnikos institutą, specialybė – inžinie-
rius elektrikas. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1977 m.: Re-
monto tarnybos šilumos matavimų ir automatikos remonto
baro meistro padėjėjas, inžinierius, vyresnysis inžinierius, meist-

Vytautas
Markevičius

ras, nuo 1996 m. – automatikos remonto baro vyresnysis meistras. Apdovanotas įmonės padėkos raštais.

Vidmantas Martikonis

MARTIKONIS Vidmantas gimė 1959 m. rugsėjo 5 d. Pasvalyje. 1977 m. baigė Vilniaus S. Nėries vidurinę mokyklą. 1977–1982 m. mokėsi Kauno politechnikos instituto Statybos fakultete, kur įgijo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją. Dar studijuodamas 1981 m. dalyvavo Mažeikių elektrinės, o nuo 1982 m. – ir Vilniaus TE-3 statyboje. Po studijų buvo priimtas meistru Vilniaus TE-3 Statybos-montavimo valdyboje. 1984 m. tapo darbų vykdytoju, 1987 m. – vyriausiuoju inžinieriumi. Jam dirbant įmonėje Vilniaus TE-3 Statybos-montavimo valdyba atidavė eksploatacijai pirmąjį (1983) ir antrąjį (1986) elektrinės energetinius blokus. 1986–1988 m. įmonė subrangos būdu atliko daugiau nei trijų milijonų rublių vertės statybos bei montavimo darbų Kaišiadorių HAE statyboje. 1987 m. jis buvo paskirtas įmonės generaliniu direktoriumi ir jai vadovavo iki 1999 m. (Vilniaus TE-3 Statybos-montavimo valdyba 1990 m. buvo pertvarkyta į Vilniaus TE-3 Statybos įmonę, o 1992 m., įvykus įmonės privatizacijai, reorganizuota į UAB „Termesta“). Vėliau jis pirmininkavo AB „Vilniaus energetinė statyba“ ir UAB „Ozas“ stebėtojų taryboms ir iki šiol yra AB „Klaipėdos energetika“ stebėtojų tarybos pirmininkas. Nuo 1998 m. iki dabar – AB „Krašto projektai“ generalinio direktoriaus patarėjas, nuo 2000 m. – Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narys, nuo 2002 m. iki dabar – Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narys, Ekonomikos ir finansų komiteto pirmininkas. Sudervėje yra įkūręs akmenų parką „Vilnoja“.

Aleksandras Sigitas Matelionis

MATELIONIS Aleksandras Sigitas gimė 1961 m. balandžio 7 d. Kaune. 1968–1979 m. mokėsi Kauno 7-ojoje vidurinėje mokykloje. 1984 m. baigė Kauno technologijos universitetą, šilumos, dujų tiekimo ir vėdinimo specialybę, ir įgijo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją. Po studijų pradėjo dirbti Kauno šilumos tinkluose inžinieriumi, nuo 1993 m. – vyr. meistru, nuo 1994 m. – Eksploatavimo tarnybos viršininko pavaduotoju, nuo 1997 m. – AB „Kauno energija“ filialo Kauno šilumos

tinklai direktoriaus pavaduotoju šilumos tiekimui, nuo 2004 m. – AB „Kauno energija“ generaliniu direktoriumi. Tokį spartų karjeros kilimą lėmė darbštumas ir racionalūs sprendimai eksploatuojant sudėtingą miesto šilumos ūkį. Jis visą savo energiją ir žinias skiria įmonės struktūriniam, moksliniam techniniam vystymui, prisitaikant dirbti rinkos sąlygomis. 2005 m. pradėjo veikti Noreikiškių rajoninės katilinės kogeneracinė jėgainė. Šis projektas atitinka Lietuvos energetikos tikslus ir padeda įgyvendinti ES direktyvinius reikalavimus dėl atsinaujinančių energijos resursų naudojimo. AB „Kauno energija“ įdiegė pažangią gyventojų aptarnavimo sistemą, apimančią mokesčių skaičiavimo bei dokumentų valdymo programas. Taip pat įdiegtas „vieno langelio“ principas aptarnaujant šilumos vartotojus. A. S. Matelionis aktyviai bendradarbiavo su Kauno miesto savivaldybe rengiant tarptautinį projektą „Subalansuotos energetikos sistemos pažangiuose miestuose“ (2005 m.). Tai sumanus vadovas, turintis organizacinių sugebėjimų sėkmingai vystyti centralizuotą šilumos tiekimo sistemą, atlikti strategiškai svarbias rekonstrukcijas, modernizavimus, turintis drąsų požiūrį į naujų technologijų diegimą bei plėtrą. Už nuosirdų ir sąžiningą darbą apdovanotas Kauno m. savivaldybės padėka. Laisvalaikio pomėgiai: sportas, teatras, literatūra.

MATKEVIČIUS Jonas gimė 1949 m. spalio 5 d. Migučionių k., Kaišiadorių r. 1966 m. baigė Vievio vidurinę mokyklą, 1973 m. – Elektrėnų vakarinę energetikos technikumą. Energetikos sistemoje dirba nuo 1970 m. Iš pradžių – Lietuvos elektrinės turbinos mašinistas, nuo 1974 m. – UAB „Kauno energetikos remontas“ šaltkalvis brigadininkas, nuo 1983 m. – Vilniaus elektrinės meistras, vyr. meistras, nuo 2004 m. – UAB „Vilniaus energija“ tarnybos vadovas. Apdovanotas garbės raštais ir premijomis. Laisvalaikio pomėgis – turizmas.

MAŽEIKA Romualdas gimė 1951 m. spalio 28 d. Chabarovsko krašte (Rusija), tremtinio šeimoje. 1956 m. su šeima grįžo į Lietuvą. 1958–1969 m. mokėsi Klaipėdos rajono Priekulės

Jonas Matkevičius

Romualdas Mažeika

vidurinėje mokykloje, 1969–1975 m. – Lietuvos žemės ūkio akademijos Elektrifikacijos fakultete, kur įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1975 m. dirbo Energetikos statybos tresto Vilniaus mechanizuotoje kolonoje meistru, nuo 1977 m. – vyr. darbų vykdytoju, nuo 1991 m. buvo Vilniaus ESV elektrifikacijos direktorius (1991 m. Vilniaus MK reorganizuota į Vilniaus ESV, ši 1994 m. – į VĮ „Vilniaus energetinė statyba“, o ši 1996 m. – į AB „Vilniaus energetinė statyba“), nuo 1999 m. – generalinis direktorius. Jo veiklos baras buvo sutarčių su klientais sudarymas, personalo strategijos numatymas, darbuotojų parinkimas, kvalifikacijos tobulinimo sistemos kūrimas bei įgyvendinimas, kontaktų su mokymo institucijomis užmezgimas ir palaikymas. Ši veikla reikalavo personalo valdymo žinių, organizacinių bei bendravimo įgūdžių, strateginio mąstymo. 2003 m. jis tapo AB Rytų skirstomieji tinklai Elektros tinklo paslaugų filialo direktoriumi, nuo 2004 m. eina UAB „Elektros tinklo paslaugos“ direktoriaus pareigas. 1998 m. buvo atestuotas specialiųjų darbų ir specialiosios techninės priežiūros vadovu, 2002 m. atestuotas statinio projekto dalies ir jos autorinės priežiūros vadovu. Pomėgiai: kalnų slidinėjimas, kelionės, kovų menai.

MEKAS Gintaris gimė 1960 m. balandžio 5 d. Šiauliuose, tarnautojų šeimoje. 1967–1978 m. mokėsi Elektrėnų 1-ojoje vidurinėje mokykloje. 1978–1983 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultete elektros sistemų specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1983–1985 m. dirbo Ignalinos atominėje elektrinėje vyresnioju būdinčiuoju elektromonteriu. 1985 m. pradėjo dirbti Lietuvos elektrinės Kapitalinės statybos skyriuje inžinieriumi. Nuo 1988 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės elektros cecho viršininku.

MEŠKAUSKAS Viktoras gimė 1922 m. rugsėjo 14 d. Bachmatų k., Zarasų aps. 1940 m. baigė Zarasų gimnaziją, 1950 m. – Kauno valstybinį universitetą, kur įgijo elektros įrengimų ir pramonės inžinieriaus kvalifikaciją. 1950–1963 m. dirbo miestų

Gintaris Mekas

ir pramonės projektavimo institutuose inžinieriumi, vyriausioju elektriku. Šiuose institutuose jam teko vadovauti techninei politikai projektuojant miestų ir pramonės įmonių elektros ūkį. Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute dirbo nuo pat jo įkūrimo 1963 m. vyriausioju inžinieriumi. Jam teko organizuoti tuo metu visai naujų projektų rengimą – 110 ir 330 kV oro linijų bei pastochių projektavimą. Aktyviai dalyvavo rengiant pasiūlymus Lietuvoje taikyti gelžbetonines atramas ir konstrukcijas elektros linijų ir pastochių statybos srityje, dalyvavo žinybinėse mokslinėse techninėse tarybose. Yra parašęs mokslinių straipsnių, vienas iš elektrotechnikos žinyno autorių. Į pensiją išėjo 1983 m.

Mirė 1992 m. balandžio 24 d. Palaidotas Kauno rajono Paštuvos kapinėse.

MICHAILOVAS Jurgis gimė 1937 m. gruodžio 11 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1956 m. baigė Kauno 6-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą studijuoti elektros stočių ir sistemų specialybės, kurį baigė 1962 m., įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1962–1989 m. dirbo Lietuvos elektrinėje elektros cecho meistru, vėliau vyresnioju meistru, Ryšių tarnybos vyresnioju meistru. Nuo 1991 m. dirbo Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje vadovaujančiu inžinieriumi. 2000 m. gruodžio mėn. išėjo į pensiją.

MIKALAJŪNAS Povilas gimė 1921 m. gegužės 26 d. Kiaušagalio k., Troškūnų vls., Panevėžio aps., valstiečių šeimoje. 1929 m. pradėjo mokytis Andrioniškio pradinėje mokykloje. 1937 m. įstojo į Panevėžio amatų mokyklos Elektrotechnikos skyrių. 1946 m. baigė Vilniaus žemės ūkio technikumą Elektrotechnikos skyrių ir pradėjo dirbti Vilniaus konditerijos trestė inžinieriumi energetiku. Nuo 1948 m. dirbo Utenos rajono elektromechaninėse dirbtuvėse (dabar UAB „Anykščių energetinė statyba“) darbų vykdytoju. 1954–1956 m. vadovavo Eišiškių HE statybai. 1956–1983 m. dirbo meistru, darbų vykdytoju ir vadovavo elektros perdavimo linijų statybai Rokiškio,

Viktoras Meškauskas

Jurgis Michailovas

Povilas Mikalajūnas

Biržų, Kupiškio, Vilniaus, Utenos, Anykščių rajonuose. Šiuo metu pensininkas, gyvena Anykščiuose.

MIKALAUSKIENĖ Regina gimė 1952 m. balandžio 17 d. Mažeikiuose, darbininkų šeimoje. 1970 m. baigė Mažeikių vidurinę mokyklą ir įstojo į Vilniaus universitetą, Chemijos fakultetą. 1975 m. įgijusi chemiko kvalifikaciją paskirta į VU Chemijos fakultetą jaunesniąja mokslinė bendradarbe. 1977–1979 m. dirbo Mažeikių kompresorių gamykloje inžiniere. 1979 m. priimta į statomos Mažeikių TE chemijos cechą paimamos viršininke, vėliau pervesta į chemijos laboratorijos viršininko pareigas, kurias ėjo iki 1989 m. Nuo tada iki šiol dirba chemijos cecho viršininko pavaduotoja. Už gerą darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą ne kartą buvo skatinama įvairiais apdovanojimais: 1987 m. – Elektrinių ir elektrotechnikos pramonės darbininkų profsąjungos Lietuvos Respublikos komiteto garbės raštu, 1988 m. – Mažeikių TE garbės raštu, 2004 m. – Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos padėkos raštu.

MIKELIONIS Alvydas gimė 1948 m. vasario 11 d. Talokių k., Alytaus r. 1965 m. baigė Miroslavo vidurinę mokyklą, 1970 m. – Kauno politechnikos institutą, specialybė – inžinierius elektrikas. Po tarnybos armijoje 1972 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinklų Relinėje tarnyboje meistru, vėliau vyresniuoju inžinieriumi. 1983 m. paskirtas Relinės tarnybos viršininko pavaduotoju, 2001 m. – Elektros tinklo tarnybos viršininku. Nuo 2004 m. – Pastočių linijų tarnybos viršininkas.

MIKŠYS Juozapas gimė 1939 m. gegužės 1 d. Gerkonių k., Anykščių r. 1946 m. lankė Gerkonių pradinę mokyklą, 1957 m. baigė Debeikių vidurinę mokyklą. 1962–1965 m. mokėsi Kauno politechnikume, kur įgijo techniko elektriko specialybę. 1965 m. pradėjo dirbti Kauno hidroelektrinėje techniku, nuo 1975 m. – operatyvinės grupės stoties paimamos viršininku, nuo 1985 m. – operatyvinio personalo viršininku, nuo 2003 m. – elektrinės paimamos viršininkas. Daug nusipelnė tobulindamas elektrinės operatyvinės tarnybos darbą.

Regina
Mikalauskienė

Alvydas Mikelionis

Juozapas Mikšys

MIKUŽIENĖ Meilutė gimė 1945 m. balandžio 5 d. Alytaus rajone. 1953 m. pradėjo lankyti Vilniaus 23-iąją vidurinę mokyklą, kurią baigė 1964 m. ir įstojo mokytis į Vilniaus universiteto Gamtos fakulteto biologijos specialybę. 1969 m. baigusi universitetą įgijo biologės specialybę. 1969 m. pradėjo dirbti Lietuvos VRE chemijos ceche inžiniere. 1972 m. perkelta į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos cheminę tarnybą inžiniere, vėliau vyresniąja inžiniere. Jai buvo pavesta vandens paruošimo ir šiluminių įrengimų vandens chemijos režimų priežiūra elektrinėse, dalyvaudavo atliekant garo katilų cheminius valymus, termocheminius bandymus elektrinėse ir kt. 2000 m., atlikus struktūrinius pertvarkymus ir panaikinus chemijos tarnybą, buvo perkelta dirbti transporto dispečere.

MILIŠAUSKAS Rimantas gimė 1957 m. liepos 6 d. Alytuje. 1964–1975 m. mokėsi Alytaus 1-ojoje vidurinėje mokykloje. 1980 m. baigė Kauno politechnikos institutą, specialybė – inžinierius elektrikas. 1980–1982 m. dirbo Alytaus elektros tinklų Pastočių tarnybos meistru, vyresniuoju inžinieriumi. 1982–1984 m. – Alytaus elektros tinklų Marijampolės ETR viršininko pavaduotojas, 1984–1986 m. – Alytaus elektros tinklų Vilkaviškio ETR viršininkas, 1986–1993 m. – AB „Lietuvos energija“ filialo Alytaus elektros tinklų Marijampolės ETR viršininkas, 1993–1996 m. – AB „Lietuvos energija“ filialo „Tena“ direktoriaus pavaduotojas, 1996–2001 m. – AB „Lietuvos energija“ filialo Vilniaus elektros tinklų direktorius. Nuo 2001 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai direktorius. Jau dirbdamas Alytaus elektros tinkluose pasižymėjo organizaciniais gabumais, plačiu mąstymu. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais, piniginėmis premijomis.

MIŠKINIS Vaclovas gimė 1944 m. lapkričio 26 d. Repšiškių k., Ramygalos vls., Panevėžio aps., ūkininkų šeimoje. 1953–1956 m. mokėsi Dubarų pradinėje mokykloje, 1956–1963 m. Ramygalos vidurinėje mokykloje, kurią baigė aukso medaliu ir tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos instituto

Meilutė Mikužienė

Rimantas
Milišauskas

Vaclovas Miškinis

Elektrotechnikos fakulteto elektros tinklų ir sistemų specialybę. Po penkerių metų su pagyrimu baigė institutą, įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1968 m. pradėjo dirbti Lietuvos MA Fizikinių-techninių energetikos problemų instituto (dabar Lietuvos energetikos institutas) kompleksinių energetikos tyrimų laboratorijoje jaunesniuoju mokslo darbuotoju. 1972–1975 m. mokėsi šio instituto aspirantūroje, 1979 m. Leningrado politechnikos instituto specializuotoje mokslo taryboje apgynė technikos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją „Ekonominio rajono energetikos ūkio optimizavimo principai ir metodai“ (vadovas dr. Leonas Gudelis). 1987 m. jam suteiktas vyresniojo mokslinio bendradarbio vardas. 1996–1997 m. stažavosi Tarptautinės atominės energijos agentūros rengiamuose kursuose JAV ir Prancūzijoje. 1998 m. Latvijos MA Fizikos energetikos institute apgynė habilituoto technologijos mokslų daktaro disertaciją. Nuo 1995 m. vadovauja Energetikos kompleksinių tyrimų laboratorijai. Lietuvos energetikos instituto tarybos, jungtinės Kauno technologijos universiteto ir Lietuvos energetikos instituto energetikos ir termoinžinerijos mokslo krypties doktorantūros komisijos, Tarptautinės energetikos ekonomikos asociacijos, Lietuvos MA žurnalo „Energetika“ redakcinės kolegijos narys. 1979–1990 m. daug prisidėjo prie energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų ir perspektyvinių Respublikos energetikos vystymo planų bei įvairių programų rengimo tuometiniam Valstybiniam plano komitetui. Energetikos ūkio planavimui pradėjo taikyti optimizacinius metodus, daugelį metų yra energijos poreikių prognozavimo srities lyderis. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę daug prisidėjo prie plataus bendradarbiavimo su užsienio mokslinėmis organizacijomis – Karlsruhe universitetu (Vokietija), Tarptautine atominės energijos agentūra (Austrija), Danijos, Olandijos, Didžiosios Britanijos ir kitų šalių mokslinių tyrimų centrais. Aktyviai dalyvavo ES ir „Phare“ finansuojamuose ir koordinuojamuose projektuose. Prisidėjo prie pirmosios nacionalinės energetikos strategijos rengimo (1993–1994 m.) ir jos periodinio atnaujinimo bei koregavimo (1999, 2002 m.). Būdamas energetikos pla-

navimo ekspertas, dalyvavo rengiant Lietuvos elektros energetikos plėtros (1995–1996 m.), atnaujintą nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo (1996 ir 2000 m.) programas, nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (2003 m.) ir daugelį tarptautinių projektų. Kauno technologijos universitete skaito paskaitas energijos poreikių prognozavimo, energetikos sistemų planavimo, energetikos ekonomikos modulius pasirinkusiems studentams, vadovauja rengiantiems bakalauro ir magistro baigiamuosius darbus. Yra paskelbęs per 150 mokslinių straipsnių, skaitė pranešimus tarptautinėse konferencijose Austrijoje, Čekijoje, Danijoje, JAV, Indijoje, Irane, Lenkijoje, Norvegijoje, Vengrijoje, Vokietijoje, Taiwanijoje ir kitose šalyse. Mokslinių interesų sritys: energetikos ekonomika ir politika, energetikos planavimas, energijos poreikių prognozavimas, energijos vartojimo efektyvumas, energijos tiekimo patikimumas, energijos balanso sudarymas ir struktūrinių pokyčių analizė.

MOCKEVIČIUS Juozas gimė 1949 m. rugsėjo 21 d. Jurbarkė. 1968 m. baigė Nemakščių vidurinę mokyklą, toliau mokėsi Kauno politechnikos institute, kurį baigęs 1973 m. įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. 1973–1980 m. dirbo Daugėlių statybinių medžiagų gamyklos Metrologinės tarnybos vadovu, direktoriaus pavaduotoju. 1980–1986 m. – Vilniaus paukštyno šildymo ir šaldymo įrengimų inžinierius, 1986–1989 m. – Respublikos agropramoninio komiteto metrologijos laboratorijos skyriaus viršininkas, 1989–1992 m. – Vilniaus statybinių medžiagų gamyklos „Silikatas“ inžinierius, 1992–1994 m. – Lietuvos ir Lenkijos įmonės „VIP-MEDIA“ direktorius. 1996–1999 m. dirbo SPAB Vilniaus šilumos tinkluose inžinieriumi, Vilniaus rajono šilumos tinklų filialo direktoriumi. Nuo 1999 m. iki dabar – Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos Normatyvų skyriaus viršininkas, Šilumos skyriaus vedėjo pavaduotojas. Laisvalaikiu mėgsta muzikuoti, užsiimti bitininkyste.

Juozas Mockevičius

Rimtautas Montvilas

MONTVILAS Rimtautas gimė 1940 m. rugpjūčio 30 d. Panevėžyje. 1962 m. baigė Vilniaus politechnikumą, 1974 m. – Vilniaus inžinerinį statybos institutą. 1963–1967 m. dirbo Energetikos statybos tresto Panevėžio mechanizuotos kolonos energetiku, Panevėžio „Ekran“ gamykloje inžinieriumi. 1968–1976 m. dirbo Lietuvos vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Elektros tinklų tarnybos inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu. Nuo 1976 m. pervestas į Energetikos statybos tresto Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybą Gamybos skyriaus viršininku, nuo 2000 m. – Marketingo skyriaus viršininkas, vėliau – šio skyriaus inžinierius.

Albertas Morkūnas

MORKŪNAS Albertas gimė 1926 m. vasario 3 d. Valdeikių k., Joniškėlio vls., Biržų aps., valstiečių šeimoje. 1937 m. baigęs Valdeikių pradinę mokyklą toliau mokėsi Joniškėlio vidurinėje mokykloje, o 1942 m. įstojo į Joniškėlio žemės ūkio mokyklą ir 1945 m. ją baigė. Nuo 1949 m. pradėjo dirbti elektromonteriu Utenos rajono elektromechaninėse dirbtuvėse (dabar UAB „Anykščių energetinė statyba“). Nuo 1958 m. paskirtas meistrui ir vadovavo elektros tiekimo linijų bei transformatorių pastatų statybai šiaurės rytų Lietuvoje. Išėjęs į pensiją, mirė 1985 metais.

Egidijus Morkūnas

MORKŪNAS Egidijus gimė 1954 m. liepos 10 d. Kaune. 1972 m. baigė Kauno 27-ąją vidurinę mokyklą, 1977 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Nuo 1977 m. – Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklos vyr. mechanikas energetikas, nuo 1980 m. – Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos Gamybinio skyriaus viršininko pavaduotojas, nuo 1982 m. – Vilniaus termofikacinės elektrinės metalų laboratorijos viršininkas, nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ metalų laboratorijos vadovas. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis. Laisvalaikio pomėgiai: fotografija, šokis ir daina.

MOTIEJŪNAS Jonas gimė 1925 m. Užuglandžių k., Širvintų r., valstiečių šeimoje. 1949 m. baigė Vilniaus politechnikumo stipriųjų srovių technikos specialybės kursą ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Lietuvos energetikos valdyboje pradėjo dirbti 1950 m. Gamybos ir technikos skyriuje techniku. Vėliau dirbo Apsaugos nuo antitampių ir aukštos įtampos įrengimų bandymų tarnyboje meistrui, vyresniuoju meistrui, grupės vadovu, laboratorijos viršininku. Buvo veiklus, aukštos kvalifikacijos darbuotojas. 1985 m. išėjo į pensiją. Ne kartą skatintas pini-ginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Jonas Motiejūnas

MULIUOLIENĖ Antosė gimė 1946 m. sausio 1 d. Krunio k., Trakų r. Mokėsi Semeliškių vidurinėje mokykloje. 1967 m. baigė buhalterinės apskaitos specialybę Vilniaus finansų ir kredo technikumė. Nuo 1972 m. buvo Vilniaus elektros tinklų vyriausiojo buhalterio pavaduotoja, nuo 1980 m. – vyriausioji buhalterė, nuo 2002 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai vyriausioji finansininkė. Visada labai reikli, net sunkiausiais metais sugebėjo tvarkyti sudėtingus finansinius atsiskaitymus. Aktyviai diegė naujas kompiuterines programas. Už gerą darbą apdovanota garbės ir padėkos raštais.

Antosė Muliulienė

MURAŠKA Ričardas gimė 1958 m. liepos 17 d. Marijampolėje. 1976 m. baigė Marijampolės 2-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos instituto Statybos ir santechnikos fakultetą, kur mokėsi šildymo, vėdinimo, dujų tiekimo specialybės. 1981 m. baigęs institutą įgijo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją ir pradėjo dirbti naujai besikuriančioje Lazdijų šilumos tiekimo įmonėje. 1981–1982 m. dirbo Lazdijų komunalinių įmonių kombinate inžinieriumi, 1982–1983 m. – Lazdijų jungtinių katilinių ir šilumos tinklų direkcijoje inžinieriumi, 1983 m. buvo paskirtas vyr. inžinieriumi ir šias pareigas ėjo iki 1994 m. Lazdijų šilumos tinklus prijungus prie Alytaus šilumos tinklų, šioje įmonėje dirbo vyr. meistrui. 1997 m., susikūrus savarankiškai įmonei SPAB Lazdijų šilumos tinklai, pradėjo dirbti gamybos direktoriumi. Nuo 2001 m. yra UAB „Lazdijų šiluma“ direktoriaus pavaduotojas. Yra paskelbęs

Ričardas Muraška

straipsnių šilumos tiekimo tema vietos spaudoje. Jo nuopelnas – Lazdijų miesto termofikavimas.

Jonas Murauskas

MURAUSKAS Jonas gimė 1957 m. lapkričio 5 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1976 m. baigė Kauno m. J. Aleksonio vidurinę mokyklą, 1981 m. – Vilniaus universiteto taikomosios matematikos specialybės kursą ir įgijo matematiko kvalifikaciją. 1981 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos AVS skyriuje, inžinierinių dispečerinių uždavinių grupėje, inžinieriumi, inžinieriumi programuotoju. 1985 m. perkeltas į Kadru skyrių vyresniojo inžinieriaus pareigoms kadru rengimui. Diegė kadru apskaitos ir analizės uždavinių kompleksą, užsiėmė darbininkų gamybinio mokymo organizavimu ir energetinės sistemos įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. 1989 m. baigė Kauno politechnikos instituto elektros tiekimo pramonės įmonėms, miestams ir žemės ūkiui specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1992 m. dirbo Ekonomikos skyriuje sektoriaus viršininku, o nuo 1993 m. – Energijos realizavimo skyriuje sektoriaus viršininku, skyriaus viršininko pavaduotoju, skyriaus viršininku. Reorganizavus įmonę nuo 2002 m. dirba Perdavimo tinklo operatoriaus komercijos skyriaus viršininko pavaduotoju. Atsakingas už automatizuotos elektros apskaitos sistemos priežiūrą bei kontrolę, sutarčių (su rinkos dalyviais), susijusių su perdavimo tinklo operatoriaus funkcijomis, vykdymą, projektų rengimą. Ne kartą buvo paskatintas.

N

NARBUTAS Viktoras gimė 1956 m. rugsėjo 11 d. Bartat k., Krasnojarsko kr., Rusijoje, tremtinio šeimoje. Į Lietuvą grįžo 1960 m. 1974 m. baigė Elektrėnų vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą, kur įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. 1979 m. baigęs institutą pradėjo dirbti Lietuvos elektrinės Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro mašinistu, vėliau buvo vyresnysis mašinistas, nuo 1983 m. – pamainos viršininkas, nuo 1992 m. – Remonto tarnybos katilų remonto baro meistras, vyresnysis meistras, nuo 2005 m. – komercijos grupės vadybininkas. Laisvalaikio pomėgiai: buriavimas, sodininkystė.

Viktoras Narbutas

NARKEVIČIUS Jonas gimė 1954 m. lapkričio 28 d. Švenčionėliuose. 1972 m. baigė Švenčionėlių 1-ąją vidurinę mokyklą, 1977 m. Kauno politechnikos institute įgijo šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. Nuo 1977 m. dirba Lietuvos elektrinėje – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos inžinierius konstruktorius, vyresnysis inžinierius konstruktorius – grupės vadovas, nuo 1996 m. – Techninio skyriaus viršininko pavaduotojas. Jo dėka buvo rekonstruoti seni elektrinės įrengimai. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai: šachmatai, sportas.

Jonas Narkevičius

NARUŠIS Simonas Vytautas gimė 1942 m. kovo 8 d. Kibildžių k., Balninkų vls., Ukmergės aps. 1960 m. baigęs vidurinę mokyklą įstojo mokytis į Vilniaus politechnikumą. Po pirmo kurso 3 m. tarnavo armijoje. 1966 m. baigė Vilniaus politechnikumą, kur įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Paskirtas dirbti į Vilniaus elektros tinklų Pastočių tarnybą tech-

Simonas Vytautas
Narušis

Mykolas Navickas

Petras Nedzinskas

niku. 1966 m. įstojo mokytis į Vilniaus inžinerinį statybos institutą, kurį baigė 1972 m. 1967 m. pervestas dirbti Pastočių tarnybos meistrui, nuo 1969 m. – vyresniuoju meistrui. 1974 m. paskirtas Pastočių tarnybos viršininko pavaduotoju, o 1983 m. – viršininku. 2000 m. lapkričio 20 d., vykdant AB „Lietuvos energija“ restruktūrizaciją, pervestas į Perdavimo tinklo Vilniaus skyriaus Pastočių tarnybą sektoriaus viršininku.

NAVICKAS Mykolas gimė 1947 m. sausio 5 d. Kaniūkų k., Kelmės r. 1949 m. su tėvais buvo ištremtas į Sibirą. Ten, Irkutsko srityje, ir pradėjo mokslus. 1960 m. grįžęs į Lietuvą baigė Tytuvėnų vidurinę mokyklą. 1964–1971 m. dirbo elektrošaltkalviu „Lietžemtechnika“ Kelmės skyriuje. 1972 m. baigęs Šiaulių K. Didžiulio politechnikumą, pramonės įmonių elektros įrengimų specialybę, pradėjo dirbti Rėkyvos VRE budinčiuoju inžinieriumi. 1975–1977 m. buvo rajoninės katilinės pamainos inžinierius, 1977–1978 m. – katilinės Ūkio tarnybos vyresnysis pamainos inžinierius, 1978–1999 m. – Šiaulių šilumos tinklų remonto baro meistras. Nuo 1999 m. iki šiol dirba AB „Šiaulių energija“ Įrengimų remonto tarnybos viršininku. 2003 m. už gerą darbą yra gavęs LR Vyriausybės apdovanojimą. Laisvalaikį skiria žvejybai ir kelionėms.

NEDZINSKAS Petras gimė 1935 m. vasario 11 d. Pupasodžio k., Miroslovo vls., Alytaus aps. 1942–1954 m. mokėsi Miroslovo vidurinėje mokykloje, 1957–1959 m. – Vilniaus 1-ojoje technikos mokykloje. 1960–1966 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Vilniaus filiale elektros pavarų ir gamybiinių įrenginių automatizavimo specialybę ir įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. 1986–1988 m. studijavo Maskvos politechnikos institute, neakivaizdiniame skyriuje. Nuo 1959 m. dirbo Vilniaus elektros tinkluose elektromonteriu. Nuo 1960 m. – Energijos realizavimo įmonėje elektros skaitiklių remonto dirbtuvių meistras, inžinierius, vyresnysis inžinierius. Nuo 1966 m. – Šilumos inspekcijos viršininkas. Ši inspekcija vykdė visų šilumos vartotojų šilumos įrenginių valstybinę priežiūrą ir kontroliavo, kaip vartotojų energetikos

personalas laikėsi šilumos įrenginių techninės eksploatacijos ir saugumo, šilumos energijos tiekimo ir vartojimo taisyklių bei kitų norminių aktų reikalavimų. Tikrino, ar įmonės taip pat naudoja šilumos energiją, ar vykdo numatytas organizacines bei technines šilumos taupymo priemones, ar laikosi patvirtintų šilumos energijos naudojimo normų, limitų ir vartojimo režimų. Nuo 1995 m. dirbo AB „Lietuvos energija“ Vartotojų analizės ir serviso skyriaus vyresniuoju specialistu, nuo 2001 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai Elektros prekybos skyriaus vyresnysis specialistas, nuo 2003 m. – Lietuvos vartotojų asociacijos neetatinis konsultantas energetikos klausimais. Paskelbė straipsnių apie centralizuoto šilumos tiekimo vystymą bei racionalų naudojimą, racionalų ir saugų šilumos energijos vartojimą propagavo radijo laidose. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

NEMUNIS Viktoras gimė 1920 m. birželio 2 d. Rukuižių k., Žagarės vls., Šiaulių aps. 1941 m. baigė Kauno politechnikumą, mechaniko specialybę. Lietuvos energetikos sistemoje dirbo nuo 1945 m. 1953–1980 m. buvo Vilniaus elektrinės remonto cecho viršininko pavaduotojas, cecho viršininkas. Mirė 1997 m. liepos 12 d. Palaidotas Vilniuje, Sudervės kapinėse.

NENARTAVIČIENĖ Genė gimė 1930 m. rugpjūčio 7 d. Padlapojaus k., Žaslių vls., Kaišiadorių aps. 1949 m. baigė Vilniaus darbo jaunimo gimnaziją, 1953 m. – Vilniaus prekybos technikumą ir įgijo prekybos įmonių buhalterės kvalifikaciją. 1963 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Tiekimo skyriuje inžiniere. 1966 m. paskirta Materialinio-techninio tiekimo skyriaus viršininko pavaduotoja. Tvarkė ir skirstė materialines lėšas energetikos įmonėms, ieškojo naujų resursų. Buvo pareiginga, reikli darbuotoja. 1985 m. pabaigoje išėjo į pensiją. Ne kartą buvo paskatinta piniginėmis premijomis, apdovanota garbės raštais.

Viktoras Nemunis

Genė Nenartavičienė

Arvydas Neniškis

NENIŠKIS Arvydas gimė 1958 m. liepos 12 d. Skuodinių k., Kupiškio r. 1964–1968 m. mokėsi Šepetos pradinėje mokykloje, 1968–1969 m. – Kupiškio vidurinėje mokykloje, 1969–1972 m. – Šepetos aštuonmetėje mokykloje. Įstojo į Šiaulių politechnikumą, pasirinkęs pramonės įmonių elektrinių įrengimų specialybę. 1976 m. įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Baigęs technikumą studijavo Kauno politechnikos institute elektros mašinų specialybę ir įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. 1981–1982 m. dirbo Jonavos gamybiniame susivienijime „Azotas“ elektros cecho meistrui. Nuo 1982 m. dirbo Panevėžio elektros tinkluose relinės apsaugos, automatikos ir matavimų tarnybos inžinieriumi, nuo 2004 m. – Tinklo eksploatavimo tarnybos Panevėžio skyriaus viršininkas. Tai aukštos kvalifikacijos inžinierius, aktyviai dalyvaujantis skirstomųjų tinklų plėtroje. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis. Nuo 2002 m. iki šiol dirba Rytų skirstomųjų tinklų Ryšių ir valdymo sistemų skyriaus viršininku.

Audrūnas Norušis

NORUŠIS Audrūnas gimė 1956 m. rugsėjo 20 d. Tauragėje. 1974 m. baigė Elektrėnų vidurinę mokyklą. 1975–1977 m. tarnavo armijoje, kur įgijo garo katilų mašinisto specialybę. 1984–1990 m. studijavo Vilniaus inžineriniame statybos institute, 1991 m. baigė Vilniaus Gedimino technikos universitetą, vandentvarkos specialybės kursą, įgydamas inžinieriaus kvalifikaciją. Nuo 1978 m. dirbo Lietuvos valstybinėje rajono katilinėje katilo mašinistu, nuo 1979 m. – Vilniaus elektrinės katilų ir turbinų cecho bloko mašinistas, vyr. mašinistas, paminos viršininkas. 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ katilų ir turbinų cecho paminos viršininkas, nuo 2003 m. – Eksploatacijos tarnybos paminos vadovas. 1985 m. apdovanotas garbės raštu už 1-ąją vietą respublikiniame elektrinių darbuotojų meistriško konkurso. Laisvalaikio pomėgis – žvejyba.

ORYŠAKA Aleksandr gimė 1958 m. balandžio 28 d. Krivoj Rogo mieste, Ukrainoje. 1975–1981 m. studijavo Leningrado technologijos institute Branduolinės energetikos radiocheminių procesų katedroje. Specialybė – inžinierius chemikas-technologas. 1981–1983 m. dirbo Ignalinos atominėje elektrinėje chemijos cecho paminos viršininku. Pagrindinės pareigos minimumu laikotarpiu – projektinių dokumentų studijavimas ir analizė, darbas su statybos ir montavimo organizacijomis, naujo operatyvinio personalo mokymas, eksploatacinių dokumentų rengimas. Nuo 1983 m. perkeltas dirbti eksploatacijos vyresniu inžinieriumi chemijos ceche. Pagrindinės pareigos – skystųjų radioaktyviųjų atliekų perdirbimo komplekso eksploatacijos organizavimas. 1987 m. paskirtas cecho viršininko pavaduotoju eksploatacijai. Pagrindinės pareigos minimumu laikotarpiu – skystųjų radioaktyviųjų atliekų kietinimo bitumavimo metodu naujos technologijos įsisavinimas ir 1-ojo bei 2-ojo energijos blokų skystųjų radioaktyviųjų atliekų perdirbimo užtikrinimas. 1989 m. išrinktas chemijos cecho viršininku. Daug dirbo tobulinant kontrolės metodus radiochemijos laboratorijoje. Buvo radioaktyviųjų dervų cementavimo projekto vadovas. Teko aktyviai dirbti TATENA programose. Dalyvavo atominių elektrinių chemikų tarptautinėse konferencijose. Paskelbė ne vieną straipsnį apie atominių elektrinių chemijos ūkį. Apdovanotas Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko raštu už gerą darbą Ignalinos AE 20-mečio proga. Žmona – Nadežda, nuo 1982 m. dirba inžiniere Ignalinos AE radiochemijos laboratorijoje. Laisvalaikio pomėgis – fotografija.

Aleksandr Oryšaka

Ivan Osipov

OSIPOV Ivan gimė 1932 m. sausio 18 d. Žikaronių k., Kaišiadorių r. 1957 m. baigė Daugpilio geležinkeliečių technikumą, 1970 m. – Kauno politechnikos institutą, įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1965 m. dirbo Lietuvos elektrinėje – katilų cecho apėjiku, mašinistu, nuo 1965 m. – katilų ir turbinų cecho mašinistu, vyresniuoju mašinistu, pamainos viršininku, nuo 1975 m. – Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro pamainos budinčiuoju inžinieriumi, pamainos viršininku. Apdovanotas įmonės garbės raštais. 1999 m. išėjo į pensiją.

Mirė 2002 m.

PACHAREV Viktor gimė 1943 m. lapkričio 7 d. Marnėje, Vokietijoje. 1961 m. Ribinske (Rusija) baigė vidurinę mokyklą. 1966 m. baigęs Ivanovo energetikos institutą ir įgijęs šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją atvyko dirbti į Lietuvos elektrinės katilų ir turbinų cechą bloko mašinistu, vėliau buvo pamainos viršininkas, budintysis inžinierius, nuo 1979 m. – Eksploatacijos tarnybos katilų ir turbinų baro elektrinės pamainos viršininkas, nuo 1986 m. – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos bendrastotinių įrengimų vyriausiasis specialistas. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. 1999 m. išėjo į invalidumo pensiją.

Mirė 2002 m. vasario mėn., palaidotas Elektrėnų kapinėse.

Viktor Pacharev

PACIUKONIS Jonas gimė 1951 m. rugpjūčio 8 d. 1970 m. baigė Alytaus mechanikos technikumą, 1990 m. – Lietuvos žemės ūkio akademiją, žemės ūkio elektrifikavimo specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Alytaus ET pradėjo dirbti 1972 m. elektromonteriu, vėliau Lazdijų rajono dispečerinėje tarnyboje inžinieriumi, dispečeriu, dispečeriu vadovu, 1990 m. – Lazdijų elektros tinklų rajono viršininko pavaduotoju. 2002 m. paskirtas šio rajono viršininku. Rodo daug iniciatyvos ir pats aktyviai dalyvauja organizuojant neapskaitinio elektros energijos naudojimo išaiškinimo atvejus. Sumaniai organizuoja įvykusių avarių, sutrikimų bei gedimų elektros tinkluose likvidavimą, analizuoja jų priežastis.

PAČINSKI Tadeuš gimė 1953 m. spalio 2 d. Baltarusijoje, Gardino sr. 1960–1968 m. mokėsi Kudeišių mokykloje, 1968–1972 m. – Vilniaus politechnikume. 1974–1981 m. dirbo Vil-

Jonas Paciukonis

Tadeuš Pačinski

niaus elektrinėje katilų mašinistu, pamainos viršininku, 1981–1994 m. – saugumo technikos ir eksploatacijos vyresniuojų inspektoriumi, 1994–2001 m. – Saugos darbe ir inspekcijos tarnybos viršininku, 2001–2002 m. – Personalo darbų organizavimo tarnybos vadovaujančiuojų inspektoriumi darbų saugai ir eksploatacijai. Nuo 2002 m. iki šiol – UAB „Vilniaus energija“ Darbų saugos ir sveikatos tarnybos vadovaujantysis specialistas. Už gerą darbą ne kartą buvo skatinamas įvairiais apdovanojimais. Laisvalaikiu mėgsta turizmą.

PADLECKIS Petras gimė 1943 m. sausio 18 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1960 m. baigęs Kauno 1-ąją vidurinę mokyklą, įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakulteto radiotechnikos specialybę. 1965 m. baigė institutą ir įgijo radijo inžinieriaus kvalifikaciją. Pagal paskyrimą pradėjo dirbti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Ryšių tarnybos inžinieriumi. Vėliau buvo Ryšių tarnybos laboratorijos viršininkas, dispečerinio technologinio valdymo priemonių laboratorijos viršininkas. 1973 m., po tarnybos armijoje, grįžo dirbti į Centrinę dispečerinio ir technologinio valdymo priemonių tarnybą viršininko pavaduotoju. Nuo 1994 m. paskirtas šios tarnybos viršininku. Reorganizavus įmonę į AB „Lietuvos energija“, dirbo Ryšių ir teleinformatikos tarnybos viršininku, vėliau, įsteigus Informacinių technologijų ir telekomunikacijų departamentą, paskirtas jo direktoriaus pavaduotoju. Po 2004 m. įvykusių struktūrinių pakeitimų paskirtas Informacinių technologijų ir telekomunikacijų centro Dokumentų ir projektų valdymo skyriaus viršininku, juo dirba iki šiol. Tai aukštos kvalifikacijos darbuotojas ir vadovas, daug prisidėjęs prie dispečerinio centro, ryšių sistemos modernizavimo ir patikimo jų veikimo.

PALTANAVIČIUS Juozas gimė 1929 m. lapkričio 3 d. Judra rūdos k., Kazlų Rūdos vls., Marijampolės aps., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Višakio Rūdos pradžios mokykloje, kurią baigė 1941 m. 1947 m. įstojo į Kauno politechnikumą. Dar besimokydamas pradėjo dirbti Petrašiūnų elektrinėje elektromonte-

Petras Padleckis

riu. 1952 m. baigęs Kauno politechnikumą dirbo Rėkyvos elektrinės technikos skyriaus inžinieriumi, o po metų – šios elektrinės budinčiuojų inžinieriumi. 1957 m. ėjo Respublikos katilų priežiūros inspekcijos inspektoriaus pareigas, o nuo 1958 m. dirbo Vilniaus elektros tinklų Centrinėje dispečerinėje tarnyboje. Iš pradžių buvo režimų inžinierius, o 1960–1985 m. – šios tarnybos vadovas. 1985 m. pervestas į „Lietuvos energijos“ Vyriausiąją dispečerinę tarnybą budinčiuojų dispečeriu. Tai gabus, reiklus darbuotojas. Jo nurodymai pavaldžiam personalui visada būdavo apgalvoti ir aiškūs. Daugelį metų Vilniaus politechnikumo vadovybė jį kviesdavo būti egzaminų komisijos referentu. Jis buvo ilgametis „Lietuvos energijos“ mokymo kombinato (dabar Mokymo centro) dėstytojas. Nuo 2000 m. – pensininkas.

PALUJANSKAS Antanas gimė 1947 m. rugpjūčio 1 d. Pakruojyje. Mokėsi Šnikonių aštuonmetėje mokykloje (Radviliškio r.), 1963–1967 m. – Klaipėdos politechnikume. 1967 m. pradėjo dirbti Kretingos baldų įmonėje energetiku, 1968 m. – sausųjų elementų gamykloje „Sirijus“ meistru. Klaipėdos elektros tinkluose dirba nuo 1969 m. Atsidavęs energetiniam darbui. Sąžiningas, principingas, reiklus, techniškai išprusęs. Sukūrė skyriaus dispečerinę tarnybą, daugelį metų buvo dispečerinės grupės vadovas, jam prižiūrint pastatytas beveik visos Kretingos skyriaus dabar aptarnaujamas 10–0,4 kV elektros tinklas. Nuo 1988 m. dirba skyriaus viršininko pavaduotoju tinklui. Rūpinasi Kretingos skyriaus tinklo eksploatacija – remontu bei tinklo atnaujinimu ir plėtra. Jis yra rajono savivaldybės nuolatinės statybos komisijos narys. 2002 m. apdovanotas Nacionalinės elektros energetikos asociacijos tarnybos padėkos raštu. Laisvalaikio pomėgiai: sportas, darbas sode.

PAŠKEVIČIUS Boleslavas gimė 1943 m. lapkričio 23 d. Rutėnų k., Molėtų vls., Utenos aps., ūkininko šeimoje. Kartu su tėvais ištremtas į Sibirą, 1958 m. baigė Tomsko m. (Rusija) septynmetę mokyklą. Grįžęs į Lietuvą, 1962 m. baigė Vilniaus politechnikumą ir pradėjo dirbti Kauno elektros tinkluose tech-

Juozas Paltanavičius

Antanas Palujanskas

Boleslavas
Paškevičius

niku. Dirbdamas 1963–1968 m. mokėsi Kauno politechnikos institute, Elektrotechnikos fakultete, kurį baigęs įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1964 m. dirbo Kauno elektros tinkluose dispečeriu, nuo 1968 m. – dispečerių tarnybos viršininku, 1986–1989 m. – vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju. 1989 m. išrinktas Kauno elektros tinklų direktoriumi. Nuo 2000 m. – pensininkas.

Kęstutis Jurgis
Pečkaitis

PEČKAITIS Kęstutis Jurgis gimė 1937 m. gegužės 9 d. Rėkyvoje, Šiaulių aps., miškininko šeimoje. Vidurinę mokyklą baigė Kuršėnuose, o 1960 m. baigė Kauno politechnikos institutą, įgijo pramonės šiluminės energetikos specialybės inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Tais pačiais metais pradėjo dirbti LVES Šilumos tarnyboje inžinieriumi, 1963 m. projektavimo konstravimo biure grupės vadovu. 1968 m. paskirtas besikuriančios Gamybinės termofikacijos valdybos Technikos skyriaus viršininku. Kartu su kitais energetikos sistemos specialistais, daugeliu elektrinių ir šilumos tinklų vadovų rūpinosi šilumos tiekimu centralizuotai, ekologiškai pranašiu būdu. Buvo numatyta Vilniaus, Kauno, Mažeikių termofikacinių elektrinių ir tinklų statyba, Lietuvos elektrinės plėtimas, kitų miestų šildymas. Rengdamas pranešimus, derindamas statybų projektų dokumentaciją, prisidėjo prie energetinės sistemos vystymo. Nuo 1987 m. dirbo institute „Krašto projektai“, 1991–2000 m. – Vilniaus termofikacinėje elektrinėje inžinieriumi konstruktoriumi. Yra kelių išradimų autorius. Nuo 2000 m. – pensininkas, gyvena Vilniuje.

Vidmantas Mykolas
Petraitis

PETRAITIS Vidmantas Mykolas gimė 1950 m. kovo 8 d. Panevėžyje. 1957–1968 m. mokėsi Panevėžio 2-ojoje vidurinėje mokykloje. 1968–1973 m. Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Baigęs mokslus 1973–1975 m. tarnavo kariuomenėje Naujojoje Žemėje, atominiame poligone. Nuo 1975 m. dirbo Klaipėdos VRE (vėliau Klaipėdos ŠT) meistrui, vyresniuojui inžinieriumi. Pastaruoju metu – AB „Klaipėdos energija“ Paslaugų departamento direktorius. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais. Sūnus Marius yra tos pačios bendrovės pamainos dispečeris.

PETRUSEVIČIUS Albinas gimė 1942 m. balandžio 28 d. Šiaulinės k., Anykščių r. 1957 m. baigė Kurklių vidurinės mokyklos aštuonias klases ir įstojo į Vilniaus politechnikumą, kurį 1961 m. baigė įgydamas žemės ūkio elektrifikacijos techniko elektriko specialybę. Pagal paskyrimą tais pačiais metais pradėjo dirbti Energetikos statybos tresto Kauno statybos montavimo valdyboje ketvirtos kategorijos elektromonteriu. Tais pačiais metais paskirtas meistrui. 1968–1994 m. dirbo Energetikos statybos tresto Kauno statybos montavimo valdyboje darbų vykdytoju, 1994–2000 m. – energetiko darbą įvairiose energetikos įmonėse. Nuo 2000 m. pradėjo dirbti UAB „Elektromontuotojas“ darbų vadovu. Jis daug dėmesio skiria jaunųjų energetikų ugdymui. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas.

Albinas Petrusevičius

PILKIS Algirdas gimė 1929 m. Rečionių k., Žaslių vls., Kaišiadorių aps., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje. Ją baigęs 1948 m. pradėjo studijuoti Kauno universiteto Elektrotechnikos fakultete. 1950 m. už antitarybinę veiklą ir dalyvavimą pagrindinėje studentų organizacijoje buvo nuteistas 25 metus kalėti. Pateko į Vorkutos lagerius. Dirbo anglių kasyklose, tiltų statybose elektriku. Grįžęs į Lietuvą 1957 m. pradėjo dirbti tuometinėje Kaimo elektrifikavimo kontoroje elektromonteriu. Keitėsi įmonės pavadinimai – Kauno MK, SKMK, SMV, bet darbai buvo tie patys – žemės ūkio elektrifikavimas. Nuo 1958 m. buvo meistras, nuo 1964 m. – vyr. darbų vykdytojas. Dirbdamas baigė mokslus. Dirbo daugelyje Lietuvos rajonų, taip pat Baltarusijoje. Nuo 2003 m. – pensininkas. Daug kartų apdovanotas įvairiais garbės raštais, jam suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Algirdas Pilkis

PLŪKAS Vytautas gimė 1934 m. sausio 30 d. Kerelių k., Kupiškio r., valstiečių šeimoje. 1953 m. baigė Kupiškio vidurinę mokyklą, 1958 m. – Vilniaus pedagoginio instituto Fizikos-matematikos fakultetą, 1966 m. – Kauno politechnikos instituto radijo aparatūros konstravimo ir gamybos specialybės kursą ir įgijo radijo inžinieriaus kvalifikaciją. 1970 m. pradėjo dirbti VGEEV Informaciniame skaičiavimo centre Techninio

Vytautas Plūkas

aptarnavimo skyriaus viršininku. 1971 m. paskirtas centro viršininko pavaduotoju. Nuo 1973 m. dirbo AVS skyriaus viršininko pavaduotoju. Per visą laikotarpį gerai įsisavino atliekamų skaičiavimo darbų technologiją, daug dėmesio skyrė jai tobulinti. Už gerą darbą ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis ir garbės raštais. 2001 m. sausio 31 d. išėjo į pensiją. AVS skyriuje tėvo darbą tęsia sūnus Raimondas.

Vytautas Pocius

POCIUS Vytautas gimė 1925 m. lapkričio 27 d. Pasruojės k., Alsėdžių vls., Telšių aps. 1944 m. baigė Telšių gimnaziją. 1945 m. pradėjo studijuoti Kauno universitete, tačiau studijas nutraukė tremtis į Krasnojarsko kraštą. Būdamas tremtyje dirbo Krasnojarsko miškuose. Nuo 1957 m. dirbo Krasnojarsko miesto elektros rajono dailide, elektromonteriu. Dirbdamas studijavo Krasnojarsko politechnikos institute, kurį baigė 1963 m. ir įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Baigęs mokslus dirbo Krasnojarsko miesto elektros tinklų Relinės apsaugos automatikos ir telemechanikos tarnybos inžinieriumi, grupės viršininku, vyresnioju meistru ir tarnybos viršininku. 1968 m. grįžo į Lietuvą ir pradėjo dirbti Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute inžinieriumi, vyresnioju inžinieriumi, grupės vadovu, vyriausioju specialistu. Įgytą didžiulę gyvenimo ir gamybinę patirtį dirbant su stambaus miesto elektros tinklų relinės apsaugos ir automatikos įrenginiais jis pritaikė projektuojant Lietuvos elektros tinklų relinę apsaugą ir automatiką, kartu savo patirtį perteikė jaunesniesiems bendradarbiams. 1999 m. išėjo į pensiją.

PODERIS Vaclovas gimė 1954 m. kovo 15 d. Lapyniškės k., Kelmės r., kolūkiečių šeimoje. 1972 m. baigė Šiaulių profesinę technikos mokyklą ir įgijo elektriko kvalifikaciją. Po to dirbo Vilniaus elektros montavimo valdyboje elektriku. Atlikęs karinę tarnybą 1974 m. pradėjo dirbti Statybos ministerijos elektros montavimo tresto elektros konstrukcijų gamykloje elektriku. Vyriausiojoje gamybinėje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje darbą pradėjo 1978 m. – Vyriausiojoje dispečerinėje tarnyboje inžinieriumi. Vedė nuostolių balansą 330 ir 110 kV tinkluose, rengė suvestinius nuostolių mažinimo planus, atliko techninių

Vaclovas Poderis

nuostolių tinkluose skaičiavimus ir analizę, kontroliavo įmonių darbą vykdant priemones elektros energijos nuostoliams mažinti. 1980 m. baigė VISI elektros pavarų ir gamybos įrengimų automatizavimo specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1986 m. perkeltas į Perspektyvinio vystymo tarnybą viršininko pavaduotoju. Nuo 1990 m. dirbo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos departamento direktoriaus pavaduotoju, Perspektyvos skyriaus viršininku, patarėju. Nuo 1996 m. – AB „Lietuvos energija“ Darbuotojų saugos ir priešgaisrinės apsaugos skyriaus viršininkas.

PORUTIS Vytautas gimė 1930 m. rugsėjo 23 d. Dotnuvoje, tarnautojų šeimoje. 1937 m. pradėjo mokytis Dotnuvos akademijos pradinėje mokykloje. 1941–1944 m. mokėsi Kėdainių gimnazijoje. 1944 m. įstojo į Dotnuvos akademijos progimnaziją ir 1949 m. baigė Dotnuvos akademijos gimnaziją. 1949–1954 m. mokėsi Kauno universiteto Elektrotechnikos fakultete. 1954–1957 m. dirbo Klaipėdoje, Žvejybos laivyno projektavimo instituto Elektros skyriaus vedančiuoju konstruktoriumi. 1957–1958 m. – Kauno ET elektros laboratorijos inžinierius, 1958–1959 m. – Petrašiūnų VRE stoties budintysis inžinierius, 1959–1961 m. – Kauno HE budintysis inžinierius, 1961–1967 m. – vyresnysis budintysis inžinierius, 1967–2003 m. – elektrotechnikos laboratorijos viršininkas. Nuo 2003 m. – Kauno technikos kolegijos dėstytojas. Paskelbė straipsnių spaudoje apie elektrinę. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

PRANSKIETIS Virgilijus gimė 1943 m. gruodžio 9 d. Kaune. 1950–1961 m. mokėsi 8-ojoje vidurinėje mokykloje (dabar „Saulės“ gimnazija). 1961–1966 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete, pramonės šiluminės energetikos specialybę. Jau besimokydamas gamybinę praktiką atliko Kauno energetikos remonto įmonėje, o baigęs buvo paskirtas čia dirbti turbinų cecho meistru, vėliau vyriausioju meistru, o nuo 1970 m. – vyriausioju inžinieriumi. Dirbo Vilniaus, Elektrėnų, Svetlo, Iževsko, Kremenčiugo, Sumgaito, Gardino, Soligorsko,

Vytautas Porutis

Virgilijus Pranskietis

Vorkutos, Kotlaso, Ekibastuzo elektrinėse ir kituose energetikos objektuose. Nuo 1976 m. buvo Kauno energetikos remonto įmonės turbinų cecho technologinio biuro viršininkas, vėliau – turbinų cecho viršininko pavaduotojas, 1978–1987 m. – turbinų cecho viršininkas. 1987 m. paskirtas įmonės vyriausiuoju technologu, 1991 m. – gamybos direktoriumi. Reorganizavus įmonę nuo 1993 m. iki šiol dirba turbinų cecho darbų vadovu.

PRANUKEVIČIUS Jonas gimė 1956 m. sausio 4 d. Kaspariškių k., Kaišiadorių r. Mokėsi ir baigė Kaišiadorių rajono Antakalnio aštuonmetę mokyklą, 1976 m. – Kauno politechnikumą. Nuo 1977 m. dirba AB „Lietuvos energija“ filiale Kauno elektros tinkluose: elektromonteris, transformatorinių pastochių ir kabelių eksploatavimo inžinierius, meistras. Šiuo metu eina AB Vakarų skirstomieji tinklai Kauno miesto skyriaus techninės grupės kabelinių linijų inžinieriaus pareigas. Yra pateikęs daug pasiūlymų, kaip gerinti elektros energijos tiekimo patikimumą. Ne kartą administracijos buvo skatintas už gerą darbą. Jis yra vienas geriausių bendrovės kabelinių linijų inžinierių, gerbiamas bendradarbių dėl savo žinių ir patirties. Kiekvieną darbą atlieka sąžiningai ir atsakingai, domisi naujomis technologijomis. Dėl jo principingumo ir reiklumo Kauno miesto skyriaus kabelinis tinklas dirba patikimai. Parengė „Nuorodas klojėjams ir montuotojams, atliekantiems elektros kabelių iki 35 kV klojimo ir montavimo darbus“. Teikė nemažai pasiūlymų rengiant AB „Lietuvos energija“ 0,38–110 kV kabelių linijų tiesimo reglamentą.

PRODAN Nikolaj gimė 1950 m. birželio 12 d. Kazachijoje. 1972 m. baigė Čeliabinsko politechnikos institutą. Specialybė – automatika ir telemechanika. 1972–1982 m. dirbo Podolsko mokslinio techninio instituto jungtinėje ekspedicijoje, kur derino raketos branduolinio variklio aktyviosios zonos reaktoriaus konstrukciją. Dirbo inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi, automatinių valdymo sistemų tarnybos viršininku. 1982 m. atvyko į Ignalinos atominę elektrinę. Iš pradžių dirbo meistru, cecho pamainos viršininku, cecho viršininko pavaduotoju eksploatacijai. Šiuo metu yra šiluminės automatikos ir matavimų cecho

Jonas Pranukevičius

Nikolaj Prodan

viršininkas. Apdovanotas Ignalinos AE vadovybės padėkos raštais, turi Lietuvos Respublikos Prezidento padėką Ignalinos AE 20-mečio proga. Laisvalaikiu mėgsta žvejoti ir dirbti sode.

PŠEVLUCKAS Antanas gimė 1935 m. birželio 11 d. Pagiegalos k., Panevėžio r. 1944–1947 m. mokėsi Karsatiškių pradžios mokykloje, o ją baigęs – Panevėžio berniukų gimnazijoje. 1954 m. įstojo į Kauno politechnikos institutą, kurį baigė 1959 m., įgydamas inžinieriaus šilumininko specialybę. Baigęs institutą 1959–2002 m. dirbo Vilniaus termofikacinėje elektrinėje inžinieriumi, kuro cecho viršininko pavaduotoju, cecho viršininku.

PUODYS Petras gimė 1932 m. spalio 21 d. Užumėlnyčio k., Varėnos r., valstiečių šeimoje. 1951 m. baigė Varėnos vidurinę mokyklą ir įstojo į Vilniaus universiteto Ekonomikos fakultetą. 1956 m. baigęs pramonės ekonomikos specialybę įgijo ekonomisto kvalifikaciją. Energetikoje pradėjo dirbti nuo 1958 m., LTSR LŪT Energetikos ūkio valdybos Planavimo-ekonomikos skyriuje vyresniuoju ekonomistu. 1962 m. buvo pervestas į Petrašiūnų VRE Planavimo ir ekonomikos skyriaus viršininku. Nuo 1968 m. perkeltas į VEEV Inžinerinės-ekonominės analizės tarnybą vyresniojo ekonomisto, vėliau – grupės vadovo pareigoms. Čia parengė valdybos aparato ir gamybinių tarnybų personalo bei sistemos įmonių vadovaujančiųjų darbuotojų premijavimo nuostatus, analizavo pavaldžių įmonių ekonominę veiklą, įmonėse diegė darbo normavimą. 1975 m. paskirtas ekonomikos, darbo organizavimo ir valdymo laboratorijos viršininku. 1986 m. likvidavus laboratoriją pervestas dirbti į Planavimo ir ekonomikos skyrių vyresniuoju ekonomistu. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, buvo Ekonominio mokymo metodinės tarnybos narys, Mokslinės techninės draugijos ekonominės sekcijos pirmininkas. Už aktyvią veiklą daugelį kartų buvo apdovanotas garbės raštais bei piniginėmis premijomis. Darbinę veiklą baigė 1993 m.

Antanas Pševlucas

Petras Puodys

R

Raimondas
Ragauskas

RAGAUSKAS Raimondas gimė 1957 m. lapkričio 23 d. Rusijoje, Krasnojarsko kr. 1980 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus statybininko kvalifikaciją. Nuo 1980 m. dirbo Kauno politechnikos institute inžinieriumi, nuo 1982 m. – Prienų rajono jungtinių katilinių ir šilumos tinklų direkcijoje vyr. inžinieriumi, nuo 1987 m. – Prienų rajono katilinės ir šilumos tinklų direktoriumi, nuo 1994 m. – Alytaus šilumos tinklų Prienų rajono viršininku, nuo 1997 m. – SPAB Prienų šilumos tinklų direktoriumi. Nuo 2000 m. – UAB „Prienų energija“ direktoriaus pavaduotojas, nuo 2001 m. – direktorius. Dirbdamas nuolat kėlė savo kvalifikaciją dalyvaujdamas įvairiuose seminaruose („Biokuro naudojimas“, 1993 m., Švedija; „Mažai teršianti gamtą energetikos sistema Baltijos ir rytų Europos šalyse“, „Energinės taupymo projektų finansavimas“, 1995 m., Lietuva; Europos šilumos tiekėjų asociacijos seminaras 2002 m., Anglija). Laisvalaikio mėgsta keliauti.

Vytautas Ragelis

RAGELIS Vytautas gimė 1930 m. kovo 6 d. Rokiškyje, 1949 m. baigė Rokiškio gimnaziją, o 1954 m. – Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Pagal paskyrimą 1954–1955 m. dirbo Ufos elektros linijų statybos trešte darbų vykdytoju. 1955–1957 m. buvo Lietuvos žemės ūkio ministerijos Kaimo energetikos priežiūros inspekcijos vyr. inžinierius, 1957–1962 m. – Lietuvos profsąjungų tarybos saugos skyriaus technikos inspektorius, 1962–1964 m. – Santechnikos darbų tresto vyr. energetikas, 1964–1965 m. – Lietuvos energetikos valdybos vyr. inžinierius, 1965–1972 m. – Vilniaus elektros tinklų dispečeris, dispečerinės tarnybos viršininkas, 1972–1991 m. –

TSRS Energetikos ministerijos inspekcijos Lietuvos skyriaus inspektorius, grupės vadovas. Iki išėjimo į pensiją 1999 m. – AB „Lietuvos energija“ Patikimumo ir saugumo technikos tarnybos vadovaujantysis inspektorius.

RAUDONIKIS Visvaldas gimė 1937 m. gruodžio 11 d. Kaune, tarnautojų šeimoje. 1943 m. pradėjo lankyti Kauno 15-ąją pradinę mokyklą. 1949 m. šeimai persikėlus gyventi į Vilnių, mokslą tęsė Vilniaus 1-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1954 m. Baigęs Kauno politechnikos instituto elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybę ir įgijęs inžinieriaus elektrotechnikos kvalifikaciją, 1959 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinkluose inžinieriumi dispečeriu. 1960 m. buvo paskirtas rajoninės dispečerinės tarnybos viršininku. 1968 m. perkeltas į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Vyriausiąją dispečerinę tarnybą vyresniuoju dispečeriu. 1972 m. paskirtas Energijos realizavimo valdybos direktoriumi. Nuo 1977 m. vėl dirbo VGEEV Vyriausiojoje dispečerinėje tarnyboje operatyvinio sektoriaus viršininku, vyresniuoju dispečeriu.

Mirė 1996 m. sausio 2 d. Palaidotas Vilniuje, Sudervės kapinėse.

RAZMA Alfridas gimė 1945 m. spalio 10 d. Žvirblaičių k., Plungės r. 1948 m. visa šeima persikėlė gyventi į Plungę. 1952 m. pradėjo lankyti Plungės vidurinę mokyklą, kurią baigė 1963 m. Mokykloje mokslas sekėsi gerai, ypač matematika ir fizika. Besimokydamas lankė fizikų būrelį ir čia sukonstravo savo pirmąjį radijo imtuvą. Baigiamosiose klasėse įsigijo kino mechaniko specialybę. 1964 m. įstojo į Kauno politechnikos institutą, kurį baigė 1969 m., įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Besimokydamas institute dalyvavo ansamblyje „Nemunas“. 1969 m. pagal paskyrimą pradėjo dirbti Klaipėdos politechnikume dėstytoju. Dirbdamas ten užsirekomendavo kaip geras specialistas ir buvo apdovanotas Aukštojo ir specialiojo mokslo ministerijos garbės raštais bei medaliais. 1976 m. pradėjo dirbti Klaipėdos kultūros institute scenos

Visvaldas Raudonikis

Alfridas Razma

technikos ir technologijos dėstytoju, 1978 m. – Klaipėdos elektros tinklų Centrinės dispečerinės tarnybos dispečeriu. Po poros metų paskirtas Saugumo tarnybos viršininku, 1986 m. – Pastočių tarnybos viršininku. 1995 m. dalyvavo įrenginių eksploatacijos vadybos kursuose Švedijoje, Stokholme. 1996 m. pakviestas dirbti į AB „Lietuvos energija“ Elektrotechnikos tarnybos viršininko pavaduotoju. Nuo 2000 m. paskirtas Elektrotechnikos tarnybos viršininku. Be savo pagrindinės veiklos, aktyviai domisi vėjo energetika. Už tiriamuosius darbus vėjo energetikos srityje apdovanotas Lietuvos Respublikos Prezidento pagyrimo raštu. Nuolat dalyvauja leidžiant daugelį norminių dokumentų, susijusių su energetika. Kartu su Valstybinės energetikos inspekcijos viršininku V. Miškinium parengė ir išleido „Aukštos įtampos įrenginių žinyną“. Laisvalaikio dainuoja bendrovės etnografiniame ansamblyje „Riduola“.

Jūratė Rimdeikienė

RIMDEIKIENĖ Jūratė gimė 1929 m. lapkričio 20 d. Kaune. 1973 m. baigė Kauno ekonomikos technikumą. Nuo 1948 m. dirbo Petrašiūnų elektrinėje prekių žinove, vyr. technike, ekonomiste. Nuo 1963 m. perkelta į Kauno šilumos tinklus planavimo ir darbo užmokesčio vyresniosios inžinierės pareigoms. 1997 m. išėjo į pensiją. Apdovanojimai: 1970 m. medalis „Už šaunų darbą“, 1979 m. suteiktas energetiko veterano vardas, 1984 m. darbo veterano medalis, ne kartą skatinta Lietuvos VGEV garbės raštais. Ji buvo sumani, principinga, sąžininga darbuotoja, aktyviai dalyvaudavo visuomeninėje ir sportinėje veikloje.

Genadijus
Romaniukas

ROMANIUKAS Genadijus gimė 1951 m. rugsėjo 28 d. Ramygaloje, Panevėžio r. 1958–1968 m. mokėsi Panevėžio 3-iojoje vidurinėje mokykloje, 1969–1974 m. – Rygos politechnikos institute (specialybė – elektros tinklai ir sistemos). Nuo 1974 m. dirbo Panevėžio elektros tinklų Izoliacijos ir apsaugos nuo viršįtampių tarnybos meistru. 1980–1982 m. tarnavo armijoje. Po tarnybos grįžo į Panevėžio elektros tinklus, dirbo Relinės apsaugos ir automatikos tarnybos meistru. 1986–1988 m. buvo Panevėžio stiklo fabriko Energetinio cecho viršininkas. Nuo 1988 m. vėl dirbo Panevėžio ET Izolia-

cijos ir apsaugos nuo viršįtampių tarnybos meistru, tarnybos viršininku. Nuo 2004 m. – Rytų skirstomųjų tinklų Eksploatavimo tarnybos viršininkas, atsakingas už transformatorinių pastočių ir skirstomųjų tinklų eksploatavimo organizavimą bei vykdymą.

RUDOKAS Algimantas gimė 1942 m. sausio 2 d. Dirvonių k., Rokiškio r. Baigęs Kauno politechnikumą, elektros tinklų ir sistemų specialybę, igijo techniko elektriko kvalifikaciją. Nuo 1968 m. dirbo Rokiškio elektros tinklų rajone techniku, nuo 1969 m. – Rokiškio ETR inžinierius, vėliau meistras, nuo 1975 m. – gamybinio baro meistras, nuo 1980 m. – viršininko pavaduotojas, nuo 1991 m. – vyriausiasis inžinierius, nuo 2003 m. – Rokiškio skyriaus viršininko pavaduotojas elektros tinklui, nuo 2005 m. – Rokiškio skyriaus viršininkas.

Algimantas Rudokas

RUTKAUSKAS Mykolas gimė 1932 m. gegužės 20 d. Elmininkų k., Anykščių r., valstiečių šeimoje. 1952 m. baigė Bikūnų vidurinę mokyklą, 1957 m. – Kauno politechnikos instituto pramonės įmonių elektrifikacijos specialybės kursą ir igijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje pradėjo dirbti 1969 m. – Centrinės elektros tinklų ir pastočių tarnybos grupės vadovu. Nuo 1972 m. ėjo Elektros tinklų tarnybos viršininko pavaduotojo, viršininko pareigas. Savo darbo veikloje užsiėmė žemės ūkio paskirstymo tinklais, jų kapitaliniu remontu. Nagrinėjo elektros energijos tiekimo patikimumo didinimo žemės ūkio vartotojams problemas, transformatorinių pastočių apkrovas. Aktyviai dalyvavo diegiant mechanizacijos priemones, užsiėmė racionalizaciniu darbu. Sulaukęs pensinio amžiaus jo paties prašymu 1995 m. gruodžio mėn. buvo perkeltas dirbti į LVES Elektrotechnikos tarnybą vadovaujančiuoju inžinieriumi. Atliko elektros perdavimo sistemos techninio audito pagal PHARE programą darbų analizę, teikė pastabas bei nagrinėjo elektros tinklų filialuose skirstomųjų tinklų remonto darbų kokybę. Nuo 2000 m. – pensininkas. Ne kartą buvo paskatin-tas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Mykolas Rutkauskas

Benas Ruzgys

RUZGYS Benas gimė 1935 m. Tryškių mstl., Telšių r., ūkininko šeimoje. 1948 m., baigdamas trečiąją Tryškių progimnazijos klasę, kartu su tėvais buvo ištremtas į Sibirą, Buriatijos ATSR. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Chandagatajaus miško pramonės ūkyje įvairius miško darbus. Palengvėjus trėmimo režimui ir atsidarius vakarinei mokyklai, 1957 m. su pagyrimu baigė Novoilinsko vidurinės mokyklos vakarinio skyriaus septynias klases, atitinkančias progimnazijos trijų klasių programą. Tais pačiais metais įstojo į Novosibirsko elektros mašinų gamybos technikumą. 1961 m. jį baigė su pagyrimu, įgydamas techniko elektriko kvalifikaciją. Grįžęs į Lietuvą įsidarbino Vilniuje, Lietuvos liaudies ūkio tarybos centriname projektavimo ir konstravimo biure. 1966 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Centrinėje tinklų ir pastočių tarnyboje, o 1968 m. perėjo į Centrinę izoliacijos ir apsaugos nuo viršįtampių tarnybą, kur daugiau kaip trisdešimt metų kuravo aukštos įtampos įrengimų, izoliacijos bandymų ir apsaugos nuo viršįtampių sritį. 1962 m. įstojo į vakarinį Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo Elektros pavarų ir gamybos įrengimų automatizavimo fakultetą, kurį baigė 1968 m., įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Dirbdamas nuolat palaikė ryšius su kaimyninių energetinių sistemų analogiškų specialybių darbuotojais, aktyviai dalyvavo seminaruose, pasitarimuose ir konferencijose, skaitė pranešimus izoliacijos, apsaugos nuo viršįtampių ir įrengimų bandymų klausimais. Kartu su gamyklų atstovais elektrinėse ir transformatorių pastotėse, įvedant į eksploataciją naujus generatorius ir 330 kV transformatorius, atlikdavo visus matavimus ir visą tų objektų izoliacinių charakteristikų analizę, nustatant jų įjungimo į tinklą tinkamumą. Eksploatuojant nuolat tikrino ir sekė pagrindinių elektrinių įrenginių izoliacinių charakteristikų pokyčius. Dalyvavo komisijose, tiriančiose avarijas ir sutrikimus elektrinėse bei elektros tinkluose. Bendradarbiavo su Kauno technologijos universiteto mokslininkais ir Kauno energetikos remonto įmonės specialistais, kur teorinių problemų tyrinėjimų duomenys buvo tikrinami eksperimentiškai aukštos įtampos laboratorijose. Leningrado energetikų kva-

lifikacijos kėlimo ir Baltstogės politechnikos institute išklause specialias kvalifikacijos kėlimo kursų programas. Vadojavo energetikų ir mokslininkų grupei rengiant ir išleidžiant norminį dokumentą „Elektros įrenginių bandymo normos ir apimty“. Daug darbo ir laiko įdėjo rengiant „Elektros įrenginių įrengimo taisykles“. Dirbdamas „Lietuvos energijoje“ nuolat skaitė paskaitas Energetikų mokymo centre, turimas žinias perteikdamas energetinės sistemos inžinieriams ir darbininkams. Nemažai metų buvo renkamas Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Techninės draugijos tarybos nariu. Spaudoje rašė straipsnius izoliacijos ir viršįtampių klausimais – energetikų leidžiamame laikraštyje „Žiburiai“. Įsikūrus Lietuvos atgimimo Sąjūdžiui, aktyviai jame dalyvavo, į šią veiklą įtraukdamas ir VGEEV darbuotojus. 2000 m. liepos mėn. 14 d. išėjo į pensiją.

RUŽINSKAS Zenonas gimė 1944 m. sausio 1 d. Rimučių k., Molėtų r. 1960 m. baigęs 8 klases įstojo mokytis į Vilniaus politechnikumą, kurį baigė 1964 m. ir įgijo techniko elektriko specialybę. 1968 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinkluose inžinieriumi, vėliau meistru, cecho viršininku, direktoriaus pavaduotoju. 1969 m. įstojo į Vilniaus inžinerinį statybos institutą, kurį baigęs 1975 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1993 m. buvo Vilniaus elektros tinklų valdybos pirmininkas – direktorius, nuo 1996 m. – AB „Lietuvos energija“ generalinio direktoriaus pavaduotojas. 2000 m. pabaigoje, reorganizuojant AB „Lietuvos energija“, paskirtas Perdavimo tinklo Vilniaus skyriaus viršininku. Jis yra aukštos kvalifikacijos, organizuotas, reiklus ir nuolat gilinantis profesines žinias darbuotojas. Už sąžiningą darbą keletą kartų buvo paskatintas Lietuvos energetikos sistemos garbės raštais ir kitais apdovanojimais.

Zenonas Ružinskas

S

SADAUSKAS Algimantas gimė 1957 gegužės 4 d. Jonavoje. 1975 m. baigė Jonavos 1-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą, kur 1980 m. įgijo inžinieriaus šilumininko kvalifikaciją. 1980–1983 m. dirbo Kėdainių cukraus fabrike inžinieriumi technologu, 1983–2000 m. – Vilniaus elektrinės katilų ir turbinų cecho viršininko pavaduotoju, 2001–2003 m. – cecho viršininku. Nuo 2003 m. – UAB „Vilniaus energija“ perdavimo tinklo direktorius. Apdovanotas pagyrimo raštais ir premijomis. Laisvalaikio pomėgiai: sportas ir knygos.

Algimantas
Sadauskas

SALATKA Justinas gimė 1952 m. rugsėjo 10 d. 1975 m. baigė Kauno politechnikos institutą, kur studijavo elektros mašinų ir aparatų specialybės kursą, įgijo inžinieriaus elektromechaniko specialybę. 1977 m. pradėjo dirbti Alytaus rajono dispečerinėje tarnyboje inžinieriumi. Vėliau perkeltas į Gamybos ir technikos tarnybą – gamybos paruošimo inžinieriaus, vyresniojo išradybos ir racionalizacijos inžinieriaus pareigoms. 1982 m. paskirtas Gamybos ir technikos tarnybos viršininko pavaduotoju. 1989 m. buvo išrinktas Įrengimų remonto cecho viršininku, 2000 m. paskirtas Linijų pastočių tarnybos viršininku. Įvykus reorganizacijai, pasikeitė tarnybos pavadinimas. Šiuo metu – Pastočių linijų skyriaus viršininkas. Sumaniai organizuoja skyriui priskirtų elektros tinklų plėtos, rekonstravimo bei eksploatavimo darbus, diegia naujoves ir pažangią patirtį.

SARAPAS Antanas gimė 1929 m. rugsėjo 3 d. Linkavičių k., Šiaulių r. 1950–1955 m. mokėsi Kauno politechnikos institute pramonės šilumos specialybę ir baigęs įgijo inžinieriaus me-

chaniko kvalifikaciją. Nuo 1955 m. – technikas šilumininkas, nuo 1957 m. – vyr. mechanikas, nuo 1958 m. – valdytojas Vilniaus pirčių ir skalbyklų treste. Nuo 1960 m. – inžinierius metodistas Liaudies ūkio tarybos mokymo kombinate, nuo 1964 m. – Komunalininkų mokymo kombinato direktorius, nuo 1981 m. – inžinierius konstruktorius „Vilmos“ gamybiniam susivienijime, nuo 1982 m. – Vilniaus šilumos tinklų Naujosios Vilnios katilinės viršininkas. 1994 m. išėjo į pensiją ir dirbo Vilniaus šilumos tinkluose projektuotoju iki 2002 m. Daug nuveikė termofikuojuant Antakalnio ir Naujosios Vilnios rajonus. Žmona Nijolė – energetikė, dirbo Vilniaus šilumos tinkluose nuo įmonės įkūrimo 1958 m. iki pensijos.

SEMIONOV Boris gimė 1933 m. liepos 8 d. Guzaro mieste, Uzbekijoje. 1960 m. baigė Vilniaus elektromechanikos technikumą, 1970 m. Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirbo nuo 1962 m.: gamybos ir technikos skyriaus technikas, inžinierius, nuo 1963 m. – šilumos matavimų ir automatikos cecho budintysis meistras, pamainos viršininkas, nuo 1988 m. – Eksploatacijos tarnybos šilumos matavimų ir automatikos įrengimų eksploatacijos baro pamainos viršininkas, nuo 1997 m. – Remonto tarnybos automatikos remonto baro pamainos viršininkas. 2000 m. spalio 31 d. išėjo į pensiją. Už gerą darbą apdovanotas įmonės garbės raštais, Lietuvos elektros energetikos asociacijos padėkos raštu. Laisvalaikio pomėgiai: medžioklė, sodininkystė.

SIKORSKIENĖ Nijolė Ona gimė 1939 m. rugsėjo 29 d. Kurėnų k., Ukmergės r., amatininkų šeimoje. Būdama 8 metų tapo našlaite. 1959 m., baigusi Ukmergės vidurinę mokyklą, pradėjo dirbti Ukmergės r. Vidiškių apylinkėje kasininke buhalterė. 1963–1992 m. dirbo Lietuvos elektrinėje sekretore, vėliau buhalterė. Kartu mokėsi Vilniaus finansų ir kredito technikume, kurį baigė 1975 m. Nuo 1992 m. dirba Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje vyriausiąja buhalterė. Už gerą darbą ne kartą skatinta materialiai, apdovanota garbės raštais.

Antanas Sarapas

Boris Semionov

Nijolė Ona
Sikorskienė

Irena Silickienė

SILICKIENĖ Irena gimė 1951 m. vasario 21 d. Dauguose, Alytaus r., tarnautojų šeimoje. 1969 m. baigusi vidurinę mokyklą įstojo į Vilniaus universiteto pramonės ekonomikos fakultetą, kur 1974 m. įgijo ekonomistės kvalifikaciją. Paskyrimą dirbti gavo į „Lietžemūktechnikos“ susivienijimo Skaičiavimo centrą inžiniere programuotoja. Darbą energetikos sistemoje pradėjo 1976 m. – Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Ekonomikos darbo mokslinio organizavimo ir valdymo laboratorijoje inžiniere, kur dirbo ekonomikos, darbo organizavimo, darbo normavimo ir valdymo srityje. 1983 m. tapo Finansų skyriaus vyresniąja ekonomiste, o vėliau šio skyriaus viršininke. 1988 m. paskirta vyriausiojo finansininko pavaduotoja. Šiuo metu dirba Apskaitos departamente grupės vadove.

SIMĖNAS Jonas gimė 1945 m. balandžio 5 d. Biržuose. Baigęs Lietuvos žemės ūkio akademiją, žemės ūkio elektrifikavimo specialybę, įgijo žemės ūkio inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1970 m. dirbo Biržų elektros tinklų rajone inžinieriumi, vėliau – Dispečerinės tarnybos viršininku, nuo 1971 m. – vyr. meistras, nuo 1973 m. – viršininkas, nuo 1974 m. – vyr. meistras, nuo 1975 m. – gamybinio baro vyr. meistras, nuo 1980 m. – viršininko pavaduotojas, nuo 1991 m. – vyriausiasis inžinierius, nuo 1994 m. – Biržų ETR viršininkas, nuo 2003 m. iki šiol – Biržų skyriaus viršininkas.

Jonas Simėnas

SIPAVIČIUS Juozapas Vytautas gimė 1929 m. gruodžio 26 d. Salako mstl., Zarasų r. 1937–1942 m. mokėsi Salako gimnazijoje. Nuo 1952 m. dirbo Salako ryšių skyriuje. 1954 m. priimtas į Vyriausiąją energetikos ir elektrifikavimo valdybą. Dirbo prietaisų prižiūrėtoju, šaltkalviu. Nuo 1955 m. – Automatinių ir techninių išmatavimų tarnyboje meistras, nuo 1976 m. – metrologijos tarnyboje meistras, nuo 1991 m. – elektros skaitiklių remonto įmonėje „Diskas“ metrologijos cecho meistras. 1994–1997 m. buvo Lietuvos valstybinės energetikos sistemos meistras. Apdovanotas garbės raštais, ne sykį premijuotas už racionalizacinius pasiūlymus ir įdiegimus. Dabar pensininkas, gyvena Vilniuje.

Juozapas Vytautas
Sipavičius

SKARBALIUS Raimondas gimė 1955 m. spalio 5 d. Gilvičių k., Tauragės r. 1974 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. 1979 m. baigė studijas ir įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus specialybę. Tais pačiais metais prasidėjo jo darbas Mažeikių elektrinėje. Iš pradžių dirbo katilų ir turbinų ceche grupinio valdymo pulto turbinų mašinistu, po to – katilų vyr. mašinistu. 1981 m. – katilų ir turbinų cecho pamainos viršininkas. 1983 m. perkeltas į Gamybos ir technikos skyrių vyresniuoju inžinieriumi. 1984 m. vėl paskirtas katilų ir turbinų cecho pamainos viršininku. 1990 m. ėjo elektrinės pamainos viršininko pareigas. 1991 m. paskirtas katilų ir turbinų cecho viršininko pavaduotoju, šias pareigas eina iki šiol. Už sąžiningą ir nuoširdų darbą paskatin-tas padėkos raštu bei apdovanojimais.

Raimondas
Skarbalius

SKIPARIS Jonas Rigmantas gimė 1947 m. spalio 2 d., Viešnių mstl., Mažeikių aps. 1967 m. baigė Akmenės vidurinę mokyklą. 1967–1972 m. mokėsi Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete, įgijo pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus kvalifikaciją. Pagal paskyrimą 1972–1975 m. dirbo Grigiškių popieriaus kombinato elektrinės pamainos viršininku, 1976–1978 m. – Vilniaus konditerijos fabrike „Pergalė“ inžinieriumi konstruktoriumi, 1978–1990 m. – Vilniaus TE katilų ir turbinų cecho viršininko pavaduotoju, 1990–1993 m. – Darbų saugos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dujų priežiūros skyriaus viršininku, 1994–2002 m. – Vilniaus šilumos tinklų katilinės viršininku. Nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ darbų saugos specialistas. Su bendraautoriais parengė „Dujų ūkio saugumo laikinąsias taisykles“ ir „Garo ir vandens šildymo katilų saugios eksploatacijos taisykles“. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas padėkos ir garbės raštais. Sūnus Rimantas taip pat dirba UAB „Vilniaus energija“. Nuo vidurinės mokyklos laikų aktyviai sportavo, žaidė tinklinį, laisvalaikį leidžia keliaudamas, sveikatingumo užsiėmimuose ir sode.

Jonas Rigmantas
Skiparis

Sigitas Povilas
Smilgevičius

SMILGEVIČIUS Sigitas Povilas gimė 1938 m. vasario 16 d. Pagirio k., Ramygalos vls., Panevėžio aps., tarnautojų šeimoje. 1956 m. baigė Viduklės vidurinę mokyklą, 1961 m. – Kauno politechnikos institutą. Studijavo elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybę, įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Studijuodamas 1957 m. tapo sklandytoju. Dalyvavo daugelyje varžybų. 1976 m. tapo Lietuvos čempionu. Sporto meistras. Dukra Edita pasekė tėvo pėdomis ir tapo įžymia sklandytoja, TSRS rinktinės nare. Dirbti pradėjo 1961 m. Energetikos ūkio valdybos šiluminės automatikos laboratorijoje inžinieriumi, vėliau Energetikos vystymo tarnyboje inžinieriumi, vyresniuojų inžinieriumi. Nuo 1969 m. dirbo Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Centrinėje dispečerinėje tarnyboje būdinčiuoju dispečeriu, vyresniuojų dispečeriu, vadovaujančiuoju dispečeriu. Kontroliavo ir tvarkė iš įmonių gautas pastočių, elektrinių bei elektros tinklų schemas ir energetikos sistemos elektrinių sujungimų schemas, peržiūrinėjo bei taisė tipines perjungimų programas. Į pensiją išėjo 2004 m. sausį. Ne kartą buvo paskatintas piniginėmis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Ivan Soldatov

SOLDATOV Ivan gimė 1929 m. liepos 15 d. Rusijoje, Saratovo srityje, Mokroje k. 1952 m. baigė Kijevo inžinerinį statybos institutą ir įgijo inžinieriaus statybininko specialybę. Po instituto baigimo dirbo Tomsko miesto kapitalinės statybos valdyboje Nr. 153. 1960–1967 m. dirbo Kirovo – Čepecko miesto kapitalinės statybos valdybos Nr. 20 direktoriaus pavaduotoju. 1967–1976 m. – Leningrado atominės elektrinės direktoriaus pavaduotojas kapitalinei statybai. 1976 m. atvyko į Lietuvą ir pradėjo dirbti statomos Ignalinos atominės elektrinės direktoriaus pavaduotoju kapitalinei statybai. Jam teko organizuoti elektrinės projektavimo ir statybos darbus. Jam talentingai vadovaujant elektrinės statyba įgavo gerą tempą, buvo gauti visi pagrindiniai įrengimai. Šias pareigas ėjo iki mirties – 1981 m. lapkričio 29 d. Palaidotas Visagine.

SPUDULIS Vaclovas gimė 1939 m. rugsėjo 11 d. Medragių k., Šiaulių r., valstiečių šeimoje. 1946 m. pradėjo lankyti, o 1957 m. baigė Kuršėnų vidurinę mokyklą. 1957–1962 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete pramonės šiluminės energetikos specialybę ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1962 m. pagal paskyrimą pradėjo dirbti Lietuvos elektrinės katilų cecho meistru, vėliau centralizuoto remonto cecho viršininko pavaduotoju, šiluminių įrengimų bandymų ir derinimo cecho viršininku, vyr. inžinieriaus pavaduotoju – Remonto tarnybos viršininku. Nuo 1982 m. rūpinosi Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybos reikalais, būdamas Lietuvos elektrinės vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojas, vėliau direktoriaus pavaduotojas. Pastačius Kruonio hidroakumuliacinę elektrinę, nuo 1992 m. tapo jos direktoriumi. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas įvairių institucijų garbės raštais, medaliais, Garbės ženklo ordinu, ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi. Laisvalaikiu puoselėja bitininę kystę.

STAMKAUSKAS Jonas gimė 1953 m. kovo 20 d. Prienuose. 1971 m. baigė Prienų vidurinę mokyklą, 1976 m. – Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Darbinę veiklą pradėjo 1976 m. Paleidimo-derinimo valdyboje Nr. 9. Buvo inžinierius, vyresnysis inžinierius derintojas. 1981–1986 m. dirbo Elektromontavimo darbų valdyboje Nr. 2. vyr. darbų vykdytoju, 1986–1989 m. buvo šios valdybos viršininko pavaduotojas, nuo 1989 m. – valdybos, vėliau UAB „Elmonta“, viršininkas, direktorius. Jam vadovaujant UAB „Elmonta“ tapo pirmąja Lietuvos įmone aukštos įtampos įrengimų montavimo ir derinimo srityje. Ji pirmoji Lietuvoje pradėjo kloti 110 kV plastikinius kabelius. 2003 m. apdovanotas Vyriausybės garbės raštu už nuopelnus vystant statybas, 2004 m. – Pramonininkų konfederacijos ženklu „Profesijos riteris“.

STANKEVIČIUS Vitas gimė 1943 m. liepos 17 d. Žardelių k., Šakių r. 1961 m. baigė Kauno 2-ąją vidurinę mokyklą, 1967 m. – Kauno politechnikos institutą, elektros mašinų ir

Vaclovas Spudulis

Jonas Stamkauskas

Vitas Stankevičius

aparatų specialybę. 1974 m. mokėsi Energetikos inžinierių kvalifikacijos kėlimo institute Leningrade. 1967–1973 m. dirbo Sąjunginio suvirinimo įrengimų mokslinio tyrimo instituto Vilniaus skyriuje vyr. moksliniu bendradarbiu. 1973–1983 m. buvo Lietuvos vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos sektoriaus viršininkas. Nuo 1983 m. dirbo Vilniaus elektrinėje šilumos matavimų ir automatikos cecho viršininko pavaduotoju, nuo 1991 m. – cecho viršininku, nuo 2001 m. – automatikos cecho vyresniuoju meistru. Nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ elektros ir automatikos tarnybos vyresnysis inžinierius. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais ir premijomis. Laisvalaikį mėgsta leisti sode.

Stanislovas
Steponėnas

Vytautas Alfonsas
Stonys

STEPONĖNAS Stanislovas gimė 1934 m. gruodžio 15 d. Švenčionių r., valstiečių šeimoje. 1954 m. baigęs vidurinę mokyklą tarnavo armijoje. 1958 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto pramonės įmonių elektrinių įrengimų specialybę, vakarinį skyrių. Baigė institutą 1964 m. ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti nuo 1958 m. meistru šilumos matavimų ir automatikos derinimo tarnyboje, kartu derindamas mokslą ir darbą. Vėliau dirbo inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi. 1965–1969 m. buvo komandiruotas į Vengrijos elektrinę „Dunamenti“, kur padėjo derinti ir prižiūrėti matavimo prietaisų reguliavimo ir kontroliavimo sistemas. Grįžęs iš komandiruotės toliau dirbo vyresniuoju inžinieriumi, vėliau vadovaujančiuoju inžinieriumi LVES metrologijos tarnyboje. 2000 m. išėjo į pensiją. Tai daug teorinių ir praktinių žinių turėjęs darbuotojas, rengęs metrologijos tarnybą akreditavimui. Daugelį kartų buvo skatinamas premijomis, ne kartą apdovanotas garbės raštais.

STONYS Vytautas Alfonsas gimė 1939 m. balandžio 10 d. Uždubulio k., Telšių r., valstiečių šeimoje. 1948 m. šeimai persikėlus gyventi į Skuodo rajoną, lankė Skuodo pradinę, vėliau vidurinę mokyklą. Ją baigęs 1957 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto pramonės šiluminės energetikos specialybę. 1962 m. baigęs institutą įgijo inžinieriaus mechaniko

kvalifikaciją. Paskirtas į Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos projektavimo konstravimo biurą inžinieriumi, vėliau vyresniuoju inžinieriumi, 1968 m. – grupės vadovu, 1981 m. – viršininko pavaduotoju. 1992 m. perkeltas į LVES Gamtos ir technikos skyrių viršininko pavaduotoju, o 2000–2003 m. dirbo Išorinių ryšių skyriaus sektoriaus viršininku. Jis aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, yra keliolikos racionalizacijos pasiūlymų autorius, apdovanotas Liaudies ūkio pasiekimų parodos bronzos medaliu, kitais pagyrimo raštais ir apdovanojimais.

STOŠKEVIČIUS Petras gimė 1941 m. birželio 16 d. Raseiniuose. Baigęs vidurinę mokyklą 1958–1961 m. mokėsi Kauno maisto pramonės technikume. 1961–1968 m. dirbo Pavenčių cukraus kombinato katilinės šilumininku. 1961–1964 m. tarnavo kariuomenėje. 1968–1976 m. buvo Raseinių sviesto gamyklos mechanikas, 1976–1982 m. – Raseinių tarpkolūkinės statybos organizacijos pirmininko pavaduotojas, 1982–2004 m. – Raseinių šilumos tinklų katilinės operatorius. 1997–2004 m. buvo renkamas Raseinių šilumos tinklų profesinės sąjungos komiteto pirmininku. Yra gavęs kelias padėkas už darbą ir visuomeninę veiklą. LSDP, Raseinių miesto tarybos narys.

Petras Stoškevičius

STRAVINSKAS Petras gimė 1945 m. vasario mėn. 27 d. Utenoje. 1964 m. baigė Utenos vidurinę mokyklą ir įsidarbino Utenos elektros tinkluose elektrošaltkalviu. Dirbdamas įstojo į Utenos politechnikumą ir 1971 m. jį baigė. Įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. 1971 m. buvo pervestas dirbti į aukštos įtampos linijų remonto tarnybą, dirbo meistru, inžinieriumi. 2004 m. perkeltas į UAB „Elektros tinklo paslaugos“ inžinieriumi. Už gerą darbą daug kartų skatintas ir apdovanotas.

Petras Stravinskas

Jūragis Jurgis Šaltys

ŠALTYS Jūragis Jurgis gimė 1937 m. spalio 30 d. Utenoje. 1954 m. baigė mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą. Po tarnybos armijoje tęsė mokslus Kauno politechnikos instituto Vilniaus filiale ir dirbo Petrašiūnų SMV. 1963 m. perėjo dirbti į Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybą techninio skyriaus inžinieriumi. 1967 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą ir įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. 1969 m. paskirtas įmonės Planavimo skyriaus viršininku, 1996 m. – vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju, 1998 m. – direktoriaus pavaduotoju. 2004 m. birželio mėn. išėjo į pensiją. Už gerą darbą ne kartą buvo apdovanotas padėkos ir garbės raštais.

Igoris Šarakovas

ŠARAKOVAS Igoris gimė 1934 m. liepos 13 d. Azarinos k., Utenos r. 1951 m. baigęs septynmetę mokyklą pradėjo dirbti Utenos grūdų paruošų įmonėje. 1954–1956 m. tarnavo armijoje. 1956–1977 m. dirbo Vilniaus staklių pramonės gamykloje „Žalgiris“ darbininku, technologu, profsąjungos komiteto pirmininku, skyriaus viršininku. 1963 m. baigė Vilniaus staklių pramonės technikumą, o 1976 m. – Maskvos tarptautinę profsąjungų judėjimo mokyklą, darbo ekonomikos specialybę. Nuo 1977 m. dirbo Vilniaus gamybinio susivienijimo „Neringa“ direktoriaus pavaduotoju gamybos reikalams, nuo 1981 m. – Lietuvos profesinių sąjungų tarybos darbo apsaugos skyriaus vedėju. 1986 m. buvo išrinktas Elektrinių ir elektrotechnikos pramonės darbininkų profsąjungos Lietuvos respublikinio komiteto pirmininku, nuo 1991 m. renkamas Lietuvos energetikos darbuotojų profesinių sąjungų federacijos pirmininku. Daug dėmesio skiria šalies energetikos dar-

buotojų darbo sąlygų, darbo apmokėjimo ir socialiniams klausimams, įmonių kolektyvinių sutarčių sudarymui ir vykdymui. Jam suteiktas nusipelnusio Lietuvos pramonės darbuotojo vardas, apdovanotas Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo garbės raštu, Garbės ženklo ordinu, medaliais.

ŠEBATIN Nikolaj gimė 1939 m. lapkričio 18 d. Volchovo mieste, Rusijoje. 1956 m. baigė vidurinę mokyklą Kaune, 1961 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. 1963 m. pradėjo dirbti Lietuvos elektrinėje: iš pradžių Šilumos matavimų ir automatikos cecho būdinčiuoju meistru, vyresniuoju inžinieriumi, vyresniuoju meistru, nuo 1975 m. – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos vyriausiuoju specialistu. 1985–1987 m. dirbo Graikijoje katilinės meistru. Grįžęs į Lietuvos elektrinę 1987 m. buvo Priemonių įdiegimo baro viršininkas, nuo 1996 m. – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos Techninio skyriaus viršininkas. Už gerą darbą apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. 2002 m. spalio 31 d. išėjo į pensiją. Laisvalaikio daug skaito.

Nikolaj Šebatin

ŠIKŠNELIS Romas gimė 1947 m. kovo 4 d. Švendubrės k., Varėnos r. 1962 m. baigė Druskininkų 1-osios vidurinės mokyklos aštounias klases ir tais pačiais metais įstojo į Vilniaus elektromechanikos technikumą, kurį baigė 1966 m. Pagal paspyrimą pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinkluose inžinieriumi. 1968 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto neakivaizdinį skyrių, jį baigė 1976 m., įgydamas radijo inžinieriaus kvalifikaciją. Iki 1971 m. dirbo Vilniaus elektros tinkluose inžinieriumi, vėliau inžinieriumi Vyriausiojoje gamybinėje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje. Nuo 1977 m. – Vilniaus elektros tinklų Ryšių tarnybos viršininkas, nuo 1993 m. – Vilniaus ET vyr. inžinieriaus pavaduotojas. Nuo 2004 m. – AB Rytų skirstomieji tinklai Vilniaus regiono vyr. specialistas.

Romas Šikšnelis

ŠILINIS Albertas gimė 1945 m. lapkričio 4 d. Slavinčiškio k., Kupiškio r. 1952 m. įstojo mokytis į Kupiškio vidurinę mokyklą, o 1960 m., baigęs aštuonias klases, pradėjo mokytis

Albertas Šilinis

Šiaulių K. Didžiulio politechnikume, kur įgijo techniko elekt-
riko kvalifikaciją. 1965 m. pradėjo dirbti Anykščių statybos
ir montavimo valdyboje (dabar – UAB „Anykščių energetinė
statyba“) meistru, nuo 1967 m. – darbų vykdytoju, o nuo
1973 m. – vyr. darbų vykdytoju. 1978 m. pervestas į gamybos
paruošimo aikštelės viršininko pareigas. Nuo 1986 m. dirbo
Anykščių rajono „Švyturio“ kolūkio pirmininko pavaduotoju,
o nuo 1989 m. iki dabar – UAB „Anykščių energetinė staty-
ba“ tiekimo skyriaus viršininkas. Už gerą ir sąžiningą darbą
apdovanotas Lietuvos vyriausiosios energetikos ir elektrifika-
vimo valdybos, Energetikos statybos tresto bei kitų organiza-
cijų padėkos raštais.

Ferdinandas Šilinis

ŠILINIS Ferdinandas gimė 1948 m. spalio 1 d. Tytuvėnų mstl.,
Kelmės r. 1955–1966 m. mokėsi ir baigė Panevėžio 3-iąją vi-
durinę mokyklą. 1966 m. įstojo į Vilniaus universiteto Fizikos
fakultetą. Nuo 1968 m. studijas tęsė Kauno politechnikos in-
stituto Panevėžio vakariniame fakultete, kartu dirbdamas. Bai-
gęs studijas įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Savo dar-
binę veiklą 1968 m. pradėjo „Ekrano“ gamykloje, Centrinėje
matavimo technikos laboratorijoje elektromechaniku. Nuo
1973 m. dirbo Panevėžio ET Relinės apsaugos, automatikos ir
matavimų tarnyboje vyr. elektromonteriu, meistru. Vykde au-
tomatikos priežiūros, derinimo darbus, pateikė pasiūlymų, kaip
ją patobulinti. Buvo aktyvus visuomenininkas. Nuo 1980 m.
pradėjo dirbti Dispečerinių technologinių įrenginių tarnybos
viršininku. Už gerą darbą buvo skatintas įvairiais apdovano-
jimais.

ŠINKŪNAS Stasys gimė 1947 m. sausio 27 d. Vyžių k., Ute-
nos r. 1961–1966 m. mokėsi Kauno politechnikume, 1967–
1972 m. – Kauno politechnikos institute, yra įgijęs pramonės
šiluminės energetikos inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją.
1975–1977 m. mokėsi aspirantūroje Kauno politechnikos in-
stitute, Šiluminės energetikos katedroje. 1992 m. Lietuvos ener-
getikos institute apgynė technikos mokslų daktaro disertaciją
„Trintis ir šilumos atidavimas vertikalų plėvelinių šilumokai-

čių pradiniame ruože“, o 2001 m. – habilituoto daktaro diser-
taciją „Termohidromechaniniai pernešimo procesai gravitaci-
nės skysčio plėvelės sistemose“. Kvalifikaciją kėlė Maskvos
(Rusija) energetikos institute 1985 m., Mančesterio (Didžioji
Britanija) universiteto mokslo ir technologijų institute 1995
m., Ročesterio (JAV) technologijų institute 2002 m. Studen-
tams veda šias paskaitas: taikomosios termodinamikos, termo-
fikacijos, šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo, oro kon-
dicionavimo sistemų, šiluminių procesų integravimo ir
optimizavimo modulių. 1972–1993 m. buvo Kauno politech-
nikos instituto Šiluminės energetikos katedros asistentas, vyr.
dėstytojas, vyr. asistentas, 1993–2002 m. – Kauno technologi-
jos universiteto Šilumos ir atomo energetikos katedros docen-
tas, 2002–2004 m. – šios katedros profesorius. Nuo 2004 m.
iki dabar minėtos katedros vedėjas, profesorius. Spaudoje pa-
skelbė daugiau kaip 150 mokslinių straipsnių ir metodinių
darbų. Mokslinių tyrimų medžiaga pateikta daugelyje tarptau-
tinių konferencijų, simpoziumų ir forumų. Išvertė iš anglų kal-
bos centralizuoto šilumos tiekimo žinyną. 2002 m. tapo Lie-
tuvos mokslo premijos laureatu. 1986 m. dalyvavo likviduojant
Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius. Lietuvos
šiluminės technikos inžinierių asociacijos prezidentas, Lietuvos
MA žurnalo „Energetika“ redakcinės kolegijos narys.

ŠKIUDAS Petras Povilas gimė 1951 m. birželio 20 d. Kazylų
k., Joniškio r., tarnautojų šeimoje. 1966 m. baigė Pakruojo
rajono Liesų aštuonmetę mokyklą ir įstojo į Šiaulių K. Di-
džiulio politechnikumą. 1970 m. čia baigė pramonės įmonių
elektros įrengimų kursą ir įgijo techniko elektriko kvalifika-
ciją. 1972 m. įstojo į Vilniaus inžinerinį statybos institutą ir
1978 m. baigė elektros pavarų ir gamybos įrengimų automa-
tizavimo specialybės kursą, įgydamas inžinieriaus elektriko kva-
lifikaciją. Nuo 1972 m. dirbo Vilniaus elektros tinklų Centri-
nėje dispečerinėje tarnyboje budinčiuoju inžinieriumi,
dispečeriu, o nuo 1980 m. buvo šios tarnybos viršininkas.
1988 m. paskirtas Vilniaus miesto elektros tinklų viršininku.
Nuo 1997 m. dirbo Vilniaus ET vyriausioju inžinieriumi,

Stasys Šinkūnas

Petras Povilas
Škiudas

nuo 1998 m. – direktoriaus pirmuoju pavaduotoju. Nuo 2002 m. eina AB „Lietuvos energija“ tinklo direktoriaus pareigas. Tai aukštos kvalifikacijos vadovas, už nepriekaištingą darbą ne kartą apdovanotas garbės bei padėkos raštais, premijomis.

Anupras
Šlančiauskas

ŠLANČIAUSKAS Anupras gimė 1932 m. lapkričio 3 d. Rudiškių k., Meškučių vls., Šiaulių aps., malūnininko šeimoje. Mokykloje domėjosi tiksliaisiais mokslais – fizika, mechanika. 1951 m. baigęs Joniškio vidurinę mokyklą įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą studijuoti pramonės šiluminę energetiką. 1956 m. su pagyrimu baigė studijas ir pradėjo dirbti Lietuvos MA Fizikos-technikos institute, ką tik akad. A. Žukausko įkurtoje Šiluminės technikos laboratorijoje. Čia jaunas inžinierius šilumininkas ir pradėjo mokslinio tyrimo darbą, nors jo skonį jau buvo pajutęs aukštojoje mokykloje – studentų mokslinėje draugijoje. Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos, vėliau Fizikinių-techninių energetikos problemų, o dabar Lietuvos energetikos institute jis visą laiką dirbo mokslinio tyrimo darbą, 1962 m. apgynė technikos mokslų kandidato (dabar daktaro), 1975 m. (Minsko Šilumos ir masės mainų institute) – technikos mokslų daktaro (dabar habil. daktaro) disertacijas. Pagrindiniai šių disertacijų ir vėlesnių monografijų rezultatai plačiai naudojami daugelyje pasaulio žinytų ir vadovėlių. 1981 m. suteiktas profesoriaus vardas. 25 metus vadovavo Šiluminio modeliavimo laboratorijai. Jis tyrė šachmatinių vamzdžių pluoštų šilumos atidavimą ir hidraulinį pasipriešinimą įvairių klampių skysčių srautuose. Eksperimentiškai išnagrinėjo ultragarso elastinių bangų įtaką cilindro ir plokščio paviršiaus šilumos mainams. Turbulentinių šilumos mainų dėsningumus pradėjo tirti 1962 m. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę ėmėsi tirti degimo procesus, kaip efektyviau sudeginti kurą ir sumažinti oro taršą azoto, anglies, sieros oksidais bei suodžiais. Sukaupęs aerodinamikos, turbulentiškumo ir šilumos mainų žinias sėkmingai pritaikė kuriant naujus degiklius ir juos diegiant daugelyje Lietuvos veikiančių katilų bei gerinant deginimo technologijas pramonėje. Šie darbai intensyviai plėtojami naujai įkurtoje Degimo procesų labo-

ratorijoje, kuriai vadovauja nuo 1994 m. Yra serijos „Šiluminė fizika“ trijų monografijų bendraautoris – „Vamzdžių pluoštų šilumos atidavimas skysčio sraute“ (1968), „Šilumos atidavimas turbulentiniame skysčio sraute“ (1973) ir „Turbulentinis šilumos pernešimas pasienio sluoksniuose“ (1987). Antroji (1989) ir trečioji (1995) monografijos išverstos į anglų kalbą ir išleistos JAV. Be to, jis yra kitų trijų knygų bendraautoris. Jam vadovaujant apginta 22 daktaro ir 2 habilituoto daktaro disertacijos. Skaitė paskaitas bei stažavosi Vokietijos, Olandijos, Anglijos universitetuose ir mokslo centruose. Vienas ir su bendraautoriais paskelbė per 250 mokslinių darbų įvairiuose mokslo žurnaluose, tarptautinių konferencijų, simpoziumų darbuose. Daugelį metų dirbo instituto disertacijų gynimo taryboje, skaitė paskaitas Kauno technologijos universiteto studentams. Jis (su kitais) – 1975 ir 1997 m. Lietuvos mokslo ir technikos premijų laureatas.

ŠLIBURIS Stanislovas gimė 1933 m. spalio 30 d. Raseiniuose. Iki 1950 m. mokėsi Raseinių vidurinėje mokykloje. 1950–1952 m. dirbo Laivų remonto gamykloje kūriku, 1953–1963 m. buvo „Pirmūno“ gamyklos šaltkalvis, 1963–1968 m. – Petrašiūnų elektrinės šaltkalvis. Nuo 1968 m. buvo perkeltas į Kauno šilumos tinklus dirbti grupinių karšto vandens ruošimo įrenginių aptarnavimo šaltkalviu ir ten dirbo iki išėjimo į pensiją 2000 m. Už sąžiningą darbą ne kartą reikštos padėkos, skirtos premijos, apdovanotas garbės raštais. Laisvalaikio mėgsta žvejoti, dirbti sode.

Stanislovas Šliburis

ŠLIOGERIS Jonas gimė 1926 m. gegužės 23 d. Virsnio k., Panevėžio r., valstiečių šeimoje. 1945 m. Panevėžio amatų mokykloje įgijo 4-os kategorijos elektromechaniko kvalifikaciją. 1949 m. baigė Vilniaus politechnikumo Elektrotechnikos skyriaus stipriųjų srovių technikos specialybės kursą ir įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Vilniaus elektrotechnikos gamykloje „Elfa“ inžinieriumi konstruktoriumi. 1951 m. pradėjo eiti Vilniaus elektrinės būdinčiojo elektrotechniko pareigas. 1958 m. paskirtas Šiaulių ET vy-

Jonas Šliogeris

resnioju inžinieriumi-inspektoriumi, elektromechaninio cecho viršininku. Nuo 1964 m. dirbo Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Dispečerinėje tarnyboje inžinieriumi, būdinčiuoju dispečeriu. Buvo gerai įsisavinęs operatyvinį darbą, gerai žinojo sistemą, įnešė nemažą indėlį pildant gamybiinius planus, taupant kurą. Už gerą darbą buvo ne kartą skatinamas piniginėmis premijomis ir garbės raštais.

Mirė 2002 m. Palaidotas Vilniuje, Sudervės kapinėse.

Rimantas Šukys

ŠUKYS Rimantas gimė 1955 m. balandžio 1 d. Kalvarijoje, Marijampolės r. Baigęs vidurinę mokyklą įstojo į Vilniaus universiteto pramonės planavimo specialybę, kurią baigęs 1978 m. įgijo ekonomisto kvalifikaciją. 1978–1992 m. dirbo Liaudies ūkio planavimo ir ekonomikos institute, Buitinio gyventojų aptarnavimo ministerijos skaičiavimo centre, Valstybiniame plano komitete, Ekonomikos ministerijoje. 1992 m. buvo Energetikos ministerijos departamento direktoriaus pavaduotojas, o 1993 m. pradėjo dirbti LVES Ekonomikos skyriaus viršininko pavaduotoju. 1998 m. paskirtas AB „Lietuvos energija“ Ekonomikos ir finansų departamento direktoriaus pavaduotoju, o 2001 m. – Ekonomikos ir finansų departamento direktoriumi. Nuo 2002 m. iki šiol dirba AB „Lietuvos energija“ finansų direktoriumi. Jis yra aukštos kvalifikacijos vadovas, pasižymintis organizaciniais sugebėjimais. Už ilgametį ir nepriekaištingą darbą ne kartą buvo apdovanotas garbės bei padėkos raštais, premijomis.

Juozapas
Švedarauskas

ŠVEDARAUSKAS Juozapas gimė 1935 m. kovo 19 d. Radviliškyje. 1959 m. baigęs Kauno politechnikos instituto hidrotechnikos fakultetą, dirbo šioje aukštojoje mokykloje asistentu, vyr. dėstytoju. 1966 m. Kauno politechnikos institute apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją (dabar daktaro), 1967 m. tapo Šildymo ir vėdinimo katedros docentu, 1968–1970 m. buvo Santechnikos fakulteto prodekanas. 1974–1984 m. ėjo Vilniaus inžinerinio statybos instituto (dabar VGTU) Šildymo ir vėdinimo katedros bei Žinybinės pramonės ir oro kondicionavimo laboratorijos vedėjo pareigas. Paskelbė

daugiau kaip 40 mokslinių darbų, yra vadovėlio „Šilumos tiekimas“ bendraautoris. Ne kartą apdovanotas Respublikos ir KPI garbės bei padėkos raštais.

Mirė 1985 m. birželio 19 d.

ŠVOGŽLYS Vytautas gimė 1952 m. sausio 2 d. Trėbučių k., Švenčionių r. 1971 m. baigė Vilniaus žemės ūkio apskaitos technikumą, 1985 m. – Lietuvos žemės ūkio akademiją. 1996 m. Lietuvos audito rūmai suteikė auditoriaus kvalifikaciją. 1971–1973 m. buvo Ignalinos rajono Žemės ūkio valdybos ir jai pavaldžių ūkių ekonomistas finansininkas bei vyriausiasis buhalteris. Nuo 1975 m. – Lietuvos žemės ūkio ministerijos vyresnysis buhalteris-revizorius. 1977 m. – Vilniaus remonto ir statybos valdybos vyriausiasis buhalteris. 1986 m. – įmonės „Vilniaus šilumos tinklai“ vyriausiasis finansininkas. Nuo 2002 m. – UAB „Vilniaus energija“ finansų direktorius.

Vytautas Švogžlys

T

Matas Tamonis

TAMONIS Matas gimė 1938 m. birželio 15 d. Šukinių k., Biržų r., ūkininkų šeimoje. Baigęs vidurinę mokyklą, Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultete studijavo pramonės šiluminę energetiką ir nuo 1958 m. dirbo Petrašiūnų VRE katilų cecho pamainos viršininku. Studijas baigė su pagyrimu. 1959 m. pradėjo dirbti Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos institute (dabar Lietuvos energetikos institutas). Čia Dujofikacijos laboratorijoje, turėdamas energetiko šilumininko praktinio darbo patirtį, žengė pirmuosius mokslinio darbo žingsnius, pradėjo tirti degimo procesus ir įrengimus. Sėkmingai dirbo taikant naujausius skaitmeninio modeliavimo metodus, kūrė skaičiavimo programas tuometinėms elektroninėms skaičiavimo mašinoms, analizavo sudėtingus šilumos mainų procesus, vykdė ir eksperimentinius šių procesų tyrimus. Dirbdamas fizikinių-cheminių šilumos mainų laboratorijoje kūrė naują eksperimentinę bazę šilumos mainų tyrimams, esant aukštomis temperatūroms. Tyrė kuro gazifikacijos procesus, degimo produktų šilumos mainus. Žinias gilino neakivaizdinėje aspirantūroje Maskvos chemijos mašinų statybos institute ir 1970 m. sėkmingai apgynė technikos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją, kurioje analizavo šilumos mainus vykstant cheminėms reakcijoms. Tapo vyresniuoju moksliniu bendradarbiu. Akademiko A. Žukausko iniciatyva 1971 m. organizavo radiacinių ir sudėtingų šilumos mainų tyrimus. Labai aktualūs šių tyrimų rezultatai buvo apibendrinti monografijoje „Radiaciniai ir sudėtingi šilumos mainai kanaluose“, išleistoje 1981 m. (gerai vertinama monografija anglų k. 1986 m. išleista JAV). Buvo išrinktas įsteigto Radiacinių šilumos mainų sektoriaus vadovu. 1984 m. Maskvoje apgynė tech-

nikos mokslų daktaro (dabar habil. daktaro) disertaciją (radiaciniai ir sudėtingi šilumos mainai). Taip pačiais metais už darbų ciklą aukštos temperatūros šiluminės fizikos srityje jam kartu su kitais Fizikinių-techninių energetikos problemų instituto mokslininkais buvo paskirta Lietuvos TSR valstybinė mokslo ir technikos premija. 1986 m. pradėjo vadovauti Radiacinių šilumos mainų sektoriaus bazėje įsteigtai energotechnologinių procesų laboratorijai. 1987–1989 m. dirbo instituto direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui, koordinavo aukštų temperatūrų šiluminės fizikos ir medžiagotyros tyrimus. 1990 m. jam buvo suteiktas profesorius vardas. Dirbo tiriant aukštos temperatūros elektrolizę, vandenilio technologiją ir jo naudojimą energetikos srityje, analizavo kuro elementų, aplinkosaugos, atliekų utilizavimo problemas. Rengė galutinę Lietuvos energetikos strategijos variantą. Jo vadovaujamoje regionų energetikos plėtros laboratorijoje, remiantis makroekonominiais rodikliais, buvo sprendžiamos šilumos ūkio restruktūrizavimo problemos, analizuojami sudėtingi energijos kainodaros klausimai. Tyrimai buvo atliekami taikant naujausius matematinius analizės ir modeliavimo metodus. Buvo sprendžiamos savivaldybių energetikos ūkio metodologijos sukūrimo, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo problemos. Nuo 2005 m. – vyriausiasis mokslo darbuotojas. Jis yra daugelio mokslinių tarybų, komitetų, redaktorių kolegijų narys. Pažymėtinos buvusios sąjunginės tarybos „Radiaciniai šilumos mainai“, „Šilumos mainai technologiniuose procesuose“, „Šiluminė fizika ir šiluminė energetika“. Dabar sėkmingai bendradarbiauja ir atlieka tyrimus drauge su Vakarų šalių ekspertais ir mokslininkais. Vienas ir su bendradarbiais paskelbė per 160 mokslinių straipsnių, įvairiose konferencijose ir simpoziumuose perskaitė apie 80 pranešimų. Yra 3 knygų ir 6 išradimų autorius. Jam vadovaujant apginta 10 daktaro disertacijų.

TARULIS Vytautas gimė 1948 m. lapkričio 6 d. Labeikių k., Utenos r. Baigęs vidurinę mokyklą įstojo į Vilniaus universiteto Fizikos fakultetą, kurį baigęs 1972 m. įgijo fiziko specialy-

Vytautas Tarulis

bę. 1972 m. pradėjo dirbti VGEEV informacinio skaičiavimo centro inžinieriumi radioelektroniku, vėliau vadovaujančiuoju inžinieriumi radioelektroniku. 1993 m. reorganizavus LVES filialą, Kompiuterių centrą, perkeltas dirbti į kompiuterių centro Techninių priemonių aptarnavimo sektorių viršininku. 2000 m. paskirtas AB „Lietuvos energija“ Kompiuterių centro direktoriumi, vėliau Informacinių technologijų departamento direktoriumi. 2001 m. įsteigus informacinių technologijų ir telekomunikacijų departamentą, dirbo departamento direktoriaus pavaduotoju. Nuo 2002 m. paskirtas Informacinių technologijų ir telekomunikacijų centro direktoriaus pavaduotoju. Per visą darbinę veiklą daug dėmesio skyrė bendrovės bei jos filialų kompiuterių tinklų vystymui bei modernizavimui. Visą laiką domėjosi šiuolaikinių kompiuterių technologijų naujienomis bei pritaikymo galimybėmis bendrovėje. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės raštais bei piniginėmis premijomis.

Valis Tekutis

Jonas Vytautas
Timukas

TEKUTIS Valis gimė 1948 m. Valdaikių k., Pasvalio r. Baigęs Kauno politechnikos institutą, elektros sistemų ir tinklų specialybę, įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1975 m. dirbo Kėdainių elektros tinklų rajone inžinieriumi, nuo 1978 m. – vyr. meistrui, nuo 1980 m. – Kėdainių ETR viršininko pavaduotoju, nuo 1991 m. – vyriausiuoju inžinieriumi, nuo 2001 m. – technikos direktoriumi. Nuo 2003 m. iki šiol eina AB Rytų skirstomieji tinklai Panevėžio regiono elektros tinklo direktoriaus pareigas.

TIMUKAS Jonas Vytautas gimė 1938 m. spalio 21 d. Kaune. 1960 m. baigė Kauno 12-ąją vidurinę mokyklą, 1965 m. – Kauno politechnikos institutą, įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1966 m. dirba Lietuvos elektrinėje – buvo elektros laboratorijos inžinierius, meistras, nuo 1984 m. – Remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro elektros laboratorijos vyresnysis meistras. Pasižymėjo remontuojant ir tobulinant įrengimus. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikiu mėgsta keliones. Tėvo pėdomis seka sūnus Tomas – dirba Lietuvos elektrinėje.

TINTERIS Vytautas gimė 1941 m. liepos 10 d. Šikšnių k., Šiaulių r. 1954 m. baigė Siesikų vidurinę mokyklą, 1962 m. – Kauno politechnikumo elektros stočių, tinklų ir sistemų specialybės kursą. Nuo 1961 m. pradėjo dirbti laborantu dėstytoju Kauno politechnikume ir studijavo Kauno politechnikos institute, kurį 1969 m. baigė, įgijęs elektros pavarų ir pramonės įrenginių automatizavimo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Kauno politechnikume dėstė pagrindines specialiasias elektros stočių, pastočių, linijų bei relinės apsaugos ir automatikos disciplinas, vadovavo energetikos dalykinei komisijai. Mokymo tikslams parengė konspektą „Relinė apsauga“. 1989 m. jam buvo suteiktas dėstytojo-metodininko vardas. 1976 m. paskirtas Elektrotechnikos skyriaus vedėju, nuo 1993 m. – direktoriaus pavaduotojas ugdymui, nuo 1994 m. – direktorius. Labai išradingai ir kruopščiai atliko savo pareigas rengiant būsimus elektrotechnikus Lietuvos energetinėms įmonėms.

1995 m. vasario 19 d. tragiškai žuvo. Palaidotas Kaune, Karmėlavos kapinėse.

TITAS Bronislovas gimė 1947 m. sausio 5 d. Valakėlių k., Pasvalio r. 1965 m. baigė Pasvalio vidurinę mokyklą, 1971 m. – Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą, elektros tinklų ir sistemų specialybę. 1973–1977 m. dirbo Panevėžio elektros tinklų Pasvalio elektros tinklų rajone meistrui. Nuo 1977 m. dirbo Šiaulių elektros tinklų Relinės apsaugos, automatikos ir matavimų tarnybos inžinieriumi, meistrui, vyresniuoju meistrui, pastočių tarnybos vyresniuoju meistrui, nuo 1992 m. – tarnybos viršininko pavaduotoju, po įmonės reorganizavimo – Elektrotechnikos tarnybos viršininko pavaduotoju. Nuo 2004 m. – Elektros tinklo tarnybos Šiaulių regiono Elektrotechnikos skyriaus techninės dokumentacijos grupės vyresnysis inžinierius. Apdovanotas garbės raštais ir piniginėmis premijomis už racionalius pasiūlymus. Laisvalaikiu mėgsta lėsti į turistines keliones pėsčiomis, dirbti sode.

Vytautas Tinteris

Bronislovas Titas

Romualdas
Trečiokas

TREČIOKAS Romualdas gimė 1919 m. gegužės 1 d. Kaune. 1938 m. baigė Kauno aukštąją technikos mokyklą ir įgijo elektros tinklų, stočių ir sistemų inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1938 m. Kaune dirbo vokiečių firmos „Siemens“ biure „Inžinierius A. Putrimas ir bendrovė“, buvo paskirtas Petrašiūnų popieriaus fabriko antrosios popieriaus gamybos mašinos elektros įrengimų montavimo vadovu. 1938 m. pabaigoje–1939 m. pradžioje atliko privalomąją tarnybą Lietuvos kariuomenės Inžinerijos batalione. Lietuvai grąžinus Vilnių, Inžinerijos bataliono siuntimu nuvyko į Vilniaus miesto komendantūrą tvarkyti karo archyvų. Ten dirbo iki išformuojant batalioną. Paleistas į atsargą 1940 m. Kaune pradėjo dirbti naujai kuriamoje Lietuvos energetikos valdyboje. Su grupe kitų darbuotojų valdybos nusiūstas kurti naujo energetinio Kėdainių-Raseinių-Krakių rajono. Vėliau dirbo valdybos Eksploatacijos skyriaus tvarkymo sektoriaus inžinieriumi. 1941 m. pabaigoje–1943 m. dirbo Kėdainių-Raseinių-Krakių energetinio rajono direktoriumi. 1943 m., pagal tuo metu galiojusį karo metų potvarkį, reikalaujantį grįžti į savo buvusią darbovietę, vėl pradėjo dirbti inžinieriaus A. Putrimo bendrovėje techninių pasiūlymų inžinieriumi. Šias pareigas ėjo iki 1944 m. vidurio, kol buvo likviduotas „Siemens“ biuras Kaune. Prasidėjus antrai rusų okupacijai, grįžo dirbti į Lietuvos energetikos valdybą. 1945 m. vasario mėn. su grupe darbuotojų, vadovaujamų Š. Grodzianskio, nusiūstas atstatyti Klaipėdos elektrinės. 1946–1947 m. buvo Kauno tabako fabriko „Kova“ vyr. inžinierius. Nuo 1948 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Energijos realizavimo įmonėje vyriausioju inžinieriumi. Šias pareigas ėjo iki 1979 m., vėliau tos pačios įmonės elektros skatiklių remonto ceche dirbo meistru iki 1989 m. Daug dėmesio skyrė inžinerinio personalo parengimui, atsiskaitymų už vartotojų sunaudotą elektros energiją mechanizavimui, jo pastangomis buvo įdiegtas centralizuotas atsiskaitymo dokumentų apdorojimas mechaninėmis skaičiavimo mašinomis, vėliau buvo naudojama didžioji elektroninė skaičiavimo mašina. Jo iniciatyva buvo sukurta respublikoje eksploatuojamų elektros energijos skai-

tiklių mechanizuotos apskaitos programa. Įdiegus šią programą atsirado galimybė tiksliai apskaityti eksploatuojamus elektros skaitiklius pagal jų tipus, pagaminimo, pastatymo pas varotoją bei paskutinės metrologinės patikros metus. Tai leido konkrečiau planuoti per metus planine tvarka keičiamų skaitiklių kiekį, nurodant konkrečius elektros energijos vartotojus. Už gerą darbą buvo apdovanotas diplomais ir padėkos raštais.

TRINKŪNAS Jonas gimė 1947 m. rugpjūčio 2 d. Stūčių k., Utenos r. 1971 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbą pradėjo Utenos elektros tinkluose Ignalinos skyriuje vyriausioju inžinieriumi 1973 m. Restruktūrizavus energetikos sistemą 2004 m. tęsia darbą AB Rytų skirstomieji tinklai Utenos regiono Ignalinos skyriuje viršininko pavaduotoju.

Jonas Trinkūnas

TRUBAČ Viktor gimė 1955 m. gegužės 13 d. Kriviči k., Minsko sr., Baltarusijoje. 1972 m. baigė Krivičių vidurinę mokyklą, 1977 m. – Ivanovo energetikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1977–1983 m. dirbo Kauno energetikos remonto įmonėje inžinieriumi technologu, 1983–1989 m. – Vilniaus elektrinėje bloko mašinistu, 1989–1999 m. – katilų ir turbinų cecho inžinieriumi, 1999–2003 m. – cecho vyresniuoj meistrui. Nuo 2003 m. yra UAB „Vilniaus energija“ eksploatacijos tarnybos vyresnysis specialistas, nuo 2004 m. – Vilniaus 2-osios elektrinės eksploatacijos vadovas. Apdovanotas Lietuvos energetikų garbės ženklu. Laisvalaikiu žvejoja, žaidžia šachmatais.

Viktor Trubač

U

Narba Udras

UDRAS Narba gimė 1953 m. kovo 6 d. Tauragnuose, Utenos r. 1972 m. baigė Vilniaus politechnikumą, pramonės įmonių šiluminių įrengimų specialybę. 1984 m. baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, elektros pavarų valdymo specialybę. Nuo 1971 m. – Kauno energetikos remonto įmonės šaltkalvis. 1972 m. – Ukmergės linų fabriko šaltkalvis. 1972–1974 m. – privalomoji tarnyba armijoje. 1974 m. – Vilniaus elektrinės katilų mašinistas. 1975 m. pradėjo dirbti Vilniaus šilumos tinkluose dispečeriu, nuo 1987 m. – Dispečerinės tarnybos viršininko pavaduotojas, nuo 1998 m. – Gamybos ir technikos skyriaus viršininkas. Nuo 2003 m. – UAB „Vilniaus energija“ Dispečerinės ir eksploatavimo tarnybos vyriausiasis specialistas, nuo 2005 m. – tarnybos vadovas. Paskelbė keletą straipsnių spaudoje šildymo tema – kuris šildymo būdas, centralizuotas ar dujinis, yra naudingiausias vartotojui, miestui, valstybei. Už gerą darbą apdovanotas padėkos raštais. Šeimoje su žmona Aldona užaugino 4 vaikus. Laisvalaikiu mėgsta sportuoti, yra tikras krepšinio gerbėjas.

Petras Urbonas

URBONAS Petras gimė 1953 m. birželio 3 d. Kaune, inteligentų šeimoje. 1971 m. baigė Kauno „Saulės“ vidurinę mokyklą, 1976 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžinieriaus šilumininko specialybę. 1975–1985 m. buvo Lietuvos energetikos instituto mokslinis bendradarbis, 1985–1988 m. – Kauno miesto savivaldybės inžinierius, 1988–1992 m. – Kelių ir tiltų eksploatacijos tresto inžinierius, 1992–1996 m. – UAB „Maja“ direktorius, 1997 m. – komercinio banko „Sekundė“ administratoriaus pavaduotojas, 1997–2003 m. – SPAB Vilniaus šilumos tinklai skyriaus viršininko pavaduotojas,

2003 m. – UAB „Vilniaus energija“ komercijos direktoriaus pavaduotojas, 2004 m. – Ūkio ministerijos Energetikos departamento vyriausiasis specialistas. Nuo 1998 m. dėsto šilumos gamybos ir šilumos tiekimo disciplinas Vilniaus Gedimino technikos universitete, docentas. Yra technikos mokslų daktaras (nuo 1983 m.), paskelbė apie 50 mokslinių straipsnių, parengė mokomąją knygą anglų kalba (2002 m.) šilumos ir masės mainų šilumokaičiuose intensifikavimo, energijos taupymo pastatuose, šilumos tiekimo tinklų modernizavimo klausimais. Apdovanotas LTSR Liaudies ūkio pasiekimų parodos pirmojo laipsnio diplomu už efektyvaus šilumokaičio konstrukcijos sukūrimą (1984, 1985, 1987 m.), TSRS Liaudies ūkio pasiekimų parodos pirmojo laipsnio diplomu už efektyvaus šilumokaičio konstrukcijos sukūrimą (1985 m.), LTSR Mokslinės techninės draugijos respublikine premija (1989 m.).

URBONIENĖ Romualda Marė gimė 1940 m. rugpjūčio 13 d. Lazdijuose, darbininkų šeimoje. 1958 m. baigė Lazdijų vidurinę mokyklą, 1963 m. – Vilniaus universiteto pramonės ekonomikos specialybės kursą ir įgijo ekonomistės kvalifikaciją. Tais pačiais metais pagal paskyrimą pradėjo dirbti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos Planavimo ir ekonomikos skyriuje vyr. ekonomiste, vėliau inžiniere-ekonomiste, vyr. ekonomiste. 1968 m., įkūrus naują Šiluminės energijos tiekimo valdybą, paskirta Planavimo ir ekonomikos skyriaus viršininke. 1972 m. perkelta dirbti į VGEEV Darbo ir užmokesčio skyrių viršininke. 1993 m. keičiant LVES administracijos struktūrą, paskirta Personalo skyriaus sektoriaus viršininke darbo užmokesčio klausimams. Nuo 1996 m. dirbo AB „Lietuvos energija“ Vidinės kontrolės (audito) skyriaus viršininko pavaduotoja. Rengė audito planus, programas, organizavo ir vykdė planinius ir tikslinius bendrovės bei filialų ūkinės finansinės veiklos patikrinimus, analizavo patikrinimų medžiagą. Teikė išvadas ir pasiūlymus, kaip pagerinti ūkinę ir finansinę veiklą, dėl valdymo tobulinimo, teisingos turto apskaitos vedimo, turto apsaugos gerinimo, duomenų saugojimo, lėšų panaudojimo efektyvumo. Už ilgametį ir

Romualda Marė
Urbonienė

gerą darbą ne kartą buvo skatinama piniginėmis premijomis, garbės raštais.

Virginija Urbonienė

URBONIENĖ Virginija gimė 1954 m. balandžio 10 d. Irkutsko srityje (Rusija), tremtyje. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Baigusi Babtų vidurinę mokyklą 1971 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. Įgijusi pramonės šiluminės energetikos inžinieriaus specialybę, 1976–1992 m. dirbo Vilniaus politechnikume dėstytoja. Nuo 2000 m. – Vilniaus statybos ir dizaino kolegijos dėstytoja. Nuo 2003 m. – Inžinerinių sistemų katedros vedėja, lektorė, Šilumos energetikos katedros vedėja. Dėsto šias disciplinas: šilumos tiekimas, šilumos gamyba, termodinamika, šiluminiai matavimai. Parengė šilumos energetikos inžinieriaus standartą (patvirtintas 2001 m.), yra pagal minėtą standartą parengtos studijų programos „Šilumos energetika“ bendraautorė. Apdovanota padėkos raštais už specialistų rengimą.

VAIČEKAUSKAS Gintautas gimė 1953 m. liepos 10 d. Kaune. 1968 m. baigė 1-ąją vidurinę mokyklą, 1972 m. – Kauno politechnikumą, elektros tinklų, stočių ir sistemų specialybę, 1977 m. – Kauno politechnikos institutą, elektros sistemų specialybę. Energetikos sistemoje dirba nuo 1972 m. Nuėjo energetiko kelią nuo eilinio elektromonterio iki skyriaus viršininko. Sąžiningas, reiklus sau ir pavaldiniams. Moka suburti kolektyvą siekiant gerų rezultatų bei užsibrėžtų tikslų. Jo vadovaujamas Kaišiadorių skyrius yra vienas pirmaujančių pagal gamybinius rezultatus Kauno regione. 1972 m. pradėjo dirbti Kauno ET relinės apsaugos tarnybos elektromonteriu. 1974–1977 m. buvo Komunalinio ūkio projektavimo instituto skaičiavimo mašinų meistras, darbininkas, 1977–1985 m. – Kauno ET Kaišiadorių skyriaus dispečeris vadovas, 1985–1989 m. – šio skyriaus viršininko pavaduotojas, nuo 1989 m. – viršininkas.

Gintautas
Vaičekas

VAIČIULIS Dainius gimė 1954 m. liepos 27 d. Radviliškyje. 1973 m. baigė Naujosios Akmenės 1-ąją vidurinę mokyklą, 1976 m. – Šiaulių politechnikumą, įgydamas techniko-elektriko kvalifikaciją. 1980 m. pradėjo dirbti Energetikos priežiūros įmonės Šiaulių tarprajoninio skyriaus Akmenės poskyrio inspektoriumi, vyresniuoju inspektoriumi, vėliau Šiaulių elektros tinklų Akmenės skyriaus viršininko pavaduotoju realizacijai. Dabar – Akmenės skyriaus vyresnysis specialistas. Jis nuolat domisi naujaisiais elektros energijos realizavimo metodais, propaguoja ir diegia juos savo skyriuje. Jo iniciatyva buvo įrengiami ir naudojami patys moderniausi elektros energijos apskaitos prietaisai ir sistemos, o sukaupta profesinė patirtis,

Dainius Vaičiulis

gilinamos techninės žinios sėkmingai pritaikytos aptarnaujant elektros energijos vartotojus, sistemingai mažinant elektros energijos sanaudas įmonėje. Buvo vienas iš iniciatorių kuriant galios matavimo prietaisą – analizatorių, kartu su kolegomis sukūrė ir įgyvendino skyriaus elektros energijos nuostolių kontrolės ir analizės sistemą. Už aktyvią visuomeninę veiklą apdovanotas Lietuvos Respublikos Prezidento padėkos raštu, už ilgametį darbą vystant Lietuvos energetikos ūkį – energetikos sistemos ir įmonės garbės raštais. Laisvalaikio pomėgiai: bitininkystė, medžioklė, kalnų turizmas.

Albinas Vaičiūnas

Algimantas Vaidelys

VAIČIŪNAS Albinas gimė 1944 m. sausio 3 d. Daukantų k., Prienų r. 1961 m. baigė Jiezno vidurinę mokyklą, 1966 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo radijo inžinieriaus kvalifikaciją. Nuo 1967 m. dirba Lietuvos elektrinėje – buvo elektros cecho meistras, vyresnysis inžinierius, nuo 1989 m. – Remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro inžinierius, nuo 1989 m. – vyriausiasis inžinierius. Gera išmano ir remontoja įrengimus, juos tobulina. Apdovanotas įmonės garbės raštais. Laisvalaikį leidžia sode.

VAIDELYS Algimantas gimė 1949 m. vasario 28 d. Lygainių k., Kauno r. 1968 m. baigė Vilkijos vidurinę mokyklą. 1976 m. Kauno politechnikos institute baigė elektros energijos tiekimo pramonės įmonėms, miestams ir žemės ūkiui specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbą Alytaus ET pradėjo 1976 m. inžinieriumi. 1981 m. paskirtas Izoliacijos ir apsaugos nuo antitampnių tarnybos viršininko pavaduotoju. 1992 m. perkeltas į Marijampolės elektros tinklų rajoną inžinieriaus pareigoms, o nuo 1996 m. dirba Marijampolės skyriuje dispečeriu. Visada operatyviai priima teisingus bei atsakingus sprendimus.

VAITKEVIČIUS Juozas gimė 1946 m. vasario 10 d. Gulbiniškių k., Liudvinavo vls., Marijampolės aps. 1953–1956 m. mokėsi Gulbiniškių pradinėje mokykloje, 1957–1960 m. – Kalvarijos vidurinėje mokykloje. 1961–1965 m. Alytaus

politechnikume įgijo techniko elektriko kvalifikaciją. Mokdamasis politechnikume 1963–1965 m. kartu dirbo Kapsuko (dabar Marijampolės) tarprajoninės statybos Elektros montavimo valdyboje elektromonteriu. 1965–1967 m. tarnavo armijoje. 1968–1973 m. dirbo Vilkaviškio rajono Vilkaviškio tarybiname ūkyje vyriausiuoju energetiku. 1973–1977 m. – Vilniaus elektros tinklų Trakų elektros tinklų rajono budintysis dispečeris, 1978–1987 m. – vyresnysis meistras. 1981 m. įstojo studijuoti į Lietuvos žemės ūkio akademijos Elektrifikacijos fakulteto neakivaizdinį skyrį. 1987 m. baigęs akademiją ir įgijęs inžinieriaus elektriko specialybę paskirtas Vilniaus elektros tinklų inspekcijos tarnybos viršininku. Nuo 1995 m. iki šiol yra Valstybinės energetikos inspekcijos prie Ūkio ministerijos Vilniaus teritorinio skyriaus vedėjas. Jis yra vienas iš „Darbo su personalu nuostatų“ bei „Saugos taisyklių eksploatuojant elektros įrenginius“ autorius. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais, premijomis.

VAITKŪNAS Alponas gimė 1949 m. rugpjūčio 22 d. Dagilių k., Zarasų r. 1976 m. baigė Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbą pradėjo 1974 m. Utenos elektros tinklų Linijų ir pastočių tarnyboje meistru. Nuo 1975 m. buvo šios tarnybos viršininko pavaduotojas, nuo 1987 m. – viršininkas. Restruktūrizavus energetikos sistemą 2004 m. tęsia darbą AB Rytų skirstomieji tinklai – Utenos regiono Pastočių ir linijų skyriaus viršininkas.

VALEVIČIUS Bronius gimė 1938 m. kovo 12 d. Kampinių k., Šakių r., valstiečių šeimoje. 1945–1956 m. mokėsi Griškabūdžio vidurinėje mokykloje. 1966 m. baigė Leningrado inžinerinį ekonomikos institutą ir įgijo inžinieriaus ekonomisto kvalifikaciją. 1970 m. pradėjo dirbti Lietuvos vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos skaičiavimo mašinų centro inžinieriumi. Nuo 1973 m., Skaičiavimo centrą reorganizavus į AVS tarnybą, dirbo informacijos rengimo laboratorijos viršininku, biuro viršininku. 1977 m. paskirtas Materialinio ir techninio tiekimo skyriaus viršininku. Sprendė

Juozas Vaitkevičius

Alponas Vaitkūnas

Bronius Valevičius

materialinio ir techninio tiekimo, inventoriaus klausimus energetikos sistemos įmonėms ir organizacijoms, kontroliavo materialinių išteklių naudojimą. 1990 m. buvo perkeltas dirbti į Gamybinio technologinio komplektavimo įmonę. 1991–1999 m. – UAB „Visba“ direktorius. Ne kartą buvo paskatintas pinigineis premijomis, apdovanotas garbės raštais. Nuo 1999 m. pensininkas.

Jonas Valiukonis

VALIUKONIS Jonas gimė 1921 m. liepos 18 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1931 m. baigęs Kauno 17-ąją pradžios mokyklą įstojo į Kauno jėzuitų gimnaziją, o ją baigęs 1940 m. – į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. 1943 m. balandžio mėn., vokiečiams uždarius universitetą, buvo mobilizuotas į vokiečių kariuomenę (Lietuvos darbo batalioną), statė įtvirtinimus Leningrado ir Pskovo srityse. Pasibaigus karui buvo suimtas ir kalintas Norilske. 1946 m. paleistas į laisvę. Dirbdamas 1967 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo elektros pavarų ir gamybinių įrengimų automatizavimo specialybės kursą ir įgijo inžinieriaus elektromechaniko kvalifikaciją. Energetikos sistemoje pradėjo dirbti 1946 m. – būdinčiuoju inžinieriumi Vilniaus energetikos rajone. 1948–1953 m. buvo Vilniaus elektrinės būdintysis inžinierius, šilumos matavimo laboratorijos viršininkas. Nuo 1969 m. dirbo VGEEV Inžinerinės-ekonominės analizės tarnybos viršininku, ekonomikos, darbo organizavimo ir valdymo laboratorijos viršininku. 1975 m. perkeltas į Vyriausiąją dispečerinę tarnybą vyresniuoju dispečeriu. Puikiai orientavosi įvairiose situacijose, gerai žinojo energetikos sistemą. Įnešė didelį indėlį vykdant gamybinius planus, taupant kurą, mažinant elektros energijos nuostolius. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. 1991 m. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo paskatintas pinigineis premijomis, apdovanotas garbės raštais.

Viktoras Valiūšis

VALIŪŠIS Viktoras gimė 1952 m. balandžio 14 d. Klaipėdoje. 1966 m. baigė Elektrėnų septynmetę muzikos mokyklą, 1970 m. – Elektrėnų vidurinę mokyklą, 1975 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo AVS matematinės įrangos inžinieriaus ma-

tematiko kvalifikaciją. 1975 m. pradėjo dirbti Vilniaus automatizuotų valdymo sistemų projektavimo konstravimo biure inžinieriumi. Nuo 1977 m. buvo Lietuvos elektrinės remonto tarnybos šilumos matavimų ir automatikos remonto baro inžinierius, nuo 1979 m. – Tobulinimo ir kontrolės tarnybos vyresnysis inžinierius, nuo 2001 m. – elektrinės vyriausiojo ekonomisto pavaduotojas. Gerai žino elektrinės ekonomiką, ją gerina ir tobulina. Apdovanotas įmonės padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai: turizmas, choras.

VALUTIENĖ Vanda gimė 1942 m. gruodžio 19 d. Rozalimo mst., Pakruojo r. 1951 m. pradėjo lankyti pradinę mokyklą Radviliškyje. 1952 m. persikėlė į Klaipėdą ir čia baigė 5-ąją vidurinę mokyklą. 1963–1968 m. mokėsi Kauno politechnikos institute. Nuo 1965 m. dirbo Klaipėdos gamykloje „Sirijus“ inžiniere, nuo 1971 m. – Klaipėdos šilumos tinkluose (dabar „Klaipėdos energija“) vandens paruošimo inžiniere. Už gerą darbą apdovanota įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai: kelionės, grožinės literatūros skaitymas.

Vanda Valutienė

VASILEVSKAJA Liudmila gimė 1933 m. vasario 22 d. Kačianovkos k., Charkovo sr., Ukrainoje, darbininkų šeimoje. 1953 m. baigė Čeliabinsko energetikos technikumą ir įgijo techninės-šilumininės kvalifikaciją. Energetikos srityje dirbti pradėjo 1953 m. treste „Vostokenergomontaž“ (Magadano sr.). Darbą Lietuvos energetikos sistemoje pradėjo 1958 m. Šilumos matavimų ir automatikos tarnyboje inžiniere, vyresniąja inžiniere. Savo kruopštumu ir darbštumu ji siekė geresnių bei efektyvesnių darbo metodų. Savarankiškai atlikdavo derinimų bei bandymų darbus, buvo aukštos kvalifikacijos darbuotoja. Aktyviai dalyvavo įmonės visuomeninėje veikloje. 1988 m. išėjo į pensiją. Ne kartą buvo paskatinta pinigineis premijomis, apdovanota garbės raštais.

Liudmila
Vasilevskaja

VASILIS-VASILIAUSKAS Arūnas Konradas gimė 1946 m. kovo 24 d. Vilniuje, tarnautojo šeimoje. Mokėsi Vilniaus 23-iojoje vidurinėje mokykloje. Besimokydamas vienuoliktą kl-

Arūnas Konradas
Vasilis-Vasiliauskas

sėje neteko tėvo. 1964 m. baigęs mokyklą įstojo į Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo vakarinį skyrių ir tais pačiais metais pradėjo dirbti Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos Centrinėje dispečerinėje tarnyboje. 1970 m. baigė institutą įgydamas inžinieriaus elektriko specialybę. 1971 m. pradėjo dirbti Centrinėje dispečerinėje tarnyboje dispečeriu. Kėlė kvalifikaciją kursuose Maskvoje, Leningrade, Rygoje. Nuo 1985 m. ėjo vyresniojo dispečerio pareigas. Jis aktyviai dalyvavo tarnybos visuomeninėje ir sportinėje veikloje. Su bendradarbiais projektavo ir vėliau įgyvendino dispečerinio pulto modelį, kuris 1986 m. buvo sumontuotas naujose dispečerinės patalpose Vilniuje, Juozapavičiaus g. 13. Už gerą darbą bei visuomeninę veiklą yra apdovanotas garbės ir pagyrimo raštais. Nuo 1996 m. dirba vadovaujantį dispečeriu.

VASILIS-VASILIAUSKAS Konradas Brunonas gimė 1909 m. lapkričio 19 d. Biržuose, advokato šeimoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui šeima pasitraukė į Rusiją ir gyveno Nižnij Novgorode. Po revoliucijos Rusijoje 1918 m. grįžo į Lietuvą. 1928 m. baigė Biržų gimnaziją ir išvažiavo mokytis į Čekoslovakiją. 1935 m. baigė aukštąją technikos mokyklą Brno mieste, įgydamas inžinieriaus hidrotechniko specialybę. 1936 m. baigė Lietuvos karo aviacijos mokyklą – gavo aviacijos leitenanto laipsnį. Po to dirbo Žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente Kaune, vėliau Biržų apygardos žemės tvarkytoju. Buvo išrinktas Šaulių sąjungos Biržų kuopos vadu. Nuo 1941 m. vasario 5 d. paskirtas Energijos valdybos statybos skyriaus vyr. inžinieriumi Kaune, o nuo gegužės 1 d. į 1-osios Nėries jėgainės statybą Turniškėse. Karo metais ėjo Šventosios uosto viršininko pareigas ir vadovavo uosto statybos darbams. 1944 m. spalį pradėjo dirbti Vyriausiosios energijos valdybos Statybos skyriaus tyrimo sektoriaus vedėju. Nuo 1946 m. paskirtas Statybos tyrinėjimo kontoros viršininku Vilniuje, o nuo 1949 m. – Komunalinio ūkio ministerijos Kuro ir energetikos valdybos viršininku. Daug jėgų ir energijos skyrė komunalinių elektrinių atstatymui, modernizavimui, naujų

Konradas Brunonas
Vasilis-Vasiliauskas

elektrinių statybai bei elektros tinklų plėtrai. 1957 m. pradėjo dirbti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininko pavaduotoju. 1959 m. perėjo dirbti į Žemės ūkio ministerijos Vyriausiąją melioracijos valdybą viršininko pavaduotoju. Už gerą ir sąžiningą darbą buvo apdovanotas Garbės ženkle ordinu, medaliais ir garbės raštais.

Mirė 1964 m. kovo 12 d.

VAŽGĖLA Edvardas gimė 1954 m. balandžio 14 d. Mončiūnų k., Kaišiadorių r., kolūkiečio šeimoje. 1964 m. su tėvais persikėlė gyventi į Elektrėnus. 1972 m. baigė Elektrėnų vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą, kurį baigė 1977 m., įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbą pradėjo 1977 m. Lietuvos valstybinės energetikos sistemos Energetikos priežiūros įmonėje inžinieriumi. 1979 m. tapo elektros inspekcijos viršininku. 1991 m. perkeltas į AB „Lietuvos energija“, kur iki 1993 m. dirbo vedančiuoju inžinieriumi, vėliau – Energijos realizavimo tarnybos viršininku, nuo 1996 m. – Energijos realizavimo centro direktoriumi. Nuo 2001 m. iki šiol yra Rinkos departamento direktorius. Šiuo metu užsiima Lietuvos elektros rinkos administravimu, elektros eksportu ir importu, perdavimo sistemos elektros energijos apskaita ir perdavimo paslaugos sutarčių sudarymu bei administravimu.

Edvardas Vazgėla

VĖŽELIS Edmundas gimė 1947 m. gegužės 16 d. Kakliniškių k., Trakų r. 1965 m. baigė Elektrėnų vidurinę mokyklą, dirbdamas baigė Kauno politechnikos institutą ir 1977 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Lietuvos elektrinėje dirba nuo 1965 m. – buvo elektros cecho šaltkalvis, nuo 1975 m. – Remonto tarnybos elektros laboratorijos šaltkalvis, nuo 1979 m. – Eksploatacijos tarnybos elektros įrengimų baro vyresnysis budintis elektromonteris, pamainos viršininkas, nuo 1982 m. – Remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro elektros laboratorijos meistras. Daug prisidėjo tobulinant elektrinės elektros ūkį. Apdovanotas „Lietuvos energijos“ ir įmonės padėkos raštais. Laisvalaikio pomėgiai: bitininkystė, sodininkystė.

Edmundas Vėželis

Zenonas Vidugiris

VIDUGIRIS Zenonas gimė 1951 m. liepos 29 d. Virsnių k., Panevėžio r. Studijavo ir baigė Kauno politechnikos institutą (specialybė – pramonės įrenginių elektros pavaros ir automatizavimas), kur įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1970 m. pradėjo dirbti Panevėžio elektros tinklų aukštos įtampos pastočių grupės elektromonteriu. Tais pačiais metais pašauktas tarnauti kariuomenėje. Nuo 1972 m. – Panevėžio ET Linijų pastočių tarnybos (LPT) vyr. elektromonteris, nuo 1975 m. – LPT paskirstymo įrenginių remonto elektrošaltkalvis, nuo 1978 m. – LPT baro meistras, nuo 1983 m. – LPT viršininko pavaduotojas, nuo 1992 m. – LPT viršininkas, nuo 2003 m. – Tinklo eksploatavimo tarnybos viršininkas, nuo 2004 m. iki šiol – Pastočių ir linijų skyriaus viršininkas.

Petras Viederis

VIDERIS Petras gimė 1935 m. lapkričio 8 d. Biržuose, vals tiečio šeimoje. Baigęs Vainiūnų pradinę mokyklą, 1946 m. įstojo į Biržų 1-ąją vidurinę mokyklą, 1954 m. pradėjo mokytis Kauno politechnikos instituto Technologijos fakultete. 1959 m. su pagyrimu baigęs institutą, pradėjo dirbti Anykščių statybinių medžiagų gamykloje vyr. inžinieriumi. Nuo 1968 m. dirbo Anykščių SKMK (dabar UAB „Anykščių energetinė statyba“) darbų vykdytoju, Gamybės ir technikos skyriaus viršininku, nuo 1973 m. – vyriausioju inžinieriumi. Buvo techniškai išsilavinęs, geras darbų organizatorius. Įdėjo daug energijos ir sumanumo statant Utenos elektros tinklų, Anykščių mechanizuotos kolonos gamybines bazines, Dubingių sveikatingumo kompleksą ir nemažai kitų stambių statybos objektų. Už gerą bei sąžiningą darbą apdovanotas įvairių valstybės institucijų garbės ir padėkos raštais. Aktyviai dalyvavo įmonės visuomeniniame, kultūriniame ir sportiniame gyvenime. 1988 m. dėl sveikatos būklės išėjo iš darbo. Šiuo metu yra pensininkas ir gyvena Anykščių rajone.

Antanas Vyšniauskas

VYŠNIAUSKAS Antanas gimė 1932 m. balandžio 29 d. Pažerių k., Žarėnų vls., Telšių aps. 1952 m. baigė Plungės vidurinę mokyklą, 1957 m. – Kauno politechnikos institutą, kur įgijo elektros tinklų ir sistemų inžinieriaus kvalifikaciją. Dirbti

pradėjo dar studijuodamas, 1954 m., Žemės ūkio projektavimo institute, vėliau Pramonės statybos projektavimo institute. Darbą Lietuvos elektros tinklų projektavimo institute pradėjo 1963 m. Čia ėjo įvairias pareigas: grupės vadovo, vyriausiojo specialisto, sektoriaus vadovo, vyriausiojo projektų inžinieriaus. Per ilgalaikį projektavimo laikotarpį kartu su bendradarbiais visoms Lietuvos kaimo gyvenvietėms parengė elektrifikacijos projektus ir suprojektavo apie 15 tūkst. km 10 kV ir apie 40 tūkst. km žemos įtampos linijų.

VOICECHOVSKIJ Pavel gimė 1941 m. rugpjūčio 29 d. Karagandoje (Kazachija). 1959 m. baigė Pabradės vidurinę mokyklą, 1974 m. – Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą ir įgijo inžinieriaus radiotechniko kvalifikaciją. 1965–1983 m. dirbo Lietuvos vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje šaltkalviu, vėliau inžinieriumi, vyr. meistru. Nuo 1983 m. buvo Vilniaus elektrinės šilumos matavimų ir automatikos cecho vyresnysis inžinierius, vyr. meistras. Nuo 2002 m. iki dabar – UAB „Vilniaus energija“ Elektros ir automatikos tarnybos inžinierius. Paskelbė kelis straipsnius žurnale „Energetikas“. Apdovanotas garbės raštais, premijomis. Daugiau nei 25 racionalizacinių pasiūlymų autorius. Laisvalaikio mėgsta skaityti, tapyti ir drožinėti. Aistringas žvejys ir grybautojas.

Pavel Voicechovskij

Konstantin Zacharov

ZACHAROV Konstantin gimė 1921 m. birželio 2 d. Rusijoje, Irkutsko srityje, Čeremchovo mieste. Iki 1945 m. sausio mėnesio dalyvavo Antrajame pasauliniame kare, po sužeidimo buvo demobilizuotas. 1950 m. baigė Tomsko politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus mechaniko specialybę. Iki 1976 m. dirbo Tomsko mieste, ėjo įvairias atsakingas pareigas. 1976 m. gegužės mėnesį buvo paskirtas statomos Ignalinos atominės elektrinės pirmuoju direktoriumi. Jam vadovaujant 1984 m. pradėjo veikti pirmasis elektrinės reaktorius bei du turbogeneratoriai. 1989 m. išėjo į pensiją, eidamas Ignalinos AE direktoriaus pavaduotojo pareigas. Mirė 1999 m., palaidotas Visagine.

Arvydas Zakalskis

ZAKALSKIS Arvydas gimė 1962 m. balandžio 5 d. Truikių k., Plungės r. Mokėsi Plungės 4-ojoje vidurinėje mokykloje. 1985 m. baigė Vilniaus universitetą, pramonės planavimo specialybę, ekonomistas. Nuo 1985 m. dirbo Panevėžio šilumos tinklų meistrui, nuo 1986 m. – Planavimo ir ekonomikos skyriaus viršininku, nuo 1992 m. – Ekonomikos ir šilumos realizavimo skyriaus viršininku, nuo 1994 m. – direktoriaus pavaduotojas ekonomikai, nuo 1997 m. – ekonomikos direktorius, nuo 2002 m. iki dabar – AB Rytų skirstomieji tinklai finansų direktorius. Jau dirbant Panevėžyje išaiškėjo jaunojo specialisto gabumai ir platus mąstymas. Per trumpą laiką jis pakilo nuo meistro iki įmonės ekonomikos direktoriaus. Aktyviai dalyvavo diegiant kompiuterines ekonominio prognozavimo programas, kūrė originalias materialinio skatinimo programas. Už gerą darbą apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

ZALIŠAUSKAS Mykolas gimė 1920 m. balandžio 10 d. Aleksandrijos k., Skuodo vls., Kretingos aps. 1931–1935 m. mokėsi Palangos progimnazijoje, 1935–1939 m. – Kretingos gimnazijoje, 1939–1944 m. – Vytauto Didžiojo universiteto Technikos fakultete, kur pasirinko šiluminės technikos specialybę. Baigęs universitetą 1944 m. dirbo Kretingos apskrities Pramonės kombinato vyr. inžinieriumi, 1945 m. – inžinieriumi santechniku Kauno universitete. Nuo 1948 m. – Vytauto Didžiojo universiteto aspirantas, nuo 1949 m. – vyr. dėstytojas, nuo 1959 m. – laboratorijos vadovas. 1961–1975 m. buvo Kauno politechnikos instituto Šildymo ir vėdinimo katedros vedėjas, 1974 m. jam suteiktas docento vardas, 1979–1993 m. – šios aukštosios mokyklos profesorius. Paskelbė apie 100 mokslinių ir metodinių darbų, tarp jų – dvi monografijas. Apdovanotas Respublikos ir KPI garbės bei padėkos raštais.

Mykolas Zališauskas

ZDANAVIČIUS Marijonas gimė 1941 m. sausio 18 d. Žemaitkiemio k., Kauno r. 1954 m. baigė Muniškių septynmetę mokyklą, 1960 m. – Kauno politechnikumą, 1976 m. – Kauno politechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1960 m. dirbo Kapsuko (dabar Marijampolės) linijinio techninio ryšių mazgo vyresniu techniku, vyresniu elektromechaniku. Nuo 1966 m. dirbo Lietuvos elektrinėje: šaltkalviu, inžinieriumi, vyresniu inžinieriumi, skyriaus viršininko pavaduotoju. Nuo 1984 m. – Lietuvos elektrinės profsąjungos komiteto etatinis pirmininkas, nuo 1986 m. – Darbo mokslinio organizavimo ir valdymo skyriaus vyresnysis inžinierius, vedantysis inžinierius, nuo 1989 m. – Planavimo ir ekonomikos skyriaus vedantysis inžinierius, nuo 1995 m. – Mėsos cecho viršininkas, nuo 1999 m. – Remonto tarnybos elektros įrengimų remonto baro meistras. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. 2004 m. gruodžio 31 d. išėjo į pensiją. Laisvalaikio pomėgis – sodininkystė.

Marijonas Zdanavičius

Albinas Zigmantas

ZIGMANTAS Albinas gimė 1941 m. lapkričio 20 d. Dienovidžių k., Jonavos r., valstiečių šeimoje. 1959 m. baigė Jonavos vidurinę mokyklą. Studijavo Vilniaus inžineriniame statybos

institute elektros pavarų ir gamybos įrengimų automatizavimo specialybę ir 1972 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbą energetikos srityje pradėjo 1969 m. Šilumos matavimų ir automatikos tarnyboje elektrošaltkalviu-prietaisininku, vėliau inžinieriumi, vyresnioju meistru, grupės vadovu. Nuo 1983 m. dirbo Metrologijos tarnybos viršininko pavaduotoju. Organizavo LVES padalinių matavimo priemonių remontą ir patikrą, prietaisų ir atsarginių dalių gamybą. Diegė tobuliausias matavimo, bandymų ir kontrolės priemones ir būdus, užtikrinančius maksimalų šilumos ir elektros energijos gamybos, perdavimo, paskirstymo bei realizavimo ekonomiškumą. 1991–1993 m. perkeltas į LVES filialą elektros skaitiklių remonto įmonę „Diskas“. 1994 m. paskirtas LVES Metrologijos tarnybos viršininko pavaduotoju. Nuo 2000 m. dirba LVES filiale „Vilniaus diskas“. Už gerą darbą ne kartą buvo skatintas pinigėmis premijomis bei garbės raštais.

Juozas Zuzevičius

ZUZEVIČIUS Juozas gimė 1949 m. rugpjūčio 25 d. Darsūniškio k., Kaišiadorių r. Mokėsi Darsūniškio aštuonmetėje mokykloje, 1964–1968 m. – Kauno technologijos technikume, kur įgijo techniko mechaniko kvalifikaciją. 1968–1971 m. tarnavo kariniame jūrų laivyne. 1971–1973 m. dirbo Kauno gelžbetoninių gaminių gamykloje Nr. 3 meistru. 1973 m. pradėjo dirbti Kauno energetikos remonto įmonėje. Pirmiausia buvo katilų gamybos cecho šaltkalvis, nuo 1974 m. – meistras, vyresnysis meistras-darbų vykdytojas, nuo 1992 m. iki šiol – katilų gamybos cecho viršininkas. Už gerą darbą ne kartą buvo skatintas įmonės vadovybės, apdovanotas LR Ministro Pirmininko padėkos raštu.

ŽEBUOLIS Kęstutis gimė 1949 m. birželio 11 d. Kirdeikių k., Anykščių r. 1967 m. baigęs Bebeikių vidurinę mokyklą įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. 1972 m. baigė elektros energijos tiekimo įmonėms, miestams ir žemės ūkiui specialybę ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Darbinę veiklą energetikos srityje pradėjo 1975 m. statomoje Kauno termofikacinėje elektrinėje elektrinės pamainos viršininku. 1986–1990 m. dirbo Mongolijoje Ulan Batoro elektrinės pamainos viršininku. Grįžęs į Kauną dirbo termofikacinės elektrinės inžinieriaus, automatikos cecho viršininko pavaduotoju, automatikos cecho viršininko pareigas. Nuo 2003 m. – UAB „Energosistemos“ automatikos cecho viršininkas. Tai sumanus ir principingas vadovas, reiklus sau ir bendradarbiams. Už gerą darbą ne kartą apdovanotas garbės raštais ir padėkomis.

Kęstutis Žebuolis

ŽELTOBRIUCH Genadij gimė 1943 m. sausio 10 d. Ukrainoje, Belopoljės mieste. 1968 m. baigė Leningrado laivų statybos institutą ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1968–1972 m. dirbo Tolimųjų Rytų gamykloje „Zvezda“ povandeninių branduolinių laivų reaktorių skyrių remonto baro viršininku, 1972–1982 m. – Leningrado atominės elektrinės dujų ūkio laboratorijos vadovu. 1982 m. priimtas į Ignalinos atominės elektrinės Derinimo ir bandymų skyrių viršininko pavaduotoju, nuo 1995 m. paskirtas Inžinerinės pagalbos skyriaus viršininku. Minint Ignalinos atominės elektrinės 20-metį apdovanotas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko garbės raštu. Laisvalaikio mėgstama žvejoti ir dirbti sode.

Genadij Želtobriuch

Augustas Žemaitaitis

ŽEMAITAITIS Augustas gimė 1940 m. lapkričio 17 d. Gardamo k., Šilutės r. 1958 m. baigė Žemaičių Naumiesčio vidurinę mokyklą, 1966 m. – Kauno politechnikumą ir įgijo techniko elektriko specialybę. 1961–1964 m. tarnavo armijoje. 1966 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinklų Technikos skyriuje techniku elektriku. 1973 m. baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, įgydamas inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. 1976 m. iš Vilniaus ET buvo perkeltas į VGEEV (vėliau AB „Lietuvos energija“) Perspektyvinio vystymo skyrių vyresniuoju inžinieriumi. 2001 m. pervestas į AB Rytų skirstomieji tinklai Elektros tinklų skyrių. Šiuo metu yra Tinklo plėtros skyriaus vadovaujantis inžinierius.

Piotr Židko

ŽIDKO Piotr gimė 1942 m. gegužės 25 d. Ogovo k., Bresto sr., Baltarusijoje. 1959 m. baigė Ivanovo vidurinę mokyklą, 1966 m. Baltarusijos politechnikos institute įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Nuo 1966 m. dirba Lietuvos elektrinėje – katilų ir turbinų cecho mašinistas, vyresnysis mašinistas, pamainos viršininkas, nuo 1974 m. – elektros cecho vyresnysis meistras, nuo 1975 m. – Eksploatacijos tarnybos elektros įrengimų baro pamainos viršininkas, nuo 1977 m. – elektrinės pamainos viršininkas, nuo 1996 m. – Elektros įrengimų eksploatacijos baro budintysis inžinierius. Gerai žino visus elektrinės įrengimus, organizuoja jų renovaciją. Apdovanotas įmonės garbės ir padėkos raštais. Laisvalaikiu mėgsta keliauti.

Sigitas Žukauskas

ŽUKAUSKAS Sigitas gimė 1933 m. gruodžio 10 d. Maišymų k., Lazdijų r. 1940–1948 m. mokėsi progimnazijoje Rudaminoje, 1948–1952 m. – Lazdijų vidurinėje mokykloje. 1952–1957 m. Kauno politechnikos institute įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. 1957–1958 m. dirbo Kauno radijo gamykloje pamainos meistras. 1958–1959 m. – Žemės ūkio projektavimo instituto, 1959–1996 m. – Pramonės projektavimo instituto inžinierius, vyr. inžinierius, grupės vadovas, sektoriaus vadovas, skyriaus viršininkas, direktoriaus pavaduotojas gamybai. Jam vadovaujant arba dalyvaujant buvo parengtos daugelio miestų ir pramonės rajonų šilumos tiekimo schemos, pagal

kurias vėliau buvo projektuojama šilumos tiekimo magistralės bei rajoninės katilinės (Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolėje, Alytuje, Utenoje, Ukmergėje, Palangoje, Druskininkuose, Birštone ir kt.). Visos jos gerai suplanuotos, jaučios, turi remonto barus, laboratorijas. Numatyta jas plėsti. Analogiškai Tarybų Sąjungoje galioję tipiniai projektai buvo gerokai primityvesni. Rajoninės katilinės savo architektūra puošia miestų panoramas. Drąsiu sprendimu, reikalavusiu ir įžvalgumo, reikia laikyti mazuto ūkių projektavimą, kurių rezervuarų talpos pagal Maskvos statybos ir projektavimo normų reikalavimus turėjo numatyti atsargas 5–10 parų, o institutas projektavo 1–2 mėnesiams. Tai padėjo lengviau išgyventi sunkias ekonominės blokados dienas. Apdovanotas „Garbės ženkle“ ordinais, medaliais, įvairiais garbės raštais ir kt. instituto, miesto bei Vyriausybės pažymėjimais. 1984 m. jam suteiktas Respublikos nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas.

PAPILDYMAS

UAB „Kauno energetikos remontas“ prašymu

Antanas Baliulionis

BALIULIONIS Antanas gimė 1928 m. liepos 7 d. Kemėnų k., Biržų r., valstiečių šeimoje. 1944 m. baigė Panevėžio amatų mokyklą ir įgijo elektrotechniko specialybę. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Panevėžio cukraus fabrike meistru. 1946 m. įstojo į Kauno aukštąją technikos mokyklą (Kauno politechnikumą), kurią baigęs 1950 m. dirbo meistru kaimo elektrifikavimo įmonėje. 1952 m. buvo fabriko „Medis“ vyr. mechanikas, nuo 1955 m. – vyriausiasis inžinierius. 1958 m., sujungus fabrikus „Medis“ ir „Apvija“, paskirtas cecho viršininku. Nuo 1963 m. – Kauno energetikos remonto įmonės elektros cecho vyr. meistras, nuo 1965 m. – vyr. inžinierius. 1989 m. išėjo į pensiją.

Mirė 2004 m. Palaidotas Kaune.

Valentinas Gladčenko

GLADČENKO Valentinas gimė 1928 m. gegužės 3 d. Žitnos k., Astrachanės sr., Rusijoje. Baigęs devynias klases 1945 m. įstojo į Astrachanės upių laivybos technikumą, laivų statybos specialybę. Pagal paskyrimą darbą pradėjo Kauno laivų remonto įmonėje. 1953 m. grįžo į Astrachanę ir dirbo laivų remonto įmonėje katilų suvirinimo cecho meistru, vyr. meistru. 1960 m. persikėlė gyventi į Kauną ir pradėjo dirbti Kauno energetikos remonto įmonėje katilų cecho meistru, 1961 m. – katilų cecho viršininku, 1982 m. – įmonės direktoriumi. Jam vadovaujant įmonė pradėjo rekonstruoti bei modernizuoti energetinių objektų įrenginius. 1963 m. pradėti kompleksiniai blokinių energetinių įrenginių remontai, įkurtas projektavimo-konstravimo biuras. 1973 m. pastatyti nauji gamybiniai korpusai, įmonė persikėlė į rytinę Kauno miesto dalį. 1981 m. įmonės specialistai ėmėsi remontuoti Smolensko ir Ignalinos

atominių elektrinių įrenginius. Išugdyta aukštos kvalifikacijos energetikų remontininkų karta.

Nuo 1991 m. – pensininkas, bet ir toliau dirba įmonės suvirintojų mokymo centre meistru, rengia specialistus įmonei. Už gerą darbą ne kartą buvo apdovanotas garbės ir padėkos raštais.

MATULEVIČIUS Vaclovas gimė 1932 m. rugsėjo 28 d. Kaune, darbininkų šeimoje. 1939–1947 m. mokėsi įvairiose Kauno vidurinėse mokyklose. 1951 m. baigė Kauno politechnikumo Elektrotechnikos skyrių ir pradėjo dirbti Tarprajoninėje statybos ir montavimo kolonoje. Nuo 1953 m. – Kauno energetikos remonto įmonės katilų cecho meistras, nuo 1955 m. – vyr. meistras, nuo 1957 m. – vyr. inžinierius, 1968 m. paskirtas katilų cecho gamybos paruošimo grupės viršininku. Vadovavo katilų ir jų agregatų modernizavimui Vilniaus antrojoje šiluminėje elektrinėje, Petrašiūnų, Gusevo hidroelektrinėse, dėjo daug pastangų, kad elektrinės veiktų patikimai ir ekonomiškai. Nuo 1974 m. dirbo įmonės vyriausiojo technologo pavaduotoju. 1974 m. išėjo į pensiją. Už gerą darbą ne kartą buvo skatinamas.

Mirė 1993 m. Palaidotas Kaune, Panemunės kapinėse.

PRESAS Bronius gimė 1923 m. gruodžio 20 d. Basnių k., Pagėgių r., valstiečių šeimoje. 1933 m. baigė Piktupėnų pradinę mokyklą, iki 1939 m. mokėsi Pagėgių gimnazijoje, 1942 m. baigė Tauragės gimnaziją ir įstojo į Kauno universiteto Elektrotechnikos fakultetą. Studijuodamas su pertraukomis 1949 m. įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją ir pradėjo dirbti Kauno energetikos remonto įmonėje meistru. 1950 m. paskirtas vyr. inžinieriumi, 1954 m. – elektros cecho viršininku, 1958 m. – vyriausiuoju inžinieriumi. Jam vadovaujant techninės tarnybos įsisavino pažangius darbo metodus, pradėjo rekonstruoti energetinius įrenginius, o 1965 m. ėmėsi kompleksinių blokinių energetinių įrenginių remontų. Per šį laikotarpį išugdyta aukštos kvalifikacijos energetikų remontininkų karta. Jis buvo reiklus sau ir savo pavaldiniams, turėjo

Vaclovas Matulevičius

Bronius Presas

autoritetą. Už sąžiningą darbą ne kartą buvo skatintas vadybės.

Mirė 1979 m.

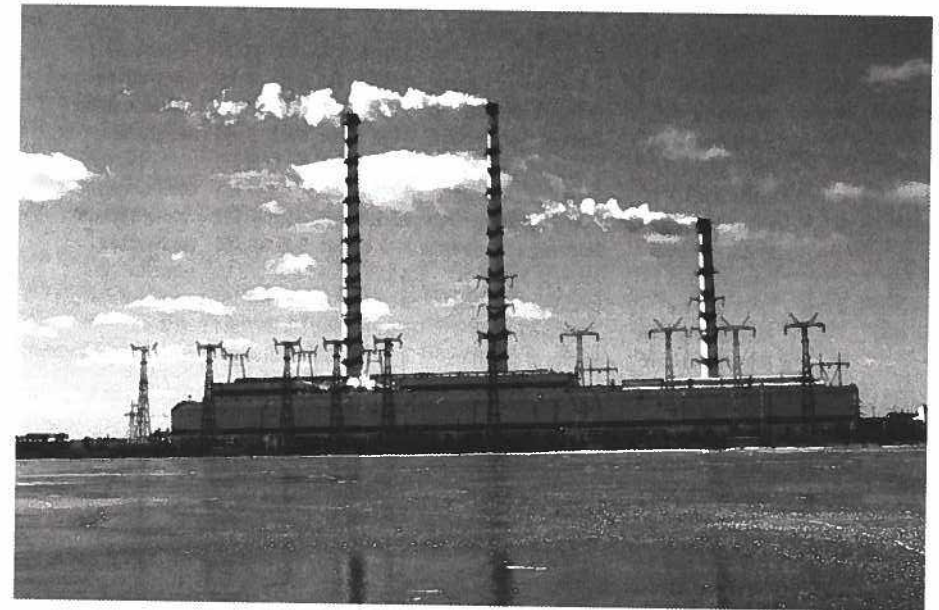

Kazys Tamulevičius

TAMULEVIČIUS Kazys gimė 1921 m. balandžio 21 d. Kaune. Tėvas buvo Lietuvos kariuomenės karininkas. 1937 m. baigęs gimnaziją įstojo į Kauno universiteto Technologijos fakultetą. 1941 m. prasidėjus karui studijas teko nutraukti. Darbą pradėjo „Metalų“ gamykloje cecho viršininku. 1944 m. gavo šaukimą tarnauti vokiečių kariuomenėje, todėl ėmė slaptis. Grįžo į Kauną tik pasitraukus vokiečiams. Dėl pablogėjusios sveikatos ilgai gydėsi Kauno klinikose. 1946 m. pradėjo dirbti Lietuvos energetikos valdyboje. Buvo paskirtas į Rėkynos elektrinę katilų cecho viršininku. 1959 m. perkeltas dirbti į Kauno energetikos remonto įmonę vyr. inžinieriumi, 1960 m. – Technikos skyriaus viršininku. 1968–1971 m. mokėsi Kauno politechnikos institute ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Visą savo energiją skyrė energetiniams įrenginiams tobulinti, naujoms technologijoms diegti, specialistams ugdyti. Nuo 1990 m. – pensininkas.

Elektrėnai

LIETUVOS ELEKTROS ENERGETIKOS ASOCIACIJOS NARIŲ SĄRAŠAS

Organizacijos pavadinimas	Vadovo vardas, pavardė	Adresas	Telefonas, faksas	El. paštas
Lietuvos elektros energetikos asociacija	Rimvydas Rukšėnas	Juozapavičiaus g. 13, Vilnius	8-5 782 322, 8-5 782 118	neea@ipc.lt
UAB ABB	Vidmantas Ticka	Saltoniškių g. 14, Vilnius	8-5 2738 300, 8-5 2738 333	vidmantas.ticka@lt.abb.com
UAB „AlgBarSa“	Algimantas Savickas	Garseniškių g. 3, Ukmergė	8-340 63 601, 8-340 63 601	algbarsa@delfi.lt
AB „Anykščių energetinė statyba“	Alvydas Bitinas	Stoties g. 5, Anykščiai	8-381 59 293, 8-381 59 496	energyst@takas.lt
UAB „ArmetLina“	Jonas Banelis	Liejyklos g. 2, Šiauliai	8-41 552 607, 8-41 415 407	armet@takas.lt
UAB „Ekoelektra“	Vytautas Stankus	Montuotojų g. 2, Mažeikiai	8-443 96 240, 8-443 96 241	ekoelektra@mazeikiai.omnitel.net
UAB „Elektra“	Jonas Morkūnas	Gedimino g. 24 a, Trakai	8-528 55 180, 8-528 55 352	uab.elektra@xxx.lt
UAB „Elektrifikacijos darbai“	Vytautas Danilevičius	P. Armino g. 71a, Marijampolė	8-343 91 477, 8-343 92 187	ektrifikacijos.darbai@perfo.lt
UAB „Energetikos tinklų institutas“	Leonas Urbonas	V. Kęstučio g. 36, Kaunas	8-37 490 800, 8-37 490 820	info@eti.lt
AB „Elektros tinklų statyba“	Vigantas Kazakevičius	Motorų g. 4, Vilnius	8-5 2105 577, 8-5 2329 079	info@ets.lt
AB „Elga“	Ramūnas Volbekas	Pramonės g. 12, Šiauliai	8-41 594 710, 8-41 594 725	info@elga.lt
UAB „Elektros sistemos“	Sergej Christoforov	Laisvės pr. 77, Vilnius	8-5 2742 761, 8-5 2742 764	es.@komo.lt
UAB „Elektromontuotojas“	Rolandas Bankauskas	Elektrėnų g. 8d, Kaunas	8-37 352 069, 8-37 452 990	info@elektromontuotojas.lt
UAB „Elmosta“	Antanas Valinčius	Tarpučių g. 114, Marijampolė	8-343 54 568, 8-343 54 568	elmosta@elmosta.lt
UAB „Energetikos objektų statyba“	Robertas Tirevičius	Miško g. 7, Šilutė	8-441 54 264, 8-441 77 997	robertas@siltec.lt
UAB Energijos realizacijos centras	Giedrius Balčiūnas	Konstitucijos pr. 7, Vilnius	8-5 2487 400, 8-5 2487 424	gbalciunas@takas.lt
UAB „Energijos sistemų servisas“	Romualdas Rutka	Taikos pr. 147, Kaunas	8-37 452 259, 8-37 456 263	info@enss.lt
UAB „Fima“	Vaidas Barakauskas	Žirmūnų g. 139, Vilnius	8-5 2363 535, 8-5 2363 536	info@fima.lt
UAB „Hidroelektromontuotai“	Algirdas Martišius	Pylimo g. 44-1, Vilnius	8-5 2613 510, 8-5 2312 202	info@tdtd.lt
UAB „Kauno energetikos remontas“	Albertas Navickas	Chemijos g. 17, Kaunas	8-37 456 702, 8-37 452 948	ker@ker.lt
AB „Kauno energija“	Aleksandras Matelionis	Taikos pr. 147, Kaunas	8-37 452 250, 8-37 305 622	ke@kaunas.omnitel.net
UAB Kauno termofikacijos elektrinė	Algimantas Stasiukynas	Taikos pr. 147, Kaunas	8-37 308 360, 8-37 308 334	info@kte.lt
AB „Klaipėdos energetika“	Vytautas Kymantas	Liepų g. 66, Klaipėda	8-46 412 413, 8-46 412 413	vytkyma@energetika.lt
AB „Klaipėdos energija“	Vytautas Valutis	Danės g. 8, Klaipėda	8-46 392 250, 8-46 410 870	klenergija@klenergija.lt
G.Kleizos ir J.Skučo KŪB	Juozas Skučas	Liepaloto km., Ašmentos sen., Prienų r.	8-319 60 234, 8-319 60 234	jskucas@korbas.lt
UAB G.Kleiza ir ko	Gintaras Kleiza	F. Martišiaus g. 31, Prienai	8-687 22 941, 8-319- 52 588	akleiziene@yahoo.com
AB „Kruonio HAE statyba“	Rimantas Čekėnas	Obenių g. 6, Elektrėnai	8-528 39 337, 8-528 33 406	kruoniestatyba@one.lt
AB Lietuvos elektrinė	Pranas Noreika	Elektrinės g. 21, Elektrėnai	8-528 39 066, 8-528 39 066	sekretores@elektrine.lt
AB „Lietuvos energija“	Rymantas Juozaitis	Žvejų g. 14, Vilnius	8-5 2626 822, 8-5 2126 736	info@lietuvosenergija.lt
AB „Mažeikių elektrinė“	Juozas Doniela	Judeikių gvy., Mažeikių r.	8-443 97 250, 8-443 97 234	mazeikiu.elektrine@mel.lt
UAB „Ozas“	Leonas Sirgėdas	Žarijų g. 4, Vilnius	8-5 2640 247, 8-5 2640 203	info@elektrikams.lt
AB „Panevėžio energija“	Vytautas Šidlauskas	Senamiesčio g. 113, Panevėžys	8-45 463 525, 8-45 501 085	bendrove@pe.lt
UAB „Petrašiūnų statyba“	Antanas Stankus	Ateities pl. 31, Kaunas	8-37 373 199, 8-37 373 559	petrsta@centras.lt
VŠJ Resp. energetikų mokymo centras	Laimė Valotkienė	Jaruzalės g. 21, Vilnius	8-5 2374 577, 8-5 2697 166	laime.valotkiene@ipc.lt
AB Rytų skirstomieji tinklai	Rimantas Milišauskas	Lukšio g. 5b, Vilnius	8-5 2700 848, 8-5 2777 514	info@rst.lt
UAB „Sigma Telas“	Aleksandr Desiukevič	Kalvarijų g. 125, Vilnius	8-5 2765 909, 8-5 2700 087	sigmatelas@post.omnitel.net
D.Savickio KŪB „Elektros energijos tiekimo projektai“	Danielius Savickas	Liepų g. 66, Klaipėda	8-600 27 310	
UAB „Šiaulių energetinė statyba“	Vida Lukoševičienė	Tilžės g. 68a, Šiauliai	8-41 453 315	vida.lukoseviciene@splius.lt
UAB „Statyba“	Petras Stalorius	Šilelio g. 8, Kėdainiai	8-347 61 718	statyba@post.omnitel.net
UAB „Vilniaus energija“	Jean Sacreste	Jočionių g. 13, Vilnius	8-5 2667 339, 8-5 2667 339	info@dalkia.lt
AB „Vilniaus energetinė statyba“	Vytautas Balsevičius	Jočionių g. 53, Vilnius	8-5 2642 917, 8-5 2642 962	ves@delfi.lt
AB „Virgula“	Valentinas Miknevičius	Savitišio g. 10F, Panevėžys	8-45 527 313, 8-45 527 312	virgula@elektra.lt
UAB „Varikonta“	Česlovas Ilgevičius	Miglos g. 57-8, Vilnius	8-5 2790 880, 8-5 2790 880	varikonta@takas.lt
A. Žilinskio ir K KŪB	Algirdas Žilinskis	Dainiai, Jurbarko r.	8-447 701 27, 8-447 701 28	info@elektra.lt

LIETUVOS ŠILUMOS TIEKĖJŲ ASOCIACIJOS NARIŲ SĄRAŠAS

Įmonės pavadinimas	Vadovo vardas, pavardė	Adresas	Telefonas	Faksas	El. paštas
UAB "Alfa Laval"	Prek. vad. Saulius Žalėniakas	M.K. Čiurlionio g. 66, Vilnius	8-52150091 8-5 2150 092	8-5 2150 093	saulius.zaleniakas@alfalaval.com
UAB "LOGSTOR"	Dir. Gintautas Barila	Raguvo g. 7, Kaunas	8-37 409 440	8-37 409 441	gib@logstor.com
UAB "Anykščių šiluma"	Gen. Dir. Virgilijus Vaičiulis	Vairuotojų g. 11, Anykščiai	8-381 59 165	8-381 59 441	ast.data@takas.lt; asiluma@takas.lt
UAB Birštono šiluma"	Dir. Albertas Kandrotas	B.Sruogos g. 23, Birštonas	8-319 65 801	8-319 65 801	info@birstonosiluma.lt
UAB "Ekotermijos" servisas	Dir. Visvaldas Šavelskis	Karo Ligoninės 19-2, Kaunas	8-37 424 514	8-37 424 516	servisas@ekotermija.lt
UAB "E energija"	Gen. dir. Virginijus Strioga	Odminių g. 8, Vilnius	8-5 2685 989	8-5 2685 988	info@e-energija.lt
UAB "Fortum Heat Lietuva"	Gen.dir. Vitalijus Žuta	P.Lukšio g. 32, Vilnius	8-5 2747033	8-5 2123 194	vitalijus.zuta@fortum.lt
UAB "Ignalinos šilumos tinklai"	Gen. dir. Leonas Cijūnėlis	Vasario 16-osios g.41, Ignalina	8-386-52 701	8-386 52 917	ist@takas.lt
AB "Jonavos šilumos tinklai"	Dir. Alfredas Sadzevičius	Klaipėdos g. 8, Jonava	8-349 52 189	8-349 52 189	jst.centras@jonava.net
UAB "Kaišiadorių šiluma"	Dir. Arvydas Jurevičius	J.Basanavičiaus g. 42, Kaišiadorys	8-346 51 139	8-346 51 139	centras@kaisiluma.lt; arvydas@kaisiluma.lt
AB "Kauno energija"	Gen. dir. Aleksandras Sigitas Matelionis	Raudondvario pl. 84, Kaunas	8-37 305 650	8-37 305 622	info@ke.lt, info@kaunoenergija.lt, s.matelionis@kaunoenergija.lt
AB "Klaipėdos energija"	Gen. dir. Vytautas Valutis	Danės g. 8, Klaipėda	8-46 410 850	8-46 410 870	klenergija@klenergija.lt
UAB "Lazdijų šiluma"	Dir. Gintautas Tulaba	Gėlyno g. 10, Lazdijai	8-318 51 839	8-318 51 787	lazdijust@is.lt
UAB "Litesko"	Gen. dir. Jean Sacreste	Jočionių g. 13, Vilnius	8-5 2667 500	8-5 2667 510	info@litesko.lt
UAB "Mažeikių šilumos tinklai"	Gen. dir. Jonas Jurkus	Montuotojų g. 10, Mažeikiai	8-443 98 171	8-443 98 193	siluma@mst.lt
UAB "Molėtų šiluma"	Dir. Juozas Kuliešius	Mechanizatorių g. 7, Molėtai	8-383 51 962	8-383 51 698	ms@moletusiluma.lt
UAB "Pakruojos šiluma"	L. e. dir. p. Jonas Bumelis	Saulėtekio g. 34, Pakruojis	8-421 61 139	8-421 61 139	siluma@mail.lt
AB "Panevėžio energija"	Gen. dir. Vytautas Šidlauskas	Senamiesčio g. 113, Panevėžys	8-45 463 525	8-45 501 085	bendrove@pe.lt
UAB "Plungės šilumos tinklai"	Dir. Petras Piekus	V. Mačernio g. 19, Plungė	8-448 72 077	8-448 51 854	siluma.plunge@takas.lt
UAB "Radviškio šiluma"	Dir. Zigmantas Abromavičius	Žirėnų g. 3, Radviškis	8-422 60 872	8-422 60 873	r.siluma@takas.lt; info@radsiluma.lt
UAB "Raseinių šilumos tinklai"	Dir. Stanislovas Bartkus	Pieninės g. 2, Raseiniai	8-428 51 951	8-428 54 150	info.rst@takas.lt
UAB "Šakių šilumos tinklai"	Gen. dir. Laimutis Kasparavičius	Gimnazijos g. 22/2, Šakiai	8-345 60 588	8-345 60 587	stinklai@sakiai.omnitel.net
AB "Šiaulių energija"	Gen. dir. Česlovas Kasputis	Pramonės g. 10, Šiauliai	8-41 591 200	8-41 540 307	info@siaulenerg.lt
UAB "Šilalės šilumos tinklai"	Dir. Jonas Gudauskas	Maironio g. 20b, Šilalė	8-449 74 491	8-449 74 491	silales.silumos.tinklai@greineta.lt
UAB "Šilutės šilumos tinklai"	Dir. Algis Mykolas Šaulys	Klaipėdos g. 6a, Šilutė	8-441 62 144	8-441 62 145	tinklai.sst@takas.lt; pirkimai.sst@takas.lt
UAB "Širvintų šiluma"	Dir. Algis Mykolas Šaulys	Vilniaus g. 49, Širvintos	8-382 51 831	8-382 53 192	sirvsilm@is.lt
UAB "Švenčionių energija"	Gen. dir. Vaclovas Papinigis	Vilniaus g. 16a, Švenčionys	8-387 51 593	8-387 51 762	vizija@svencionys.omnitel.net
UAB "Tauragės šilumos tinklai"	Dir. Donatas Simaitis	Prezidento g. 72, Tauragė	8-446 62 860	8-446 72 357	tst@sonet.lt
VŠJ Technikos priežiūros tarnyba	Gen. dir. Jonas Šimkūnas	Naugarduko g. 41, Vilnius	8-5 2131 330	8-5 2162 155 8-5 2647 150	tpt@tpt.lt
UAB "Utenos šilumos tinklai"	Dir. Gintaras Diržauskas	Pramonės g. 11, Utena	8-389 63 641	8-389 63 640	siluma@ust.lt
Viessmann UAB	Dir. Krzysztof Komendzinski	Geležinio Vilko g. 6B, Vilnius	8-5 2683 295	8-5 2683 296	tds@viessmann.lt
UAB "Vilniaus energija"	Prezidentas Jean Sacreste	Jočionių g. 13, Vilnius	8-5 2667 199	8-5 2667 339	rpakanaviciute@dalkia.lt; info@dalkia.lt, t.poskiene@dalkia.lt
UAB "Vilniaus raj. šilumos tinklai"	Dir. Valdas Žukauskas	Kranto g. 24, Nemenčinė	8-5 2381 275	8-5 2381 277	info@vrst.lt
AB "Vilniaus šilumos tinklai"	Gen. dir. Kęstutis Nėnėlis	Kudirkos g. 14, Vilnius	8-5 2107 431	8-5 2107 430	ggaizauskiene@vrst.lt
Savivaldybės įm. "Skuodo šiluma"	Dir. Antanas Katinas	Šatrijos g. 27, Skuodas	8-440 73 380	8-440 73 379	lija69@takas.lt

SANTRUMPOS

AB – akcinė bendrovė
 ATK – autotransporto kontora
 AVS – automatizuota valdymo sistema
 ESV – Energetikos statybos valdyba
 ET – elektros tinklai
 ETL – elektros tiekimo linijos
 ETR – elektros tinklų rajonas
 DŽDT – darbo žmonių deputatų taryba
 GTS – gamybos ir technikos skyrius
 HAE – hidroakumuliacinė elektrinė
 HE – hidroelektrinė
 IAE – Ignalinos atominė elektrinė
 ITTC – informacinių technologijų ir telemechanikos centras
 KPI – Kauno politechnikos institutas
 KTU – Kauno technikos universitetas
 LŪT – Liaudies ūkio taryba
 LVES – Lietuvos valstybinė energetikos sistema
 MA – Mokslų akademija
 MK – mechanizuotoji kolona
 PKB – projektavimo ir konstravimo biuras
 RST – Rytų skirstomieji tinklai
 SKMK – specializuota kilnojamoji mechanizuotoji kolona
 SMV – statybos ir montavimo valdyba
 SPAB – specialios paskirties akcinė bendrovė
 ŠT – šilumos tinklai
 TE – termofikacinė elektrinė
 TP – transformatorinė pastotė
 TSR – tarybinė socialistinė respublika
 TSRS – tarybinių socialistinių respublikų sąjunga
 VEEV – Vyriausioji energetikos ir elektrifikavimo valdyba
 VGEEV – Vyriausioji gamybinė energetikos ir elektrifikavimo valdyba
 VISI – Vilniaus inžinerinis statybos institutas
 VRE – valstybinė rajoninė elektrinė
 VST – Vakarų skirstomieji tinklai
 VU – Vilniaus universitetas

TURINYS

Pratarmė / 5
ATSIMINIMAI
<i>Henrikas BAVARSKIS</i> . Energetiko gyvenimo kelyje / 9
<i>Stasys BILYS</i> . Pirmieji žingsniai / 35
<i>Apolinaras KLUPŠAS</i> . Maloniausi prisiminimai – iš kaimo elektrifikavimo / 41
<i>Donatas KRIŠČIUKAITIS</i> . Visas gyvenimas su elektra / 45
<i>Juozas MARTUSEVIČIUS, Arūnas Konradas VASILIS-VASILIAUSKAS</i> . Lietuvos energetikos sistemos dispečerinei tarnybai – 60 metų / 59
<i>Juozas MARTUSEVIČIUS</i> . Prisimenant iškiliausius / 71
<i>Marijonas PETRONIS</i> . Penkiasdešimt metų atiduota energetikai / 77
<i>Mykolas RUTKAUSKAS</i> . Iš laiko perspektyvos / 83
<i>Antanas ŠAKALYS</i> . Man elektra švietė Klaipėdos pusėje / 87
<i>Juozas SIMONAITIS</i> . Vandens jėga / 97
<i>Jonas SMILGEVIČIUS</i> . Gyvenimo prisiminimai / 101
<i>Algirdas STUMBRAS</i> . Metai bėga – žmonės kuria / 111
<i>Jonas VALIUKONIS</i> . Dirbta pasiaukojamai / 129
<i>Steponas VENTAS</i> . Ažuolas – tvirtybės simbolis / 139
BIOGRAFIJOS
Nuo A iki Ž / 145
Papildymas / 288
Lietuvos elektros energetikos asociacijos narių sąrašas / 292
Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos narių sąrašas / 293
Santrumpos / 294

Li233 Lietuvos energetika. – Vilnius, 2006.

T.4: Atsiminimai. Biografijos/sudarė ir parengė Jolita Daugvilienė, Juozas Martusevičius, Vilius Šaduikis; Redkol: Rimvydas Rukšėnas (pirm.) ir kt. Lietuvos elektros energetikos asociacija, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, Lietuvos energetikos muziejus; – 2006. 296 p./Iliustr.

ISBN 9955-9684-1-9

Ketvirtajame Lietuvos energetikos tome pateikiama Lietuvos energetikų atsiminimai ir biografijos. Publikuojamos Lietuvos energetikų nuotraukos.

UDK 621.3(474.5)

Li233

LIETUVOS ENERGETIKA, t.4: Atsiminimai. Biografijos

Sudarė ir parengė:

*Jolita Daugvilienė,
Juozas Martusevičius,
Vilius Šaduikis*

Nuotraukos iš Lietuvos energetikos muziejaus archyvo
Viršelyje – *Petro Apanavičiaus* nuotrauka

Redaktorė

Jolita Daugvilienė

Dizainerė

Audronė Martinaitytė

Tiražas 3000 egz.

Užsakymas

Spaudė UAB „Adomo Jakšto spaustuvė“,

Girelės g. 22, LT-4230 Kaišiadorys

Įrišo AB spaustuvė „Spindulys“,

Gedimino g. 10, LT-3000 Kaunas

www.spindulys.lt